

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Nuray GÖKALP

ATTALEIA KENT TARİHİ VE YAZIT KORPUSU

Danışman

Prof. Dr. Sencer ŞAHİN

Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü

Doktora Tezi

Antalya 2008

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından
Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan:

Üye (Danışman):

Üye:

Üye:

Üye:

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../...

İmza

.....

Müdür

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xi
GİRİŞ	1
KENT HAKKINDA GENEL BİLGİLER	6
1.1 Araştırma Tarihi.....	6
1.2 Kent Teritoryumu	9
1.3 Kentin Ulaşım Ağı.....	11
1.3.1 Karayolu	11
1.3.2 Liman ve Deniz Trafiği	13
1.4 Kent Ekonomisi.....	15
2 ATTALEIA TARİHİ	20
2.1 Antik Kaynaklarda Attaleia.....	20
2.2 Kuruluşundan İ. Ö. I. yüzyıla kadar Attaleia.....	24
2.3 İ.Ö. I. yüzyılda Attaleia.....	33
2.4 Roma İmparatorluk Dönemi'nde Attaleia.....	36
2.4.1 I. yüzyıl	36
2.4.2 II. Yüzyıl	38
2.4.3 III. Yüzyıl.....	40
3 ATTALEIA'NIN SOSYO – KÜLTÜREL TARİHİ	44
3.1 Kentteki Sosyal Tabakalar ve Romalıların Varlığı.....	44
3.2 Kent Kurumları ve Memuriyetler	46
3.3 Kentin Diğer Kentlerle Bağlantıları ve Statüsü.....	51
3.4 Kentte Kutsanan Tanrılar ve Kutlanan Bayramlar.....	53
3.5 Kentte Yapılan İmar Faaliyetleri.....	60
4 YAZIT KATALOĞU.....	69
4.1 Onur Yazıtları	69
4.1.1 İmparator Onurlandırma Yazıtları	69
4.1.1.1 Demos, Claudius ya da Nero'yu Onurlandırıyor.....	69
4.1.1.2	69

4.1.1.3	<i>Gerousia</i> , Vespasianus'u Onurlandırıyor	69
4.1.1.4	Iulia Augusta Onurlandırılıyor	70
4.1.1.5	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Hadrianus'u Onurlandırıyor	70
4.1.1.6	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Hadrianus'u Onurlandırıyor	71
4.1.1.7	Hadrianus Onurlandırılıyor	71
4.1.1.8	Phaselis <i>Demos</i> ve <i>Boule</i> 'si, Hadrianus'u Onurlandırıyor	72
4.1.1.9	Sabina ? Onurlandırılıyor	72
4.1.1.10	Iulia Sancta, Paulina'yı Onurlandırıyor	73
4.1.1.11	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Antoninus Pius'u Onurlandırıyor	73
4.1.1.12	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Lucius Verus'u Onurlandırıyor	74
4.1.1.13	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Lucius Verus'u Onurlandırıyor	75
4.1.1.14	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Commodus'u Onurlandırıyor	75
4.1.1.15	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Commodus'u Onurlandırıyor	76
4.1.1.16	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Septimius Severus'u Onurlandırıyor	76
4.1.1.17	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Iulia Domna'yı Onurlandırıyor	77
4.1.1.18	N. N.....	77
4.1.1.19	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , Elagabalus'u Onurlandırıyor	78
4.1.1.20	<i>Gerousia</i> , Philippus Araps'ı Onurlandırıyor	78
4.1.1.21	N. N.....	79
4.1.1.22	N. N.....	80
4.1.1.23	N. N.....	80
4.1.1.24	Attaleia'lılar, Valentinianus'u Onurlandırıyor	80
4.1.1.25	Attaleia'lılar, Theodosius'u Onurlandırıyor	81
4.1.2	Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları	81
4.1.2.1	<i>Demos</i> ve Romalılar, M. Plautius Silvanus'u Onurlandırıyor	81
4.1.2.2	<i>Demos</i> , Marcus Calpurnius Rufus'u Onurlandırıyor	82
4.1.2.3	Gaius Licinnius Mucianus Onurlandırılıyor	83
4.1.2.4	<i>Demos</i> , <i>Legatus</i> Lucius Luscius Ocrea'yı Onurlandırıyor	84
4.1.2.5	<i>Demos</i> , Marcus Plancius Varus'u Onurlandırıyor	85
4.1.2.6	<i>Demos</i> , Marcus Petronius Umbrinus'u Onurlandırıyor	86
4.1.2.7	Ikrais, Lucius Marcius Celer Calpurnius Longus'u Onurlandırıyor	88
4.1.2.8	Bir <i>Legatus Proconsulis</i> Onurlandırılıyor	88
4.1.2.9	Lucius Celer Marcus Calpurnius Longus Onurlandırılıyor	89
4.1.2.10	L. Gavius Seleucus, L. Gavius Fronto'yu Onurlandırıyor	90
4.1.2.11	Puplius Gavius Gallicus, L. Gavius Fronto'yu Onurlandırıyor	91
4.1.2.12	Marcus Sempronius Albanus, M. Plancius Varus'u Onurlandırıyor	92
4.1.2.13	M. Gavius Eirenaeus, M. Gavius Gallicus'u Onurlandırıyor	93
4.1.2.14	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> , P. Aelius Bruttius Lucianus'u Onurlandırıyor	94
4.1.2.15	T. Crepereius Fronto, Crepereius'u Onurlandırıyor	95
4.1.2.16	Lucius Crepereius Paulus Onurlandırılıyor	96
4.1.2.17	...nius Rufus Onurlandırılıyor	98
4.1.2.18	<i>Demos</i> , Bir <i>Legatus</i> 'u Onurlandırıyor	99
4.1.2.19	N. N.....	99
4.1.2.20	Bir Vali Onurlandırılıyor	100
4.1.3	Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları	100
4.1.3.1	<i>Thea Rome</i> ve Drusus Rahibi Onurlandırılıyor	100
4.1.3.2	Caecilia Tertulla ? Onurlandırılıyor	101
4.1.3.3	<i>Demos</i> , Caecilia Tertulla'yı Onurlandırıyor	101
4.1.3.4	İmparator Claudius'un Rahibi Onurlandırılıyor	103
4.1.3.5	<i>Demos</i> , Terentia Polla'yı Onurlandırıyor	103
4.1.3.6	Bir <i>Euergetes</i> Onurlandırılıyor	105
4.1.3.7	Lucius Calpurnius Longus'un Karısı Onurlandırılıyor	105
4.1.3.8	<i>Demos</i> , Lucius Calpurnius Longus'u Onurlandırıyor	106
4.1.3.9	<i>Demos</i> , Sextus Paccius Valerianus Flaccus'u Onurlandırıyor	107
4.1.3.10	<i>Demos</i> , Sextus Paccius Valerianus Flaccus'u Onurlandırıyor	107
4.1.3.11	<i>Boule</i> ve <i>Demos</i> ?, Calpurnius Diodoros'u Onurlandırıyor	108
4.1.3.12	Gaius Iulius Asper'i Ailesi Onurlandırıyor	110
4.1.3.13	<i>Gerousia</i> , Marcus Petronius Firmus Calpurnius Saeclarius'u Onurlandırıyor	110
4.1.3.14	<i>Demos</i> , Puplius U....'yu Onurlandırıyor	111
4.1.3.15	Bir <i>Euergetes</i> Onurlandırılıyor	111
4.1.3.16	Marcus Plancius [- -] nianus Proclus onurlandırılıyor	113
4.1.3.17	Quintus Rutilius	113
4.1.3.18	N. N., Pamphylia- Tuesianeia Bayramı'nı Kazanıyor	114

4.1.3.19	N. N.....	114
4.1.3.20	<i>Boule, Demos ve Gerousia</i> , Gaius Flavonius Anicianus Sanctus	115
4.1.3.21	<i>Gerousia</i> Onurlandırıyor	117
4.1.3.22	N. N.....	117
4.1.3.23	N. N.....	118
4.1.3.24	N. N.....	118
4.1.3.25	Perge Kenti, Bir Attaleia'lıyı Onurlandırıyor.....	118
4.2	Yapı Yazıtları	119
4.2.1	Aniketos, Attaleia Kenti İçin Bir Yapı Yapıyor.....	119
4.2.2	Marcus Iulius Sanctus, Kemer Yapıyor	119
4.2.3	Iulia Sancta Kule Yapıyor.....	120
4.2.4	Rufus, Kemerler Yapıyor.....	120
4.2.5	N. N.....	121
4.2.6	Marcia Aurelia Vatani İçin Yapı Yapıyor.....	121
4.2.7	N. N.....	122
4.2.8	T. Helvius Basila Aracılığıyla Yol Yapılıyor	122
4.3	Adak Yazıtları	123
4.3.1	Pan' Adak.....	123
4.3.2	Herakles'e Adak	124
4.3.3	Herakles'e Adak	124
4.3.4	N. N.....	124
4.3.5	Sodzon'a Adak	125
4.3.6	Duaları İşiten Tanrıçaya Adak.....	125
4.3.7	Tiberis Nehri'ne Adak.....	126
4.3.8	Kakasbos'a Adak.....	127
4.3.9	Tanrılara Adak.....	127
4.3.10	Hermes, Nympe'lere Adakta Bulunuyor	127
4.3.11	Hermeis, Nympe'lere Adakta Bulunuyor	128
4.3.12	Klesippos, Moira'lara Adakta Bulunuyor.....	128
4.3.13	Quintus ve Quintus Valerius, Sodzon'a Adakta Bulunuyorlar	129
4.3.14	Hermaios, Duaları İşiten Tanrıya Adakta Bulunuyor	129
4.3.15	Incertus	130
4.3.16	Magna Mater ?.....	130
4.4	Mezar Yazıtları	131
4.4.1	Longus, Ailesi İçin Mezar Yapıyor.....	131
4.4.2	Lucius Ancharius Capito'nun Mezarı.....	131
4.4.3	Moles, Azatlıları Tarafından Gömülüyor	131
4.4.4	Calpurnius Longus, Mezar Yapıyor.....	132
4.4.5	Lucius Calpurnius Claudianus, Ailesi İçin Mezar Yapıyor	132
4.4.6	M. Calpurnius Epinicianus Mezar Yapıyor	133
4.4.7	Lucius Calpurnius Iuncus Silianus, Kendisi ve Karısı İçin Mezar Yapıyor.....	133
4.4.8	N. N., Mezar Yapıyor	134
4.4.9	N. N., Ailesi İçin Mezar Yapıyor.....	134
4.4.10	[...]vius Verus İçin Mezar	135
4.4.11	Eutropios.....	135
4.4.12	Aquila, Menis İçin Mezar Yapıyor	135
4.4.13	Arios ?, Ailesi İçin Mezar Yapıyor	136
4.4.14	Aurelius Antipatrianus Quintus, Mezar Yapıyor	137
4.4.15	Damophyla İçin Mezar	137
4.4.16	N. N.....	138
4.4.17	Arteimas, Karısı Peia İçin Stel Diktiriyor.....	138
4.4.18	... Jus Flaccus	139
4.4.19	Ladianos'un ? Mezarı	139
4.4.20	Artemesia, Ailesi İçin Mezar Yapıyor	140
4.4.21	Agathopus İçin Stel Dikiliyor	140
4.4.22	Aurelia Casta, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yapıyor	140
4.4.23	Hermaios, Ailesi İçin Mezar Yapıyor	141
4.4.24	Iulia Monime Lahit Yapıyor	141
4.4.25	Markion, Annesi İçin Stel Diktiriyor.....	142

4.4.26	Quintus Pompeius Dikaios, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	142
4.4.27	A(ulus) Pomponius Euboulus, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	143
4.4.28	Severa, Kendisi İçin Mezar Yapıtıyor	143
4.4.29	[. . .]demos, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	144
4.4.30	N.N.	144
4.4.31	Curtia Paulina	144
4.4.32	N. N., Ailesi İçin <i>Kenotaphion</i> Yapıtıyor	145
4.4.33	M(arcus) Calpurnius Silvanus, Mezar Yapıtıyor	145
4.4.34	N. N. Mezar Yapıtıyor	145
4.4.35	N. N. Mezar Yapıtıyor	146
4.4.36	Aur(elia) Artemeis, Babası ve Kendisi İçin Mezar Yapıtıyor	146
4.4.37	Deios, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	147
4.4.38	Marcus Sempronius Mezar Yapıtıyor	147
4.4.39	Kallinikos, Babası İçin Mezar Yapıtıyor	148
4.4.40	Artemon, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	148
4.4.41	Atheneonos ve Ammia, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	149
4.4.42	Artemon, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	149
4.4.43	Calpurnius Agathangelos, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	150
4.4.44	Aurelius [- -], Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	150
4.4.45	M(arcus) Iulius Proklas ?, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	151
4.4.46	N. N. Ve Menekratia, <i>Kenotaphion</i> Yapıtıyor	151
4.4.47	Hermolaos ve Pareisia, Çocukları için Altar Diktiriyorlar	151
4.4.48	Aurelius Elpidianus Zoticus, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	152
4.4.49	Troilos, Kızı Ias İçin Mezar Yapıtıyor	152
4.4.50	Kastor ve Navitas, Mezar Yapıtıyor	153
4.4.51	Severa ve Calpurnius Carpus Mezar Yapıtıyor	154
4.4.52	Polyneikes İçin Mezar	154
4.4.53	Odyseus, Arkadaşı Miletos İçin Mezar Yapıtıyor	155
4.4.54	Ophelli(u)s, Oğlu Protogonos'un Mezarını Yapıtıyor	156
4.4.55	Mummia Iunia, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	156
4.4.56	Gaius Hostilius Hermes, Kendisi ve Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	157
4.4.57	Aurelius Ne. sides, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	157
4.4.58	Aurelia Anna ve Dec(i)mus Paconnius Mezar Yapıtıyor	157
4.4.59	Hygeia, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	158
4.4.60	Proklos, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	158
4.4.61	Loukis Pakonis, Kendisi Ve Ailesi İçin Kenotaphion Yapıtıyor	158
4.4.62	Attalos, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	159
4.4.63	N. N.	159
4.4.64	N. N., Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	159
4.4.65	Pyr(r)amos ve Kosmia İçin Çocukları Stel Diktiriyor	160
4.4.66	Titus Phaneus Modestus'un Mezarı	160
4.4.67	N. N., Kendisi ve Karısı Rufina İçin Mezar Yapıtıyor	161
4.4.68	Nais, Kocasını ...uksanos İçin Mezar Yapıtıyor	161
4.4.69	Bir Lahit Parçası ?	162
4.4.70	Fragment	162
4.4.71	Fragment	162
4.5	Miltaşları.....	163
4.5.1	Claudius, Yolları Restore Ettiriyor	163
4.6	Fragmentler	164
4.6.1	-	164
4.6.2	Aurel[. ..	164
4.6.3	-	164
4.6.4	-	164
4.6.5	Mezar Yazıtı Fragmenti ?	164
4.6.6	Metropolis ?	165
4.6.7	-	165
4.6.8	Aleksandria Oikoumenes	165
4.6.9	-	165
4.6.10	Aurelia Zotike İçin Mezar	166
4.6.11	Aurelius ---	166

4.6.12	Mezar Yazıtı	166
4.6.13	Artemon Oğlu Attalos	166
4.6.14	–	167
4.6.15	–	167
4.6.16	–	167
4.6.17	–	167
4.6.18	–	167
4.6.19	Marcianos Ve Çocukları İçin Mezar.....	167
4.6.20	Mezar Yazıtı	168
4.6.21	Kenotaphion	168
4.6.22	–	168
4.6.23	–	169
4.7	Taş Üzerinde Yer Almayan Yazıtlar	169
4.7.1	Yüzük Taşı	169
4.7.2	Quintus Cogitatus'un ? Mührü	169
4.8	Geliş Yeri Belli Olmayan Yazıtlar	170
4.8.1	Efendiye Adak.....	170
4.8.2	Aurelius Demetrius, Apollon, Artemis ve Leto'ya Adakta Bulunuyor	170
4.8.3	Appas, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	170
4.8.4	Asklepiades, Artemis'e Adakta Bulunuyor	171
4.8.5	Zeus'a Adak ?.....	171
4.8.6	Kallianassa'nın Yüzük Taşı.....	172
4.8.7	Incertus	172
4.8.8	Incertus	172
4.8.9	Iason ve Apollonios, Zotikos'un Mezarını Yapıtıyor.....	173
4.8.10	Puplius ve Trokondas, Hermaios'un Mezarını Yapıtıyor	173
4.8.11	Gaius, Ailesi İçin Mezar Yapıtıyor	174
4.8.12	Incertus	174
4.8.13	Apollonios'un İthafı	175
4.8.14	Büyük Tanrıya Adak	175
4.9	Varia.....	176
4.9.1	Zizyphos Bayramı	176
4.9.2	Astragalomanteia	177
4.10	Appendix.....	178
4.10.1	Helenistik yazıt.....	178
4.10.2	Miltaşı.....	179
4.10.3	C. Aur. Erotiane onurlandırılıyor.....	179
4.10.4	Fragment.....	179
4.10.5	Fragment.....	180
4.10.6	Fragment.....	180
4.10.7	Fragment.....	180
4.10.8	Fragment.....	181
5	SONUÇ	182
6	BİBLİOGRAFYA KISALTMALARI VE BİBLİOGRAFYA	185
7	YAZIT FOTOĞRAFLARI	198
8	INDICES.....	221
8.1	Özel Şahıs Adları.....	221
8.1.1	Fragmentler	229
8.1.2	Latince Yazıtlarda Kişi Adları.....	229
8.2	İmparatorlar.....	229

8.2.1	Anonim İmparatorlar	230
8.2.2	Latince Yazıtlarda İmparatorlar	230
8.3	Roma İmparatorluk Görevi Alanlar	230
8.3.1	Roma İmparatorluk Görevleri	232
8.4	Tanrılar-Din	235
8.4.1	Latince Yazıtlarda Tanrı Adları.....	236
8.4.2	Fragmentler	236
8.5	<i>Ethnikon</i> ve Coğrafik Adlar	237
8.6	Roma <i>Tribus</i>'ları	238
8.7	Kent Kurumları ve Memuriyetler	238
8.8	Önemli Kelimeler	241
8.9	Fragmentler	243
9	CONCORDANS	244
10	ÖZGEÇMİŞ	252

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Res. 1 Kaleiçi'nde surlardan günümüze kalanlar (Çizim: C. Sönmez).....	4
Res. 2 Antalya Müzesi bahçesinde bulunan koltuk.....	8
Res. 3 Çalışmanın en arkasında ek olarak verilmiştir.	11
Res. 4 Von Lanckoronski'nin sur planı.....	61
Res. 5 Hadrianus Takı.....	62
Res. 6 Hadrian Takı'nın restorasyon çalışmaları sırasındaki hali. (Fot. Okatan).....	62
Res. 7 Yivli Minare bahçesinde yer alan antik mimari malzemeler.....	64
Res. 8 Hıdırlık Kulesi ve kapısının her iki yanında yer alan altışar <i>fasces</i>	65
Res. 9 Aniketos'un yaptırdığı yapının temel kalıntısı ve G. Kaymak tarafından yapılan rekonstrüksiyon çalışması.....	67
Res. 10 Kalekapısı'nın yaklaşık 100 m. güneyindeki yapı kalıntısı.....	68
Res. 11 Nr. 4.1.1.5.....	198
Res. 12 Nr. 4.1.1.3.....	198
Res. 13 Nr. 4.1.1.11.....	198
Res. 14 Nr. 4.1.1.12.....	199
Res. 15 4.1.1.13.....	199
Res. 16 4.1.1.14.....	199
Res. 17 Nr. 4.1.1.17.....	200
Res. 18 Nr. 4.1.1.15.....	200
Res. 19 Nr. 4.1.1.18.....	200
Res. 20 Nr. 4.1.1.19.....	201
Res. 21 Nr. 4.1.1.20.....	201
Res. 22 Nr. 4.1.1.21.....	201
Res. 23 Nr. 4.1.1.24.....	201
Res. 24 Nr. 4.1.2.2.....	202
Res. 25 Nr. 4.1.2.6.....	202
Res. 26 Nr. 4.1.2.7.....	202
Res. 27 Nr. 4.1.2.9.....	203
Res. 28 Nr. 4.1.2.10.....	203
Res. 29 Nr. 4.1.2.10.....	203
Res. 30 4.1.2.14.....	204
Res. 31 Nr. 4.1.2.17.....	204
Res. 32 Nr. 4.1.2.20.....	204
Res. 33 Nr. 4.1.3.1.....	204
Res. 34 Nr. 4.1.3.4.....	205
Res. 35 Nr. 4.1.3.5.....	205
Res. 36 Nr. 4.1.3.8.....	205
Res. 37 Nr. 4.1.3.10.....	206
Res. 38 Nr. 4.1.3.11.....	206
Res. 39 Nr. 4.1.3.12.....	206
Res. 40 Nr. 4.1.3.16.....	207
Res. 41 Nr. 4.1.3.19.....	207
Res. 42 Nr. 4.1.3.15.....	207
Res. 43 Nr. 4.1.3.20.....	207
Res. 44 Nr. 4.4.5.....	208
Res. 45 Nr. 4.4.6.....	208
Res. 46 Nr. 4.4.12.....	208
Res. 47 Nr. 4.4.15.....	209
Res. 48 Nr. 4.4.25.....	209

Res. 49 Nr. 4.4.31	209
Res. 50 Nr. 4.4.32	210
Res. 51 Nr. 4.4.37	210
Res. 52 Nr. 4.4.38	210
Res. 53 Nr. 4.4.41	211
Res. 54 Nr. 4.4.39	211
Res. 55 Nr. 4.4.42	211
Res. 56 Nr. 4.4.47	212
Res. 57 Nr. 4.4.49	212
Res. 58 Nr. 4.4.52	212
Res. 59 Nr. 4.4.50	212
Res. 60 Nr. 4.4.54	213
Res. 61 Nr. 4.4.53	213
Res. 62 Nr. 4.3.2	213
Res. 63 Nr. 4.3.4	214
Res. 64 Nr. 4.3.7	214
Res. 65 Nr. 4.2.8	214
Res. 66 Nr. 4.2.1	215
Res. 67 Nr. 4.2.3	215
Res. 68 Nr. 4.2.4	216
Res. 69 Nr. 4.8.5	216
Res. 70 Nr. 4.8.9	217
Res. 71 Nr. 4.8.10	217
Res. 72 Nr. 4.8.11	217
Res. 73 Nr. 4.10.1	218
Res. 74 Nr. 4.10.2	218
Res. 75 Nr. 4.10.3	218
Res. 76 Nr. 4.10.4	219
Res. 77 Nr. 4.10.5	219
Res. 78 Nr. 4.10.6	220
Res. 79 Nr. 4.10.7	220
Res. 80 Nr. 4.10.8	220

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
bd.	band
bk.	bakın
çev.	çeviren
dn	dipnot
ed.	edisyon
etc.	<i>et cetera</i>
fig.	figür
fr.	<i>fragment</i>
İ. Ö.	İsa'dan Önce
İ. S.	İsa'dan Sonra
krş.	karşılaştırın
nr.	numara
s.	sayfa
STR	satır
suppl.	<i>supplementum</i>
s. v.	<i>sub voce</i>
vd.	ve devamı
yakl.	yaklaşık
yy.	yüzyıl

ÖZET

Pergamon Kralı Attalos II Philadelphos'un kontrol noktalarını güçlendirmek amacıyla yaklaşık 158 yılında kurduğu kent, kurucusuna izafeten Attaleia adını alarak Pamphylia'da kurulan son kent olmuştur. Kentin şimdiye kadar bölgedeki diğer kentlerden ayrılan özelliği olan Klasik Dönem geçişinin olmaması bilgisi, son yıllarda yapılan arkeolojik çalışmalarla değişmiştir. Doğu Garajı'nda bulunan mezar buluntuları, Helenistik Attaleia'nın öncesinde bir yerleşime işaret etmektedir. Kent, edebi metinlerde oldukça az yer almıştır, metinler daha çok, kuruluşu ve Korykos ile bağlantısı, kara ve deniz rotalarında diğer kentlerle bağlantılarından bahsetmişlerdir. Yerleşimin Antik Dönem'den beri aralıksız devam etmesi, kentten günümüze kalanların çok kısıtlı olmasına neden olmuştur. Attaleia, Antik Dönem'de Perge ve Side gibi başkent olacak kadar önemli bir kent olarak sayılmasa da, limanı ile Bizans Dönemi'nden itibaren esas önemini kazanmaya başlamıştır. Pergamon Krallığı İ. Ö. 133 yılında vasiyet yoluyla Roma'ya bağlanınca, kentin Roma ile ilişkileri artmıştır. Bir liman kenti olarak İ. Ö. 75 yılında Lykia ve Pamphylia'nın diğer liman kentleri gibi Ephesos gümrük yazıtında adının geçmesi beklenen kent, Pompeius'un korsanlarla mücadelesinde de uğradığı bir liman olmuştur. Korsanlara yardımı, topraklarının el konulmasına neden olmuştur.

Erken Roma İmparatorluk Dönemi'yle birlikte, kentte Romalı vatandaşların yer aldığı bilinmektedir. Kent, Claudius ya da Nero Dönemi'nden itibaren imparatorları onurlandırmaya başlayarak, bağlılığını göstermiştir. Kentte, 4. yüzyılın sonunda imparatorların hala onurlandırılması söz konusudur. Lykia'da Claudius Dönemi'nde Vali Quintus Veranius aracılığıyla yeni yollar yapılırken, aynı dönemde Attaleia'da Galatia Eyaleti *procurator*'u aracılığıyla yolların tamir edildiği bilinmektedir.

Çok sayıda onurlandırma yazıtının (yaklaşık olarak toplam yetmişiki adet) bulunduğu kent, resmi bir koloni olarak Augustus Dönemi'nde kurulmamış olsa da, Hadrianus Dönemi'nde başlayan, kentlere onursal koloni ünvanı verme geleneğinden yararlanmıştır. Kentin bölgedeki kentlerden Trabenna gibi koloni ünvanını en erken 3. yüzyılla birlikte 4. yüzyılda da taşıdığı görülmektedir. Çalışmada, kent tarihi kronolojik olarak sosyal-ekonomik- epigrafik- antik ve modern edebi kaynaklarla değerlendirilmiştir.

ABSTRACT

The city was found by Attalos II, the King of Attalid Kingdom, around 158 B. C., in order to strengthen the points of control in southern Asia Minor. It was named as Attaleia and became the last city in Pamphylia. Up to now, the city was separated from the other cities having no Classical Period in the region. But recent works in Doğu Garajı, in the modern city center, indicate that there was a settlement before Hellenistic Attaleia. The city was rarely mentioned by literary sources. The sources only inform about the foundation of the city with Attalos II and the connection with Korykos, the routes by sea and the connection with the other coastal cities. Because of the continuity of the settlement till the modern ages there are only a few data about the city. Attaleia, was no important like Side and Perge in Antiquity, acquired importance with her harbour in Byzantine Period. It is expected that the city was mentioned in Ephesos custom inscription in 75 B. C. like the coastal and harbour-cities in Lycia and Pamphylia. It is known that the city's harbour was used by Pompeius against the pirates.

It is also known by the inscriptions that the existence of the Roman citizens in the city was since the Early Roman Period. Under Claudius or Nero, Attaleia began to honour the emperors in order to show her loyalty to Rome. Besides, it was proved that the emperors still have been honoured at the end of the fourth century A. D.

With seventytwo honorary inscriptions, Attaleia was no found as a colonial city under Augustus. Besides, it is known by the inscriptions that the city had the colonial status as *Trabenna* in the region in the fourth century A. D.

GİRİŞ

Attaleia Antik Kenti üzerine yapılan bu doktora çalışmasının amacı, kentin kuruluşundan itibaren Bizans Dönemi'ne kadar tarihini, epigrafik, arkeolojik, nümizmatik veriler ve antik metinlere dayanarak anlatmaktır. Çalışmanın yapılma nedeni, aşağıda Araştırma Tarihi Bölümü'nde ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı gibi, 14. yüzyıldan itibaren yüzyıllarca gezginlerin uğradığı kentin, epigrafik ve edebi metinler çerçevesinde tarihinin şimdiye kadar yazılmamış olmasıdır. En son 1950'li yıllarda toplu biçimde epigrafik belgeleri yayınlanan kentin şimdiye kadar bilinmeyen, Hirschfeld, Keil ve Bauer gibi araştırmacıların not aldıkları ama yayınlamadıkları bazı yazılı taşların da bu çalışmayla sunulması amaçlanmıştır. Bu notlar, Notizbuch adı altında toplanmış olup bugün Viyana'da Küçük Asya Komisyonu'nda yer almaktadırlar. Çalışma esnasında, el yazması bu notlar, tarafımdan Komisyon'da kopyalanarak kontrol edilmişlerdir. 2007 yılında Kesik Minare'de Akdeniz Üniversitesi'nden Burhan Varkıvanç ve ekibinin başlatmış olduğu kazı çalışması, kentin tarihine ışık tutacak yeni malzemeler sağlamaya devam etmektedir. Bilimsel çalışmaların artışının, modern yerleşim mağduru bu antik kente dair verileri arttıracacağı kesindir.

İklim koşulları, deniz ve kara yollarının kavşak noktasında bulunması nedeniyle, Hellenistik Dönem'de Attalos II Philadelphos tarafından kent olarak kurulmasından önce de yerleşimin bulunduğu kentte yerleşim günümüze kadar kesintisiz devam etmiştir. 1998- 1999 yıllarında Doğu Garajı yakınlarında yapılan Müze kurtarma çalışmaları sonucunda elde edilen mezar buluntularının tarihi, İ. Ö. 3. yüzyıla kadar gitmektedir¹. Kent, Strabon'un belirttiğine göre Attalos II tarafından, sınır kasabasına nüfus gönderdikten sonra kurularak surlarla çevrilmiştir. Bu kasabanın adının Korykos olduğu kesin olmamakla birlikte, Pausanias'ın anlatımına göre Korykos Attaleia'nın yanında yer alan bir burundur. Her halükarda, Attalos öncesinde de doğal bir liman olmaya elverişliliği nedeniyle burada yerleşim olması doğaldır ve erken bir yerleşim için Doğu Garajı buluntuları kesinlik göstermektedir.

Çalışmada, ağırlıklı olarak epigrafik metinler üzerinde yoğunlaşmıştır. Yazıtlar ve antik yazarlar aracılığıyla kentteki sosyal, ekonomik ve politik yaşama ait veriler önceden yayınlanmış olsalar da yeniden ele alınmıştır. Dört ana bölüme ayrılan bu çalışmada, kentin

¹ F. Büyükyörük- C. Tibet, 1998- 1999 Yılı Antalya Doğu Nekropolü Kurtarma Kazıları, şurada: Adalya IV (1999- 2000) s. 115 vd.

araştırma tarihçesi, kent sınırları, kentin kara ve denizden ulaşım yolları, ekonomisi ‘Kent Hakkında Genel Bilgiler’ başlığı altında mevcut bilgiler ışığında incelenmiştir. Attaleia Tarihi başlıklı ana bölümde, şimdiye kadar literatürde Attaleia hakkında bilgi veren antik yazarlar Türkçe çevirileri verilmiştir. Kente değinen antik yazar sayısı, kent yazıtları sayısına oranla son derece azdır. Kentin kuruluşu olarak kabul edilen Attalos II Philadelphos Dönemi’nden önce Helenistik Dönem’de kuruluşuna zemin hazırlayan siyasi olaylar, Roma ve Küçük Asya’daki diğer Helenistik Krallıklar ile ilişkileri incelenmiştir. Bir diğer bölümde, kentin İ. Ö. I. yüzyıl ve İ. S. I- III. yüzyıldaki gelişmeleri ele alınmıştır. Attaleia’nın Sosyo-Kültürel Tarihi’nin incelendiği bölümde, topraklarının Pompeius Dönemi’nde *ager publicus* (devlet arazisi) haline dönüştürülmesinden sonra bir Roma kolonisi olduğu yönündeki tartışma ele alınmıştır. Klasik bir antik kentin temel taşı olan kurumlar ve memuriyetler yine kentte bulunan yazıtlar ışığında incelenmiştir. Pax Romana (Roma Barışı) Dönemi ile giderek artan halk şenlikleri, imparator bayramları bir başka bölümde yine yazıtlardan öğrenilenler eşliğinde ele alınmıştır. Kentte kutsanan kültler, yazıtlar ve kısmen sikkeler eşliğinde işlenmiştir. Modern yerleşim, kentin mimari dokusunun iyi anlaşılmasını güçleştirse de, mevcut yapılar, ‘Kentteki Mimari Faaliyetler’ bölümünde çalışılmıştır.

Bu çalışmanın en geniş kısmını oluşturan yazıtlar kataloğu, yazıtların içeriklerine göre gruplandırılmıştır. Genel olarak yetmiş tane onurlandırma yazıtının bulunduğu katalog, onurlandırılan kişilerin statüsüne göre kendi içlerinde tekrar gruplandırılmıştır. Buna göre, imparator onurlandırma yazıtları yirmibeş; Roma görevlilerinin onurlandırılma yazıtları yirmi; çoğunluğunu *euergetes*’lerin (hayırsever) oluşturduğu özel şahıs onurlandırma yirmibeş tanedir. Sayıca en az yazıt gruplarından birisini yapı yazıtları oluşturmaktadır, bu grubun sayısı yedidir. Onurlandırma yazıtları gibi en çok malzeme veren bir diğer grup, mezar yazıtları olmuştur. Bu grupta yetmişbir tane yazıt yer almaktadır. Katalogta, fragmentler de ayrı bir grupta ele alınmıştır, yirmiüç adet fragment bulunmaktadır. Kent tarihi için son derece önemli bir grup da, miltaşları adı altında incelenen, Claudius’un yolları restore ettirdiğini, Tiberius ve Caligula dönemlerinde yolların yaptırıldığını öğrendiğimiz yazıtlardır. Kente ait olduğu kesin olarak bilinmeyen, geliş yeri belli olmayan yazıtlar da bir grupta toplanmıştır. Bu grupta ondört yazılı taş bulunmaktadır. Yazıtlar, her grupta kendi içlerinde numaralanmıştır. Yazıtlarda geçen isimler, imparatorluk genelindeki resmi görevler, kent içinde yer alan memuriyetler, tanrılar, coğrafi isimler, *ethnikon*’lar, önemli kelimelerin indeksi; buna paralel olarak ardından devamı niteliğinde konkordanz çalışması yapılarak, araştırmacılara kolaylık sağlaması amaçlanmıştır.

Yerleşimin Antik Dönem'den günümüze dek aralıksız devam etmesi, Pamphylia'nın diğer kentlerinde görüldüğü gibi daha çok veri elde edilmesini zorlaştırmıştır. Bu çalışmada karşılaşılan en büyük zorluk, yazılı taşların bulunup yeniden okunması olmuştur. Von Lanckoronski'nin kulelerde görüp ekibiyle kopyaladığı çoğu yazılı taş belirttikleri yerde, Bean ve Bosch'un 1950'li yıllarda Antalya Müzesi'nden yayınladıkları malzemenin de bir kısmı bulunamamıştır. Esasen, antik malzemelerin yok olması, İtalyan işgali sırasında gelen R. Paribeni, P. Romanelli, B. Pace ve V. Viale'nin aktarımlarıyla da netlik kazanmaktadır. Pace, kent işgalinin ilk günlerinde kule ve duvarları korumaya devam ettiklerini, fragmentleri 1914 yılından itibaren zarar görmekten kurtarmaya devam ettiklerini, heykelleri ve epigrafik malzemeleri topladıklarını belirtmiştir². 1922 yılını Viale şu şekilde anlatmıştır³: *'Adalia için başlıca görevimiz anıtların korunması olmuştur ve epigrafik kolleksiyon açığa çıkarılmıştır. Adalia'ya ulaştığım zaman kenti çevreleyen en güzel duvarların sistematik bir şekilde harap edildiğini gördüm. Yetkililer tarafından daha önceki İtalyan ekibe verilen sözler, ilgisizlik nedeniyle yerine getirilmedi. Orta Kapı yakınlarında taşlar yağmalandı. Yerel kent, blokları başkalarına sattı, malesef yazıtlar Yunanca'ydı ve çoğunluğu yok edildi. Antik kilisenin bazı mermer kabartmalarını korumayı başardım (Kesik Minare'yi kastediyor).'* *'1916 yılında bulunan Orta Kapı yakınlarında iki kireçtaşından yazılı levha yok edildi. Bizans duvarında bulunan ve Ferteliks tarafından kopya edilen kireçtaşı blok kırıldı ve yapı malzemesi olarak kullanıldı.'*⁴

S. F. Erten, Antalya Livası Tarihi adlı çalışmasında İtalyan araştırmacılar ve daha sonraki dönemlere ilişkin antik malzemeler hakkında bilgi vermiştir. Erten, M. Gavius Eirenaeus'un M. Gavius Gallicus'u onurlandırdığı heykel kaidesinin⁵ Rum ustalar tarafından parçalanarak Antalya Şarampol Mevkii'nde İzzet Bey'in evinde kullanıldığını⁶, bugün Tophane Kapısı olarak bilinen kapının bulunduğu mevkide antik dönemde bir kapı olduğunu, kapının üzerinde Zeus ya da Poseidon'a ait büyük bir heykel olduğunu, kapının 1844 yılında Mazhar Paşa tarafında yıktırıldıktan sonra kapı ya da heykele ait bir parça kalmadığını belirtmiştir⁷ Bu aktarımlardan, parçalanmayan malzemelerin evlerde devşirme malzeme olarak kullanıldığı bilgisi de öğrenilmektedir: *'Bir Rum evinde Danaos kızları kabartması, Yenikapı'da bir meyhane arkasında Tanrıça Athena'nın büstü, İngiliz konsolosu Gustav'ın*

² Pace, Adalia 1916/20, s. 413.

³ Viale, Adalia 1925–26, s. 359.

⁴ Viale, ibid., s. 363.

⁵ Bk. Katalog, Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları, nr. 13.

⁶ Erten, Antalya 1997, s. 35.

⁷ Erten, ibid., s. 37.

evinde Magna Mater'in tasvir edildiği bir heykel, işlemeli bir lahit bulunarak İtalyan Konsolosluğu'na teslim edilmiştir. Bunların dışında, Antalya Kalesi'nden çıkan birçok lahit, heykel parçası ve yazılı taş bulunmaktadır. Bu yazıtlardan otuzbeş tanesi Paribeni-Romanelli tarafından çalışılmış olsa da yayınlanmayan birçok yazılı taş vardır⁸.

19. yüzyılın sonlarına kadar neredeyse tamamının korunmuş olduğu pekçok aktarımdan ve fotoğraftan anlaşılan, çok sayıda Antik Dönem taşının devşirme malzeme olarak kullanıldığı sur ve kulelerden 20. yüzyıla gelindiğinde dış sura ait sadece yedi kule ve güneydoğu bölümünde bir kısım duvarın kalabilmiş olması, ancak, dönemin kent yönetiminin bilinçsizliği ile açıklanabilir⁹. 1914 yılında sur içi, ticari ve yerleşim alanının sur dışına taşınmasıyla önemini kaybetmeye başlamıştır ve 1935- 1940 yıllarında surların büyük kısmı yıkılmıştır¹⁰. Bu çalışma için Kaleiçi'nde yapılan yazılı taşları bulma ve gözden geçirme araştırması sırasında, 1930'lu yıllarda henüz çocuk olan Kaleiçi sakinlerinin aktarımlarından, büyük blokların ev inşaatları için su basmanı olarak kullanılmak amacıyla taşındığı öğrenilmiştir. Yukarıda şimdiye kadar anlatılanlar, 20. yüzyıl başı araştırmacılarının kaydettiği taşların çoğunun bulunamama nedenini oluşturmaktadır.

Res. 1 Kaleiçi'nde surlardan günümüze kalanlar (Çizim: C. Sönmez)

⁸ Erten, *ibid.*, s. 38vd.

⁹ Okatan, *Attaleia* 2004, s. 3.

¹⁰ Seyirci, *Antalya* 1997, s. 49.

Çalışmada karşılaşılan bir diğer güçlük, taşların çevredeki antik kentlerden Antalya'ya taşınması olmuştur. Side (Nr. 4.1.3.18), Perge (Nr. 4.1.3.25), Phaselis (Nr. 4.1.1.8, 4.4.3, 4.2.6 ?) , Burdur Nero Dönemi Lykia Valisi C. Licinnius Mucianus'un onurlandırıldığı yazıt, (Nr. 4.1.2.3), Tanrı Sodzon'a adak (Nr. 4.3.5), Bucak yakınlarında Karapınar'dan getirilen ve duaları işiten tanrıya adanan taş (Nr. 4.3.6), Çandır'dan getirilen ve Magna Mater'e adanan taş (Nr. 4.3.16) örneklerinin yanı sıra, Antalya Müzesi'nde Bean ve Bosch'un yayınladığı bazı yazılı taşların geliş yerlerinin belli olmaması ve eski müze envanter kayıtlarında yer almamaları, taşların Attaleia'ya aidiyetinin sorgulanmasına neden olmuştur.

Tarihi, arkeolojik ve epigrafik belgelerin toplanarak yorumlandığı bu çalışmanın araştırmacılara yararlı olması dileğiyle...

Kent Hakkında Genel Bilgiler

1.1 Araştırma Tarihi

Ibn-i Batuta, 14. yüzyılda, Attaleia'yı, çift surları ve önemli *emporion*'uyla birlikte dünyanın en güzel yerlerinden birisi olarak tanımlamıştır¹¹. Hollandalı ressam, Attaleia'ya 15 Mayıs 1698 yılında gelmiştir. Attaleia'dan Symrna'ya gitmek üzere kervan beklerken kaldığı günler içinde gözlemlerini eserinde aktarmıştır: Gördükleri arasında eskiden bir lahit olan ama sokakta bir çeşme önünde su teknesi olarak işlev gören atlı figürlerinin olduğu bir lahit, çeşitli yerlerde, Latince ve Yunanca yazılar olan büyük taşlar bulunmaktadır. Ama halkın tepkisini çekmemek adına kopyalamaya cesaret edemediğini belirtmiştir¹². 17. yüzyılda gelen d'Anville, antik yazarlara değinmiştir ve modern Antalya kentinin Olbia olduğunu belirtmiştir¹³. P. Lucas, Attaleia'yı ilk ziyaret eden Avrupalı olmuştur. 1706 yılında geldiği zaman, Attaleia'yı Satalie olarak adlandırmıştır.¹⁴

19. yüzyıla gelindiğinde, Kaptan F. Beaufort, deniz yolundan 1811–1812 yıllarında Attaleia'ya geldiğinde, onunla ilk kez güney kıyılarının ayrıntılı bir çalışması yapılmıştır. Beaufort da d'Anville gibi Attaleia'yı Olbia ile özdeşleştirir. Attaleia'nın denizden görünüşünü, kent genel bir çizimini yaparak kent surları ve kuleleri, Hadrianus Tak'ı hakkında bilgi vermiştir¹⁵. 1816'da K. von Ritter; Antalya, Side, Alanya'ya gitmiştir. W. M. Leake, 1824 yılında yayınladığı kitabında, limanın arka tarafında yer alan evlerin çevresinden çok sayıda granit sütun ve heykel parçalarının çıkması nedeniyle burada bir Yunan kentinin

¹¹İbn Batuta, *Travels in Asia and Africa 1325- 1354*. Translated and selected by H. A. R. Gibb. Edited by Sir E. Denison Ross and Eileen Power, Routledge 2004², s. 123. Mısır ve Kıbrıs ticareti için güneyde en önemli yer olarak belirtilip, Avrupalı tüccarlar tarafından Sadaliya olarak adlandırılmaktaydı. Mısır'da limon hala Addaliya olarak adlandırılmaktadır, dn. 3.

¹² C. le Bruyn, *Voyage Au Levant*, Bölüm LXXIV.

¹³Leake, *Asia Minor*, s. 192.

¹⁴ P. Lucas, *Voyage dans la Grèce, l' Asie Mineure, la Macédoine et l'Afrique*, Tome I, Contenant la description de la Natolie, de la Caramanie et de la Macédoine, s. 244 vd, Amsterdam 1714.

¹⁵ F. Beaufort, *Karamania, Antalya 2002* (Çev. A. Neyzi- D. Türker) s. 15 vdd.

önceden var olduğunu düşünmüştür¹⁶. Leake, Stephanos Byzantios'un Attaleia ilgili yazdıklarının Pamphylia için değil Kilikia için yazıldığını ve yanlış Stephanos Byzantios'un yanlış anladığını belirtmiştir. Bu nedenle de, Attalos'un, Korykos adında, yakınında küçük bir kasabaya yakın olan Attaleia liman kıyılarına yerleşmek üzere bir koloni gönderdiğini belirtmiştir.

1838 yılında C. Fellows, Pamphylia kentlerini yüzeysel gezmiştir¹⁷. 1852 yılında Ph. Le Bas, Pamphylia yazıtları içinde Attaleia'dan birkaç yazıtı *Voyage archéologique: Asie mineure* adlı eserinde yayınlamıştır. 1853 yılında ise W. H. Waddington, Pamphylia sikkeleri üzerine yaptığı çalışmaları '*Voyage numismatique in der Revue numismatique*' adlı eserinde toplamıştır. 1862 yılında Ch. Texier kente gelerek kentin konumundan bahsetmiştir¹⁸. 1874 yılında Pamphylia kentlerine gelen O. Hirschfeld, Attaleia'nın kuruluşuna ilişkin yorumlar yapmıştır¹⁹. Hirschfeld, ayrıca, ilk kez, kentte Hıdırlık Kulesi olarak adlandırılan yapının bir mezar anıtı olduğunu belirten gezgin olmuştur. 1882–85'da, Attaleia'yı Pamphylia'nın başkenti olarak nitelendiren Von Lanckoronski ve ekibiyle bilimsel anlamdaki ilk çalışma yapılmıştır. Sur duvarları ve kulelerin planı çıkarılarak surlar arasındaki yazılı taşlar tespit edilmiş ve yayınlanmıştır. Ekip, Hadrianus Tak'ının çizimlerini yapmıştır. Hıdırlık Kulesi'nden ayrıntılı bir şekilde bahsetmişlerdir. Attaleia'ya gelen gezginlerin görüşlerine yer vererek Attaleia'nın lokalizasyonuna ilişkin yorumlarda bulunmuştur.

Bunların dışında, Otto Hirschfeld, 1874 yılında kenti ziyaret ettiğinde kentte bir Dor stilinde yapıdan bahsetmektedir²⁰. Petersen–Niemann ise Hirschfeld'in bahsettiği bu yapıyı görmediklerini belirtirler²¹. Le Bruyn, bir yapıyı tarif eder ama Petersen–Niemann, Le Bruyn'un hangi yapıyı tarif ettiğini anlayamazlar²².

Petersen–Niemann, geldikleri dönemde, nemden ve insan elinin verdiği zarardan neredeyse tanınmayacak hale gelen bir lahdin çeşme olarak kullanıldığını belirtirler. Yine aynı dönemde bir Türk okulunun cephesinde, bir tapınak ya da tak'a ait olması gereken Roma

¹⁶Leake, *Asia Minor*, s. 133.

¹⁷Ch. Fellows, (*An Account of*) *Discoveries in Lycia, Being a Journal Kept During a Second Excursion in Asia Minor*, London 1841.

¹⁸Ch. Texier, *Küçük Asya Coğrafyası Tarihi ve Arkeolojisi*, 2002 (Çev. A. Suat) s. 436 vdd.

¹⁹G. Hirschfeld, *Vorläufiger Bericht über eine Reise im südwestlichen Kleinasien*, *Monatsberichte der königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin*, 1874.

²⁰Hirschfeld, *Bericht 1874*, s. 715.

²¹Von Lanckoronski, *Städte 1890*, s. 8.

²²Le Bruyn, II, s. 523.

sütunlarını gördüklerini söylemişlerdir²³. Kentin sokaklarını gezerken her yerde mimari kalıntılarla, nadiren de heykeltraşlık eserleriyle karşılaştıklarını belirtmişlerdir²⁴.

20. yüzyılda ise, H. Rott, 1908 yılında yayınladığı kitabında, Attaleia'nın Hierokles'in Synekdemios'unda piskoposluk kentleri arasında yer aldığını ve İmparator Aleksios'un döneminde 1084 yılında *metropolis* statüsüne yükseltildiğini belirtmiştir²⁵. 1913 yılında, Antalya'yı işgal eden İtalyanların ardından 1916- 1920 yılları arasında İtalyan araştırmacılar R. Paribeni ve P. Romanelli kente gelmiştir. Bu ekip, Hadrianus Takı'nın çizimlerini yapmış, Hıdırlık Kulesi'nin Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait bir mezar anıtı olduğunu belirtmişlerdir. Ekip ayrıca, kentte buldukları yazıtları yayınlamıştır. Kentin işgalinden sonra 1920- 1922 yıllarında Antalya tarihini yazan S. Fikri Erten, kalenin içinde üç dört metre derinliğinde kuyu kazılırken çok büyük temel taşlarına rastlanması ve kale duvarlarından yazıt ve işlemeli taşlar ve sütun parçalarının çıkması nedeniyle buraların iyi iskan edilmiş yerler olduğunu ama eski şehrin ismini gösteren bir yazıt bulunamadığını belirtmiştir²⁶. Erten, Antalya'da gördüğü eski eserleri aktarmıştır. Mermerli köşk olarak adlandırılan yerde Antik Dönem'de kent tiyatrosunun bulunduğunu düşünmektedir, 1914 yılında yıkımına başlanan kalenin dibinde, Dede kabrine on metre kadar uzaklıkta, yan taraflarında iki Yunus bulunan büyük bir koltuk gördüğünü ve bu koltuğun tiyatrolarda yer aldığını belirtmektedir²⁷. Bu koltuk, günümüzde Antalya Müzesi bahçesinde durmaktadır.

Res. 2 Antalya Müzesi bahçesinde bulunan koltuk

V. Schulze, 1926 yılında yayınladığı *Altchristliche Städte und Landschaften* adlı eserinde Attaleia'nın Erken Hristiyanlık dönemine kısaca değinmiştir. 1947 yılında C. E. Bosch Antalya yazıtlarını yayınlamıştır. T.A.B. Spratt-E. Forbes, 1947 yılında yayınladıkları çalışmalarında, kentteki ev ve duvarların pek çok heykel, sütun, yazılı blok parçası

²³Von Lanckoronski, Städte 1890, s. IX.

²⁴Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 8.

²⁵Rott, Denkmäler 1908, s. 31.

²⁶ Erten, Antalya 1997, s. 32 vd.

²⁷ Ertan, ibid., s. 41.

içerdiğini ve bütün bunların sit alanının önemine işaret ettiğini belirtmişlerdir²⁸. 1958 yılında ise G. Bean, S. Atlan ve E. Bosch'un yayınladıkları da dahil olmak üzere Antalya Müzesi içinde yer alan yazıtlar arasında Attaleia'da çıkan yazıtları yayınlamıştır. 1970 yılında S. Jameson, Attaleia üzerine bir makale yayınlamış, yüzeysel ama oldukça önemli bilgiler içeren çalışma, bu çalışmanın şekillenmesine katkı sağlamıştır.

Son yıllarda, kentin günümüze kadar varlığını sürdürmüş az sayıdaki mimari yapıları üzerine bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan ilki, 1997 yılında G. Kaymak tarafından Cumanun Camii (Kesik Minare) ve evreleri, ikincisi F. Okatan tarafından Attaleia Kapıları, üçüncüsü ise Ş. Alp tarafından Hıdırlık Kulesi olmuştur. Yapılan araştırmalar, kent tarihçesinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmuştur.

1.2 Kent Teritoryumu

Kentin teritoryumu hakkında şimdiye kadar bir çalışma yapılmamıştır. Hellenistik Dönem'de kurulan kentin sınırlarını belirleyebilmek için komşu kentlerin sınırları tespit edilmelidir.

Antalya'nın 13 km batı-güneybatısında bulunan Kocaköy'de²⁹ bulunan bir mezar yazıtı³⁰, Attaleia'nın muhtemel batı sınırı hakkında bilgi vermektedir. Tenedos Kenti, bugün Arapsuyu'ndaki kalıntılarla ilişkilendirilmektedir³¹, kent Attaleia'ya yaklaşık olarak 3.7 km (20 *stadia*) uzaklıktadır ve kentin batısında yer almaktadır. Bu yazıtta göre Phaselis ve Tenedos kentleri arasında bir *sympoliteia* söz konusuysa eğer, buna göre Tenedos Phaselis'in teritoryumuna dahil olmalıdır³². Ayrıca, Phaselis yakınlarında bulunan helenistik bir yazıt da Tenedos ve Phaselis arasında bir antlaşmaya işaret etmektedir. Bu bilgilerden hareketle, kent kurulmadan önce de Phaselis teritoryumunun Tenedos'u kapsadığını ve Attaleia'nın İ. S. 2. yüzyılda da batı sınırını olarak devam ettiğini düşünebiliriz. Son yıllara kadar Arapsuyu ve çevresine yerleştirilen³³ ve Attaleia'nın komşusu olarak nitelendirilen Olbia kentinin

²⁸Spratt-Forbes, Travels in Lycia, Milyas and the Cibyratis, vol. I, 1947, s. 211 vd.

²⁹TIB 8. 2, 2004, s. 645, s.v. Kocaköy.

³⁰Adak, Olbia 2006, s. 9; H. A. Ormerod- E. S. G. Robinson, Inscriptions from Lycia, şurada: JHS 34 (1914) s. 32 nr. 48: . Yazıt, harf karakteriyle İ. S. 2. yüzyıla aittir.

³¹ Adak, Olbia 2006, s. 8. Krş. TIB 8. 2, 2004, s. 877, s.v. Tenedos. Krş. Şahin, Olbia 2001, s. 159.

³² Krş., Şahin- Adak, Stadiasmus 2007, s. 234.

³³19. yüzyıl başında Kaptan Beaufort, M. D'Anville'e göre Olbia'nın Adalia olduğunu belirtmiştir. (Beaufort, Karamania 1817, s. 134 vd.) 1842 yılında Spratt, Arapsuyu'nda görmüş olduğu temel kalıntılardan hareketle Olbia'yı Arapsuyu'na yerleştirmiştir. (Spratt-Forbes, Lycia 1847, s. 214 vd.) Arapsuyu dışındaki

lokalizasyonu, Akdeniz Dillerini ve Kùltürlerini Araştırma Merkezi'nin çalışmalarıyla netlik kazanmıştır. Merkez, bölge topografyasına bakıldığında stratejik bir noktada olması ve epigrafik ve edebi belgelerin desteğiyle kenti Kemer'in gùneyinde yer alan alışdağ Tepesi üzerindeki kalıntıların bulunduğu müstahkeme yerleřtirmektedir³⁴.

Antalya'nın yaklaşık 11.km. batısında yükselen dağ yamaçları Lykia Pamphylia arasında da sınır oluşturmaktadır. Sınır, böylelikle, Trabenna'dan gùneydođu doğrultusunda andır Vadisi'nden geçerek ve Onobara teritoryumundan geçmektedir.

Attaleia'nın kuzey ve kuzeybatı sınırlarına bakıldığı zaman, Termessos Kenti ve teritoryumu³⁵ ile sınırladırıldığı gr÷lmektedir. Attaleia'nın kuzeybatısı, bir yandan Trabenna, bir yandan da Termessos'la yaklaşık olarak bugùnkù Doyran Kyù'yle sınırlıdır³⁶. Hurma yakınlarında bulunan ve İ. S. en erken 2. yùzyıla ait bir lahit yazıtı, mezar suçlarından doğacak para cezaları için Attaleia'yı yetkili kasa olarak vermektedir³⁷. Bu ifadeye göre Hurma Roma Dönemi'nde Attaleia sınırları içindedir. Termessos'un doğu sınırı, Perge teritoryumunda yer alan Lyrboton Kome'nin³⁸ batısıdır. Lyrboton Kome, Perge'de bulunan yazıtlara göre Perge teritoryumundadır³⁹. Bugùn Dùden şelalesi olarak bilinen ve Attaleia'nın 9 km. kuzeyinde yer alan Katarraktes'te Tivalas Harabeleri olarak adlandırılan Roma–Erken Bizans Dönemi'ne ait bir yerleşimden lahit, zeytinyağı işliğine yönelik tekneler, mermer sùtunlar ve arşitrav ele gemiřtir⁴⁰. Yerleşimin erken olduğunu gösteren İ. Ö. 5. yùzyıla ait kırmızı figùr bir krater ve yine aynı dönemden bir Aspendos sikkesi de bilinmektedir. Bu yerleşim, Attaleia ya da Perge teritoryumunda yer alıyor olmalıdır.

Attaleia'nın doğu sınırını 10 km. uzaklıkta yer alan liman kenti Magydos⁴¹ oluşturmaktadır. Kent, Klasik Dönem'den beri bilinmektedir ve İ. Ö. 2. yùzyılda sikke

diğer lokalizasyon önerileri için genel olarak bk. şahin, Olbia 2002, s. 9–10; N. Çevik, The Localization of Olbia on the Gulf of Pamphylia, şurada: Lykia 1, 1994 (1995) s. 90.

³⁴řahin, Olbia 2002, s. 31.

³⁵"Kendilerini Termessos'a bağlı birer *peripolion* olarak gösteren Kelbessos ve Neapolis, Termessos egemenlik alanının gùney ve batı noktalarını teşkil etmektedir.", F. Onur, Trabenna Tarihi, şurada: N. Çevik et alii (ed.), Trabenna. Tarihi, Arkeolojisi ve Doğası, Antalya 2005, s. 10.

³⁶řahin- Adak, Stadiasmus 2007, s. 235.

³⁷SEG 45 (1995) nr. 1771C.

³⁸Antalya'nın 12 km. kuzeyinde, Perge'nin 9 km. kuzeybatısında, Termessos'un 25 km doğusunda yer almaktadır. Termessos teritoryumu için krş. B. İplikçioğlu, Ländliche Siedlungen und das Territorium von Termessos (Pisidien), s. 105 vd., şurada: Chora und Polis, Herausgegeben von Frank Kolb, München 2004.

³⁹řahin, Perge 1999, s. 81 vd. nr. 58. Ayrıca krş., TIB 8. 2, 2004, s. 696, s.v. Lyrboton Kome.

⁴⁰TIB 8. 2, 2004, s. 885, s. v. Tivalas Harabeleri.

⁴¹TIB 8. 2, 2004, s. 701 vd., s. v. Magydos.

basımına başlayarak Attaleia ile yakın ilişki içinde olmuştur. Kentlerin önde gelen tanrıçası Athena'nın betimlemeleri büyük benzerlik içindedir⁴². Hatta, İ. S. 2. yüzyılda, *euergetes* Iulia Sancta'nın Attaleia'da İmparator Hadrianus'un kızkardeşi Paulina için (bk. İmparator Onurlandırma Yazıtları- nr. 10) ve Magydos'ta⁴³ Hadrianus'un karısı Sabina için heykel diktirdiğini biliyoruz. Attaleia teritoryumu hakkında daha net konuşabilmek için daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut bilgiler ışığında, Attaleia teritoryumunun geniş bir alana yayılmadığını söyleyebiliriz. (Res. 3)

Res. 3 Çalışmanın en arkasında ek olarak verilmiştir.

1.3 Kentin Ulaşım Ağı

1.3.1 Karayolu

Deniz yolunda olduğu gibi, kara yolunda da Attaleia oldukça elverişli bir konumdadır. Lykia, Pisidia, Pamphylia, Galatia ve Kilikia'dan geçiş yolları Attaleia yakınından geçmektedir⁴⁴. (Miller, *Itinera Romana*, 708 vd.) Batıdan doğuya doğru giden *Caput Viae* için Pergamon son noktaydı. Bu yol, Phrygia ve Pisidia'nın arasından geçerek Pamphylia sınırının ilk büyük kenti olan Attaleia'ya ulaşmaktaydı. Daha sonra Seleukeia'ya oradan da Side'ye gidiyordu⁴⁵.

Patara'da bulunan ve Lykia'nın İmparator Claudius Dönemi'nde eyalet haline dönüştürülmesinden sonra Vali Quintus Veranius aracılığıyla yine Patara'da diktirilen ve Lykia kentlerinin yol sistemini anlatan anıtta, 46 numaralı güzergahta Attaleia'nın ismi geçmektedir. Bu güzergahta Trabenna'dan Attaleia'ya giden yolun uzunluğu verilmiştir. Ancak, bu uzunluk taşa okunamamaktadır⁴⁶. Trabenna ve Attaleia arasındaki Claudius yolu, Çandır Deresi'nin nehir yatağı aracılığıyla değil, kuzeydoğu istikametinde Sivridağ Dağ yamaçlarını takip ederek devam etmekteydi. Ve günümüzde Bahtılı Köyü olarak bilinen yer yakınında bir köprüden geçerek kuzeybatıda Duraliler üzerinden Attaleia'ya ulaşmaktadır. Duraliler mezarlığında ve Akdeniz Üniversitesi kampüsünün kuzeyinde, günümüzde de

⁴²Adak-Atvur, *Magydos* 1999, s. 60 dn. 30.

⁴³ibid. s. 62 vd., nr. 2.

⁴⁴ Miller, *Itineraria Romana*, s. 708 vd.

⁴⁵Nollé, *Side* 1993, s. 23.

⁴⁶ Şahin- Adak, *Stadasmus* 2007, s. 40- 41, s. 234- 245.

kalıntıları görülebilen ve yaklaşık olarak 2 metre genişliğinde ve araba izleri görülebilen bir Roma yolu 100 metreden fazla olarak takip edilebilmektedir⁴⁷.

Phaselis'in kuzeyinde 2.10 m. genişliğindeki bir antik yol parçası, yolu Attaleia'ya sevk etmekteydi⁴⁸. Ayrıca, Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi'nin yaptığı incelemeler de Lyrnas (Beldibi) ile Attaleia yer alan sarp arazide antik bir yolun var olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yol, Beldibi'ni kuzeybatıda çevreleyen dağların arasında, Yumurcak Tepesi'nin batısında takip edilebilmektedir⁴⁹.

Klimaks gibi sarp kayalıkların bulunduğu arazi nedeniyle Doğu Lykia ve Batı Pamphylia arasında ulaşım için daha çok deniz yolu tercih edilmekteydi. Karayolundan ulaşım yapılmak istenirse, Stadiasmus Patarensis'e göre, Phaselis'ten Attaleia'ya ulaşım Kossara üzerinden yapılmaktaydı⁵⁰. Tabula Peutingeriana'da da Phaselis Attaleia arası yol bağlantısına değinilmemektedir. Kesme Boğazı aracılığıyla Kosara, Typallia, Trabenna ve Attaleia'ya ulaşan kara yolu, hayvan taşımacılığı için elverişliydi⁵¹. Aynı yol, Korydalla-Attaleia arasındaki kara ulaşımını da sağlamaktaydı. Stadiasmus Patarensis'de Ksanthos Vadisi'nden Milyas Bölgesi, Masikyos Dağı ve Attaleia'ya kadar yol güzergahı belirtilmiştir: Ksanthos- Neisa- Khoma (STR. 6-7)- Podalia (STR. 28)- Arykanda (STR. 34)- Idebessos (STR. 36) Kitanaura- Kosara- Typallia- Trabenna- Attaleia (STR. 42-46)⁵²

Bir başka yol, Attaleia'dan Isinda ve oradan da Tefenni'ye ulaşan yoldu⁵³. Attaleia'dan Lykia'ya ulaşımı sağlayan bir başka yol ağı, Isinda- Sögüt- Balboursa- Oinoanda yoluydu⁵⁴. Lykia'nın en önemli kentlerinden biri olan Patara ile Attaleia arasında ulaşım, deniz yolu dışında, karadan yine Isinda üzerinden gerçekleşmekteydi. Isinda- Khoma-Komba- Nysa üzerinden Patara'ya ulaşılmaktaydı⁵⁵. Attaleia'nın konumu, Lykia, Pisidia ve Pamphylia kentlerinin konumlarına bakıldığı zaman, tam merkezde yer almaktadır. Yani, kent bir bağlantı noktasıdır. Bu nedenle, konumu kentin önemini de arttırmaktadır. Pisidia'nın önemli kentlerinden Sagalassos'a ulaşım, Panemoteikhos üzerinden yapılmaktaydı⁵⁶. İ. Ö. 6 yılında

⁴⁷ Şahin- Adak, Stadiasmus 2007, s. 234.

⁴⁸ Schäfer, Phaselis 1981, s. 39.

⁴⁹ Şahin, Olbia 2002, s. 19 vd.

⁵⁰ Stadiasmus, 52 numaralı güzergah.

⁵¹ Şahin- Adak, Stadiasmus 2007, s. 109.

⁵² Şahin- Adak, ibid., s. 110.

⁵³ TIB 8. 2, 2004, s. 262.

⁵⁴ TIB, ibid., s. 264 vd.

⁵⁵ TIB, ibid., s. 266.

⁵⁶ TIB, ibid., s. 273 vd.

Augustus Dönemi'nde yapılan *Via Sebaste*, Pisidia'daki kolonilerle Pamphylia'yı, dolayısıyla da Attaleia bağlantısını sağlamaktaydı. Pamphylia'nın Galatia Eyaleti'ne Vespasianus Dönemi'ne kadar bağlı oluşu, bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik ve kültürel bağlantıların artmasında da mutlaka önemli bir rol oynamış olmalıdır. Günümüzde olduğu gibi bu güzergah, Antik Dönem'de de, ağırlıklı olarak Bizans Dönemi'nde Kotyeion üzerinden Nikaia ve Konstantinopolis'e giden en önemli yoldu. Bir diğer önemli bölge Kibyris'e bağlantı da Isinda ve Tyriaion üzerinden gerçekleşmekteydi⁵⁷.

1.3.2 Liman ve Deniz Trafığı

Antik Dönem'de deniz ulaşımı ağırlıktaydı. Yine de teknik aksaklıklar nedeniyle, deniz yolculuğu da yapılırsa limanlardan uzun süre ayrı kalınamıyordu. Örneğin, gemiler Mısır'dan Kıbrıs'a kadar yolculuk edebilmekte fakat rüzgara karşı gemilerin dayanıksızlığı nedeniyle kıyılara bağlı olmak zorundaydılar. Bu nedenle bir kentin önemi, deniz ticaretinde oynadığı rol ile yani limanı ile doğrudan bağlantılıydı. Akdeniz'de akıntı yönü, Afrika'nın kuzeyinden Mısır'a devam edip Mısır'dan İskenderun Körfezi'ne, oradan da Anadolu kıyıları boyunca batı istikametinde devam etmekteydi. Akıntılarının etkisi negatif ya da pozitif bir etki yaratmıştır. Denizlerdeki bu akıntılar, rüzgarlar karşısında yolculuk yaparken doğudan batıya, güneyden kuzeye yolculuklarda yardımcı olmuştur. Hakim rüzgarlara karşı kuzeye yada batıya yelken açan gemiler, akıntılardan ve kıyılara yakın yerlerde hakim rüzgarlardan daha etkili olabilen kara ve deniz meltemlerinden yararlanılarak genelde kıyı seyri yapılmıştır⁵⁸. Kentte bilinen rüzgar, güney rüzgarı olarak da bilinen meltem rüzgarıdır. Farklı hava hareketlerinin oluşmasından kaynaklanan fırtınalar, gemileri çok zor durumda bırakmıştır. Öyle ki, bazen gemilerin kıyıya yaklaşip ikmal yapabilmesi için günlerce beklemesi gerekmektedir. Örneğin Manissa Yük Gemisi, dev dalgalar karşısında karşı koyamayarak karaya oturmuştur⁵⁹. Gemilerin yük alıp boşaltması meltem nedeniyle oluşan dev dalgalar yüzünden güçlüklerle gerçekleştiriliyordu. Kentte hala günümüzde günlerce süren fırtınaların, dev dalgaların ulaşımı nasıl aksattığı gözlenebilmektedir. Bu nedenle, Attaleia'nın da içinde bulunduğu Pamphylia Denizi, Doğu Akdeniz ile Yunanistan ve İtalya arasında geçiş rolünü üstlenmiştir. Doğu Akdeniz'de hakimiyet kurabilmek belirli noktaları kontrolde tutabilmekle de bağlantılıydı. Bu noktalar da Kıbrıs, Nil Deltası ve Pamphylia'da yer alıyordu⁶⁰. Deniz yolu, dolayısıyla bir liman kenti olan Attaleia için de önemliydi. Yukarıda bahsedilen

⁵⁷TIB 8. 2, 2004, s. 270 vd.

⁵⁸Sönmez, Kale 2008, s. 15.

⁵⁹M. Adak, Winde am Pamphylishen Golf, s. 2, şurada: Haluk Abbasoğlu'na Armağan (baskıda)

⁶⁰Bosch, Pamphylia, s. 3.

nedenlerle bir istasyon, bir köprü görevini üstlenmekteydi. Von Von Lanckoronski'ye göre ise Mersin dışında Küçük Asya'nın güney kıyılarında yer alan tek büyük limanıdır. Pamphylia'nın önemli liman kenti Side'den sonra Magydos ile birlikte doğal limanı ile Pamphylia'nın batısında yer alır. *Stadiasmus Maris Magni*'de belirtildiğine göre, sahil boyunca Side'ye giden rotada Attaleia'ya uğradıktan sonra Phaselis ve Korykos'a geçiş yapılması mümkündür⁶¹. Pamphylia kıyıları boyunca kullanılan rota, yıllık bin gemi tarafından geçilirdi⁶².

Fırtına ve dalgalara karşı liman yeri seçiminde rüzgarlara karşı korunaklı bir koy ve dalgakıranlarla desteklenmesi son derece önemliydi. Limanın, geminin manevra yapabilmesi için dairesel olması ve yeterince büyük olması bir avantajdı. Attaleia, kapalı bir liman tarzı için örnek teşkil etmektedir. Liman, yaklaşık olarak 70 m. uzunluğunda aynı tip iki dalgakıran tarafından korunmaktaydı. Limanın girişi 225 m. olarak ölçülmüştür. Kuzey dalgakıranı bir kayalık üzerinde son bulmaktadır. Her iki dalgakıran da kent duvarına bağlıdır⁶³. Attaleia limanı tarz olarak Ephesos limanına çok benzemektedir. Yine de bu özellikleriyle, Cicero'nun mektuplarından,⁶⁴ döneminde bölgenin başlıca limanı olduğu anlaşılan Side'den daha ön planda değildi.

Lykia Pamphylia sınırında yer alan ve Attaleia'ya yakın olan Phaselis Kenti ile ulaşım daha çok deniz üzerinden yapılmaktaydı. Kent, Ortaçağ'da Konstantinopolis'e ve diğer kentlere gitmek için en önemli kent konumuna ulaşmıştı. Gemiler uzun süre açıklarda kalabilecek donanıma sahip olmadıkları için kıyıda gitmek zorundaydılar. Özellikle de savaş gemileri ihtiyaç molaları için sahille bağlantı içerisindeydiler⁶⁵. Ayrıca, Pamphylia Denizi'nde oluşan fırtınalar limanların önemini daha da artırmaktaydı⁶⁶. İ. S. 4. yüzyılda askeri bir kitap

⁶¹Nollé, Side 1993, s. 27.

⁶²Nollé, Side 1993, s. 28.

⁶³Bu konuda bk. Lehmann–Hartleben, Hafenanlagen, s. 123.

⁶⁴Cic. Fam. III 6, 9. 17; 12, 4.

⁶⁵Bosch, Pamphylien, s. 7.

⁶⁶Pamphylia denizindeki fırtınalarla ilgili en eski belge Zenon arşivinden bir papirüsdür. Bu papirüse göre, İ. Ö. 1 Nisan 257'de Alexandria'dan Korakesion'a yola çıkan Antimenes adında bir kişi Pamphylia'da fırtınaya yakalanıp Patara limanına çıkmıştır: M. Zimmermann, Die lykischen Häfen und die Handelswege im östlichen Mittelmeer, şurada: ZPE 92 (1992) s. 201 vd. Herodes I, İ. Ö. 40 yılında Aleksandria'dan Roma'ya gitmek üzere gemisiyle yola çıktığında Pamphylia Denizi'nde tehlike atlatır. Mürettebat yükünü gemiden boşalttıktan sonra güçlükle Rhodos'a ulaşmıştır: Nollé, Stürme 1986, s. 210 vd dn. 71. Pamphylia Denizi'ndeki kötü hava, efsanelerin de doğmasına neden olmuştur. Konstantinos'un annesi Helena, Hristiyanlık haçını Kudüs'te bulduktan sonra Pamphylia Denizi aracılığıyla geri götürmüştür. Gemi fırtınaya yakalanmıştır. Haçı denize atarak fırtınayı durdururlar. Pamphylia Denizi, bu olaydan sonra *Golfus Sanctae Helenae* olarak adlandırılmıştır: Nollé, ibid., s. 210 dn. 74. Haçlı Savaşları sırasında Pamphylia Denizi'nde oluşan fırtınalar nedeniyle batan gemiler hakkında da bilgiler bulunmaktadır. Daha sonraki dönemlerde de Pamphylia Denizi, insanları fırtınalarıyla korkutmaya devam etmiştir. Fransız gezgin Paul Lucas, 1705-06 yıllarında Pamphylia

yazan Vegetius⁶⁷, yılın denize açılma dönemleriyle ilgili bilgi vermektedir: Haziran kalendinden önce altıncı günden itibaren yani 27 Mayıs'tan itibaren, Arcturus'un yükselişine kadar yani, Ekim kalendinden 18 gün önceye kadar yani 24 Eylül'e kadar, deniz yolculuğunun emniyetli bir şekilde yapıldığına inanılır. Bundan sonra, kasım *id'*lerinden önce üçüncü güne kadar (yani 11 Kasım), yolculuk belirsizdir. Bu tarihten itibaren Mart *id'*lerinden önce altıncı güne kadar denizler kapalıdır. 1500'lü yılların ikinci yarısına kadar 15 Kasım-20 Ocak tarihleri arasında kesinlikle denize çıkılmıyordu⁶⁸.

Doğudan batıya yolculuklarda iki rota bulunmaktaydı. İskenderiye'den Sur ya da Beyrut'a sonra da Antakya'ya ve ardından Pamphylia'ya ve ardından Lykia'ya. Ve diğer rota, Kıbrıs'ın güney kıyılarından, Rhodos ve Girit'in güneyinden batıya devam etmekteydi.

Uygun konumu ve elverişli limanları yüzünden Attaleia da Ege ve Akdeniz arasındaki deniz ulaşımının önemli bir istasyonuydu. Fenike ve Suriye gemileri Aleksandria'ya giderken doğrudan bir rota yapmıyordu, Kilikia ve Pamphylia limanlarına uğruyordu ve daha sonra Rhodos'a gidiyorlar ve orada mallarını kısmen boşaltıp yeni mallar alıyorlardı. Bu rotaya göre ulaşım ağı, Fenike, Suriye, Lykia, Pamphylia Rhodos ve Aleksandria şeklinde olmalıdır⁶⁹.

1.4 Kent Ekonomisi

Günümüzde olduğu gibi Antik Dönem'de de kent toprakları verimliydi. Pamphylia Ovası, günümüzdeki adıyla Antalya Ovası, Pamphylia nehirleri Kestros, Melas ve Eurymedon'un alüvyal kalıntılarından oluşmuştur. Pamphylia Bölgesi tarım ve ormancılıktan ihtiyaçlarını karşılamanın yanısıra önemli derecede üretim fazlasına sahipti⁷⁰. Tarım, özellikle kent dışı arazilerde daha fazla yapılmaktaydı. Verres, İ. Ö. 80 yılında geldiği zaman Lykia'nın yanı sıra Pamphylia'yı tahıl vermeye zorlamıştır⁷¹.

Körfezi'nde yapmış olduğu gezisi sırasında izlenimlerini aktarmıştır: "16 Ocak'ta Satalie Körfezi'ne girdik. Bu geçiş, pekçok büyük geminin kaybolduğu son derece tehlikeli bir yerdi. Denizciler, bilhassa Yunanlılar denize yiyecek parçaları atmaya başladılar": P. Lucas, Voyage dans la Grèce, l'Asie Mineure, la Macédoine et l'Afrique, Tome I, Contenant la description de la Natolie, de la Caramanie et de la Macédoine, s. 175, Amsterdam 1714. Lucas'ın bahsettiği yiyecekler, deniz yolculuğu esnasında tanrıların merhamet etmesi amacıyla denize atılmaktaydı.

⁶⁷Vegetius, Epitome Rei Militaris IV. 39.

⁶⁸Sönmez, Kale 2008, s. 15.

⁶⁹Önen, Phaselis, s. 44.

⁷⁰Nollé, Side 1993, s. 129 vd.

⁷¹Cicero, Verr. II 1, 95; Ruge, Lykia, s. 2275.

Antik Dönem'de Attaleia'da yetiştirilen ürünleri öğrenmemiz antik kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle daha geç dönemlerde yetiştirilen ürünlerden hareketle Antik Dönem için tahminde bulunabiliriz. Bu doğrultuda, 14. yüzyılda pamuk ticaretinin yapıldığı bilinmektedir.⁷² Ayrıca, yine aynı yüzyıl içinde keten ticaretinin yapıldığı belgelenmektedir⁷³. 14–15. yüzyıllarda balmumu (=cera) ticareti yapılmaktaydı ve ihraç da edilmekteydi⁷⁴. Attaleia üzerinden 14–15. yüzyıllarda batıya ve Mısır'a zift ihraç edilmekteydi⁷⁵. Hamaksia, Korakesion, Side, Phaselis, Kaunos kentleri tersaneleriyle bilinirken, Attaleia bu kentlerin yanında sayılmıyor. Fakat, Bizans Dönemi'nde Attaleia gemi yapımında büyük önem kazanmıştır. Bunun yanı sıra, 14. yüzyılda kentte demir ticareti yapılıyordu. Modern zamanda da kentte ferro krom fabrikası uzun yıllar varlığını sürdürmüştür. Gümüş ve bakır da, 14. yüzyılda kentte satılan madenler arasındaydı⁷⁶. Yine aynı yüzyılda, kentten buğday ve arpa ihraç edilmekteydi⁷⁷. Columella, Pamphylia'da susam ekiminden bahseder. Columella, ilk susam ekiminin Temmuz ayında yapıldığını belirtir⁷⁸. Attaleia'nın verimliliği Antik Dönem'de olduğu gibi günümüzde de devam etmektedir. 19. yüzyılda kente gelenlerden Petersen–Niemann, kentte pek çok derenin değirmenlerin çarkını döndürdüğünü, kuzeye karşı korunaklı olduğu için hurma ağaçlarının yetiştiğini söylemiştir. Bunların yanı sıra, keçi boynuzu, incir, limon yetişmekteydi⁷⁹.

Ticaret ve ulaşım tüm zamanlarda Pamphylia için önemli olmalıydı⁸⁰. Bu bölge, Avrupa'dan Doğu Akdeniz kentlerine ve Kuzey Afrika'ya kadar yapılan yolculuklarda üs idi. Ayrıca, yukarda sayılan bölgelere de kendi ihraçlarını yapmaktaydılar⁸¹. Kutlanan şenlikler için pazarlar kuruluyordu. Lykia'da Arneai, Kadyanda, Myra, Letoon, Oinoanda, Olympos'ta olduğu gibi bu *panegyris*'lerde satışlar vergisizdi⁸². Attaleia'da da benzer bir durum söz konusu olmalıydı. Bunların yanı sıra, Attaleia'da onurlandırılan şahıslardan birinin *eparkhos*

⁷²TIB 8. 2, 2004, s. 168.

⁷³TIB 8. 2, 2004, s. 169 ve dn. 179.

⁷⁴TIB 8. 2, 2004, s. 171 ve dn. 217.

⁷⁵TIB 8. 2, 2004, s. 118.

⁷⁶Demir için, TIB 8. 2, 2004, s. 177 ve dn. 324; gümüş ve bakır için ibid., dn. 328.

⁷⁷TIB 8. 2, 2004, s. 160 ve dn. 54.

⁷⁸ Columella, de re rustica X 56.

⁷⁹Von Lanckoronski, Städte 1890, s. IX.

⁸⁰Bizans dönemi ticareti için bk. P. S. Schneiner, Handel, VI. Byzanz. DNP 5 (1998) s. 122–125.

⁸¹Bu bilgi Nikolaos'tan öğrenilmektedir. Nikolaos, 542 yılında veba salgını yayılınca Myra sahil kısmı ve iç bölgelerde ticaretin zarar gördüğünü belirtir.

⁸²Brandt, Gesellschaft 1992, s. 146, dn. 1291.

tekhneiton olması, yani zenaatkarlar birliğinin başkanı oluşu kentte el sanatlarıyla uğraşıldığını göstermektedir⁸³.

Pamphylia Denizi kenarındaki kentler şüphesiz balıkçılıkla da uğraşıyorlardı. Side'de Maximianus Thrax Dönemi'nden bir sikke üzerinde liman tasviri vardır⁸⁴. Pamphylia Denizi değerli yemek balıkları yönünden oldukça zengindir, özellikle kolon balığı (ἔλλοψ) ünlüdür⁸⁵. Plutarkhos, Pamphylia'nın deniz kentlerinde–burada en azından Side ve Attaleia düşünülebilir–balık tutma geleneğinin olduğunu belirtir "eğer çok derinde bulunan ve çok zor yakalanan bu balık ağa gelirse o zaman balıklar taçlandırılır ve onların botlarını süslerlerdi. Onlar kendi limanlarında büyük bir coşku ile karşılanırlardı" diye ekler⁸⁶.

Kentte *zizyphos* ağacının çiçekleri de yetişmekteydi. Hünnap ağacı olarak bilinen ağacın meyvesi, tedavi amaçlı kullanılmaktaydı. Theodosios I zamanında da kullanılmaktaydı. Plinius da bu meyveden bahsetmektedir⁸⁷. Bu meyvenin önemi, Diokletianos'un *Edictum*'un da geçmektedir⁸⁸. Bir başka meyve, kayısı, kentte Ortaçağ'da kurutulmuş olarak oldukça iyi bilinmekteydi. Mısır'a ihraç edilmekteydi⁸⁹. 14. yüzyılda kentte ceviz de bir ticaret aracıydı⁹⁰. Yine aynı yüzyılda ticareti yapılan bir başka ürün, *galla* yani mazıdır⁹¹. Bir başka ürün, tragant (= geven) kent hinterlandında yetişen bir bitkiydi. Bu bitki, *astragalus tragacanthus* kabuklarından elde edilip tıpta kullanılmaktaydı. Hinterlandda yetişip Attaleia üzerinden pazarlanmaktaydı⁹². Sius'un, Attaleia bahçelerinde bir su bitkisi olarak yetiştirildiği bilinmektedir⁹³.

⁸³ Bk, Katalog, Roma Görevlilerini Onurlandırma Yazıtları- Nr. 13.

⁸⁴ SNG von Aulock, nr. 4828; krş. Nollé, Side 1993, s. 31.

⁸⁵ D. W. Thompson, A Glossary of Greek Fishes, London 1947, s. 7 vd., 62 vd; Nollé, Side 1993, s. 32.

⁸⁶ Plutarkhos, De sollertia animalium (πότερα τῶν ζῴων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα) 32 (981 D): πολλοὶ δὲ τὸν ἔλλοπα, σπάνιος γὰρ ἐστὶ καὶ οὐκ ῥάδιος ἀλῶναι. φανεταὶ δὲ περὶ Παμφυλίαν πολλὰκις. ἂν οὖν ποτε λάβῃσι, στεφανοῦνται μὲν αὐτοί, στεφανοῦσι δὲ τὰς ἀλιάδας, κρότω δὲ καὶ πατάγη καταπλέοντας αὐτοὺς ὑποδέχονται καὶ τιμῶσιν.; Aelian, Nat. Anim. VIII 28: Columella VIII 169: non enim omni mari potest omnis ess, ut helops qui in Pamphylio profundo nec alio pascitur:...

⁸⁷ Nat. Hist., XXI, 51.

⁸⁸ TIB 8. 2, 2004, s. 165 ve dn. 121. 122.

⁸⁹ TIB 8. 2, 2004, s. 165. dn. 123.

⁹⁰ TIB 8. 2, 2004, s. 166. dn. 125.

⁹¹ TIB 8. 2, 2004, s. 167. Mazı, servigillerden daima yeşil olan bir ağaç cinsidir. Yaprakları hekimlikte kullanılmaktadır.

⁹² TIB 8. 2, 2004, s. 168.

⁹³ σίον için bk. Katalog, Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 15.

Ilıman bir iklime sahip olarak bölge ayrıca şarap için uygundur⁹⁴. Pamphylia'nın güney yamaçları zeytinliklerle kaplıdır⁹⁵. Philostratos'un bahsettiğine göre Aspendos'ta⁹⁶ tahıl dağıtımı ve de Sillyon'dan⁹⁷ bir yazıttan öğrenildiğine göre tahıl dağıtımı yapılmaktadır⁹⁸. Pamphylia'da yetiştirilen bir diğer ürün ise susamdır⁹⁹. Pamphylia'da şarap ile ilgili olarak *skybelites*¹⁰⁰ ve *skybelitides* üretimi yapılmaktadır¹⁰¹. Kilikia'da, Güney Pisidia'da ve Pamphylia'da da zeytin yağı için bk. Pease, P. W., XVII, 2, 2002. Küçük Asya'nın pekçok yerinde olduğu gibi, Pamphylia'da da meyve kabuklu yemiş yetişmekteydi. Örneğin, Pamphylia'da hurma ağacı yetişmekteydi¹⁰².

Ormanlar konusunda ise, kuzeydeki ve güneydeki ormanlar, bina ve mobilya yapımı için gerekli olan keresteyi sağlamaktadırlar. Strabon, Pamphylia ve çevresinin ormanlarla kaplı olduğunu söyler¹⁰³. Hayvan ürünlerine gelince, dağlık kesimler ve platolar yetiştirme için uygundu. Mesela, Torosların yakınında yetiştirilen atların Geç İmparatorluk Dönemi'ndeki en iyi atlar olduğu düşünülüyordu¹⁰⁴. Plinius, Lykia ve Pamphylia'daki yaban domuzlarından bahseder¹⁰⁵. Aspendos yakınlarından da tuz elde edilirdi¹⁰⁶. Balıkçılık konusunda, Pamphylia için bk. Plinius, Nat. Hist. IX, 169.

Strabon, Side ve Aspendos'un hinterlandında zeytinyağı üretimi için bahçeler olduğunu belirtmektedir¹⁰⁷. Pamphylia'nın zeytinyağı zenginliği Geç Antik Dönem'e kadar devam etmektedir. 4. yüzyıldan bir antik ticaret coğrafyacısı, zeytinyağını bölgenin ihracat malı olarak belirtir¹⁰⁸. Attaleia'nın hemen yakınında, Perge'nin teritoryumundaki Lryboton

⁹⁴Broughton, Economic Survey, s. 607.

⁹⁵Strabon, XIV, 4, 2.

⁹⁶Philostratos, Vit. Apoll., I, 15.

⁹⁷IGR III, nr. 802.

⁹⁸Broughton, Economic Survey, s. 608.

⁹⁹Columella, XI, 2, 56; II, 10, 18; krş. Broughton, Economic Survey, s. 609.

¹⁰⁰Galen, De Vict. Att., 98; De San. Tuend., V, 5, 16; De Bon. Mal. Suc., 11, 1–2; In Hippoc. de Vict. Acut., III, 1 (632).

¹⁰¹Galen, De Alim. Fac., II, 10, 2;

¹⁰²Palmiye yani hurma ağacı için bk. Theophr., Hist., Plant., II, 6, 7; Plinius, Nat. Hist., XIII, 33, 38, 49; Galen, De Vict. Att., 91; krş. Broughton, Economic Survey, s. 611.

¹⁰³Strabon XII, 7, 3. Ayrıca, XIV, 5, 3 ve XIV, 5, 6'da da korsanların gemi yapımını karşıladıkları belirtilmektedir.

¹⁰⁴Oppian., Cynege., I, 197.; Nemesian, Cynege., 240.

¹⁰⁵Plinius, Nat. Hist., XI, 280.

¹⁰⁶Plinius, Nat. Hist., XXXI, 73.

¹⁰⁷Nollé, Side 1993, Tlit. 12.

¹⁰⁸Nollé, Side 1993, Tlit. 13.

Kome'de de zeytinyağı üretimi için işlikler bulunmaktadır¹⁰⁹. Pamphylia çömllekçilerinin varlığı, Rhodos'taki amphora kulplarından takip edilebilmektedir¹¹⁰.

Torosların yamaçları gür ormanlarla kaplıdır. Antik Dönem'de, Side çevresindeki bölgede geniş sedir ormanları yer almaktaydı, gemi yapımında kullanılmaktaydı. Antonius, Kleopatra'ya Korakesion'un batısında Hamaxia'dan sedir ormanları göndermiştir¹¹¹.

Ahşap, özellikle Mısır'la yapılan ticarete büyük önem taşıyordu. Küçük Asya'nın güney sahillerinin Nil kenarındaki ağaç fakiri ülkelerle yaptığı ahşap ticareti Yeniçağ'a kadar devam etmiştir¹¹². Bunların yanında, odun kömürü, reçine, zift, katran gibi ahşap ürünleri de ahşaptan kazanılan gelirler arasında sayılmalıdır¹¹³. Bu ürünler gemi yapımı için önemlidir.

Toroslar askerler için verimli bir asker toplama merkeziydi. Öyle ki, fakir dağ halkının çocukları için çoğu zaman hayatlarını kazanmada askerlikten başka seçenek yoktu. Paralı askerlik bu bölgede oldukça yaygındı. Klasik Dönem'den Erken Roma Dönemi'ne kadar, Kilikia'lı, Pisidia'lı, Isauria'lı ve Pamphylia'lı askerler ispat edilebilir¹¹⁴. Askere alma, askeri birlikleri biraraya toplama, onları nakletme, aracılardan bankacıların ve gemi sahiplerinin iyi para kazandığı bir sektördü.

Cicero, İ. Ö. 80 ve 79 yıllarında Lykia, Pamphylia, Pisidia, Phrygia'dan ve Milyas Bölgesi'nden tahıl, deri, örtü ve çuval temin edildiğini belirtir¹¹⁵. Roma ve Erken Bizans dönemlerinden antik kaynaklar, Kilikia, Pamphylia ve Lykia'da bağcılık ve zeytinciliğin var olduğunu göstermektedir¹¹⁶.

¹⁰⁹N. Çevik, An Olive Oil Production Center in Pamphylia: Lyrboton Kome, şurada: Lykia 3 (1997) s. 79–102.

¹¹⁰Brandt, Gesellschaft 1992, s. 77 dn. 660.

¹¹¹Strabon, XIV 5, 3.

¹¹²Nollé, Side 1993, s. 31; Geç Antik Dönem'de ahşap ticareti için krş. Flemming 35, 70, 125 ve Robert, Ét. Anat., 505 vd.

¹¹³Nollé, Side 1993, s. 31 ve dn. 231; Krş. W. Heyd, Geschichte des Levantehandels im Mittelmeer 2, Stuttgart 1879, 355 vd. Satalia (Attaleia) ve Kandelor (Korakesion) üretimi hakkında.

¹¹⁴Nollé, Side 1993, s. 33.

¹¹⁵Cicero, Verr. II 1, 95.

¹¹⁶Marie-Claire Amouretti–J.–P. Brun–D. Eitam, La Production du Vin et de l'Huile en Méditerranée. aix–en Provence et Toulon, 1991; BCH Suppl. 26. 1993; Adnan Diler, Akdeniz Bölgesi Antikçağ Zeytinyağı ve Şarap İşlikleri. AST 11 (1993) s. 505–520; AST 12 (1994) s. 441–457.

2 Attaleia Tarihi

2.1 Antik Kaynaklarda Attaleia

Cicero, Leg. Agr. 1.5; 2.50

1.5: Iubent venire agros Attalensium atque Olympenorum quos populo Romano <P.> Servili, fortissimi viri, victoria adiunxit.

(Pompeius), Attaleia ve Olympos 'luların topraklarının satılmasını emretti. Bu toprakları, güçlü komutan P(ublius) Servilius 'un zaferi, Roma halkının malı yapmıştı.

2.50: Iubet venire quae Attalensium, quae Phaselitum, quae Olympenorum fuerint, agrumque Aperensem et Oroandicum et Gedusanum. Haec P. Servili imperio et victoria, clarissimi viri, vestra facta sunt.

(Pompeius) Attaleia 'lulara, Phaselis 'lilere ve Olympos 'lulara ait herşeyin ve de Agera, Oroandia ve Gedusa topraklarının satılmasını emretti. Bunların tümü, son derece seçkin insan Publius Servilius 'un seferi ve zaferi sonucunda sizin malınız olmuştu.

Plinius, Nat. Hist. 5. 147:

Pisinnus. praeter hos celebres A<t>talenses, A<r>assenses, Comenses, Di<ct>ienses, Hierorenses, Lystreni, Neapolitani, Oeandenses, Seleucenses, Sebasteni, Timonienses, Thebaseni. attingit Galatia et Pamphyliae Cabaliam et Milyas qui circa Barim sunt et Cyllanicum et Oro<a>n<d>icum Pisidiae tractum, item Lycaoniae partem Obizenen. flumina sunt in ea praeter iam dicta Saggarium et Gallus, a quo nomen traxere Matris deum sacerdotes.

Plutarkhos, Pompeius 76,1:

Ἐναλαβὼν δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς φίλους ἐκομίζετο, προσίσχων ὄρμοις ἀναγκαίοις ὕδωρ ἢ ἀγορὰν ἔχουσιν. εἰς δὲ πόλιν εἰσῆλθε πρώτην Ἀττάλειαν τῆς Παμφυλίας. ἐνταῦθα δὲ αὐτῷ καὶ τριήρεις τινὲς ἀπήνησαν ἐκ Κιλικίας καὶ στρατιῶται συνελέγοντο καὶ τῶν συγκλητικῶν πάλιν ἐξήκοντα περὶ αὐτὸν ἦσαν.

Karısını ve arkadaşlarını gemiye aldıktan sonra Pompeius yoluna devam etti. Sadece yiyecek ve su temini için limanlarda demirledi. Pamphylia 'da ilk uğradığı kent Attaleia 'ydi; orada, Kilikia 'lı bazı savaş gemileriyle buluştu. Askerler onun için toplandılar ve senatörlerden almış çevresinde yeniden toplandı.

Strabon, XIV 4, 1:

Μετὰ Φασήλιδα δ' ἔστιν ἡ Ὀλβία, τῆς Ὀλβία, τῆς Παμφυλίας ἀρχή, μέγα ἔρυμα, καὶ μετὰ ταύτην ὁ Καταράκτης λεγόμενος ἀφ' ὑψηλῆς πέτρας καταράττων ποταμὸς πολὺς καὶ

χειμαρρώδης ὥστε πόρρωθεν ἀκούεσθαι τὸν ψόρον. εἶτα πόλις Ἀττάλεια, ἐπώνυμος τοῦ κτίσαντος Φιλαδέλφου καὶ οἰκίσαντος εἰς Κώρυκον, πολίχνιον ὄμορον, ἄλλην κατοικίαν καὶ μείζω περίβολον περιθέντος. φασὶ δ' ἐν τῷ μετξὺ Φασήλιδος καὶ Ἀτταλείας δεῖκνυσθαι Θήβην τε καὶ Λυρνησσόν, ἐκπεσόντων ἐκ τοῦ Θήβης πεδίου τῶν Τρωικῶν Κιλίκων εἰς τὴν Παμφυλίαν ἐκ μέρους, ὡς εἴρηκε Καλλιस्थένης.

Phaselis'ten sonra Olbia (kenti) gelir, (bu) Pamphylia'nın başlangıcıdır ve büyük bir kaledir; bundan sonra Kataraktes diye bilinen, suyu sel suyu gibi bol bir ırmak (gelir); yüksek bir kayadan aşağıya düşerken çağılması uzaklardan duyulur. Daha sonra Attaleia kenti (gelir), Attaleia, adını, küçük bir sınır kasabası olan Korykos'a nüfus naklettikten sonra başka bir katoikia olarak büyük bir surla çevirmiş olan Philadelphos'tan (alır). Phaselis ve Attaleia arasında Thebe ve Lrynessos'un görüldüğü söylenir.

Pausanias

Κωρυκαῖος ἠκροάζετο· Κωρυκαῖον θεόν τινα παρεισάγουσιν οἱ κωμικοὶ ἐπακροώμενον ἀπὸ παροιμίας τινός. Κώρυκος γὰρ τῆς Παμφυλίας ἀκρωτήριον, παρ' ᾧ πόλις Ἀτταλεία· ἐνταῦθα οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως, ἵνα μηδὲν αὐτοὶ κακῶς πάσχωσιν ἀπὸ τῶν ἐφορμούντων τὴν ἄκραν ληστῶν, ὑπαλλαττόμενοι πρὸς τοὺς ἐν ἄλλοις λιμέσιν ὀρμοῦντας κατηκρῶντο καὶ τοῖς λησταῖς ἀπήγγελλον, καὶ τίνες εἰσὶ καὶ ποῖ πλέουσιν. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία· 'τοῦ δ' ἄρ' ὁ Κωρυκαῖος ἠκροάζετο', Μένανδρος Ἐγχειριδίῳ. οἱ δὲ κωμικοὶ <τὸν> Κωρυκαῖον καὶ θεὸν εἰσάγουσιν· Διώξιππος Θησαυρῶ· 'μὴ κατακούσειεν δέ μου ὁ Κωρυκαῖος. –Β. ἀλλὰ μὴν κατακήκοεν σοῦ κατακολουθῶν ἔνδοθεν'. ὁ δὲ Ἐφορος ἐν γ' ὑπ' ἄκρα, φησίν, ὅκουν οἱ καλούμενοι Κωρυκαῖοι ἀνατεινούση εἰς πέλαγος, σύμμ<ε>ικτοὶ τινες κατασκευασάμενοι πολισμάτιον, γείτονες Μυοννήσῳ. τοῖς οὖν ὀρμοῦσιν ἐμπόροις προσήεσαν ὡς ἐωνούμενοι <ἢ> σύμπλοοι. εἶτα μάθοντες, τ'ς τε κομίζουσι καὶ ποῖ πλέουσιν, τοῖς Μυοννησίοις ἀπήγγελλον κάκεινοι ἐπετίθεντο αὐτοῖς.

Korykos'lu işitirdi: Komedi yazarları özlü bir söz nedeniyle Korykos'lunun herşeyi duyan bir tanrı olduğunu ileri sürerler. Zira Korykos, yanında Attaleia kentinin bulunduğu, Pamphylia'nın bir burnudur. Kentte yaşayanlar, kaleyi kuşatan korsanların kötülüğüne maruz kalmamak için başka limanlarda demirleyenlerin kılığına girerek dikkatle dinlerlerdi ve korsanlara, kim olduklarını ve nereye yolculuk ettiklerini bildirirlerdi. Buradan şu özlü söz (gelir): "Acaba Korykos'lu bunu duydu mu?" Menandros Enkheiridios adlı eserinde (Fr. 137), "komedi yazarları Korykos'luyu tanrıya havale ederler" (der). Dioksippos Thesauros adlı eserinde (IV 542M.=Fr. 2K) "Korykos'lu bile beni duymaz", "gerçekten sana içten kulak veren seni duyabilir." Ephoros üçüncü kitabında (FG Hist. 70,27), "Korykos'lu olarak adlandırılanların denize doğru yayılan tepenin altında oturduklarını söylerler. Kasabayı kuran melezler, Myonnesos'a komşuydular." (der).

Ptolemaios 5.5.2

μετὰ Φασήλιδα πόλιν Λυκίας

Παμφυλίας παράλιοι

Ὀλβία ξβ λσιβ

Ἄτταλεια ξβ δ λς
 Καταϊράκτου ποταμοῦ ἐκ-
 βολαί ξβ λς ιβ
 Μάγυδος ξβ γο λς γ
 Κέστρου ποταμοῦ ἐκβολαί .. ξβ γ λς γιβ
 Εὐρυμέδοντος ποταμοῦ ἐκ-
 βολαί ξγ λς ιβ
 Σίδη ξγ γ λς γ.

Likya'nın Phaselis Kenti'nden sonra, Pamphylia'nın kıyı kentleri (gelir):

Olbia

Attaleia

Kataraktes Potamos'un (denize) döküldüğü yer

Magydos

Strabon 14.4.1'de verilen Kallistehenes Fragmenti (=FGrHist II B, s. 60 nr. 124)

φασί δ' ἐν τῷ μεταξύ Φασήλιδος καὶ Ἄτταλείας δείκνυσθαι Θήβην τε καὶ Λυρνησσόν, ἐκπεσόντων ἐκ τοῦ Θήβης πεδίου τῶν Τρωικῶν Κιλικῶν εἰς τὴν Παμφυλίαν ἐκ μέρους, ὡς εἶρηκε Καλλισθένης.

Phaselis ile Attaleia arasında Thebe ve Lyrnessos'un bulunduğu söylenir. Kallistehenes'in söylemine göre, bunlar Troialı Kilikya'luların bir bölümü olup Thebe Ovası'ndan Pamphylia'ya kaçmışlardır.

Eusthathios, Dionysos Periegetes 367

μέσον δὲ Φασήλιδος καὶ Ἄτταλείας Θήβη πόλις καὶ Λυρνησσός, ὁμώνυμοι ταῖς Τρωικαῖς.

Phaselis ile Attaleia'nın ortasında Thebe ve Lyrnessos kentleri (vardır), bunlar Troia'dakilerle aynı ismi taşırlar.

Stadiasmus Maris Magni

224–226

ἀπὸ Ἄτταλείας ἐπὶ χωρίον Τένεδον στάδιοι κ'

ἀπὸ Τενέδου εἰς Λύρναντα στάδιοι ξ'

[ἀπὸ Λύρναντος εἰς Φάσηλιν στάδιοι ρο']

<i>Attaleia'dan Tenedos arazisine 20 Stadia</i>	<i>yaklaşık 4 km.</i>
<i>Tenedos'tan Lyrnas'a 60 Stadia</i>	<i>yaklaşık 11 km.</i>
<i>[Lyrnas'tan Phaselis'e 170 Stadia]</i>	<i>yaklaşık 32 km.</i>

215 ἀπὸ Σίδης εἰς Ἀττάλειαν στάδιοι τν', ἀπὸ Ἀτταλείας εἰς τὸ <Κωρύκιον> ἐμπόριον στάδιοι τ', ἀπὸ δὲ <τοῦ> Κωρυκίου <ἐμπορίου> εἰς Σίδην στάδιοι <υ> ν', ἀπὸ Σίδης εἰς τὸν Ἀκάμαντα στάδιοι ,αχ'.

Side'den Attaleia'ya 350 Stadia; Attaleia'dan <Korykos> Emporion'una 300 Stadia; Korykos <Emporion'undan> Side'ye <4>50 Stadia; Side'den Akamas'a 1600 Stadia.

Stephanos Byzantios

Ἀττάλεια, πόλις Λυδίας, πρότερον Ἀγρόειρα ἢ Ἀλλόειρα καλουμένη. Οἱ δὲ τὴν Κιλικίας Κώρυκον οὕτω φασὶ λέγεσθαι, ὡς Δημήτριος, ἀπὸ Ἀττάλου Φιλαδέλφου κτίσαντος αὐτὴν. τὸ ἐθνικὸν Ἀτταλεύς. καὶ Ἀτταλικὸς κτητικὸν καὶ θηλυκόν.

Daha önce Agroeira ya da Alloeira olarak adlandırılan Attaleia, Lydia kentidir. Bazıları ise, Demetrios' göre, Kilikia Korykos'unun Attalos Philadelphos tarafından kurulduğunu söylerler.

SUIDAS, s. Κωρυκαῖος ... Κώρυκος γὰρ τῆς Παμφυλίας ἀκρωτήριον, παρ' ᾧ πόλις Ἀττάλεια. ἐνταῦθα οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως ἵνα μηδὲν αὐτοὶ κακῶς πάσχωσιν ἀπὸ τῶν ἐφορμούντων ἐπὶ τὴν ἄκραν ληιστῶν, ὑπαλλαττόμενοι πρὸς τοὺς ἐν ἄλλοις λιμέσιν ὀρμοῦντας κατηκροῶντο καὶ τοῖς ληισταῖς ἀπήγγελλον καὶ τίνες εἰσὶν καὶ ποῖ πλέουσιν ἴθ' ἄθ' ἐν καὶ ἡ παροιμία 'τοῦ δ' ἄρ' ὁ Κωρυκαῖος ἠκροάζετο'... ὁ δ' Ἔφορος ἐν γ' ᾧ π' ἄκραν φησὶν ὡς ἴκουν οἱ καλούμενοι Κωρυκαῖοι ἀνατεινούσῃ εἰς πέλαγος, σύμμικτοὶ τινες κατασκευασάμενοι πολισμάτιον, γείτονες Μυονήσῃ. τοῖς οὖν ὀρμοῦσιν ἐμπόροις προσήεσαν, ὡς ἐνοούμενοι (ἢ) σύμπλοοί εἶτα μαθόντες τί τε κομίζουσι καὶ ποῖ πλέουσι, τοῖς Μυονησίῃσι ἀπήγγελλον, κάκεῖνοι ἐπετίθεντο αὐτοῖσι ἐλάμβανον δὲ καὶ αὐτοὶ μέρη τινὰ τῶν λύτρων. ὦ Μετὰ Φασήλιδα δ' ἔστιν ἡ Ὀλβία, τῆς Παμφυλίας ἀρχή, μέγα ἔρμα, καὶ μετὰ ταύτην ὁ Καταράκτης λεγόμενος ἀφ' ὑψηλῆς πέτρας καταράττων ποταμὸς πολὺς καὶ χειμαρρῶδης ὥστε πόρρωθεν ἀκούεσθαι τὸν ψόφον. εἶτα πόλις Ἀττάλεια, ἐπώνυμος τοῦ κτίσαντος Φιλαδέλφου καὶ οἰκίσαντος εἰς Κώρυκον, πολίχνιον ὄμορον, ἄλλην κατοικίαν καὶ μείζω περίβολον περιθέντος. φασὶ δ' ἐν τῷ μεταξὺ Φασήλιδος καὶ Ἀτταλείας δέικνυσθαι Θήβην τε καὶ Λυρνησσόν, ἐκπεσόντων ἐκ τοῦ Θήβης πεδίου τῶν Τρωικῶν Κιλικῶν εἰς τὴν Παμφυλίαν ἐκ μέρους, ὡς εἴρηκε Καλλισθένης.

Hierokles 679–680

ἐπαρχία Παμφυλίας.... Πέργη, Σύλλαιον, Μάγυδος, Ἀτταλία, δήμου Οὐλίαμβος, Τρέσενα, δήμου Καναύρα, Ιοβία, Θερμεσὸς καὶ Εὐδοκία...

Pamphylia eyaleti...: Perge, Sillyon, Magydos, Attaleia, kırsal cemaat Ouliambos, Trabenna, kırsal cemaat K<i>tanaura, Olbia, Termessos ve Eudokia...

Geographus Ravennas, Cosmographia V 8 (I. S. 7.y.y.)

Side– Enmidion– Magidon– Atalia– Olivia–Phaselis

Side– Eurymedon– Magydos–Attaleia–Olbia–Phaselis

2.2 Kuruluşundan İ. Ö. I. yüzyıla kadar Attaleia

Pergamon Kralı Attalos I'in, yönetimde bulunduğu sırada, Küçük Asya'daki genel durum şöyleydi: Bithynia, Pontus, Kappadokia Krallıklarının hakim olduğu bölgeler dışında, Pergamon Devleti Ege'deydi fakat Güney İonia ve Karia kentlerinde söz sahibi değillerdi. Bu kentler Ptolemaios (Ptolemaios III Euergetes) egemenliği altındaydı. Apameia Antlaşması öncesinde en büyük teritoryum, Pergamon Krallığı tarafından İ. Ö. 222 yılı öncesinde Attalos I Soter'in savaşları sonucunda elde edilmişti. Krallığın sınırları Toroslar boyunca uzanmaktaydı¹¹⁷.

Seleukosların iç çekişmeleri sonucunda da olsa Attalidler bir miktar toprak elde etmişlerdir. Ankyra yakınlarında Galatlar ve Pontus Kralı Mithridates ile birlikte hareket eden Antiochos II Hieraks, kardeşi Seleukos II'yi yendikten sonra Anadolu'nun hakimi olarak tanınmıştır. Hieraks, Seleukos II'ye karşı Ankyra'da başarılı olunca Galatlar Hieraks'ı desteklemeye karar vermişlerdir. Ve Hieraks'ın Attalos'a karşı yapacağı seferde Galatlar Hieraks'a asker göndermişlerdir. Fakat, bu birliğe rağmen Hieraks Attalos I tarafından dört kez yenilgiye uğratılır. Hieraks'ın çekilişi Attalos I'in konumunu daha da etkiler. Özellikle Galatlara karşı zafer kazanmak Anadolu kentlerinin Attalos'a bakışını kuvvetlendirir. Pergamon, artık, Seleukos'un Anadolu'daki yerini almaya başlamıştır ve kentlerle ittifak yaparak kendisine bağlı bırakma sırası Pergamon Krallığı'na gelmiştir. Kazanılan bu zaferlerden ve Seleukos'un ölümünden sonra Attalidler Anadolu'da mutlak güç olmuşlardır. Fakat bu üstünlük kısa sürer. Çünkü Seleukos'un kumandanı Akhaios, yaptığı savaş sonucunda Attalos I'in Hieraks'tan aldığı yerleri geri almıştır¹¹⁸. Sonuçta, Attalos I, İ. Ö. 220 yılına gelindiğinde miras aldığı topraklarla sınırlı kalmıştır.

¹¹⁷Polybios 4.48.7; krş. Dimitriev, Attalid History 1999, s. 397.

¹¹⁸Polybios 4. 48. 1–10.

Bu arada, Antiokhos III için basılan Side emisyonları ile sadece Side değil Perge, Aspendos gibi Pamphylia kentleri de Antiokhos III'e mali kaynak oluşturmuşlardır, hatta Side kenti tetradracmiler bastırarak Seleukos'lar için ayrıcalıklı bir yer edinmiştir¹¹⁹.

İ. Ö. 199 yılında Roma, Pergamon ve Rhodos ile birlik olarak Makedonya Kralı Philippos V'e karşı Kuzey Ege'de bir sefer başlatır. Hemen ardından 197 yılında Kynoskephalai Savaşı'nda Romalılar zafer kazanırlar. Bu arada, Seleukos Kralı Antiokhos III, Hellespontos'u geçerek Trakya'ya yerleşmiştir. Bu dönemde, Batı Anadolu'daki kentler üzerinde de hakimiyet kurmak isteyen Antiokhos III'e karşı koyabilecek en güçlü krallık Attalos I'in krallığıydı. İ. Ö. 190 yılında Romalı General Lucius Scipio Asiaticus'un Seleukos Kralı Antiokhos III ile Magnesia ad Sipylum'da yaptığı savaşı kazanması üzerine İ. Ö. 188 yılında Apameia Antlaşması yapılır. Bu savaş, Anadolu'da Seleukos hakimiyetini sona erdirir¹²⁰. Bu antlaşmaya göre Seleukoslar, Tarsus'a kadar Küçük Asya'daki tüm topraklarını ve donanmasını kaybetti. Magnesia ad Sipylum, Sardeis, Ephesos ve Magnesia ad Meandrum gibi pek çok kent Roma'nın yönetimine girdi. Antlaşma uyarınca Antiokhos III'ten Roma'ya geçen topraklar Pergamon Krallığı ve Rhodos arasında paylaştırıldı. Pastanın çok büyük bir bölümü Attalidlere verildi. Antiokhos III'e boyun eğmeyen Kyzikos, Lampsakos, Ilion, Symrna, Magnesia, Priene, Miletos, Halikarnassos, Phaselis, Aspendos gibi kentler özgürlüklerine kavuştular. Bu antlaşmayla Rhodos, limanlarının sayısını arttırdı, Maiandros Irmağı'na kadar Lykia ve Karia topraklarında hakimiyet kurdu. Antlaşmadan en çok yararlananlar, Pergamon ve Rhodos olmuştur. Telmessos Limanı, Lykia ve Karia Rhodos'a verilmesine rağmen Telmessos'a bağlı bölgeyi Eumenes aldı. Bu sonuca göre artık, Anadolu'daki en güçlü devlet Pergamon oluyordu. İ. Ö. 188'deki Apameia Antlaşması'ndan iki yıl sonra Pamphylia'nın batısına sahip oldu¹²¹. Fakat bu gücün kaynağı her zaman Roma olmuştur. Roma, vermesini bilirken almasını da bilmiştir. İ. Ö. 167 yılında Rhodos'un geri planda kalmasına neden olacak kararı verip Delos'u açık bir liman haline getirmiştir. Delos, Atina'ya bağlıydı ve Romalı tüccarlar (=negotiatores) Delos'ta toplanmaya başlamışlardı. Bu tüccarların etkisiyle Delos serbest liman haline getirildi. O zamana kadar ticarete söz sahibi olan Rhodos'un ekonomisi yani güçlü bir müttefikin ekonomisi tahrip edilmiş oldu. Böylece, Rhodos'un Doğu Akdeniz'deki politik gücü sarsılmış oluyordu.

¹¹⁹Nollé, Side 1993, s. 61.

¹²⁰ Polybios, 21.40–46; Diodoros, 29. 10; FGrH 434. 18. 9 (=Memnon); Livius, 38. 37–38. 1–18; Appianos, Syr. 39; Mithr. 62

¹²¹Eumenes'in Pisidia'daki Isinda'ya sahip olması Laodikeia ad Lycum'dan Tefenni'ye ve oradan da güneydoğuya doğru Milyas'ın bu kısmı içinden Pamphylia'ya giden büyük yolun kontrolünü sağlamıştır. Magie, Roman Rule 1950, II, s. 758 vd. dn. 56.

İ. Ö. 188'den İ. Ö. 133 yılına kadar Pergamon, birden genişleyen topraklarıyla zenginleşmişti ve komşuları Bithynia ve Pontus'un saldırılarına karşı Küçük Asya'da en önde gelen krallık haline gelmişti. Sınırları, güneyde, Menderes Irmağı'na kadar ulaşmıştı. Thrakia, Hellespontos, Frigya, Mysia, Lykaonia, Milyas, Lydia, Tralles, Ephesos, Telmessos¹²² yani neredeyse tüm Batı Akdeniz, Apameia Antlaşması ile Pergamon Devleti'ne verilir¹²³. Kendileri de Philadelphia'yı kurdular, bu kentin kuruluşu Pergamon'un güneyden daha iyi korunmasını sağlıyordu. Doğuda ise kendi istihkamlarını, Dionysopolis ve Eumenea'yı kurdular. Attalidlerin amacı, Krallığın bu bölgelerini kontrol etmek ve diğer bölgeleri, Pamphylia ve Pisidia'yı güvenlik altına almaktı¹²⁴.

Attalidlerin gücünün giderek artması Roma'yı rahatsız etmeye başlamıştı. Eumenes II ile altın çağını yaşayan Pergamon Krallığı o kadar güçlenmişti ki diğer krallıklar arasındaki bölgesel anlaşmazlıklarda hakemliğe bile soyunmuşlardı. Örneğin, Pontos Kralı Pharnakes I, Kappadokia'ya saldırdığında Eumenes II, çevresine Prusias II, Paphlagonia'lı Morzios ve Rhodos'u toplayarak saldırıyı durdurdu. Pharnakes fethettiği yerlerden vazgeçmek zorunda kaldı. Fakat dikkat çekici olan durum, Bithynia ve Pontus başarısı Roma'nın yardımı olmadan kazanılan, kendi başarılarıydı. Bu, Attalidlerin Küçük Asya'daki konumunu göstermesi bakımından önemli bir sonuçtu. Bu arada, Galatların yönetimi de Pergamon Krallığı'na bağlıydı.

Eumenes II, babasının Akhaia Birliği ile antlaşma yaparak arkadaşlık kurma politikasını geliştirmiştir¹²⁵. Polybios, bunu atalardan gelen bir ittifak olarak adlandırmaktadır¹²⁶. Eumenes II'nin, babası gibi, merkezi ve güney Yunanistan devletleriyle yakın ve kalıcı dostluklar kurmaktan zevk aldığı açıktır¹²⁷. Delphi'deki büyük çaptaki adaklar dolayısıyla Attalos I ve Eumenes II Aitolialılarla olan dostluklarını genişletiyorlar. Cömert davranışlarda

¹²²Eumenes'i onurlandıran yazıt İ. Ö. 184 yılına tarihlenmektedir, Prusias ve Galatlar karşısındaki zaferinden dolayı Eumenes, Soter (=Kurtarıcı) olarak onurlandırılmaktadır: Jacopi, Cl. Rhodos ii (1932), 172–4, nr. 3; Allen, Appendix IV, s. 211, nr. 7. krş. Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 79; Magie, Roman Rule 1950, II, s. 764 dn. 59. Strabon, Eumenes'in burayı Antiokhos ile savaşı sırasında Romalılarından aldığını belirtir. 14. 3. 4C 665.

¹²³Polybios, 21.45. 9–10 ve Livius 38.39.14–16; krş. Dimitriev, Attalid History 1999, s. 405.

¹²⁴Dimitriev, Attalid History 1999, s. 405.

¹²⁵Bununla ilgili olarak, Polybios, 4. 65. 6.

¹²⁶Polybios, 22. 7. 8, krş. Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 76.

¹²⁷Attalos I'in merkezi Yunanistan ve Peloponnesos ile ilgisinin kanıtı, Polyb. iv. 65. Elaos'un Aetolia müstahkeminin duvar yapımını finanse etmiştir. Sikyon'lular tarafından, Apollon'un kutsal alanını rehinden kurtardığı için onurlandırılmıştır. Daha sonra orada yıllık adaklar kabul etmiştir, Polyb. xviii. 16.

bulunarak dostluklar kazanma politikası Livius'ta geçer¹²⁸. Servetlerini bol miktarda kullanmaları da Attalidlerin İ. Ö. 188 yılından sonra da, daha önce olduğu gibi yabancı politikasında bir köşe taşı olarak kaldı¹²⁹. Buradan öğrendiğimize göre Attalos Aetolia surlarının yapımını finanse etmekteydi. Sikyonlular tarafından, Apollon'un kutsal alanını rehinden kurtardıktan sonra onurlandırılmaktadır.

Eumenes yönetiminin devam ettiği İ. Ö. 170'li yıllarda da değişen bir şey olmadı. Roma, hamisi olduğu krallıklara doğrudan müdahale etmiyordu ama uzaktan da olsa ilgilenmeye devam ediyordu. Roma'nın selameti açısından Küçük Asya'daki krallıkların hiç birisinin diğerinden üstün olmaması gerekiyordu. Pergamon Krallığı'nın bu durumu ileride Roma'yı rahatsız edecekti.

Eumenes Dönemi'nde Attalidlerin Küçük Asya'nın doğusunda sahip olduğu yerler nereye kadar uzanıyordu? Güneydoğu Phrygia'da yer alan Tyriaion Kenti'nde bulunan bir yazıt vasıtasıyla kentin Attalid egemenliğini tanıdığını öğrenmekteyiz. Bu mektuplardan anlaşıldığına göre, Tyriaion ve çevresindeki arazinin artık Seleukos Krallığı'na değil, Pergamon Krallığı'na ait olduğu ve Tyriaion halkının yeni hakim olarak Eumenes II'ye başvurduktan sonra *polis* statüsü elde ettiği anlaşılmaktadır. Eumenes II başvuruyu kabul etmesinin yanı sıra kentte *gymnasion* yapılması için para vermeyi vaad etmektedir¹³⁰. Tyriaion'da inşa edilecek bu yapı Attalidlerin kültür politikası için son derece önemlidir.

İ. Ö. 171–168 yıllarında Makedonya ile Roma arasında III. Makedonya Savaşı'nın çıkmasıyla Pergamon ve Bithynia Krallıkları Roma'yı desteklemişlerdir. Roma Senatosu'nda, Pergamon'un aşırı güçlenmesine izin verildiği için Eumenes II'nin devrilmesi ya da Krallığının zayıflatılması ile ilgili bir karar alınır¹³¹. İ. Ö. 168 yılında yapılan Pydna Savaşı sonucunda Makedonya Antigonos Krallığı'na son verilmiştir. Bu savaş, Roma'nın Doğu Akdeniz'de ağırlığının artmasına neden olmuştur. Eumenes, babası Attalos I'de olduğu gibi Galatlarla sorunlar yaşıyordu. Yardım için kardeşi Attalos'u Roma'ya gönderir. Fakat senato, Pergamon'un bölünmesini ve bu parçalardan birine Attalos'un kral olmasını ister. Attalos II ise bunu kabul etmez. Doğuda güçlü bir devlet istemeyen Roma, Pergamon ile ikili oynamaya başlamış ve Galatları Attalidlere karşı kıskırtmıştır. Eumenes II, durumu öğrenmek üzere

¹²⁸Livius xlii. 5. 3: Cu, Eumenis beneficiis numeribusque omnes Graeciae civitates et plerique principum obligati essent.

¹²⁹Krş. Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 77.

¹³⁰Jonnes–Riel, Royal Inscription 1997, s. 1–30.

¹³¹Polybios, 29. 22. 4; 30.19.10.

Roma'ya gider¹³². Ama Brundisium Limanı'na geldiğinde, Roma Senatosu, Roma'da yabancı kralların bulunmasını yasaklayan yeni bir kanunun yürürlüğe girdiğini bildirir ve ondan Roma'yı terk etmesini ister¹³³. Bununla, Roma Pergamon'a karşı fiilen harekete geçmiş oldu. Bunun devamı da gelmiştir. Küçük Asya'daki krallıkları Roma Pergamon'a karşı kışkırtmaya devam etmiştir. Galatlar büyük tehlike oluşturuyordu, III. Makedon Savaşları sırasında zaten ayaklanmışlardı. Fakat Eumenes II'nin seferiyle Galatlar geri çekildiler¹³⁴. Kentler, Roma'dan çekinip Eumenes'i desteklememezlik etmiyorlardı. Aksine, yağmacı Galatlara karşı koyması için Pergamon Krallığı'na destek veriyorlardı. Roma, Galatlar yenilmiş olsalar dahi onlara İ. Ö. 166 yılında çıkardığı bir *senatus consultum* ile özerklik verdi ve Attalidlerin zaferini kendi çıkarları doğrultusunda hiçe saydı. Attalidlerin desteklenmesi ve zaferleri Roma'nın hosuna giden bir durum değildi. Fakat bunlara rağmen Pergamon Devleti, Phrygia'da Galatları yendikten sonra oradaki kentler tarafından onurlandırıldı¹³⁵.

Eumenes Pamphylia'ya niçin hakim olmak istiyordu ? Aspendos ve Side'nin yer aldığı, Pamphylia'nın doğu kısmı özgür ilan edilir, bu iki kent, Roma'nın müttefiki olarak kabul edilirler¹³⁶. Side gibi önemli bir limandan mahrum kalan Attalidler, doğal bir limana sahip olan bu toprakları stratejik konumu nedeniyle değerlendirmek istemiş olmalıydılar. Bu kent aracılığıyla Akdeniz'e doğrudan giriş yapabilirlerdi.

Attalos II, ağabeyi Eumenes II'nin yerine İ. Ö.158¹³⁷ yılında geçer. Polybios'a göre, Attalos II tahta geçince ilk işi, şahsi arkadaşı Kappadokia Kralı Ariarathes'i tahta geçirmektir¹³⁸. Yine Polybios'a göre, bu, Attalos'un genel politikasıdır¹³⁹. Eumenes II'nin döneminde parlak bir dönem geçiren Pergamon Krallığı, Attalos II'nin yönetim döneminde güçlü konumunu koruyabilecek miydi?

¹³²Polybios 29. 4.–10; 30. 1–3; Livius XIIV 13. 9; XIIV 24–25; Appianos, Makedonike. 18.1

¹³³Polybios 30. 14–19; Livius XIV 18; Appianos, Mak. 18–19; Iust. 38. 6. 3.

¹³⁴Polybios 29. 22. 4; Livius XIV 19–20; Iust. 34; Polyainos, Strategemata, 4. 8. 1; Magie, Roman Rule 1950, s. 766 nr. 62.

¹³⁵Radt, Pergamon 2002, s. 35.

¹³⁶Bu kentler, para vererek ve koruyucu bağlantıları sayesinde Pergamon Krallığı'na bağlanmaktan kurtulmuşlardır, Nollé, Pamphyliche Städte, s. 307 ve dn. 59–60. Kendi paralarını basmaya başladılar ve Romalıların dostu ve müttefiki olmakla övündüler, Jones, Cities 1971, s. 129.

¹³⁷Eumenes II'nin ölümü 159 yılı olarak bilinmektedir fakat Karia ve Delphi belgelerinde, 158 yılı bahar aylarında yaşadığı bildirilmektedir. Krş. Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 10.

¹³⁸Polybios, 32.12. krş. Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 82.

¹³⁹Polybios, 33. 12.

Prusias II, Pergamon'a saldırır¹⁴⁰. Roma bu duruma yine müdahale etmez. Attalos II Roma karşısında tamamen boyun eğer bir tutum sergilemiştir. Örneğin, Galatlara karşı Pessinus rahibinden aldığı yardımla savaşırken, sırf Roma'yı kızdırmamak için savaştan vazgeçmiştir¹⁴¹. Pessinus'taki Attis rahibi ile dostça yakınlık açıkça gösteriyor ki, Attalidlerin Galatia üzerindeki kontrolü Eumenes II'nin zamanında kuruldu, Attalos II zamanında ise kaybedildi.

Eumenes II ve Attalos II'nin Küçük Asya ile meşgul olması, Küçük Asya'nın güney kıyılarındaki faaliyetleriyle açıklanmaktadır. Pisidia'daki Selge ve Amblada kentleri 160'lı yıllarda Galat problemlerinden sonra, Attalidlere karşı koymaya çalışmışlardır. Eumenes ve Attalos bölgeye askeri sefer yapmışlardır. Ama az sayıdaki kaynak, bunlar hakkında bilgi vermektedir¹⁴². Attalos'un Pamphylia'da Attaleia adında bir kent kurması da büyük bir öneme sahiptir¹⁴³. Ephesos limanında bu dönemde gerçekleştirilen yapı faaliyeti Krallığın ticari atılımıyla bağlantılı olmalıdır. Attaleia Kıbrıs'a, Doğu Akdeniz'e ve Seleukos Krallığı'na bakıyordu ve bu yerin seçimi, Attalidlerin Apameia'dan sonra Seleukoslarla işbirliğinden ve ekonomik bağlantılardan ayrılma eğilimini doğrulamaktadır. Morkholm, Antiokhos IV tahta çıktığı zaman, Attalidler ve Seleukidler arasındaki ekonomik ve politik bir birliğin olduğuna inanmaktadır ama bu görüşü destekleyen az delil bulunmaktadır¹⁴⁴.

Termessos'ta Attalos II'nin hediye ettiği Attalos *Stoa*'sı¹⁴⁵ eğer delil olarak nitelendirilirse Amblada ve Selge İ. Ö. 160 sonlarında Attalidlerden kurtulmaya çalışırken Termessos gibi kentler Attalidlere karşı koymamış olmalıydılar¹⁴⁶. Amblada¹⁴⁷, İ. Ö. 188

¹⁴⁰Polybios, 33.12.1.

¹⁴¹OGIS 315.

¹⁴²Selge için Trogus'un notları bulunmaktadır: Prol. xxxiv; Strabon, xii. 7. 3, 571'de, Selgeliler her zaman krallara karşı savaştığını belirtmektedir. Krş. Untersuchungen, s. 70. Amblada'nın konumu 102 de tartışılıyor.

¹⁴³Attaleia'nın kuruluş tarihi tartışmalıdır. Daha büyük bir olasılıkla, Attalos'un yönetiminin ilk yıllarında kurulmuştur, 189 yılında bölgede Manlius Vulso'nun seferiyle ilgili bir bağlantısının olmasından çok, Pisidia'da savaşırken olmalıdır. Hopp, Untersuchungen, 102–4, her iki tarihin de mümkün olabileceğini belirtiyor. Krş. Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 83. Jones, s. 129, 165–159 yılında; Magie, Roman Rule 1950, s. 1133 nr. 4, Eumenes II'nin ölümünden sonra yani 159–158 yılında; W. Martini, Attaleia [1], DNP 2, 1997, s. 226, yaklaşık 150 yılında olduğunu düşünmektedirler. 159 yılı ile ilgili yeni sikkelerinin görünüşünden hareket ederek (B.V. Head, Historia Numorum. A Manual of Greek Numismatics, Oxford 1911, s. 701; N. Baydur, Die Münzen von Attaleia in Pamphylie, JNG 25, 1975, s. 36.) bu kuruluşun bu yıldan çok kısa bir süre önce olduğu düşünülmektedir. Krş. Dimitriev, Attalid History 1999, s. 409.

¹⁴⁴Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 113, dn. 146.

¹⁴⁵TAM III, 1. 4. Ayrıca bk. Magie, Roman Rule 1950, II, s. 1136–7 dn. 12.

¹⁴⁶Termessos'un Attalidlerle ilişkilerinin iyi olması, Selge ile uzun zamandır devam eden düşmanlıklarına da bağlanmaktadır. Selgeliler Pergamonluların yönetimine karşı çıktıkları için, Termessosluların Attalidlere yardım ettiği düşünülmektedir. Magie, Roman Rule 1950, II, s. 1136–7 dn. 12; Kearsley, Milyas and the

yılından beri Attalidlere vergi vermekteydi. Amblada Kenti, Selge gibi karşı koymaya çalıştı. İ. Ö. 168–166 yıllarında Galatların çıkardığı isyanı destekledi. Fakat Pergamon yine üstünlük kurdu. Amblada 9000 talent tazminat ödemeye mahkum olmuştur. Selge de bu savaşa katılmış olabilir. Strabon, Selgelilerin her zaman krallara karşı savaştıklarını bildirmektedir¹⁴⁸. Krallardan kastettiği Attalidlerdir¹⁴⁹. Polybios'tan öğrenildiğine göre Selge, Eumenes'i Roma'ya şikayet eden tek kenttir¹⁵⁰. Buradan, stratejik bir öneme sahip olan Termessos'un Attalos'un yanında olduğunu anlayabiliriz. Çünkü Pisidia'nın kontrolü, ticaret yollarının kavşak noktası olması açısından son derece önemliydi. Zaten Attalidlerin bölgeye olan ilgilerinin bir diğer göstergesi de Attaleia Kenti'ni kurmalarıdır. Kademe kademe Küçük Asya'nın güneyindeki bu ilerleme, hem Pisidia gibi bir ticari kavşak noktasını denetleme hem de Akdeniz'in doğusuna açılma avantajını sağlayacaktı¹⁵¹. Bölgede seferlerin İ. Ö. 159 yılından önce başladığı söylenebilir¹⁵². 164 yılında Selge, Pergamon Krallığı'nı Roma'ya şikayet etmesine rağmen¹⁵³ Pergamonlular bu savaşta Olbasa gibi birtakım kentlerin yararını görmüşlerdir¹⁵⁴. Bu seferde Amblada Pergamon'un yanındadır ve Attalos bunun karşılığı olarak daha önce ödediği 9000 talentlik tazminatı iptal etmeye karar verir. Ayrıca, Amblada'nın verdiği 3000 drahmi'lik vergi iptal edilmiştir, esirler serbest bırakılmıştır¹⁵⁵.

Pamphylia'da kurulan Attaleia Kenti, tabiki Pergamon Krallığı'nın kurmuş olduğu ilk kent değildi. Bu kentin kuruluşundan önce de Attalidlerin çeşitli bölgelerde kentler kurdukları

Attalids, s. 53 dn. 23. Oinoanda'daki Pergamon tekniği ile yapılmış duvarlar Pergamon ve Oinoanda ilişkilerini gösterebilir. Magie, Roman Rule 1950, II, s. 1159 dn. 6.

¹⁴⁷Pisidia'da yer alan bu kent Eumenes döneminde sınır görevi görmekteydi. İç kısmı, Seleukos Kilikia'sından ve dağlarda yaşayanlardan korumaktaydı. Garnizon görevini de görmüş olabilir. Amblada'nın konumuyla ilgili olarak bk. Strabon, 12. 7. 3, C 570.

¹⁴⁸Strabon, 12. 7.3. C 571: διεμάχοντο πρὸς τοὺς βασιλέας.

¹⁴⁹Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 83; krş. Hopp, Untersuchungen 1977, s. 70. Amblada'nın konumu tartışılıyor.

¹⁵⁰Polybios, 30.27. 30; 30. 1. 3.

¹⁵¹Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 81–3; Hopp, Untersuchungen 1977, s. 103–4.

¹⁵²Polybios, 31.1.3; Magie, Roman Rule 1950, II, s. 775; Hopp, Untersuchungen 1977, s. 74; Kearsley, Milyas and the Attalids, s. 53. krş. Strabon 12. 7. 3, C571. Olbasa'da bulunan bir yazıt İ. Ö. 159 yılına tarihlenmektedir. Yazıttan anlaşıldığına göre Olbasalılar ve Pisidialılar anlaşmazlık içerisindeydiler. Bu durum Attalidlerle bağlantılı olmalıdır. Yazıtın tarihine göre, Attalidlerin Pisidia'daki seferlerinin bu tarihten önce gerçekleştiği söylenebilir.

¹⁵³Nollé–Schindler, Selge 1991, s. 35 dn. 2. Pergamonluların Selgelilere karşı iki seferi vardır: Birincisi 163–160, ikincisi ise Attalos II'nin yönetiminde, İ. Ö. 158 yılındadır. Her halukarda, Selge bağımsızlığını korumuştur.

¹⁵⁴Kearsley, Milyas and the Attalids, s. 47–57.

¹⁵⁵Welles, Royal Correspondance, nr. 54.

bilinmektedir. Lydia'da yine Attaleia¹⁵⁶, Philadelphia¹⁵⁷, Phrygia'da Dionysopolis¹⁵⁸ entlerini kurmuşlardır¹⁵⁹. Attalidler bu kentleri niçin kurmuşlardı? Bunun için birden fazla neden sayılabilir: Kurdukları kentleri Apameia Barışı'ndan sonra kazanmış oldukları toprakları güvenlik altına almak istemeleri ve ikincisi de, kendilerine ekonomik yarar sağlayacağını düşünerek kurmaktaydılar. Öte yandan, Roma, güçler dengesi kapsamındaki politikasını sürdürüyordu, hiçbir devletin diğerinden üstün olmasını istemediği gibi, yine de her ne kadar Pergamon Krallığı kendisine sadık olsa da Küçük Asya'daki en güçlü krallık olarak her zaman bir tehlike unsuruydu. Pergamon Krallığı belki de kendi geleceğini yeni yeni kentler kurarak, tabiki ekonomik kazanç sağlayacak noktalarda, güvence altına almak istiyordu. Anadolu'nun güney kıyılarında ellerinde bulunan noktalar göz önüne alındığı zaman, kavşak noktalara hakim oldukları daha net görülebilir. Telmessos, Oinoanda, Termessos ve Attaleia..ve belki de Side ve Aspendos özgür kent statüsünde olmasalar, ilerleyebildikleri kadar doğuya..Güneyde ellerinde bulunan noktalar, hem karadan hem de denizden bağlantı noktalarıydı. Ephesos'tan Telmessos'a ve oradan da Attaleia'ya, Attaleia'dan da Kıbrıs'a ve Mısır'a ulaşım ağı gerçekleşebilirdi. Yani, Pergamon'un da kendi durumunu netleştirip, Roma'nın Eumenes Dönemi'nde başlayan ters tutumu için ekonomik yönden kendi yerini sağlamlaştırması gerekmekteydi.

Attalos II'nin, *Consul* Gn. Manlius Vulso'nun Pamphylia'ya karşı ikinci seferi sırasında ona katıldığı bilinmektedir¹⁶⁰. Polybios'a göre, bunun başarılı bir geliri olmuştur¹⁶¹. Eumenes, ancak Pamphylia aracılığıyla kontrol edilebilen Güney Anadolu deniz yolunu Pergamon

¹⁵⁶Stephanos Byzantios'a göre asıl adı Alloeira ya da Agroeira. Stephanos ve diğer Bizans yazarları onun Lydia'da olduğu konusunda hemfikirler. Fakat, Eumenes'in mi yoksa varisi Philetairos'un mu kenti kurduğu net değildir. Hansen, (Attalids, s. 22) ve Magie (Roman Rule 1950, s. 980) Eumenes I'in kurucu olduğunu önermektedirler. Cohen, Settlements 1995, s. 205 ve dn. 2.

¹⁵⁷Stephanos Byzantios'a göre kentin kurucusu Attalos II Philadelphos'tur. Kent, Alaşehir Çayı'nın yakınındadır. Pergamon ve Sardes'ten Laodikeia'ya ve Anadolu'nun güneyine giden ana yol üzerinde bulunuyordu. Cohen, Settlements 1995, s. 227.

¹⁵⁸Stephanos Byzantios, kenti Eumenes II ve Attalos II'nin kurduğunu belirtir. Dionysos, Attalid kraliyet ailesinin büyük tanrısıdır. Cohen, Settlements 1995, s. 293. Bu kenti kurmadaki amacın Galatlar karşısında Meander Vadisi'ni korumak olduğu konusundaki görüşler için bk. Cohen, a.g.e., s. 294 dn. 1. Ayrıca, bu kentin önemiyle ilgili bk. Hansen, Attalids, s. 451–452.

¹⁵⁹Attalidlerin kurduğu kesin olarak bilinen ve kurulduğu tahmin edilen kentlerin toplu olarak listesi için bk. Cohen, Settlements 1995.

¹⁶⁰Vulso İ. Ö. 189 yılında Lykia, Pamphylia ve Pisidia'dan geçerek Galatia'ya gitmiştir. (J. Graininger, The Campaign of Cn. Manlius Vulso in Asia Minor, şurada: AnatSt.45, 1995, s. 23 vd.) Bir yıl sonra Vulso yine Pamphylia'dadır ve Seleukosların çekilmesini istemiştir: Polybios, xxi. 33–40; Livius xxxviii. 37. 9–10.

¹⁶¹ xxi. 40. 2. Ayrıca Polybios, Eumenes'in Yunan kentleri arasındaki popüleritesinin artışından bahseder. xxxi. 6. 6. krş. Allen, Attalid Kingdom 1983, s. 80.

Krallığı'na bağlamak istiyordu. Nitekim, Attalidler, Seleukosların Toros Dağları'na kadar çekilmek zorunda kalmalarından sonra bu topraklarda oluşan otorite boşluğunu, Pisidia'daki faaliyetleri ve Pamphylia'da Attaleia gibi stratejik konumu olan bir kent kurmakla ekonomik–askeri ve siyasi açılardan doldurmuş oldular. Attalos II'nin payına da Anadolu'nun güney kıyılarında bu amaçlara yönelik bir kent kurmak kaldı. Zemini, Eumenes II döneminde oluşturulan ve Attalidlerin Küçük Asya'da sadece askeri açılardan önemli noktalarda değil, aynı zamanda kendilerini ekonomik olarak destekleyecekleri yerlere hakim olmak, pek çok krallık gibi Pergamon Krallığı'nın da amaçları arasındaydı. Dostluk politikalarını devam ettirmek için Yunanistan'da ve pekçok yerde hediye olarak yapı finans etmeye devam ediyorlardı ve bunun için de kendilerine gelir sağlayabilecek yeni yerlere ihtiyaç duyuyorlardı. Attaleia Kenti'nin kuruluşu, iste bu noktada önem arz etmektedir. Attaleia, kendilerine hem karadan hem de denizden ekonomik bir rahatlık sağlayabilirdi. Zaten, Mısır ve Yunanistan, Adalar ve Anadolu'nun güney kıyıları arasında ticaret söz konusuydu¹⁶². Rhodos, Hellenistik dönemde uluslararası tahıl ticaretinde en büyük rolü oynuyordu. Rhodos'un ticari öneminin nedeni coğrafi konumundan kaynaklanıyordu. Onları, Suriye, Fenike, Kilikia ve Pamphylia limanlarında buluyoruz¹⁶³. Ama Pergamon Krallığı da buğday bakımından zengindi¹⁶⁴. Attalidlerin yardımında bulunmaları çok da masum değildi. "Do ut des" mantığı yine burada söz konusuydu. Attalidler, Galat tehlikesiyle sürekli karşı karşıya olan kentlere yardım ediyor ve onların sadakatini kazanmaya çalışıyordu, burada, hem politik hem de ekonomik amaçlar hedeflenmekteydi, kendilerini borçlu hisseden kentler de Pergamon Krallığı'na bağlı kalıyordu. Bunun için, iyi bir ekonomi gerekiyordu. Bu da kendilerine gelir getirecek yeni kentler kurmalarını tetikliyordu. Mısır trafiği büyük oranda Rhodos'un elindeydi¹⁶⁵. Neden Pergamon Krallığı Ephesos, Telmessos ve son olarak Attaleia limanlarıyla atılım gerçekleştirmesin ki? Attaleia da konumu sayesinde, Doğu Akdeniz'e doğrudan bir giriş sağlayacaktı.

¹⁶²Mısır'dan Attica, Lycia, Rhodes, Caria'da Theangela, Korakesion, Thasos ve Suriye'ye bal götürülüyordu,

Heichelheim, Economic History 1970, s. 52.

¹⁶³Polyaenus 4. 6. 16. Krş. Casson, Ancient Trade 1984, s. 73.

¹⁶⁴Pergamon'un Sikyon'a yapmış olduğu 10000 *medimnos*'luk buğday hediyesi için bk. Livius, 32.40.9. Eumenes II de Rhodos'a 280.000 *medimnos*'luk buğday hediye eder, Polybios, 31. 25.

¹⁶⁵Diodoros'un 20. 81'de belirttiğine göre, Rhodoslular gelirlerinin çoğunu, Mısır'a yolculuk eden tüccarlarından elde ediyordu. Krş. Casson, Ancient Trade 1984, s. 74.

2.3 İ.Ö. I. yüzyılda Attaleia

Seleukos Krallığı'nın ve daha sonra Rhodos ve Pergamon Krallığı'nın çekilmeleri korsan faaliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Antiokhos III'ün Apameia Antlaşmasına göre sınırını Doğu Kilikia'ya aktarması otorite boşluğuna neden olmuştur. Roma'nın III. Makedonya Savaşlarıyla tepki göstererek Rhodos'un deniz gücünü sınırlandırması¹⁶⁶ ve Delos Adası'nın ticarete ön plana çıkmasıyla Rhodos'un geri planda kalması Doğu Akdeniz'deki siyasi ve ticari boşluğu arttırmıştır. Bunlar, Doğu Akdeniz'de korsan faaliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Bu nedenle İ. Ö. 102–101 yılında M. Antonius önderliğinde sefer düzenlemiştir¹⁶⁷. Korsan mücadeleleriyle bağlantılı olarak Kilikia Eyaleti kurulmuştur¹⁶⁸. Bu eyaletin sınırları Cicero'nun belirttiğine göre Milyas, Lykia, Pamphylia ve Pisidia'yı kapsamaktadır¹⁶⁹.

Öte yandan, Roma'da vergi toplama kuruluşlarının eyaletlere gönderdikleri vergi mültezimleri ve uygulanan sistem nedeniyle eyalet halkının giderek borçlanması ve vergi yüklerinin artması eyalette yaşayanların zor durumda kalmasına neden olmuştur. Mültezimler öncelikle kendi menfaatlerini düşünüyorlardı, görevini kötüye kullanarak eyaletleri resmen yağmalıyorlardı. Kentteki vatandaşların servetlerinin bir kısmına vergi adı altında, köydekilerin ise ürünlerine el koymaya başladılar¹⁷⁰.

Vergi mültezimlerinin eyaletlerde yarattığı problemlerin yanısıra, eyaleti yöneten vali zenginleşmek amacıyla görevini kötüye kullanıyordu. Valilerin kötü yönetimi ile kentler mali problemler yaşamaya başladılar. Bu durum, kentlerin ekonomik yaşamını çok derinden etkilemiştir¹⁷¹.

Küçük Asya'da kentler bu durumdayken Roma bir yandan kendi iç meseleleriyle meşgul olmaktaydı¹⁷². İ. Ö. 91 yılında Bellum Italicum çıkmış ve Pontos Kralı Mithridates VI Eupator ise Romalı vergi mültezimlerinin baskısından bunalan kentlerin onu bir kurtarıcı gibi görmesiyle Küçük Asya'da ilerlemeye başlamıştır¹⁷³. Mithridates'in Roma ile ilk¹⁷⁴ savaşında

¹⁶⁶P. Baker, *A Companion to the Hellenistic*, Oxford 2003, s. 380 vd.

¹⁶⁷Magie, *Roman Rule* 1950, s. 283, 1161 vd.; Pohl, *Piraterie* 1993, s. 208 vd.

¹⁶⁸Sherwin-White, *Pamphylia* 1976, s. 1 vd.

¹⁶⁹Verres, II, 1, 95.

¹⁷⁰Magie, *Roman Rule* 1950, s. 164 vd.

¹⁷¹Cicero, *Verr.* ii 22.59; 24.63–27.69; 34. 86–87.

¹⁷²Sull. VI 1–2.

¹⁷³Cicero, *Mur.* XV.32; Appianos, *Mithr.* 11–19

¹⁷⁴İlk savaşla ilgili son yıllarda yapılan en ayrıntılı çalışma için bk. Arslan, *Mithridates* 2007, s. 127 vdd.

(İ. Ö. 89–85) Appianos'tan öğrenildiğine göre, Pisidia, Lykia ve Pamphylia Mithridates'e karşı savaşmıştır. Bu bölgeler Pontos Kralı tarafından işgal edilmiştir. Fakat bu bölgelerde nerelere ulaştıkları tam olarak bilinmemektedir¹⁷⁵. Kibyra'yı ele geçirdikten sonra Termessos Kenti'nin kontrolü altında olan Yenice Bogazı'ndan geçerek Pamphylia'ya geçmiş oldukları kabul edilmektedir¹⁷⁶.

İlk Mithridates Savaşı'ndan, Küçük Asya'da devam eden korsan faaliyetlerine karşı koymak için Sulla'nın komutanı L. Licinius Murena görev almıştır. Korsanlar ve eşkiyalar Doğu Akdeniz'de ve Toros Dağları'nın çevresinde faaliyet göstermeye devam ediyorlardı¹⁷⁷. Bu problemi sonlandırmak amacıyla Gn. Cornelius Dolabella ve *legatus*'u C. Verres İ. Ö. 80 yılında görevlendirilmişlerdir¹⁷⁸. Fakat Verres ve Dolabella İ. Ö. 80–78 yıllarında Kilikia Trakheia, Pamphylia, Lykia kıyılarında korsan sorununu çözmek yerine pekçok kentte soygun yapmışlardır. Örneğin, Perge'de Artemis Tapınağının altınlarını¹⁷⁹, Aspendos'taki heykelleri almışlardır¹⁸⁰. Bu esnada korsanlar da Romalı komutanların bu tavırları karşısında tepki duyan kentlerin katılımıyla daha da güçlenmekteydi. Kilikia ve Lykia'da daha da güçlenmek için gemi yapımına başlanmıştı ve bu kentlerden haraç alınıyordu. Özellikle, Lykia'da Olympos Kenti'nde Zeniketes adında bir korsan ve yandaşları faaliyet göstermekteydi. Zeniketes, Lykia ve Pamphylia'da birçok kenti zaptetmiştir¹⁸¹.

Faaliyetlerin daha da artması nedeniyle İ. Ö. 79 yılında *consul* P. Servilius Vatia Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Lykaonia'yı kontrol almak için Kilikia *proconsul*'u olmuştur¹⁸². Servilius Vatia İ. Ö. 78 yılında Kilikia'ya gelir. Fakat, Kilikia olarak günümüzde kastedilen yer yani Kilikia Trakheia olarak adlandırılan yer korsanların yoğun olduğu bir yer olduğu için Servilius Vatia, Kilikia Valisi olarak Kilikia Trakheia yerine Pamphylia sahillerine gelmiş olsa gerekir¹⁸³. Bu esnada Side liman kenti olarak önemini korurken korsanlara yardım ediyordu¹⁸⁴. Buna rağmen Vatia tarafından cezalandırılmamışlardır¹⁸⁵. Fakat Attaleia'nın

¹⁷⁵Appianos, Mithr. 20–21; 24; 27.

¹⁷⁶Magie, Roman Rule 1950, s. 265. 285.

¹⁷⁷Ormerod, Servilius Isauricus 1922, s. 35 vd.

¹⁷⁸Bu konuyla bk., Sherwin–White, Pamphylia, s. 10 vd.; Roman Foreign Policy, s. 152 vd. Ayrıca bk. Cic. Verr. ii. (1) 16. 43.

¹⁷⁹Şahin, Perge 1999, s. 1 ve dn. 8.

¹⁸⁰Cic. Verr. II 1. 2. 53. 54.

¹⁸¹Strab. XIV 5. 7. c. 671; Appianos, Mithr. 92.

¹⁸²Kilikia Valisi'nin sorumluluk alanı Pamphylia, Milyas ve Pisidia'nın güneyini kapsıyordu.

¹⁸³Arslan, Mithridates 2007, s. 295 ve dn. 1326.

¹⁸⁴Strab. XIV. 3. 2 c. 664.

korsanlara yardım etmesi cezalandırılmasına neden olmuştur. Attaleia İ. Ö. 85 yılında Sulla Dönemi'nde *legatus* olan Lucullus'a yardımda bulunmamıştır. Bütün bunlardan sonra Pompeius Dönemi'nde Attaleia topraklarının kamu arazisine dönüştürülerek satılmıştır. (bk. Antik Lit. Livius) Servilius Vatia'nın bölgedeki mücadelesine karşı Mithridates Savaşlarının devam etmesi nedeniyle korsan faaliyetleri sonlanmamıştır¹⁸⁶. Vatia'nın seferi ile Side Kenti'nin Asia Eyaleti'ne dahil olduğunu ve İ. Ö. 75 yılında düzenlenen Ephesos Gümrük Yazıtında yer aldığı bilinmektedir. Yazıtta belirtilen gümrük yasasına göre, mültezimler Side ve diğer Pamphylia kentlerinde gümrük istasyonu kurabilmiştir. Side bu yazıtta rahatlıkla okunabilirken ele geçen yazıtta Attaleia'nın ismi okunamasa da yasanın tüm Pamphylia kentlerini kapsamaması beklenmektedir ve Attaleia da buna dahil edilmektedir¹⁸⁷. İ. Ö. 67 yılında korsan sorununa nihai çözüm getirmek amacıyla *Lex Gabinia* hazırlanmıştır¹⁸⁸. Bu yasayla birlikte hazırlanan ordunun başında Pompeius korsan faaliyetlerini tamamen sonlandırmıştır¹⁸⁹.

İ. Ö. 57 yılında Pamphylia Kilikia Eyaleti'ne dahil edilmiştir¹⁹⁰. Bu dönemde Side korsanlara yardım etmesine rağmen cezalandırılmazken limanıyla bir diğer kent, Attaleia'nın yardımları nedeniyle toprakları devlet arazisi haline getirilmiştir. Bu dönemde bu bilgi dışında bire bir Attaleia hakkında bilgi edinemiyoruz ama kent tarihi de genel olarak Pamphylia kentlerinin bu dönem tarihinden bağımsız değildir. Bunun dışında Attaleia ismine Pompeius'un Pharsalos'ta yenilmesinin ardından (İ. Ö. 48) Mytilene'den Mısır'a kaçarken Attaleia'ya uğrayıp uğramama durumu nedeniyle rastlanmaktadır. Plurtarkhos¹⁹¹ Pompeius'un Attaleia'ya geçtiğini belirtirken Appianos¹⁹² ve Cassius Dio¹⁹³ uğramadığını belirtmektedir.

¹⁸⁵Side Birinci Mithridates Savaşı'nda Romalılarından yanaydı.: Strab. XIV. 3. 2. Ayrıca krş. Nollé, Side 1993, s. 72.

¹⁸⁶Appianos, Mithr. 93.

¹⁸⁷H. Engelmann– D. Knibbe, Das Zollgesetz der Provinz Asia, şurada: EpigrAnat. 14 (1989), s. 21 STR. 26.

¹⁸⁸Arslan, Mithridates 2007, s. 438 ve burada verilen literatür.

¹⁸⁹Arslan, ibid., s. 442 vd.

¹⁹⁰Nollé, Side 1993, s. 73.

¹⁹¹Plut. Pomp. 76. 1.

¹⁹²Appianos, Bel. civ. 2. 83.

¹⁹³Cass. Dio. 42. 2–3.

2.4 Roma İmparatorluk Dönemi'nde Attaleia

2.4.1 I. yüzyıl

Roma Barışı (*Pax Romana*) ile başlayan yeni dönemde kent tarihi hakkında bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Bu dönemde kentte bilinen en erken yazıt Galatia ve Pamphylia Eyaleti *legatus*'u M. Plautius Silvanus'un onurlandırıldığı yazıttır¹⁹⁴. İ. S. 6 yılına tarihlenen yazıttan anlaşıldığına göre Attaleia bu tarihlerde Galatia Eyaleti'ne bağlıydı. Bilindiği üzere Pamphylia, Galatia Kralı Amyntas'ın İ. Ö. 25 yılında ölümüne kadar Kilikia Eyaleti'ne bağlı, Amyntas'ın ölümüyle artık Galatia Eyaleti'nin bir parçası olmuştu¹⁹⁵.

Kentle ilgili bir başka yazıt, Tiberius ve Caligula dönemlerinde Galatia Valisi T. Helvius Basila'nın aracılığıyla yaptırılan ve Caligula'nın hükümdarlığının ilk yılı olan 37 yılına tarihlenen yol yazıtıdır¹⁹⁶. Hemen sonrasında, Claudius Dönemi'nde yolların tamir ettirilmesinde görevlendirilen *procurator* M. Arruntius Aquila'nın yazıtının Attaleia'da bulunması, Claudius Dönemi'nde kentin hala bağlı olduğu eyaletin Galatia olduğu hakkında bize bilgi vermektedir¹⁹⁷. Stadiasmus Patarensis'de ismi geçen Vali Quintus Veranius, yazıttan anlaşıldığına göre, eyalette yol yapım çalışmalarında bizzat görev alırken, Attaleia'da İ. S. 50 yılına tarihlenen ve yolların restorasyonu ile ilgili bilgi veren yazıtta göre, bu işte M. Arruntius Aquila, *procurator* olarak görev almıştır. G. Bean ve T. Mitford'un 1970 yılında Selge'nin yaklaşık olarak 60 km. kuzeydoğusunda ve Kagrai'nin (Cevizli) 40 km. kuzeybatısında Derbucak'ta bulup yayınladığı bir yazıttan öğrenildiğine göre, Aquila, Galatia *procurator*'u olarak sadece Pamphylia'da değil Pidisia'da da görev almıştır¹⁹⁸. M. Arruntius Aquila, Attaleia'da bulunan bu yazıtta göre Pamphylia'da yol restorasyonunu 50 yılında yerine getirirken, N. P. Milner'ın yayınladığı bir yazıttan öğrenildiğine göre, aynı yıllarda bir Lykia Kenti olan Oinoanda'da Lykia Valisi Eprius Marcellus aracılığıyla bir köprü yaptırılmıştır¹⁹⁹. Eprius Marcellus ayrıca, Patara suyuollarının yapımında da görev almıştır²⁰⁰. Lykia'da valiler eyalette imar faaliyetlerinde bizzat bulunurlarken Pamphylia'da farklı olarak bu görevleri *procurator*'lar üstlenmekteydi. Attaleia'da Arruntius Aquila örneğinin dışında, komşu kent Perge'de yapılan onurlandırma da bunu desteklemektedir. Galatia *procurator*'u L. Pupius

¹⁹⁴ Bk. Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları- nr. 1.

¹⁹⁵ Brandt, Gesellschaft 1992, s. 98 vd.

¹⁹⁶ Bk. Miltaşları- nr. 1.

¹⁹⁷ Bk. Miltaşları- nr. 2.

¹⁹⁸ G. E. Bean- T. Mitford, Journeys in Rough Cilicia 1964- 1968, s. 21 nr. 4, Viyana 1970; krş., Şahin-Adak, Stadiasmus 2007, s. 87.

¹⁹⁹ N. P. Milner, A Roman Bridge at Oinoanda, şurada: AnatSt. 48, 1998, s. 118.

²⁰⁰ Şahin, Delikkemer 2006, s. 103 vd.

Praesens Perge'de bulunan bir yazıttan öğrenildiğine göre, onurlandırılmaktadır. Claudius–Nero Dönemi'nin Galatia *procurator*'u L. Pupius Praesens, kentte yapı faaliyetlerinde görev almıştır²⁰¹. Praesens, sadece Pamphylia'da değil Galatia'da da *procurator* olarak onurlandırılmaktadır²⁰².

Lykia ve Pamphylia bölgelerinin çifte eyalet olduğuna dair şimdiye kadarki genel kanının (*communis opinio*) aksine, Patara Kenti'nde bulunan ve Claudius Dönemi'nde Lykia'daki yol güzergahlarını gösteren Stadiasmus Anıtı²⁰³, bu dönemde Lykia'nın tek başına bir eyalet olarak düzenlendiğini ve Pamphylia'nın hala Galatia Eyaleti'ne bağlı olduğunu desteklemektedir. Ayrıca, Plinius Maior da, Attaleia'yı Galatia Eyaleti'ne dahil etmektedir²⁰⁴.

Lykia Eyaleti'nde Quintus Veranius'un (İ. S. 43- 48) ardından görev alan ilk vali, Vilius Flaccus (İ. S. 48- 50) ve ardından da Eprius Marcellus (İ. S. 50- 55/56) olmuştur²⁰⁵. Vilius Flaccus'un Lykia'da vali olduğu yıllar, Pamphylia'nın Claudius Dönemi'nin ilk senatörü olan M. Calpurnius Rufus ile aynı yıllara denk gelmektedir. Şimdiye kadar M. Calpurnius Rufus, Lykia ve Pamphylia Eyaleti valisi olarak kabul görmekteydi²⁰⁶. İmparator Claudius'un Lykia Eyaleti'ni kurması ve Pamphylia'nın bu sırada Galatia Eyaleti'ne hala bağlı olması, Eprius Marcellus'un Patara'nın su temini yazıtıyla netleşmektedir²⁰⁷. Bir başka delil de, Cladius Dönemi'nde yine Eprius Marcellus'un Oinoanda'daki faaliyetleridir²⁰⁸.

Licinnius Mucianus'un Lykia valiliği, Nero Dönemi'ndedir ve Attaleia'da bulunan bir yazıt, Mucianus'u onurlandırmaktadır²⁰⁹. Taş, Attaleia'ya başka bir yerden getirilmiş olmalıdır. Hadrianus'un karaya çıkış yazıtı (4.1.1.8) ve Phaselis'li bir kişinin mezar yazıtının Attaleia'ya getirildiği gibi (4.4.3), muhtemelen Mucianus'un onurlandırılma yazıtı da Phaselis'ten getirilmiştir. Taş, Attaleia'ya, Pamphylia'ya ait olamaz, çünkü Nero Dönemi'nde Pamphylia hala Galatia'ya bağlı durumdaydı²¹⁰.

²⁰¹Şahin, Perge 1999, s. 43 vd. nr. 24.

²⁰² Iconium'da, IGR III, nr. 263.

²⁰³Şahin– Adak, Stadiasmus 2007, s. 63 vd.

²⁰⁴Nat. Hist. V 147.

²⁰⁵ Şahin, Delikkemer 2006, s. 106-107.

²⁰⁶ Remy, Carrières 1989, nr. 45, nr. 281.

²⁰⁷ Şahin, Delikkemer 2006, s. 103- 104, s. 107; Şahin- Adak, Stadiasmus 2007, s. 89 dn. 197. Marcellus'un kariyeri ile ilgili ayrıca bk. Remy, Carrières 1989, nr. 230.

²⁰⁸ Ti. Claudius Drusi f(ilius) Caesar Deus Aug(ustus) Ger(manicus, pontife[x])max(imus), tr[i]buniciae p[ot(estatis)] ||X, co(n)s(ul) V, imp(erator) XIIIX, |p(ater) p(atriciae), pontem per T. [Cl.] (?) | Eprium Marcellum | [l]eg(atum) Aug(usti) pro pr(aetore), so(dalem) a(ugustalem): N. P. Milner, A Roman Bridge at Oinoanda, şurada: AnatSt. 48 (1998) s. 117 vd.; krş. Şahin- Adak, Stadiasmus 2007, s. 168.

²⁰⁹ Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları- nr. 3.

²¹⁰ Şahin- Adak, Stadiasmus 2007, s. 90.

Vespasianus Dönemi'nde Lykia ve Pamphylia tek bir eyalet haline getirilmiştir²¹¹. Bu yeni eyaletin ilk valisi olan L. Luscius Ocrea, Attaleia Halk Meclisi tarafından onurlandırılmaktadır²¹². Ocrea, Side, Letoon kentlerinde de onurlandırılmıştır. Yeni bir eyalet olma ve Roma'nın kudretini göstermesi Flavius'lar Dönemiyle birlikte, Pamphylia'da pekçok kentte görülen kent düzenlemeleri Attaleia'da da görülmüş olmalıydı. Marcus Iulius Sanctus'un yaptırdığı kemer bu döneme örnek olarak gösterilebilir²¹³. Modern yerleşimin antik yerleşim üzerinde bulunması nedeniyle bu döneme ait veri sahibi olmamız da zorlaşmaktadır. Flavius'lar Dönemi'nde neokor'luk alan Perge ve Side'de olduğu gibi, kentte imparatorluk oyunları kutlanmıştır²¹⁴. Fakat kent, ticaret ve liman kenti olduğu halde bir prestij ünvanı olan neokor'luğu almamıştır. Buna rağmen Attaleia, Pamphylia kentleri içinde Roma Senatosu'na senatör yollamayı başaran en erken kent olmuş ve Roma'da görev alan Attaleia'luların sayısı giderek artmıştır. Bu dönemde kentte *Thea Rome* tapınınının çok erken olarak nitelendirebileceğimiz bir tarihte görülmesi (Caecilia Tertulla yazıtı) kentin Romalılaşma sürecinin erken başladığı düşüncesini desteklemektedir.

2.4.2 II. Yüzyıl

Kentlerin Altın Çağı'nı yaşadığı, görkemini arttırdığı 2. yüzyılla birlikte kentte en erken onurlandırılan imparatorun Hadrianus olduğunu görmekteyiz. İmparator Hadrianus, doğuya iki kez yolculuk yapmıştır. Birinci seyahatinde, 123 yılında İspanya'dan Suriye'ye giderken Küçük Asya'nın güney kıyılarından geçmiştir²¹⁵. Bunun yanısıra, imparatorun bu ilk doğu yolculuğu sırasında imparatora ithafen bir tak yaptırılmış olmasına, imparator ailesinden kişilere heykel diktirilmesine rağmen Attaleia'yı ziyaret ettiğine dair elimizde somut bir veri de bulunmamaktadır. Hadrianus için Tak yaptırılması komşu kent Perge ve Phaselis'te²¹⁶ de görülmektedir. Perge kentinin *euergetes*'lerinden Plancia Magna, Hadrianus ve ailesi için yapı faaliyetleri içine girmiştir²¹⁷. İki kentin tak'ları mimari benzerlik içerisindedir. Hadrianus'un doğuya ikinci ziyareti 131–132 yıllarında gerçekleşmiştir. Attaleia'daki tak'ın ikinci katı, her halukarda, imparatorun *Olympios* ünvanını taşıması nedeniyle, ikinci ziyaretiyle bağlantılıdır. Burada düşünülmesi gereken, imparatorun ilk seyahati sırasında kente gelip gelmediği ihtimalidir. Perge'deki Hadrianus Tak'ıyla bağlantılı yazıtlardan birisi de Trainus'un karısı

²¹¹Balland, Xanthos 1981, s. 4.; Şahin, Perge 1999, s. 65.

²¹² Bk. Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları- nr. 4.

²¹³ Bk. Yapılarda Yer Alan Yazıtlar- nr. 2.

²¹⁴ Bk. Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları- nr. 10, nr. 13; Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 4, nr. 6, nr. 9, nr. 11- 15, nr. 17, nr. 22.

²¹⁵Bu seyahat ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Halfmann, Itinera, s. 190 vd; Wörrle, Stadt und Fest, s. 34–35.

²¹⁶Önen, Phaselis.

²¹⁷Şahin, Perge 1999, s. 116 vd., 131 vd.

Plotina'ya ithaf edilen bir yazıttır. Yazıtın verdiği bilgiye göre Plotina henüz hayattayken 123 yılında diktirilmişdir²¹⁸. Perge'de diktirilen Tak'ın yazıtı 121 yılına tarihlenmektedir²¹⁹. Bu erken tarihlemeler nedeniyle tak'lar Hadrianus'un ilk seyahatiyle bağlantılı olabilir. Hadrianus ilk gezisinde Pamphylia kıyılarını da gezi programına dahil etmiş ama Parth Savaşları nedeniyle bu program uygulanamamıştır. Phaselis, Perge ve Attaleia'da üç tak üzerinde yer alan Olympios ünvanından hareketle bu taklar imparatorun ikinci ziyaretiyle bağlantılıdır. Halfmann'a göre Hadrianus 131 yılında Aleksandria'dan Atina'ya giderken Side'ye ve ardından Perge ve Attaleia'ya uğramıştır²²⁰. Perge ve Attaleia'yı kara yoluyla geçtikten sonra Attaleia'dan Phaselis'e, Phaselis'teki yazıtında *epibasis* ifadesinden hareketle, deniz yoluyla ulaşmıştır.

Hadrianus'tan sonra kentte onurlandırılan diğer imparatorlar, Antoninus Pius, İmparator Onurlandırma Yazıtları- nr. 11), Lucius Verus (nr. 12-13), Commodus (nr. 14-15), Septimius Severus (nr. 16) olmuştur. Eyaletin statüsünün Marcus Aurelius'un yönetim döneminde değişmesi söz konusudur. O zamana kadar imparator eyaleti olan Lykia-Pamphylia Eyaleti senato eyaletine dönüştürülmüştür.

İmparatorluk Dönemi'nin en ihtişamlı zamanı olan bu yüzyıl içinde, kentin diğer Roma kentleri gibi kalkındığını, zengin ve soylu vatandaşlarının giderek sayısının arttığını görebilmekteyiz. Ortaya çıkan sonuçlar ilginçtir: Kentten Roma İmparatorluk Dönemi'nde ilk üç yüzyılda, bilhassa 2. yüzyılda en yoğun şekilde, senatör ve şövalye sınıfına giren kişilerin sayısının Pamphylia'nın diğer kentleriyle karşılaştırıldığında ne kadar fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Pamphylia'dan çıkan onyediyedi²²¹ senatörün dokuz tanesi Attaleia'dan, dördü Perge'den ve dördü Side'dendir. Pamphylia'dan çıkan onyediyedi şövalyeden dokuzu yine Attaleia'dan, dördü Perge'den, ikisi Aspendos'tan, birer tane Side ve Kasai'dandır. Neokor'luk konusunda birbiriyle yarışan, en önemli iki kent Perge ve Side'nin yanında daha geri planda kalan bir kent olarak Attaleia'dan neden bu sınıflara daha çok kişinin dahil olduğu sorusu akla gelmektedir. Benzer bir durum Pisidia'da da görülmektedir²²². Pisidia Antiokheia, bu sınıflara gönderdiği kişi sayısı ile diğer kentlerin arasından sıyrılmaktadır. Pisidia Antiokheia, Augustus Dönemi'nde kurulan tam bir Roma kolonisidir. O zaman, hangi özelliğiyle Attaleia diğer kentlere fark atmaktadır. ? Bu durum, kent topraklarının devlet arazisine dönüştürülmesi ile İ. Ö. 1. yüzyıldan itibaren kentte Romalıların varlığının diğer

²¹⁸Şahin, Perge 1999, s. 132 nr. 97.

²¹⁹Şahin, ibid., s. 129 nr. 94.

²²⁰Halfmann, Itinera, s. 208.

²²¹Halfmann, Senatoren 1982, s. 641 vd.

²²²Brandt, Gesellschaft 1992, s. 159 vd.

kentelere nazaran daha fazla sayıda olması ile açıklanabilir. Söz konusu olan kriter ticaret kenti olması olsaydı eğer, bölgede limanıyla daha ön planda ve daha görkemli bir kent olan Side'nin senatör-şövalye kriterlerinde daha da önde olması gerekirdi.

2.4.3 III. Yüzyıl

Attaleia'nın, Roma İmparatorluk Dönemi'nde en ihtişamlı günlerini Küçük Asya'daki hemen her kentte olduğu gibi ilk iki yüzyıl içerisinde yaşaması durumu bundan önceki bölümler içerisinde örneklerle açıklanmıştır. Kentin sosyal ve idari kurumlarının dikkatlerini, çok fazla sayıda onurlandırma yazıtının ele geçmesinden hareketle, kalkınma ve onur payeleri edinme mücadelelerine yönelttikleri de belirgin bir şekilde görülmektedir. Bilhassa 2. yüzyılda hareketli geçen kent yaşamından sonra 3. yüzyıla gelindiğinde dikkati çeken nokta, kentte 2. yüzyıldaki yazılı malzeme yoğunluğunun gözle görülür biçimde azalması olmuştur. Bu yüzyılda kentte en çok ele geçen yazılı malzemeler, imparatorluk ailesi ve Roma görevlileriyle ilgili onurlandırma yazıtlarıdır. İlk olarak İmparator Septimius Severus (Nr. 4.1.1.16) ve karısı Iulia Domna (Nr. 4.1.1.17), Danışma ve Halk meclislerince heykelleri diktirilerek onurlandırılmışlardır. Severus ve ailesi, 197 yılında Parth Savaşı için Suriye'ye giderken ve 215 yılında bölgeye uğramışlardır²²³. Kentte, Severus ve Domna için basılan sikkeler, (bk. Kent Sikkeleri Bölümü) diktirilen heykeller Attaleia'ya da uğramasını kuvvetlendirmektedir. Kronolojik olarak kentte onurlandırılan bir diğer imparator, adının taştan *damnatio memoriae* olarak silinmesiyle 222 yılına yazıtının tarihlendiği Elagabalus olmuştur. (Nr. 4.1.1.19) Herhangi bir yazıtı ele geçmemiş olsa da Severus Aleksandrus 231-233 yıllarında uğramıştır²²⁴.

İmparator Gordianus III'ün ölümünün ardından (244 yılı) Suriye'de tahta çıkan Philippus Araps, Attaleia'da da, kente gelişi kaynaklar tarafından doğrulanmadığı için²²⁵, muhtemelen tahta çıkışına bağlı olarak heykeli diktirilerek onurlandırılmıştır. (Nr. 4.1.1.20) Gordianus III'ün²²⁶ yönetim dönemi'nden herhangi bir yazıt kentte ele geçmese de, onun döneminde kentte imparator adına sikke bastırıldığı bilinmektedir²²⁷. (bk. Kent Sikkeleri)

²²³ Brandt, Gesellschaft 1992, s. 163.

²²⁴ Baydur, Attaleia Sikkeleri 1986, s. 39.

²²⁵ Kienast, Kaisertabelle 1990, s. 197 vd.

²²⁶ 242 yılında İmparator Gordianus III, Balkanlar ve Küçük Asya üzerinden Roma ordusunun Sasani Kralı I. Shapur'a karşı Suriye ve Mezopotamya'ya gideceğini açıklamıştır. İki yıl sonra Gordianus III'ün halefi Philippus, Shapur ile antlaşma imzalamıştır ve bu antlaşmadan sonra on yıl içerisinde Suriye'nin tamamı ve

3. yüzyılda kuzeyden Got akınları, doğudan Parth akınları Küçük Asya kentlerini etkilemiştir. Bunların dışında, Isauria'luların eşkiyalıkları da tehlike oluşturmuştur. Bu yüzyılda, Augustus'un kurmuş olduğu eyaletlerdeki yönetim sistemine sadık kalınmış, eyalet sınırlarında bu tehlikelere karşı değişiklik olmamıştır²²⁸. İmparatorların sık değişmesi, politik yaşamda, Got ve Parth tehlikeleri de ekonomik ve kültürel yaşamda belirsizliklere neden olmuştur. Bu yüzyıldaki esas değişim, siyasi yönetimden ziyade askeri yönetimde gerçekleştirilmiştir. Sınır garnizonlarında, yol istasyonlarında ve tehlikeli dağlık bölgelerde bulunan askerler, artık kentlerde ve kırsalda neredeyse hemen her yerde bulunmaya başlamıştır. Örneğin, Pisidia Kenti Termessos'ta askeri komutanların yanı sıra, *centurio*'lar da, başında *dux* olmak üzere, yaylalarda başkaldıran kişilere karşı önlem olarak bulundurulmuştur²²⁹. Vergi toplama yöntemlerindeki değişim, ekonomik yapıyı da olumsuz yönde etkilemiştir. Disiplinsiz davranışlar, askerler ve halk arasında gerginlik yaşanmasına neden olmuştur. Güvenliği sağlamakla görevli olan kişiler, bizzat şikayet unsuru haline gelmişlerdir²³⁰. Kentlerde ve köylerde Roma İmparatorluğu'na karşı soğuma oluşunca Küçük Asya'nın güney ve güneybatısında dağlık bölgelerde, Lykia, Pisidia, Isauria, Dağlık Kilikia'da eşkiyalık kendisini göstermeye başlamıştır. Haydutların Isauria'lı lideri, Lydios, büyük bir Pisidia ayaklanmasını yönetmiştir ve bu ayaklanma, Probus'un yönetim dönemi zamanında, 278 yılında, Lykia ve Pamphylia Eyaleti'ni de tehdit etmiştir²³¹. Eyalette gerginlik sürerken Attaleia'nın bu ayaklanmalardaki durumuna dair veri bulunmamaktadır.

250 ve 260'lı yıllarda, Got Akınları, Zosimos'un anlatımlarına göre²³², Roma'nın Karadeniz'in doğu ucunda yenilmesi ve ardından Trapezus'un ele geçirilmesi ile ivme kazanmıştır. Daha sonraki akınlar, Küçük Asya'nın diğer bölgelerine sıçramıştır. Got akınlarına karşı kentini savunan Atinalı Deksippos, Side'nin kuşatmasından bahsetmiştir²³³. Bu akın, Pamphylia'ya deniz yoluyla yapılmış olmalıdır. Aynı bölgede, bir diğer liman kenti olan Attaleia'nın Gotlar karşısındaki durumu bilinmemektedir.

Küçük Asya'nın güneydoğusu, doğudan istila edilmiştir, S. Mitchell, *Anatolia. Land, Men and Gods in Asia Minor Volume I-II: The Celts and the Impact of Roman Rule*. Oxford- New York 1993, s. 227.

²²⁷ İmparator Gordianus III için Perge Kenti'nde onurlandırılma yapılırken, 242 yılında Suriye yolculuğu için olası bir rota olarak, Nikaia- Nakoleia- Pisidia Antiokheia-Perge ve Side belirtilmektedir, Şahin, Perge 2004, s. 5.

²²⁸ Mitchell, *ibid.*, s. 227.

²²⁹ TAM III 1, nr. 88.

²³⁰ Mitchell, *ibid.*, s. 232vd.

²³¹ Mitchell, *ibid.*, s. 234.

²³² Zosimos I. 31-3.

²³³ FGrH 100 F. 29.

3. yüzyılın ortalarında, Attaleia ile ilgili bilinen, 253- 260 yıllarında, Valerianus ve Gallienus dönemlerinde sikke bastırıldığıdır. Kentler arası uyumu ve Roma'ya bağlılığı vurgulayan *homonoia* sikkelerinde Attaleia da görülmektedir. Ayrıca, Valerianus I, 255 yılında Perslere karşı mücadele etmek için bölgeden geçmiştir²³⁴ Kent, Lykia ile birlikte Valerianus II Dönemi'nde (256- 258) sikke bastırmıştır. (bk. Kent Sikkeleri Bölümü)

Septimius Severus ve Valerianus'un yönetim dönemleri arasında Kilikia Pedias, Parth ve Sasani akınlarına karşı stratejik bir önem kazanmıştır. Pamphylia Bölgesi'nde yaşayanlar, Torosların oluşturduğu doğal set nedeniyle bu akınlardan korunmayı başarmışlardır. 260'lı yıllarda Sasani akınlarından sonra, Side ve Perge, Roma birlikleri için karargah konumuna ulaşmışlardır. Side'nin şimdiye kadar Kıbrıs, Mısır ve Suriye ile ticari ilişkiler kurmasını sağlayan limanı, donanma tedariki sağlayan bir liman haline gelmiştir²³⁵. Perge, Tacitus zamanında, 275-276 yıllarında, kısa bir dönem de olsa, imparatorluğun ana yönetim yeri olarak Pamphylia kentleri arasında nasıl fark yarattığını belirten bir *akklamatio* yazıtıyla bunu vurgulamıştır²³⁶. Bazı kentler, bu yoğun akınlar nedeniyle düşüşe geçerken Perge, Side gibi kentler bilhassa 3. yüzyılın ikinci yarısından sonra bu şekilde yükselişe geçmişlerdir. 3. yüzyılla birlikte, imparatorluk ailesine karşı sadakatin bir ifadesi olan kült bayramları Pamphylia'da önem kazanmıştır. Aurelianus'un yönetim döneminde (270-275), Side'de Athena Tapınağı²³⁷ ve aynı dönemde Sillyon'da Men Tapınağı²³⁸ *asylia* hakkını almışlardır. Bir liman kenti olan Side, Parthlar'la savaşlar sırasında, limanından buğday, yağ ve ahşap göndererek Roma İmparatorluğu'na olan sadakatini göstermiştir ve bu yardımları nedeniyle kent, bölgedeki diğer kentlere karşı üstünlük oluşturacak ünvanlarını da arttırmıştır. Lucius Verus Dönemi'nde ve daha sonra 3. yüzyılda Maximinus Thraks Dönemi'nden itibaren daha kuvvetli bir şekilde sikkeler üzerinde gemi ve liman tasvirlerini vurgulayıp övünmüş ve limanının stratejik öneminin altını çizmiştir. Valerianus- Gallienus'un ortak yönetim dönemi'nde neokor'luk ünvanını almıştır²³⁹. Ankara üzerinden Pamphylia, oradan da imparatorluğun doğu sınırına giden birlikler için Side, oldukça önemli bir durak idi. 260

²³⁴ Baydur, ibid., s. 42.

²³⁵ Mitchell, ibid., s. 236.

²³⁶ Şahin, Perge 2004, s. 52vd nr. 331.

²³⁷ Nolle, Side 2001, s. 90.

²³⁸ E. N. Lane, *Corpus Monumentorum Religionis Dei Menis 2. The Coins and Gems*, Leiden 1975, s. 151 nr. 53.

²³⁹ Nolle, ibid., s. 91 vd.

yılında Parthların istilasıyla Kilikia'daki hemen hemen tüm limanlar ele geçirilince Side, limanıyla büyük önem kazanmıştır²⁴⁰.

Perge ve Side kentlerinin bilhassa 3. yüzyılda kazandıkları önem, aldıkları ünvanlar ile Attaleia Kenti verileri karşılaştırılınca, Attaleia'nın bu iki kent yanında, konumu ve liman kenti olma avantajına rağmen, oldukça geri planda kaldığı söylenebilir. Kent, bu iki rakip kent gibi hiçbir zaman başkent olma hakkını elde edememiştir. Perge ve Side, Got ve Parth akınlarında Roma ordusuna önemli yardımlarda bulunmasalar, prestijlerini de bu denli arttırmamış olacaktı. Çok sayıda Roma vatandaşının yaşadığı ve bölgeden en çok şövalye ve senatörün çıktığı kent, 3. yüzyılda sıradan bir kentten daha fazla özelliğe sahip olmamalıydı.

Kentte, 250'li yıllardan sonra somut olarak ele geçen ilk yazıt, 4. yüzyıla tarihlenmektedir. Valentinianus I ya da II'nin (364-375 yılları ya da 376-392 yılları) bir heykelle onurlandırıldığı yazıttan öğrenilen en önemli veri, kentnin kendisini bu yazıtta koloni olarak belirtmesidir. (Nr. 4.1.1.24) Attaleia'lının pek ünlü kolonisi olarak başında süperlativ halde sıfat almıştır. 3. yüzyılda Side Kenti'nde kent ile ilgili sıfatların superlativ şeklinde yazıldığı görülmektedir²⁴¹ Bu dönemde, her kent kendi kentini birer dünya merkezi olarak görmekte ve propagandasını yapmaktaydı. 4. yüzyıldan bu yazıt, bu propagandaların hala devam ettiğini göstermektedir. Bu yazıttan başka, kent koloni olarak gösterilmesi, bir bayram yazıtında (3. yüzyıl, Nr. 4.9.1) ve muhtemelen Tetrarkh'lar Dönemi'ne tarihlenen bir miltaşında (Nr. 4.10.2) da belgelenmektedir. Bununla birlikte, daha geç bir tarihten olan ve İmparator Theodosius'un (379-395) heykelle onurlandırıldığı bir kaidede (Nr. 4.1.1.25) bu kez kent bir polis olarak gösterilmektedir. Kentin resmi olarak mı yoksa propaganda amacıyla mı kendisini koloni olarak ifade ettiği net değildir. Kentte, 4. yüzyıldan ele geçen bir diğer yazılı malzeme de, bir valinin onurlandırıldığı ve muhtemelen 4. yüzyıl sonuna ait olan yazıttır. (Nr. 4.1.2.20)

²⁴⁰ Nolle, ibid., s. 94.

²⁴¹ Nolle, ibid, nr. 130 / (*lamprotate polis* şeklinde) Gordianus Dönemi'nden önce de kentte, *lampros* sıfatı superlativ şekilde kullanılmıştır. (Tep 1) Bunun, resmi mi yoksa kente duyulan sevgiden ötürü mü olduğu belirsizdir.

3 Attaleia'nın Sosyo – Kültürel Tarihi

3.1 Kentteki Sosyal Tabakalar ve Romalıların Varlığı

Attaleia'da topraklarının İ. Ö. 1. yüzyılda *ager publicus* yapılmasından sonra, İmparatorluk Dönemi'nin ilk dönemlerinde kentte Romalıların varlığını görüyoruz. Yerel Romalı işadamları ve bir kentte ikamet eden Romalılar, doğu eyaletlerinde, Romalı vatandaşların *conventus*'u²⁴² olarak adlandırılmaktaydı. Kornemann'a göre ise bir *conventus civium Romanorum*, daha çok, derneklere yakındır²⁴³. Bu Roma vatandaşlık birlikleri, uygun bir Roma Birliği'nin olmadığı yerlerde bulunuyodu. Bu birlikler ilk olarak erken 2. yüzyılda başlar. Böyle şirket–cemiyetler, Ege Adaları, Küçük Asya ve de özellikle kıyı kısımları, hatta Suriye, Petra'da bulunmaktadırlar. Augustus Dönemi'nde, her önemli kentte yer almaktaydılar. Şüphesiz, en büyükleri Delos'taydı. Bir diğer büyük olanı ise, Pergamon'daydı. Augustus Dönemi'nde Roma gücü Küçük Asya'da ilerlerken, aynı zamanda, göç eden vatandaşların da varlığı söz konusuydu. Bu kişilerin emekliler, bankacılar ve gemiciler tarafından oluşturulduğu düşünülmektedir²⁴⁴. Roma hakimiyetinin olduğu kentlerin yönetim şekli oligarşıkti. Romalılar, kentlerde azınlık şeklinde görünüyorlar, resmi memuriyetler, rahiplikler, yerel mahkemelerde üyelikler, *gymnasion* ya da bayramlarda başkanlık görevlerinde bulunuyorlardı²⁴⁵. Romalılar, iş yaşamında karşı konulamaz bir biçimde aktiftiler. Ayrıca, çoğu vergi şirketleriyle bağlantı içindeydi²⁴⁶. Brunt'a göre, kentlerde oturan kişiler için *cives Romani*'den ziyade *Italici* demek daha uygundu²⁴⁷. Doğuda oturan İtalyanların en geniş sınıfı *negotiatores* idi. Bankerleri, tefecileri, tüccarları, fabrikatör, gemi sahiplerini kapsıyordu²⁴⁸. Bir ticaret kenti olan Attaleia, iyi bir pazar teşkil ediyordu olmalıydı. Augustus, Roma'nın doğuda yayılmasının, bu varlıklı kişilere bağlı olduğunu biliyordu. Roma'nın üst

²⁴²Kelimenin ilk anlamı, dışarıdaki İtalyanların birliği, ikinci anlamı ise, ağır ceza mahkemesi oturumlarıdır. Özellikle doğudaki İtalyanlar tarafından I. Ö. II. yüzyılda, seçilmiş bir *magister* altında dini ya da başka nedenlerle birleştirilmiştir. Geç Cumhuriyet Dönemi'nde bu birlikler *conventus civium romanorum* adıyla Roma dışında politik bir önem kazanmıştı. Yöneticiler onlara, jürilerde, *consilium*'larında ve yerel şartlar konusunda tavsiye almada güveniyorlardı. Caesar ve Augustus dönemlerinde, böyle kuruluşlar, sık sık, yeni kurulan bir koloninin ve *municipia civium Romanorum*'un çekirdeğini oluşturmuşlardı. İmparatorluk Dönemi'nde ise bu birliklerin, bazen kentin yerel yönetimiyle birlikte kararları geçmiştir. Oxford Classical Dictionary, s. 386.

²⁴³Kornemann, *conventus*, RE IV 1173 vd.; Abbott–Johnson, Administration, I, s. 13.

²⁴⁴Macmullen, Romanization 2000, s. 3.

²⁴⁵Macmullen, ibid., s. 4.

²⁴⁶Macmullen, ibid., s. 6.

²⁴⁷Brunt, Manpower 1971, s. 206.

²⁴⁸Brunt, ibid., s. 211.

sınıftan beslenmesi çok önceden başlamıştı ve Augustus bunu sadece devam ettirdi.²⁴⁹ En çok kabul edilen ise doğuluların, en azından başlangıçta, İtalyan ataların soyundan gelmesiydi. Böyle insanlar vatanlarını bırakmış ve Hellenleşmiş İtalyanlardı. İtalyan *negotiatores*'lerin arasında eyaletlerde arazi sahiplerini de yer almaktadır. Caesar'dan önce koloninin bulunmadığı doğuda, bu gibi arazi sahipleri genelde arazisini rehin vererek ödeyemelerden elde edilen arazileri olan tefecilerdi. Örneğin, Afrika'da *ager publicus*'lar Roma vatandaşlarına satılmıştı. Ya da vatandaşlara ya da büyük parseller şeklinde yabancılara kiralanmıştı²⁵⁰. İspanya'da da böyle geniş arazilerin sahiplerini bilinmektedir²⁵¹. Attaleia toprakları da *ager publicus*'tan sonra zengin İtaliklere hizmet ediyor olmalıydı. Perge'li Plancii örneğinde olduğu gibi. Calpurnii'nin Alastos'ta ekilen topraklarının olması da giderek topraklarını genişletmeleri konusunda fikir verebilir²⁵².

Sonuç olarak, senatoya giren ve kendilerine karışılmayan Yunanlar, doğu ve batı arasında devam eden uyumun sürekliliğini sağlamaya yönelikti²⁵³. Bunun yanı sıra, Caesar, Philippos'un ölümünden sonra, Sinope'de ve başka yerlerde yaptığı gibi, askerlerine ev bulmak zorundaydı. Ayrıca, Mithridates VI'yı yenmesini takiben Pompeius'la doğuda yapılan organizasyon ve Caesar'ın Galya'daki savaşları (İ. Ö. 58–49) Romalılaştırma sürecine ivme kazandırmıştır. Ve sonrasında Augustus Dönemi'nde eyaletlerde koloni kurma hareketleri başlamıştır. Yerleşmiş bu Romalılar, yerli kadınlarla evlendiler, toprak aldılar ve tamamen yerleştiler. Latin isimleri böylelikle kayıtlarda artmaya başladı. Ve de bu durum Romalılaştırma sürecinin başlamasıydı.

Attaleia'daki toprakların, *ager publicus* yani devlet toprağı haline getirilmesinden sonra İmparatorluk Dönemi'nde topraklar kullanılmaya devam etmiştir. Benzer bir durum, Konya ve Beyşehir arasındaki Oroandia *Tribusu*'nun topraklarında da görülmektedir. Bu topraklar da Attaleia ile aynı dönemde *ager publicus* yapılmıştır. Bu arazi, yani Oroandia toprakları imparatorluk arazisi olarak İmparatorluk Dönemi'nde, 4. yüzyıla kadar kullanılmıştır²⁵⁴. Broughton'un düşüncesine göre, Attaleia'daki Romalılar, Augustus tarafından, İ. S. 6 yılından önce *ager publicus*'a yerleştirilen emekli askerlerdi²⁵⁵. İ. S. 6 yılının telafuz edilmesinin

²⁴⁹Bowersock, ibid., 86.

²⁵⁰Brunt, Manpower 1971, s. 213.

²⁵¹Brunt, ibid., s. 214.; Plut. Cr. 4. 2; Caesar BC II. 18. 2 (L. Domitius Ahenobarbus); B. Alex. 59. 2–60.

i.

²⁵²Halfmann, Senatoren 1979, s. 54; krş. Brandt, Gesellschaft 1992, s. 156.

²⁵³Bowersock, ibid., 142.

²⁵⁴Robert, Hellenica XIII (1965) s. 74 vd.; Mitchell, Roman Residents 1978, s. 312.

²⁵⁵T. R. S. Broughton, TAPA LXVI (1935) s. 18 vd.

nedeni, bu tarihten daha erkene tarihlenen bir συμπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι'un yer aldığı bir yazıtın henüz bulunmamasıdır. (bk. Roma Görevlilerinin Ourlandırılma Yazıtları- nr. 1)Bunu destekleyecek bir yazıt mevcut değildir. Ama kesin olarak bilinen, Attaleia'da yaşayan Romalıların συμπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι olarak adlandırıldığı ve kentin içinde yönetimde alınan kararlarda rol oynadığıdır.

3.2 Kent Kurumları ve Memuriyetler

Danışma Meclisi adı verilen *boule* ve Halk Meclisi adı verilen *demos*, her kentin en temel politik kurumlarıydı. Kentler, kendi yasalarını yapma ve uygulama yetkisine (*autonomia*) ve memurlarını seçme hakkına sahip olsalar da, yeni resmi yapıların dikilmesi vb. kararlarda, gerekli gördükleri kamu işlerinde, eyaletlerin büyüklüğü ve stratejik önemine göre Roma'nın atadığı valinin onayı gerekmektedir²⁵⁶. Vali, kent yönetimine karışmaz, kent temel kurumlar olan *demos*, *boule* ve *gerousia* meclisleri tarafından yönetilirdi. Yaşlılar Meclisi anlamına gelen *gerousia* ise her kentte bulunmayabilirdi. Kentin en önemli organı olan *boule*, yazıtlar söz konusu olduğu zaman, ilk sırada yer alırdı. *Boule* ve *demos*'un yanında kent memurlarının bir sırası vardı. Bazı memuriyetler sadece bir kişi tarafından yürütülürken bazılarında ise küçük bir grup görev almaktaydı. Memuriyetler her halukarda yıllık olarak yerine getirilmekteydi.

Attaleia'da bu kurumların üçünü de yazıtlar aracılığıyla görebiliyoruz. (genel olarak bk. Ourlandırılma Yazıtları) Magie, *gerousia*'nın kentteki varlığının valinin, daha sorumluluk sahibi ve yaşlı insanların etkili olabileceğini düşünmesi nedeniyle oluşturulduğunu düşünmektedir²⁵⁷. Macro'ya göre, *gerousia* genellikle kendi *gymnasion*'una sahip olan sosyal bir organizasyondur. Üyelerinin yaşları ve kent içindeki prestijlerinden dolayı sosyal yaşamda etkileri fazlaydı. *Gerousia*'nın da kendi memurları vardı²⁵⁸. Kent meclisi, küçük bir senato niteliğindedir. Kentlerde ağırlık *boule*'dedir. *Boule* düzeni, yerel senatör meclisi olarak düşünülür. *Boule* üyesi olmak için temel koşul sağlıklı olmak, servet edinmiş olmak, soylu bir aileden gelmekti²⁵⁹. Wörrle'ye göre Vespasianus'un *Lex Provinciae* yasasının sonucunda

²⁵⁶ Jones, Dio Chrysostom 1978, s. 5. 99.

²⁵⁷ Magie, Roman Rule 1950, s. 653. Bunun yanısıra, Abbott-Johnson ise, *gerousia*'nın işlevinin her zaman politik olmadığını, bazı kentlerde sosyal ve dini organizasyonlar olduğunu belirtmektedir, Abbott-Johnson, Administration, s. 77.

²⁵⁸ Macro, Cities, s. 681.

²⁵⁹ Quass, Honoratiorenschicht, s. 343, 383; Jones, Dio Chrysostom 1978, s. 76.

boule'de resmi olarak oligarşi yer almıştır²⁶⁰. *Boule*, yönetici sınıfın krallığıdır. Kentlerin *boule*'den sonra gelen diğer politik kurumu *demos*'tur. Dio Chrysostomos, *boule*'yi bir bedende gözlere benzetirken, *demos*'u da ayaklara benzeterek, bütünlük oluşturduklarını belirtir²⁶¹. Her ne kadar *demos*, *boule*'nin yanında önemsiz gibi görünse de *boule*'de şekillenen kararlar, *demos*'ta onaylanıyordu. *Boule*'de onaylanan kararlar da *demos*'a sunulmaktaydı²⁶². Attaleia'da da birçok yazıt bu kurumların aldıkları kararlar sonucunda oluşturulabilmiştir. (genel olarak bk. Onurlandırılma Yazıtları)

Bir kentin sosyo-ekonomik hayatı, zengin kişilerin yardımıyla devam etmekteydi²⁶³. Aslında yapılan herşey φιλοτιμία yani ün, şan, şöhret sahibi olmak için yapılmaktadır. En büyük zevk, insanlar tarafından farkedilmek, onurlandırılmak ve övülmektir²⁶⁴. Attaleia'da da sistem aynı şekilde devam ediyordu. Kentin zenginleri, kent yaşamının devam etmesi için gerekli olan memuriyetlerden birini ya da daha fazlasını üstlenebilirdi. Örneğin, *agonothesia*, *gymnasiarkhia*, *dekaprotia*, *agoronomia*, *hiereia*, *arkhiereia*, *grammateia*, *demiurgia*, *eikosaprotia*, *prytaneia*, *paraphylakia*, *hypophylakia* gibi leiturjik memuriyetleri üstlenebilirlerdi. Kentte, bu görevlerde yer alanların sayısı oldukça fazladır. Bu da kentin refah seviyesi yüksek bir kent olduğuna işaret etmelidir. (genel olarak bk. Özel Şahıs Onurlandırmaları) Refah seviyesiyle doğrudan bağlantılı olarak İ. S. 1. yüzyıldan itibaren vakıfların kurulduğu görülmektedir. Vakıf kurma ölümle birlikte yaşamın ve gerek yaşam gerekse insanlar üzerinde etkili olmanın tamamen sona erdiğine inanmak istemeyen insanın içindeki sonsuzluk duygusundan kaynağını almaktadır²⁶⁵. Vakıf kurmak için sermayeye ihtiyaç vardı. Zengin şahıslar vakıfları sadece ölümlerinden sonrası için vasiyet ederek değil, henüz hayattayken de kuruyorlardı. Örneğin, Kibyralı Q. Veranius Philagros daimi *gymnasiarkhia* görevi sırasında, henüz hayattayken, kente 400.000 Rhodos drahmesi bağışlamış ve daimi *gymnasiarkhia* için bu paranın sadece faizinin kullanılmasını, anaparanın ise her zaman sabit kalmasını vasiyet etmiştir²⁶⁶.

²⁶⁰ Pleket, *Political Culture*, s. 206. krş. Jones, *Dio Chrysostom* 1978, s. 4. 95. Bu yasayla, bir *bouleutes* otuz yaşında olmalı, daha önceden bir memuriyette bulunmalıydı. Jones, *Dio Chrysostom* 1978, s. 96. Ayrıca bk. Magie, *Roman Rule* 1950, s. 641.

²⁶¹ Dio Chrysostomos, *Or.* 50. 1, 3.

²⁶² Jones, *Dio Chrysostom* 1978, s. 98. krş. Magie, *Roman Rule* 1950, s. 640.

²⁶³ Jones, *ibid.*, s. 111.

²⁶⁴ Jones, *ibid.*, s. 105.

²⁶⁵ Laum, *Stiftungen* 1914, s. 237.

²⁶⁶ IGR IV, nr. 915.

Vakıf kurma, toprak ve para bağışlamak suretiyle ya da sonsuza kadar bir memuriyeti üstlenerek gerçekleştirilmekteydi. Bu yolların dışında da vakıf kurma yolları vardı. Attaleia'da bir *euergetes*, Sious adındaki toprağı ile birlikte kölelerini kente bırakmak suretiyle bir vakıf kurmuştur. (bk. Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 15) Kişi, bunu ya vasiyet ve bir varis bırakarak yapardı, –örneğin Nysa'lı Diogenes III, kenti, kendisine varis tayin etmişti yani bütün malını mülkünü kente bırakmıştı²⁶⁷.

Bunların dışında, günümüzde olduğu gibi Antik Dönem'de de çocuklar için kurulan vakıflar yer almaktaydı. Attaleia'da Lucius Celer Marcus Calpurnius Longus'un kurduğu vakıfla, çocuklar için *alimenta* yaptığını yani beslenmelerine yardım ettiğini öğreniyoruz. (bk. Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları- nr. 9) Longus'un kaç çocuk için bu yardımı yaptığını bilmiyoruz. Ama benzer örneklerle vakıf özellikleri tahmin edilebilir. Örneğin, İ. S. 1. yüzyılda Licinnius Longus, Oinoanda'da ikiyüzelli erkek çocuk ve genç kız için miras olarak yıllık iki denar gümüş bırakmış²⁶⁸, 2. yüzyıla gelindiğinde ise Opramoas, Ksanthos Kenti'nde, onaltı yaşına gelmiş bütün çocukların eğitim ve beslenmeleriyle ilgilenme sözü vererek, onyediyi yaşından sonrası için ise yıllık faizi ile birlikte mal–mülk ve gümüş bırakmıştır²⁶⁹. Pamphylia'da Attaleia dışında Sillyon Kenti'nde Menodora oğlu Megakles, çocukların beslenmesi için 300000 denar para vermiştir²⁷⁰. Attaleia'da Longus da cömert davranmış olmalıydı. Olasılıkla 2. yüzyılda Nerva ile birlikte *alimenta*, *euergesia*'nın bir parçası olmuştur. Küçük Asya'da bu sistemin yaygınlaşması, ilk kez Hadrianus zamanında olmuştur²⁷¹.

Ayrıca bayramlar da (*πανήγυρις, θέμις, ἐπιβατήριον*) vakıf yoluyla kurulmaktaydı. Lykia ve Pamphylia'da bu şekilde kurulmuş birçok bayram biliyoruz. En erken bayram Perge'de Flavianuslar Dönemi'ne denk gelen M. Plancius Varus'un kurmuş olduğu *Themis Vareios*'dur. Hadrianus Dönemi'ne geldiğimizde, Oinoanda Kenti'nde Demosthenes'in kurmuş olduğu *Demostheneia* Bayramı'nı²⁷² ve Antoninus Pius Dönemi'nde de Balboura'da *Meleagria* Bayramı'nı görmekteyiz. Bundan sonra Lykia ve Pamphylia'da 2. yüzyılın sonuna kadar herhangi bir bayram görmüyoruz. 2. yüzyılın sonuna geldiğimizde ve özellikle de 3. yüzyılda bayram sayısında bir artış meydana gelmektedir. Tiberius Claudius Caisianus Agrippa'nın

²⁶⁷ TAM II, 3, nr. 742.

²⁶⁸ IGR III, nr. 492

²⁶⁹ Balland, Xanthos 1981, nr. 67; SEG 30, nr. 1535.

²⁷⁰ IGR III, nr. 800–802. Krş. Quass, Honoratiorenschicht, s. 269 dn. 1094.

²⁷¹ Plin. Epp. i 8. 10, vii 18; krş. C. P. Jones, Eastern Alimenta and an Inscription of Attaleia, JHS 109 (1989) s. 189.

²⁷² Wörrle, Stadt und Fest, s. 4– 17.

Ksanthos Kenti'nde kurduğu bayram²⁷³ ile Lucius Audius Maximus'un Side'de kurduğu *Androneikiane* adındaki bayramı²⁷⁴, 2. yüzyıl sonuna tarihlenmektedir. 3. yüzyılda ise Aur. Paionianus Touesianos, Athena ve Apollon onuruna, bütün Pamphylia'lıların katıldığı bir *Pamphylia Touesianeion* Bayramı düzenlemiştir. Attaleia'da ise sadece, vakıf şeklinde Zizyphos'un kurmuş olduğu on günlük bir bayram tanımaktayız (bk. Varia- nr. 1)

Bu vakıfların devam etme süreleri konusunda yazıtlar az bilgi vermektedirler. Bu konudaki en iyi bilgiyi bayram vakıf yazıtları sağlamaktadır. Örneğin, Demosthenes'in kurduğu *Demostheneia* bayramını İ. S. 260 yılında 34. kez kutlanışına yani 135 yıl sonrasına kadar²⁷⁵, *Meleagria*'yı 13. kez²⁷⁶, *Vareios*'u ise 6. kez kutlanışına kadar²⁷⁷ izleyebilmekteyiz. Zizyphos Bayramı'nın kaçınıcı kez kutlandığını bilmiyoruz.

Helenistik Dönem'in başında ve Roma İmparatorluk Dönemi'nde kadınların önemli görevlerde bulunması Küçük Asya'da yayılmıştır. Kadınlar kentteki kültürlerin ve imparator kültürünün rahibeliği görevini sürdürmüşlerdir. Attaleia'da bu görevleri üstlenenleri görüyoruz. (bk. Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 3, nr. 5, nr. 31) Kentteki kadınları ayrıca başka görevlerde de görüyoruz. Kadınların üstlendiği bu görevler maddi yönden ağır bir sorumluluğu da beraberinde getirmekteydi. Örneğin, *gymnasiarkhos* olan şahıs, pahalı bir ürün olan zeytinyağını da tedarik etmek zorundaydı. Bu nedenle göreve gelenler kentin eşraf tabakasına mensup kişilerdi.

Kentte ele geçen yazıtlar aracılığıyla *strategos*'ların da varlığını öğreniyoruz. (bk. Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 3, nr. 13) Pergamon'da en yüksek idari makam, beş *strategos*'tan oluşan bir komisyondur. Asia Eyaleti'nde sık görülen bir memuriyetti. Yeni kurulan kentlerde askeri bir memuriyet olarak yürütülürken, Roma Dönemi'nde askeri bir amaçla kullanılmamaya başlandı²⁷⁸. Attaleia'nın Pergamon tarafından kurulması, esasen askeri mahiyette olan *strategos*'ları göreve neden getirdiğini açıklamaktadır. Ama Roma İmparatorluk Dönemi'nde Hellenistik Dönem'deki gibi etkisi fazla değildi. Yine de Roma yönetimi altında, bu memuriyet de şekillendi ve askeri gücünü büyük oranda yitirmesine rağmen önemli bir görev oldu²⁷⁹. Bunun dışında, güvenlik işleri konusunda, kent yazıtlarında

²⁷³ TAM II, 1 nr. 305.

²⁷⁴ Bean, Inscriptions 1965, nr. 146; Nollé, Side 2001, s. 423 vd. nr. 120.

²⁷⁵ Hall-Milner, Oenoanda 1994, s. 30-31, nr. 19-20.

²⁷⁶ Hall-Milner, Oenoanda 1994, s. 38, nr. 30.

²⁷⁷ Şahin, Perge 1999, nr. 128.

²⁷⁸ Macro, Cities, s. 678.

²⁷⁹ Abbott-Johnson, Administration, s. 78.

sadece *eirenarkheia*'nın adı geçmektedir. (bk. Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 13, nr. 16) Yüksek düzeyde bir memuriyettir ve Roma Dönemi'nden önce bilinmemektedir²⁸⁰.

İmparatorluk Dönemi'nde resmi görevler arasında *gymnasiarkhia* liturjik bir görev olarak kentlerde önemli bir rol oynamaktaydı. İmparatorluk Dönemi'nde, *gymnasion*'a giden kimselerin kullandığı zeytinyağını karşılama durumu bu görev için ön plandaydı. *Gymnasiarkhia*'da, sosyal yaşamda oldukça önemli yeri olan *gymnasion*'un ya da *gymnasion*'ların yöneticiliği söz konusudur. Kentin zenginliğiyle ilişki olarak, bir kentte birden fazla *gymnasion* yer alabilmektedir²⁸¹. (Caecilia Tertulla yazıtı, Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları- nr. 3) *Gymnasiarkhos*'tan beklenen; binanın bakımı ve ısıtılmasının sağlanması, yarışmaların düzenlenmesi ve zeytinyağı gibi çeşitli malzemelerin tedarik edilmesiydi²⁸². Kentlerin refahının artmasıyla bağlantılı olarak *gymnasiarkhia*, *euergetes*'in servetine paralel tekrarlanabilirdi²⁸³. Attaleia'da da bu görevi birden fazla üstlenenler yer almaktaydı. Örneğin, L. Gavius Fronto, beş yıl boyunca *gymnasiarkhos* olmuştur. Bunun dışında, onurlandırılan şahıslar (Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 2, nr. 3, nr. 6, nr. 9, nr. 15, nr. 22), kentte aynı anda üç adet, yani çocuklar, gençler ve yaşlılar, *gymnasion*'unun bulunduğunu göstermektedir²⁸⁴. Sadece erkekler değil aynı zamanda kadınlar da *gymnasiarkhia*'yı sık sık yerine getiriyorlardı. Bu konuda kadınlar erkeklerden daha farklı davranmıyorlardı. Resmi makamlardan para almadan *gymnasion*'da zeytinyağı tedarik ediyorlar ve bunu paylaşıyorlardı²⁸⁵. Antik Dönem'de bazı kentlerde kadınların eşleriyle bu görevi beraber üstlendikleri bilinmektedir²⁸⁶. Kadınların eşlerinin yanında görev alışı daha çok semboliktir. Bazı kentlerde de kadınlar tek başlarına üstlenmektedir²⁸⁷. Attaleia'da Caecilia Tertulla'nın (nr. 3) *gymnasiarkhos*'luk görevini tek başına yerine getirdiğini görüyoruz. Bu durum Tertulla'nın kudretini göstermekteydi.

²⁸⁰Macro, Cities, s. 679. Ayrıca krş., Schulthess, RE Suppl. 3, 1918, s. 419-423; K. Hopwood, Policing the Hinterland: Rough Cilicia and Isauria, in: S. Mitchell (Ed.), Armies and Frontiers in Roman and Byzantine Anatolia, Oxford 1983, s. 176 vd.

²⁸¹Şahin, Perge 1999, nr. 61; Şahin, Studien 1995, s. 8; Wörrle, Stadt und Fest, s. 113.

²⁸²Magie, Roman Rule 1950, s. 61–62. ayrıca bk. 350. 373.

²⁸³Bu konudaki örnekler için bk. Quass, Honoratiorenschicht, s. 320 dn. 1369.

²⁸⁴Küçük Asya'da bir kentte üç *gymnasion*'un bulunduğu dair başka örnekler Perge'de, Şahin, Perge 1999, s. 72 vd. nr. 56 γυμνασίαρχος νέων τε καὶ γεραίων καὶ παιδων,; Tralleis'te I.v. Tralleis (IK 36,1) nr. 75 γυμνασίαρχος τῶν τρῶν γυμνασίων; Iasos'tan I. v. Iasos (IK 28,1) nr. 84 γυμνασιαρχήσαντα τῶν τεσσάρων γυμνασ[ί]ων ve Ephesos'tan I.v. Ephesos, nr. 724, 824, 980, 985, 1150) Ayrıca krş. Quass, Honoratiorenschicht, s. 320 dn. 1370, s. 322 dn. 1375.

²⁸⁵Zeytinyağı dağıtımı ile ilgili örnekler için bk. Quass, Honoratiorenschicht, s. 321 dn. 1374.

²⁸⁶Bremen, Participation 1996, s. 69 vd.

²⁸⁷Bremen, Participation 1996, s. 71–72.

3.3 Kentin Diğer Kentlerle Bağlantıları ve Statüsü

Antik Dönem'de kentlerin statüleri özgür, koloni kent ve *municipium* (yerel yönetim ?) olarak gruplanırdı. İmparatorluk kentleri dikkatli bir şekilde politik ve maddi ayrıcalıklar bakımından derecelendirilirdi. Çok az kent özgür statüye sahipti. Özgür kentler²⁸⁸, yasayla yada senato kararıyla bazı ayrıcalıklara sahiptiler. Cumhuriyet Dönemi'nde böyle kentlerin vatandaşları Roma'ya vergi ödemezdi. Bu statü, İmparatorluk Dönemi'nde ise giderek daha nadir verilen bir ayrıcalık oldu. Fakat bahsedilen bütün ayrıcalıklar, Romalılarca geri alınabilirdi²⁸⁹. Roma kolonilerine gelince, Caesar'ın zamanından itibaren eyaletlerde hatırı sayılır sayıda oluşmaya başladılar. Ve Augustus Dönemi'nde de kurulmaya devam ettiler. Kolonistler, Roma'nın kent nüfusu, malına el koyulan İtalyanlar ve emekli askerler (*veterani*) arasından alınıyordu.²⁹⁰ Augustus herşeyden önce stratejik noktalarda veteran olmayan yerleşimlerin yetersizliğini fark ederek veteran kolonileriyle ilgilenmişti²⁹¹. Bunun dışında, İmparatorluk Dönemi boyunca Augustus Dönemi dışında, zaten kurulu olan bir kentin hukuki ve politik durumunda değişim söz konusu olabiliyordu. Bu değişiklikler bilhassa Hadrianus'un döneminde yayıldı. İ. S. 2. yüzyılın başından itibaren, koloni ünvanı ve statüsü yeni bir yerleşme olmaksızın verilmeye başlandı²⁹². Hadrianus'un veteran kolonileri olan Colonia Aelia Mursa (Pannonia'da) ve Colonia Aelia Capitolina (Judea'da) Roma Tarihi'nin son yeni koloni yerleşimliydi²⁹³. Koloni ve *municipium* statüsü arasındaki farklılıklar Hadrianus'un cümleleri ve Gellius'un yorumlarıyla birlikte belirtilmektedir. Koloniler bütün Roma kanunlarını ve kurumlarını saymak zorundayken *municipia* vatandaşları Roma yasası ve zorunluklarından muaftılar²⁹⁴. 212 yılında Constitutio Antoniniana ile imparatorluğun yaşayan bütün hür kişileri Roma vatandaşı yapıldı. Bütün özgür kentler, *municipia civium Romanorum* oldu. Özgür kentler ünvanlarını taşımaya devam ettiler. 3. yüzyılın sonunda imparatorluğun kentleri arasındaki statüdeki tüm ayrımlar

²⁸⁸Roma'nın eyalet yönetimi sisteminde ayrıcalıklı bir kategori oluşturuyordu. Geç Cumhuriyet Dönemi'nde özgür bir kent, yerel otonomiye sahip ve bazen vergi muafiyetine sahip bir kent olarak Roma'yla özel bir antlaşma yapan kentti. Ama yine de, imparatorlar kentlerin statülerine müdahale ederek iptal edilebilirdi. Aphrodisias arşivlerinin de gösterdiği gibi bu durum 3. yüzyıla kadar devam etti: Oxford Classical Dictionary, s. 609; Lintott, Imperium Romanum s. 36–41.

²⁸⁹Jones, Roman Economy 1974, s. 2.

²⁹⁰Bowersock, ibid., 67.

²⁹¹Bowersock, ibid., 68.

²⁹²Augustus Dönemi için, Plinius, Nat. Hist. III 36; krş. Jones, Roman Economy 1974, s. 7.

²⁹³Boatwright, Hadrian 2000, s. 36.

²⁹⁴16.13.6–8; krş. Boatwright, Hadrian 2000, s. 42. Gellius'a göre, koloniler *municipium*'dan daha iyi değildi. (16.13.3) Koloniler Roma'ya daha bağlıydı.

kayboldu. Muaf kentlerin *fiscus* ayrıcalıkları bu yüzyıl sırasında kayboldu. Bu değişikliğin nedeni enflasyondur. Yeni vergi şekilleri yeniden yer aldı. Bu yeni vergi reformları bütün kentlere uygulandı²⁹⁵. Augustus Dönemi'nde kurulan ve de koloni olmayan iki yerleşim vardı: Bunlar, ilk olarak Augustus Dönemi'nde, Küçük Asya'nın kuzey sahilinde görünmekteydiler. Attaleia'da olduğu gibi, Amisos yazıtlarında da, οἱ συμπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι ifadesi geçmektedir²⁹⁶. Diğer koloni olmayan yerleşimler, kesin olmayan bir tarihten olup, başka yerlerde de meydana çıkarılabilir.²⁹⁷ Attaleia'da M. Plautius Silvanus'un onurlandırıldığı yazıttan (Roma Görevlilerinin Onurlandırma Yazıtları- nr. 1 hareketle, bazı araştırmacılar, Augustus Dönemi'nde Attaleia'nın koloni olarak kurulduğunu düşünmüştür. Bu onurlandırma şekli Tralleis'te benzerdir²⁹⁸ Isauria'da da koloni olmayan bir yerleşim Ἰσαυρέων ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος οἱ τε συμπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι şeklinde görülmektedir²⁹⁹. Traianus ve Hadrianus dönemlerinden itibaren ünvan amaçlı verilen Roma kolonileri, Roma *municipia*'sının, Latin kolonilerinin ya da *peregrinus* kentlerinin aynı ve tam haklarına sahiptiler³⁰⁰. *Colonia*, Latince'de *colere* fiilinden türemiştir ve toprağı işlemek anlamındadır. Kollektif olarak ve resmi bir törenle Roma Senatosu tarafından kurulan bir yerleşimci grubuna işaret ediyordu³⁰¹. Koloni kurmak için kullanılan topraklar çoğunlukla *ager publicus* idi. Sadece ünvan olarak almak, o yerin insanların Roma Senatosu'na girmesini kolaylaştırmıştır. Ve biraz olsun vergiden kurtulma ümidi verdi³⁰². Attaleia'da Erken İmparatorluk Dönemi'nde yaşayan Romalıların olması, kentin bir koloni olduğunu göstermez. Aynı durum, komşu kent Perge'de görülmektedir. Perge *demos'u*, *boule'si* ve Romalı vatandaşları, Vespasianus için bir hamam yaptırmışlardır³⁰³. Perge'de 1. yüzyılda varlıkları bilinen ünlü Plancii ve Cornutii'lerin İtali kökenli aileler oldukları bilinmektedir³⁰⁴. Attaleia eğer Augustus Dönemi'nin gerçek anlamda koloni faaliyetlerinden birisi olsaydı, yine Romalılaşmanın yoğun görüldüğü Perge Kenti'nin de İmparatorluk Dönemi başında koloni olarak statüsünün değişmesi gerekirdi. Yani, Attaleia ve Perge'yi koloni olarak kabul etmemiz gerekirdi. Kent sikkeleri de koloni olduğu görüşünü desteklememektedir. Sadece, bir miktar

²⁹⁵Jones, Roman Economy 1974, s. 9.

²⁹⁶IGR IV nr. 314, ayrıca Cass. Dio 54.7.6; 57.24.6.

²⁹⁷Magie, Roman Rule 1950, II, s. 1615–16; Krş. Bowersock, Augustus 1965, 64.

²⁹⁸F. B. Poljakov, Die Inschriften von Tralleis (IK 36,1), Bonn 1989, s. 86 vd nr. 77; Agathias 2.

²⁹⁹Bowersock, Augustus 1965, 64; BCH 11 (1887) s. 67.

³⁰⁰Vittinghoff, Kolonisation, s. 1243.

³⁰¹Dilke, The Roman Land Surveyors 1971, s. 178.

³⁰²Dilke, The Roman Land Surveyors 1971, s. 184.

³⁰³Şahin, Perge 1999, s. 68 vd. nr. 54.

³⁰⁴Şahin, ibid., Jameson, RE Suppl. XIV s. 378; Halfmann, Senatoren 1979, s. 53 vd.

insan getirilerek, kent içinde, Roma vatandaşı olma avantajlarıyla ve işadımı boyutlarıyla çok kısa sürede ön plana çıkan ve söz sahibi olan insanlar topluluğuydular.

Attaleia yazıtlarında iki örnek dışında koloni olduğunu gösteren yazıt yoktur. Söz konusu yazıtlar ise 4. yüzyıldandır. Birincisi, bir *panegyris* organizasyonu ile ilgili olan Zizyphos yazıtı (bk. Varia- nr. 1) diğeri ise İmparator Valentinianus'un onurlandırıldığı yazıttır (İmparator Onurlandırma Yazıtları- nr. 24) Her iki yazıtta da Attaleia'luların ünlü kolonisi ifadesi geçmektedir. Ama daha geç bir dönemde, Theodosius'un onurlandırıldığı yazıtta ise bu kez, Attaleia'luların kenti ifadesi görülmektedir. Attaleia, çok büyük bir ihtimalle bu ünvanları sadece ünvan amaçlı almıştır.

Trabenna³⁰⁵ ve Olba kentleri 3. yüzyılda koloni olmuşlardır. Selinus Kenti Hadrianus, Tyana Kenti Caracalla, Faustinopolis Kenti M. Aurelius, Nikomedeia ise Diocletianus Dönemi'nde koloni olmuştur. Koloni olmak neden ilgi görmekteydi ? Kolonilerin prestiji ve statüsü her zaman yüksekti. Roma'nın dışarıda temsilcisi olarak saygı görüyordu³⁰⁶. Gellius'a göre, kentler koloni olmaya pek hevesliydi çünkü bu durum, Roma halkının itibarına sahip olarak, bazı dezavantajlarına rağmen büyük bir prestij taşımaktadır. Koloniler, Roma'nın kendisinin yeniden üretimini ve minyatürleşmesini yansımasıdır³⁰⁷. 212 yılıyla birlikte bütün eyaletler Romalı oldu ve *colonia*'nın artık bağımsız bir rol oynama durumu yoktu. Ama bu ünvan, hala kentleri onurlandırmada kullanılıyordu. Ve Constantinus Dönemi'nde de revaçtaydı. Constantinus'a kadar giden imparatorlar ve de Constantinus (313–337) bu ifadeyi tanıyıp, bunu hak eden kentlere bu ünvanı vermiştir³⁰⁸. Sorulması gereken soru, Pamphylia'nın diğeri önemli kentleri Perge ve Side, neokor'luk gibi pek çok alanda prestij için birbiriyle yarışırken neden sadece en son kurulan Attaleia Kenti'nin bu ünvanı aldığı ve hangi özelliği ile aldığı olmalıdır.

3.4 Kentte Kutsanan Tanrılar ve Kutlanan Bayramlar

Kentler tarafından düzenlenen büyük oyunlar için düzenli olarak bir *agonothetes* seçilirdi. Bu oyunlar, *μεγάλοι πενταετηρικοὶ Καισαρικοὶ ἀγῶνες*, yani dört yılda bir yapılan büyük Caesar oyunları adını almaktadır ve bir imparatorun şerefine tahsis edilmiştir. Attaleia'nın esas bayramı imparatorluk kültürü ile bağlantılı olanıydı. Kentte, imparator ve

³⁰⁵SEG L (2000) nr. 1357.

³⁰⁶Salmon, Roman Colonisation 1969, s. 152.

³⁰⁷Aul. Gell. XVI. 13. 9.

³⁰⁸Salmon, Roman Colonisation 1969, s. 153.

ailesine ait kültlerde görev alan kişilere İ. S. 1. yüzyılın ilk yarısı rastlanmaktadır. (Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. Bu yüzyılda başka imparatorlar için de kültler söz konusu olabilir ama mevcut yazıtlarla tespit edilen imparator kültleri genel olarak İ. S. 1. yüzyılın ilk yarısında yoğunluk göstermektedir. Ayrıca, Romalıların kentte varlığının en iyi göstergelerinden birisi Tanrıça Roma kültürüdür. Roma kültürü İ. S. 1. yüzyılın ilk yarısında bu kentte vardı. Anadolu'da ikamet eden Romalılar içinde en erken yerli rahipliklerden birisi de Attaleia'daydı. Calpurnii üyesi Caecilia Tertulla, Iulia Augusta ve Thea Rome'nin rahipliğini 1. yüzyılın erken dönemlerinde üstlenmişti³⁰⁹. Bu konuyla ilgili bk. Mitchell, *Anatolia*, vol. 1, cap. 8. İmparatorluk kültürünün rahipleri genellikle her yıl seçilmekteydi. Ama Antonia'nın rahibeliği yaşam boyu devam etmesiyle diğerlerinden ayrılmaktadır. (Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları- nr. 5) Bunun nedeni böyle onursal bir görevi üstlenecek kadınların yeteri kadar bulunmaması mıydı (?) Attaleia yazıtlarında adı geçen tanrıların rahipleri ise yaşam boyu seçilmekteydi. (Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları- nr. 13, nr. 17; Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 11, nr.13, nr. 18)

İmparatorlar için kurulan kültler, imparatorun gıyabında düzenlenmekte olup sürekli olarak kurumsallaşan kültlerdi. Dini boyutundan çok siyasi amaçlarla kurulan bu kültür Anadolu'da yaygındı. Kentler, politik çıkarları doğrultusunda kültür kurmaya karar vermişler ve bu nedenle imparatorla diplomatik bir sürece girmişlerdir. İmparatorluğun ilk dönemlerinde imparatorluk ailesinden birçok kişi için kültür kurulmaktaydı. Bu kültürler, doğrudan kişinin adına kurulmaktaydı. Bu durumu Attaleia'da da görmekteyiz. Drusus (Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları- nr. 1), Iulia Augusta (İmparator Onurlandırma Yazıtları- nr. 4), Claudius (Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları- nr. 4), Claudia Antonia (Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları- nr. 5) için kurulan kültürleri yazıtlar aracılığıyla öğreniyoruz. Kişilerin adına rahiplik alma durumu, İ. S. 1. yüzyılın ilk yarısında görülürken 2. yüzyılda genel olarak imparator adına bu görev sürdürülmüştür³¹⁰. Ayrıca, imparatorun şahsına kurulan kültürler ölümünden sonra fazla uzun sürmezdi³¹¹. İmparatorluk rahipleri bu kültür için önemli bir rol oynamaktaydı.

³⁰⁹Benzer bir örneği de Samos'ta görüyoruz: Quintus kızı Lollia, Caecilia Tertulla ile aynı dönemde Hera ve Thea Iulia Augusta'nın rahibeliğini yapmıştır. Lollia aynı zamanda *euergetes* olarak da onurlandırılmıştır. (IGR IV, nr. 984. Diğer örnekler için bk. Bremen, *Participation* 1996, s. 122–123.

³¹⁰ Price, kültür alması mümkün olan kişilerin sayısında azalma olmasına bağlamakla birlikte, yine de bu nedenin düşük bir olasılık olduğunu düşünmektedir, Price, *Ritüel ve İktidar*, s. 114–115.

³¹¹Price, *Ritüel ve İktidar*, s. 120.

Artemidoros, *Oneirokritikon* (=Rüya Tabirleri) adlı kitabında, imparator rahipliğini ayırt edici bir ünvan olarak nitelendirmektedir³¹². Göreve gelen imparatorluk kültü rahibi, imparator ve tebaası arasında bir bağ kurmuş oluyordu. Kült, kentin ileri gelenlerinin rekabet etmesi için bir fırsattı ve aynı zamanda bir İmparatorluk Dönemi kentinin itibarının ölçüldüğü önemli unsurlardan biriydi³¹³. Kentte kutlanan imparatorluk bayramları da kültürün önemli bir parçasıydı. Bir Roma imparatorunun kent hayatına dahil edilmesinin belki de en etkin araçlarından birisiydi. Kutlanan bayramlar çeşitliydi. Sadece imparator onuruna düzenlenenleri de vardı: Sebasteia, Kaisareia, Hadrianeia, Antoneia gibi adlar alabilirlerdi³¹⁴. Bu bayramlar genellikle dört yılda bir kutlanırdı. Suetonius'a göre de hemen her kentte pentaeterik bayramlar kuruluyordu³¹⁵. Attaleia'da kutlanan bayram da μεγάλοι πενταετηρικοὶ Καισαρῆοι ἀγῶνες yani dört yılda bir yapılan büyük Caesar oyunları adı altında düzenleniyordu. Ephesos'tan bir yazıt, bu bayramların öneminin anlaşılması için yardımcı olmaktadır: İnsanların her yıl imparatorluk hanedanına yaraşır saydıkları bütün kutsal duygularını ve hürmetlerini açıkça sergilemeleri gerektiğinden, Augustus Tiberius Caesar'ın bu pek kutsal doğum gününde Pergamon'da toplanan bütün Asya koroları, hanedana ilahiler söyleyerek ve Augustus tanrılarına kurban vererek ve şenlikler düzenleyerek Augustus'un sanına büyük oranda katkıda bulunan bir görevi yerine getirir³¹⁶. Bayramlar, imparatorun sanı ve kentin üstünlüğünü göstermek için önemliydi ama kentler için ayrıca bir getirisi daha vardı. Kentler, bayram süresinde civar yerlerden gelenlerce ziyaret edilirdi³¹⁷, bu da kent ekonomisini olumlu yönde etkilemiş olmalıdır. Side'de kutlanan Tuaseneia Bayramları, Pamphyliake olarak da nitelendirilmektedir. Yani tüm Pamphylia'lılar bu bayrama katılabilirlerdi. Lykia Birliği gibi bir Pamphylia Birliği şu ana kadar belgelenmediği için bu bayramlar acaba birlik bayramı olarak mı kutlanıyordu? Pamphylia Birliği'nin olmaması nedeniyle Birlik bayramı yerine böyle, Pamphyliake adında düzenlenmiş olabilir mi? Ama bu ismi, eyaletten başka kentlerde görmüyoruz.

Festivallerin ve oyunların finansı her ne kadar bireyler tarafından sağlanıyorsa da asıl sorumluluk kentindi. Ortaya çıkan maddi boşlukları vakıflar tamamlardı. Bununla birlikte,

³¹²II. 30.

³¹³Price, Ritüel ve İktidar, s. 177.

³¹⁴Price, Ritüel ve İktidar, s. 184.

³¹⁵Suet. Aug. 59: provinciarum pleraeque super templa et aras ludos quoque quinquennales paene oppidatim constituerunt. Krş. Quass, Honoratiorenschicht, s. 308.

³¹⁶I. Ephesos VII 2, nr. 3801.

³¹⁷Price, Ritüel ve İktidar, s. 189.

vakıflar ve kent memuriyetleri arasında iş bölümü de söz konusuydu³¹⁸. Roma İmparatorluk Dönemi'nde festivaller sosyal yaşamın en baskın özelliklerinden birisi haline geldi. Bu bayramların yaygınlaşması, imparatorluk propagandası için bir araç oluşturuyordu.

Attaleia'da Calpurnius Diodoros ve Sextus Quinctilius Valerius Maximus'un onurlandırıldığı yazıtlarda (Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 11 ve nr. 9) görüldüğü gibi, kentin imparator kültü rahipliği ile beraber yürütülen imparator oyunları *agonothetes*'liği şüphesiz masraflı bir görevdi. Ve kentin imparator kültü bünyesinde, yine düzenleyen kişilerin masraflarını üstlendiği gladyatör dövüşlerinin yapılması için de fırsat sağlıyordu. İmparator oyunlarında görevli *agonothetes*'in kendi cebinden para ödeyerek bu görevi yürütmesini Attaleia'da da görüyoruz³¹⁹. (M. Gavius Gallicus yazıtı) Calpurnius Diodoros nr. 11 ve M. Gavius Gallicus (Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları- nr. 13) örneklerinde olduğu gibi imparator rahibi, *agonothetes* olarak imparator onuruna pentaeterik bayram düzenlemekle yükümlüydü ve dört yıllık görev süresini (*tetraetia*) tekrarlardı. M. Gavius Gallicus bu görevi üç kez yerine getirmiştir³²⁰. Kent için uygun görülen miktar yeterli olmadığı zaman arada kalan farkı *agonothetes* öderdi. İstenen miktar o kadar fazlaydı ki, bazen imparatorluk kültü rahibi tarafından karşılanmaktaydı³²¹.

Attaleia'da şimdiye kadar bilinen tanrılar, Zeus Tropaioukhos, Athena, Apollon, Artemis, Dionysos, Helios, Ares, Herakles, Sozon, Nike. Tanrıça Athena, *Polias* ünvanı ile kentin baş tanrıçasıdır. Athena'nın bu durumu, kent sikkelerinde de en sık tasvir edilen tanrıça olması ile de desteklenmektedir. Fakat, Athena'nın, baş tanrıça olarak kentte tapınağına yönelik herhangi bir veri yoktur. Athena Polias kültü Attaleia'ya kenti kuran Pergamonlular tarafından getirilmiş olmalıdır. Çünkü Pergamon'da da Athena kentin en önemli tanrıçalarından birisini oluşturmaktaydı. Nike'ye *Sebaste* (=Augusta) ünvanı da İmparatorluk Dönemi ile birlikte verilmiş olmalıdır. Tanrıça Athena'nın dışında, kentte en önemli tanrı figürü Apollon *Arkhegetis* 'tir³²².

Nemesis, Attaleia'da kültürünün önemli yer tuttuğu tanrılardan birisiydi. Bu tanrıçanın kültüne kent yazıtlarında rastlanmamaktadır, kent sikkeleri tanrıça hakkında bilgi vermektedir. Antoninus Pius ve Commodus dönemlerindeki sikkelerde Nemesis'i

³¹⁸Lämmer, Olympien 1967, s. 56 vd.; Çokbankir, Testimonia 2003, s. 82.

³¹⁹Başka örnekler için bk. Quass, Honoratiorenschicht, s. 309 dn. 1311. *Agonothesia*'nın birden fazla ve hatta sık bir şekilde yerine getirilmesi ile ilgili örnekler için bk. Quass, ibid., s. 313 dn. 1332.

³²⁰Benzer bir örnek, Oinoanda'lı C. Iulius Demosthenes kurduğu Demostheneia Bayramı'nda görev alan *agonothetes*'in dört yıllık görevi sürdürmesi, krş. Wörrle, Stad und Fest, s. 14, STR. 89 vdd.

³²¹Macro, Cities, s. 680.

³²²Apollon'un *arkhegetes* olarak rolüyle ilgili bk. W. Leschorn, Gründer der Stadt. Studien zu einem politisch-religiösen Phänomen der griechischen Geschichte, Stuttgart 1984, s. 109-115.

görüyoruz³²³. Nemesis'in sağ elinde tekerlek, sol elinde ise arşın vardır. Demeter kültünü de kentte sadece sikkeler aracılığıyla belgeleyebiliyoruz. İlk olarak Antoninus Pius, daha sonra da Marcus Aurelius Dönemi'nde, iki ejderin çektiği arabada elinde birer meşaleyle görmekteyiz³²⁴. Herakles kültü katalogtaki iki yazıt aracılığıyla belirtilmektedir. Bunların dışında, sikkeler üzerinde, Septimius Severus Dönemi'nde görülmektedir³²⁵. Sikkeler üzerinde Severus Dönemi'nde görülen bir başka tanrı ise Men'dir. Men sikkeleri, Caracalla ve Geta dönemlerinde de görülmektedir³²⁶. Μην φωσφόρος olarak yazıtlarda da görülmektedir³²⁷.

Yazıtlarda varlığını görmediğimiz ama sikkeler aracılığıyla bildiğimiz bir başka tanrı da Tykhe'dir. Plautilla, Gordianus III ve Volusianus sikkelerinde görülmektedir. Trebonianus Gallus'a ait bir sikke üzerinde de görülmektedir.

İmparatorlar da birer tanrıymıscasına tanrılarla eşit saygı görmüşlerdir. Tanrılar için nasıl tapınak yapılıyorsa, imparatorlar için de tapınak yapılırdı ama Attaleia'da bunun varlığını, yani bir imparator tapınağına sahip olarak *neokoros* (=tapınak bekçisi) olarak ifadesini yazıtlar ya da sikkeler aracılığıyla görmüyoruz. Side ve Perge kentlerinin arasında devam eden neokor'luk ile üstünlük kurma savaşını³²⁸ Attaleia'da görmüyoruz.

Tapınaklara sürekli bakmak gerekiyordu. Gerçi *ιερεία* ve *ἀρχιερεία* liturjik memuriyetler oldukları için bu memuriyetlere gelen insanların ödedikleri paralar tapınakların bazı masraflarını karşılamaktaydı ancak, tanrılar için belirli günlerde kurbanlar kesmek, çeşitli eşyalar hediye etmek, dini bayramları kutlamak, tanrılar onuruna çeşitli yarışmalar tertip etmek gibi işler çok paraya dolayısıyla da *euergetes*'lere ihtiyaç duymaktaydı. Nitekim, Plutarkhos, gladyatör oyunları gibi birtakım gösteriler düzenleyen kişilerin bunları, halka yaranmak amacıyla yaptıklarını söyleyerek bu kişileri ağır bir şekilde eleştirmekte³²⁹, Dio Khrysostomos ise tasvip etmediğini Rhodos *oratio*'sunda, Atina ve Korinth'deki gladyatör gösterilerini eleştirerek göstermektedir³³⁰. Yine de bu tür oyunlar, İmparatorluk Dönemi'nin ilgi çeken ve sevilen oyunları olmaya devam etmiştir.

³²³Baydur, Münzen von Attaleia 1976, 66; Baydur, Attaleia sikkeleri 1986, s. 444, nr. 23.

³²⁴Baydur, Münzen von Attaleia 1975, 42; Münzen von Attaleia 1976, 65; Baydur, Attaleia sikkeleri 1986, s. 444–445, nr. 24–25. Marcus Aurelis Dönemi sikkeleri Baydur tarafından Aurelius'un portre tipleri nedeniyle 145–160 yılları arasında tarihlenmektedir.

³²⁵Baydur, Attaleia sikkeleri 1986, s. 446, nr. 31.

³²⁶Baydur, Münzen von Attaleia 1976, 66.

³²⁷Yazıt için bk. nr. 4.9.2, STR. 33 vd.; ayrıca, Baydur, Attaleia sikkeleri 1986, s. 446, nr. 32.

³²⁸Bu konuda bk. Nollé, Side 1993, s. 88 vd.

³²⁹Plutarkhos, *Moralia* 802 D–E, İngilizce çevirisiyle birlikte H. N. Fowler, s. 180–181.

³³⁰Or. 31. 121, krş. Jones, Dio Chrysostom 1978, s. 110.

Kent Sikkeleri

Attaleia'nın kurulduğu dönemde yani İ. Ö. 159–100 yılları arasındaki sikkelerinde ön yüzünde Poseidon başı, arka yüzünde ise ayakta duran Poseidon, sağ elinin altında delfin figürü ile verilmektedir. İ. Ö. 1. yüzyıldaki sikkelerinde ise ön yüzde yine Poseidon başı, arka yüzde ise yine Ayakta duran Poseidon verilmiştir. İ. S. 1. yüzyılda quasi–otonom sikkelerinde ise ön yüzde delfin, trident'e dolanmış bir şekilde, arka yüzde ise dümen yer almaktadır. Antoninler Dönemi'nde ön yüzdeki figür yine değişmemiştir. Poseidon büstü ve delfin, arka yüzünde ise sağ elinde çelenk sol elinde palmye dalı taşıyan Nike görülmektedir. Bu dönemde ayrıca arka yüzde Apollon tasviri de yer almaktadır.

İmparatorluk Dönemi'ne gelindiğinde ise ilk olarak Attaleia'nın Tiberius Dönemi'nden sikkelerini görmekteyiz. Ön yüzde defne çelenkli Tiberius başı, arka yüzünde ise Korinth miğferli Athena başı yer almaktadır. Claudius Dönemi'nde, Claudius ve Athena başları yer alır. Traianus Dönemi'nde Traianus Parthicus başı ve diğer yüzde Athena başı yer alır. Hadrianus Dönemi'nde gelindiğinde Hadrianus başının dışında, arka yüzde ise Athena'yı dört sütunlu tapınağının içinde, Korinth miğferli, arkasında kalkanla verilmiştir. Tapınak Korinth tarzında, alınlığında kalkan motifi yer almaktadır³³¹. Antoninus Pius Dönemi'nde Antoninus Pius'un arkasındaki tanrı figürleri Serapis³³² olmuştur. Marcus Aurelius Dönemi'nde Marcus Aurelius büstü, arka yüzde iki ejderin çektiği arabada elinde birer mesaleyle Demeter³³³ ya da Serapis³³⁴ büstü ya da elinde oy pusulasıyla oy atan Themis figürü yer almaktadır. Commodus Dönemi'nde yine erken dönemlerde yaygın olan Athena büstü, miğferli şekliyle betimlenmiştir³³⁵. Septimius Severus Dönemi'nde, Severus'un büstünün yanısıra arka yüzde tanrı figürü olarak, Dionysos, yer almıştır³³⁶. Iulia Domna sikkelerinde, Iulia Domna'nın büstünün yanısıra arka yüzde iki sütunlu ve üçgen alınlıklı tapınağın içinde Perge *baitylos'u*, yarım ay ve yıldız ve Athena büstü yer almaktadır³³⁷. Caracalla Dönemi'nde Caracalla büstünün arkasındaki tanrı figürü Helios idi³³⁸. Yine bu dönemden bir sikke üzerinde Athena,

³³¹Baydur, Attaleia sikkeleri 1986, s. 443–444, nr. 20–21.

³³²Baydur, a. g. e., s. 444, nr. 22.

³³³Baydur, a. g. e., s. 444–445, nr. 24–25.

³³⁴Baydur, a. g. e., s. 445, nr. 26.

³³⁵Baydur, a. g. e., s. 445, nr. 27. Commodus dönemi'nde Athena için bk. nr. 28.

³³⁶Dionysos için, Baydur, a. g. e., s. 445–446, nr. 29–30.

³³⁷Baitylos için bk. s. 447, nr. 33; Athena için bk. s. 448, nr. 34.

³³⁸Baydur, a. g. e., s. 447, nr. 35.

dört sütunlu ve akroterli bir tapınak içinde betimlenmiştir³³⁹. Gordianus III. Pius ve Trebonianus Gallus dönemlerinde Attaleia'yı sikke başarken görüyoruz³⁴⁰.

Geç İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu kentlerini normal olmayan bir hareket sardı. Bu hareketi tarihçiler *polis* ve vatanseverlik (patriotizm) olarak nitelemektedirler. Küçük ve büyük kentlerin halkları o güne kadar görülmeyen bir yoğunlukta vatanlarını dünyanın merkezi saydılar, kentlerini daha güzel ve daha önemli kılmak için büyük bir gururla kentlerinin özelliklerini ortaya koydular. Kentler aralarında büyük miktarda para harcayarak rekabet ettiler. Paraya dayalı organizasyonlar kentler için bir külfet değildi. Onurlandırılan kent tanrısal bir mertebeye yükseltilmekteydi. Bütün polis vatanseverleri için kendi kentlerinin ihtisamının propagandası bilhassa önemliydi. Bu nedenle pekçok kent, ünvanlarına endoksos–lampros sıfatlarını kullanmıştır. Kentin ihtisamı çok belirgin olmalıydı, komşu ve rakip kentler tarafından da gıptayla bakılmalıydı. Bu nedenle pahalı ve görkemli yapılar inşa edip, bayramlar kutladılar. Yazıtlarda kendisini λαμπρός şeklinde ifade eden kentler arasında Attaleia da yer almaktadır. (İmparator Onurlandırmaları- nr. 24, nr. 25; Varia- nr. 1)

Kent için önemli olan kentin tanrısal koruyucusuydu. Athena, silahları yıldırım ve mızrakla savunma gücünü ve yeteneği, Nike ve palmet dalıyla zafer ve başarıyı simgelemektedir. Muhtemelen eski kutsal alan üzerinde Athena'ya tapınak yaptıran komşu kent Side³⁴¹ gibi Attaleia da Athena için bir tapınak yaptırmış olmalıydı. Zeus, Side³⁴²'de olduğu gibi bereketli ürünlerin yetişmesine vesile olduğu için vegetasyon ve iklim tanrısı şeklinde tapınım görmüş olabilir. Kybele tapınımına Side'de de rastlanmaktadır. Fakat Side'de farklı olarak, Kybele aslanın üzerine binmiş olarak tasvir edilmiştir³⁴³.

İ. S. 253–260 yılları arasında Valerianus ve Gallienus dönemlerinde bastırılan sikkelerde de sadece Roma'nın zaferini kutlamıyorlar, aynı zamanda kentleriyle Roma'nın hizmetine girmeye hazır olduklarını da gösteriyorlardı. Bu dönemde basılan Attaleia *Homonoia* sikkeleri bunu vurgulamaktaydı. Homonoia sikkeleri kentler arasındaki dostluk ve ittifakı göstermek için basılmaktaydı. Birbirleriyle iyi geçinen kentlerin bu durumu ilan etmesi anlamına gelirdi. Bu tarz sikkeler üzerinde genelde kentlerin tanrıları tasvir edilirdi. İster yakın ister uzak kent olsun olabildiği kadar fazla sayıda kentle *homonoia* sikkesi

³³⁹Baydur, a. g. e., s. 447, nr. 36. Bu sikke, Severus Aleksander'in karısı Orbiana'ya aittir.

³⁴⁰Baydur, Münzen von Attaleia 1976, 66; Baydur, Attaleia sikkeleri 1986, s. 448, nr. 37.

³⁴¹J. Nollé, Side. Zur Geschichte einer kleinasiatischen Stadt in der römischen Kaiserzeit im Spiegel ihrer Münzen, şurada: Antike Welt 1990, 4, s. 253.

³⁴²Nollé, ibid.

³⁴³Nollé, a. g. e., s. 254.

bastırmak kente prestij kazandırırđı. Attaleia'nın Valerius II Caesar Dönemi'nde (256–258) Lykia ile beraber bastırđı sikkelerde ayakta duran Apollon Lykios ve oturan kanatlı Attaleia Nemesis'i birlikte görünmektedir³⁴⁴. Side ile birlikte basılan *homonoia* sikkesinin neden basıldığına dair bir bilgimiz yoktur.

B. Kapossy, Römische Provinzialmünzen aus Kleinasien in Bern, 1995

s. 67

Commodus

166–177

Ön yüz: AV. KOMO–KAICAP Panzerli paludamentum Commodus büstü.

Arka yüz: ATTA– LEWN erkek figürü–Asklepios ?

77. Arka yüz: Baydur, JNG 25, 1975, 253.

Ön yüz:

Caracalla

198–217

Panzerli paludamentumlu ve defne yapraklarından taçlı büstü. Arka yüzünde, başında haleli Attis.

78. Baydur, JNG 26, 1976, 287.

Gallienus

253–268

Arka Yüz: Nike'li Athena.

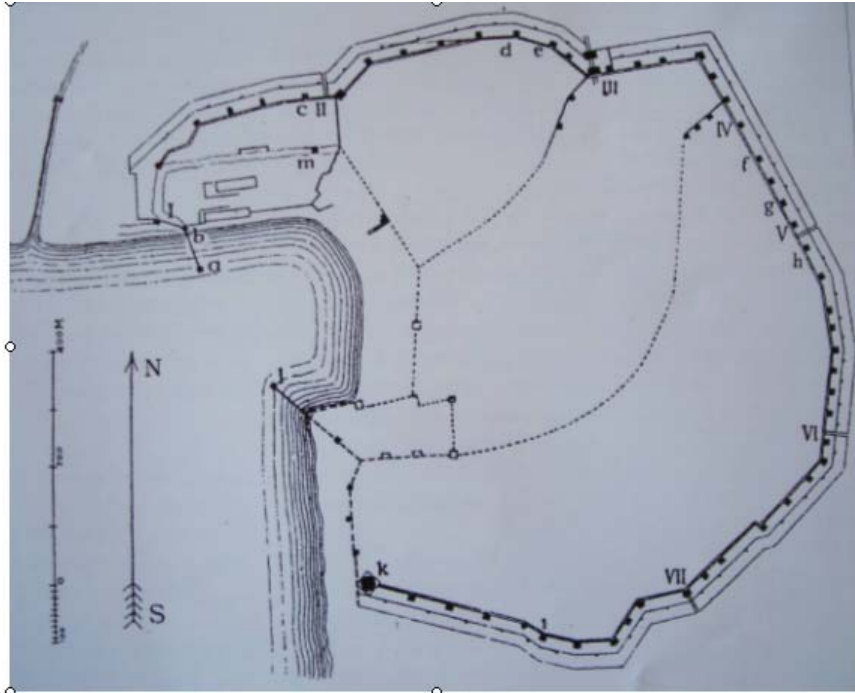
79. Baydur, JNG 26, 1976, 348.

3.5 Kentte Yapılan İmar Faaliyetleri

Antik Dönem'de kentleşme liman çevresinde yayılmıştır. Kentte bugüne kalan surlarda tarihlenebilen mimari parçalar Geç Hellenistik ve Roma Dönemi'ne

³⁴⁴P. R. Franke–M. K. Nollé, Die Homonoia Münzen Kleinasiens und der thrakischen Randgebiete. Saarbrücker Studien zur Archäologie und alten Geschichte; Bd.10, 1. Katalog 1997, s. 15–16.

tarikhlenmektedir³⁴⁵. Hellenistik Dönem'den itibaren sur duvarlarının çevrelediği kent, *Pax Romana* (Roma Barışı) sonrasında değişime uğramıştır. 1930'lu yıllarda büyük oranda yıkımının ardından sur kalıntılarının bir kısmı ve burçlar günümüze kadar gelebilmiştir. Petersen–Niemann'ın kent planında, kentte varlığını 19. yüzyıla kadar koruyan sur duvarları ve kapılarının konumu belirtilmiştir.

Res. 4 Von Lanckoronski'nin sur planı

Bu plana göre, kentte yedi kapı yer almaktadır. Kentin doğusunda üç kapı, İmaret Kapısı (planda IV numara ile), Hadrianus Tak'ı (V numara) ve Orta Kapı (VI); güneydoğusunda Yeni Kapı (VII); kuzeyinde Kale Kapısı (III) ve Tophane Kapısı (II), kuzeybatısında hemen limanın girişinde (I) bir kapı bulunmaktadır. Kentin en önemli kapıları doğu yönünde Hadrianus Tak'ı, batı yönünde ise Kale Kapısı ve Tophane Kapısı olmalıydı. Doğu yönündeki kapı, Perge ve diğer kentler için anıtsal bir giriş görevi görmekteydi, batıdaki ise Döşeme Boğazı ve Trabenna'ya giden yollar için önemliydi.

Modern yerleşimin antik kent dokusu üzerinde aralıksız devam edişi, kuruluş dönemi ve Roma Dönemi kent yapılarının çoğunu somut olarak görmemizi engellese de bazı yapılar hakkında bilgi sahibiyiz.

Günümüze gelen en belirgin örneklerden birisi de kentin doğusunda yer alan ve Hadrianus Tak'ı ya da yöre halkı tarafından Üç Kapılar denen Tak'tır. Roma Dönemi'nin

³⁴⁵ Varkıvaç, Zafer 2008, s. 57.

anıtsal mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan tak, büyük oranda orjinallğini korumuştur.

Res. 5 Hadrianus Takı

Tak, kentin eşraf ailelerinden birinin üyesi olan Iulia Sancta (Yapılarda Yer Alan Yazıtlar- nr. 3) adında bir *euergetes*'in (hayırsever) yaptırdığı iki kule arasında yer almaktadır. Tak, tonozlu üç bölümden oluşmaktadır. Tonozlar, yüksek dönemin bezeme özelliklerini yansıtan kasetlerle tamamlanmaktadır. Kapı iki kattan oluşmaktadır. Fakat, ikinci katı yaklaşık olarak 1830'lu yıllardan beri kayıptır³⁴⁶. Tak'ta restorasyon çalışmaları yapılmıştır.

Res. 6 Hadrian Takı'nın restorasyon çalışmaları sırasındaki hali. (Fot. Okatan)

Kuleyi yaptıran şahıs, Iulia Sancta, aynı zamanda Hadrianus'un kızkardeşi Domitia Paulina için heykel diktirmiştir. (İmparator Onurlandırmaları- nr. 10) Tak'ın arşitravları üzerinde Hadrianus'a iki ithaf yer almaktadır. Bir tanesi, altın kaplama bronz harflerle işlenmiştir,

³⁴⁶Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 23.

yönü, kentin dış tarafına bakmaktadır ve tam olarak tarihi bilinmemektedir. Diğer ithaf yazıtının kentin hangi tarafına baktığı bilinmemektedir. Üç satırdan oluşan (İmparator Onurlandırmaları- nr. 6) yazıtın tarihi, Hadrianus'un Olympios ünvanını taşıması nedeniyle 129 yılından sonraya tarihlenmelidir. Tak'ın ilk katındaki ithaf yazıtı ise tek satırdan oluşmaktadır ve Αὐτοκράτορι Καίσαρι Τραιανῶ Ἀδριανῶ olarak net bir şekilde okunmuştur, (Nr. 7) τῆ πατρίδι ise, Von Lanckoronski ve ekibi tarafından şüpheli bir şekilde okunmuştur³⁴⁷. Tak'ın günümüze ulaşan yazıtı 1882 yılından önce Tak'ın doğusunu kapatan duvarın yıkılmasıyla ortaya çıkmıştır³⁴⁸. Beaufort gelişinde iki kule arasında gösterişli girişi olan ancak duvarla kapatılan bir açıklık gözlemlenmiş, dürbünle yazıtı okuyarak kopyalamıştır³⁴⁹. Beaufort'un kopyalamasından sonra tak, iki katlı olarak algılanmaya başlamıştır. İkinci katla ilgisi olduğu düşünülen yazıtın yeri günümüzde bilinmemektedir. Okatan'ın incelemeleri sonucunda, tak'ın ikinci bir kata sahip olmasının teknik nedenler ve arkeolojik verilerin yokluğu nedeniyle olasılık dışı olduğu tespit edilmiştir³⁵⁰.

Tak'ın kentin doğu yönünde yapılma nedeni, komşu kent Perge ve Side'den gelirken anıtsal bir giriş sağlama, mimari ve bezeme özellikleri nedeniyle Hadrianus Dönemi'ne tarihlenen yapının, Hadrianus'un Perge'yi ziyaret etmesinden sonra ziyaret edeceği kentler kapsamında Attaleia olması ve doğudan kente giren imparatora, Hellenistik Dönem'den süregelen, henüz yaşarken tanrısal bir mertebeye tutma ve en iyi biçimde onurlandırma konusunda diğer kentlerle yarıştıklarını göstermekti. Kentler İmparatorluk Dönemi'nde refahlarını göstermek ve üstünlük kurmak için yarışıyorlardı. Bu durum da mimariye yansımaktaydı. Günümüzde Anadolu'nun pek çok kentinde bu amaçlarla yapılan yapılar ve tak'ları görmek mümkündür. Attaleia'daki Tak'ın yapımından önce kurulduğu Hellenistik Dönem'de de önemli bir ticaret noktasında bulunması nedeniyle doğu yönünde bir kapı yer almalıydı. Bu kapının bir diğer özelliği de, kenti çevreleyen surların yaklaşık olarak tam ortasına denk gelmektedir. Perge ya da doğuda başka bir kentten gelen bir kişi, Hadrianus Tak'ından girerek, doğrudan limana giden bir caddeden geçmiş olmalıdır.

Yivli Minare bahçesinde bulunan mimari parçaların Perge'den Attaleia'ya getirildiği düşünülmekteydi. Okatan tarafından yapılan ayrıntılı incelemeler, bu parçaların Perge'ye

³⁴⁷Von Lanckoronski, *ibid.*, s. 157.

³⁴⁸Von Lanckoronski, *ibid.*, s. 155 vd.

³⁴⁹Beaufort, *Karamania 1817*, s. 127.

³⁵⁰Okatan, *Antalya 2004*, s. 28vdd.

değil, Hadrianus Tak'ı gibi görkemli bir kapı olarak Attaleia'ya ait olması gerektiği doğrultusundadır.

Res. 7 Yivli Minare bahçesinde yer alan antik mimari malzemeler

Günümüze kadar gelen bir diğer yapı, Hıdırlık Kulesi olarak adlandırılan, Kaleiçi'nde Kılıçarslan Mahallesi'nde konumlanmış olan yapıdır. Yapı, kentin güneybatı ucunda, yanından hemen surların başladığı ve limana hakim bir yerde bulunmaktadır. Kare planlı bir podyum kaidesinden oluşan iki katlı mezar binasıdır. Üst kısmı yuvarlak formudur. Podyumdaki kapı büyük, geniş iç odaya girişi sağlamaktadır. Mezarın önemli bir özelliği, girişin yan taraflarına oyulan her iki tarafta altışar tane olmak üzere 12 adet *fascēs*'inin bulunmasıdır. *Fascēs* sayısının on iki oluşu, mezarın *consul* mertebesine ulaşmış birisine ait olduğunu göstermektedir. Mezarın genel formu, Küçük Asya'dan ziyade kent Roma'da yaptırılan yuvarlak mezarlarla paralellik içindedir³⁵¹.

³⁵¹Petersen–Niemann, Caecilia Metella'nın mezarıyla benzerlik içinde olduğunu belirtirler, Von Lanckoronski, Städte 1890, s. IX. Yapı, 2005 yılında Akdeniz Üniversitesi'nde Yüksek Lisans tezi olarak

Res. 8 Hıdırlık Kulesi ve kapısının her iki yanında yer alan altışar *fascies*.

Anıt mezar için yapılan ayrıntılı çalışmalar sonucunda, mezarın Küçük Asya'daki tekil örnek olduğu tespit edilmiştir³⁵². Roma İmparatorluk Dönemi'nde mezar olarak işlev görmüştür. Ancak daha sonra, Erken Bizans Dönemi'nde kentin savunma kulelerinden birisi haline getirilmiştir ve üst yapısının sergilediği burç görünüm kule olarak adlandırılmasına neden olmuştur³⁵³. Mezar anıtının işlevi ve sahibi ilgili şimdiye kadar çeşitli yorumlar yapılmıştır. Araştırmacılardan R. Stupperich, bu tarz yapıların İ. Ö. 1. yüzyıl ve İ. S. 1. yüzyıl arasında senatör aileleri için karakteristik olduğunu belirtip mezar sahibi olarak konsüllüğe son zamanlarında ulaştığı varsayımıyla, Attaleia'lı ünlü Calpurnii Ailesi'nden M. Calpurnius Rufus'u önermiştir³⁵⁴. Fakat Rufus'un *consul* olduğuna ilişkin kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bunun yanısıra, mezar sahibi konusunda W. Eck, Hadrianus Dönemi'ndeki *consul* L. Marcius Celer Calpurnius Longus'u önermektedir³⁵⁵. Çünkü, İtaliye bir aile olarak artık yerleşen Calpurnii'nin kayıtlara geçen ilk *consul* üyesi, L. Marcius Celer Calpurnius Longus olmuştur. Eck daha sonra, A. Birley ile birlikte yazdığı bir makalesinde (Eck- Birley, *EpigrAnat.* 21, s. 45- 48) mezar sahibi olarak M. Petronius Umbrinus'u önermiştir. Yani, önerisini 2. yüzyıldan 1. yüzyıla almıştır. Umbrinus'un Attaleia'da onurlandırıldığı yazıt, 81 yılından sonrasına tarihlenmektedir. Umbrinus, 78/79–80'de Kilikia valisi, 80'de *consul*

ayrıntılı bir biçimde çalışılmış ve tipolojisi yapılmıştır. Anadolu ve Kent Roma örnekleriyle ayrıntılı karşılaştırmalar için bk. Alp, Hıdırlık 2005, s. 55 vdd.

³⁵²Alp, *ibid.*, s. 100.

³⁵³Alp, *ibid.*, s. 17vd.

³⁵⁴Stupperich, *Grabmal* 1991, s. 417 vd.

³⁵⁵Eck, Longus 1991, s. 101.

olmuştur. Attaleia'da onurlandırılma nedenine dair çeşitli görüşler bulunmaktadır. Umbrinus'un kariyeri ve kökenine dair bk. Katalog, Nr. 4.1.2.6.

Mezarın tarihleme unsuru olarak yardımcı olması beklenen mimari özellikleri, tam bir bilgi vermektedir. Alp tarafından yapılan karşılaştırmalara göre, mezarın profilleri Hadrianus Tak'ı ve Ephesos'taki Hadrianus Dönemi Tak'ıyla benzerlik içindedir³⁵⁶. Eck ve Birley, bu tarz mezar yapılarının yapımının kent Roma'da 1. yüzyılda görüldüğünü, 2. yüzyılda devam etmediğini belirtirler de, (EpigrAnat 21, s. 45 vd.) mimari özellikleri baz alınır, Hadrianus Dönemi için, *consul* ve Attaleia'lı L. Marcius Celer Calpurnius Longus önerisi daha mantıklı görünmektedir. Mimari özelliklere bakılmaksızın yazıtlar ele alınır, şimdiye kadar bu kentte bilinen iki *consul*, Umbrinus ile 1. yüzyıla, Longus ile 2. yüzyıla tarihlenmelidir.

Bugün Cumanun Camii olarak bilinen yapı, tahmini olarak 5. yüzyılın sonunda devşirme taşlardan bir Bizans Kilisesi olarak yeniden inşa edilmiştir. Kilise olarak kullanıldığı dönemlerde de yapı pek çok kez elden geçmiştir. Antik yerleşimi çevreleyen alanda, doğuda Hadrianus Takı, batıda günümüzde Hıdırlık Kulesi olarak adlandırılan mezar anıtı yer almaktadır. Her iki yapı, Cumanın Camii'nin yer aldığı bir ana caddeyle birbirine bağlanmıştır. Hadrianus Tak'ı ve Hıdırlık Kulesini birbirine bağlayan ana cadde üzerinde yer almaktadır. Kilise, kentin Roma Dönemi'nde kullanılan agorasının üzerine yapılmıştır. Izgara planlı yerleşim sistemi de muhtemelen kentin kuruluş döneminde kentte kullanılmıştır³⁵⁷. Batı fassadında yapılan sondajlar sırasında dor stilinde oniki sütun tamburunun duvarda devşirme malzeme olarak kullanıldığı ortaya çıkarılmıştır³⁵⁸. Dor sütun başlıklarının özellikleri, Kaymak tarafından İ. Ö. 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen Pergamon Yukarı Agora'daki tapınağın mimari özellikleriyle karşılaştırılarak Pergamon etkisi saptanmıştır. Buna bağlı olarak, araştırmacı bu alandaki devşirme blokların tarihlemesi için İ. Ö. 2. yüzyılın ikinci yarısı önerisini getirmektedir³⁵⁹.

2007 yılında kilisede kazı çalışmalarına Akdeniz Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bölümü'nden Burhan Varkıvaç başkanlığında bir ekiple başlanmıştır. Üzeri açık ve kentin en eski su kanalı tespit edilmiştir.

Kilisenin güney dış cephesinde girişte yer alan kapı, Roma Dönemi devşirme malzemesi kullanılarak yapılmıştır. Kapı, 2. ya da 3. yüzyıla tarihlenmektedir³⁶⁰.

³⁵⁶Alp, ibid., s. 63.

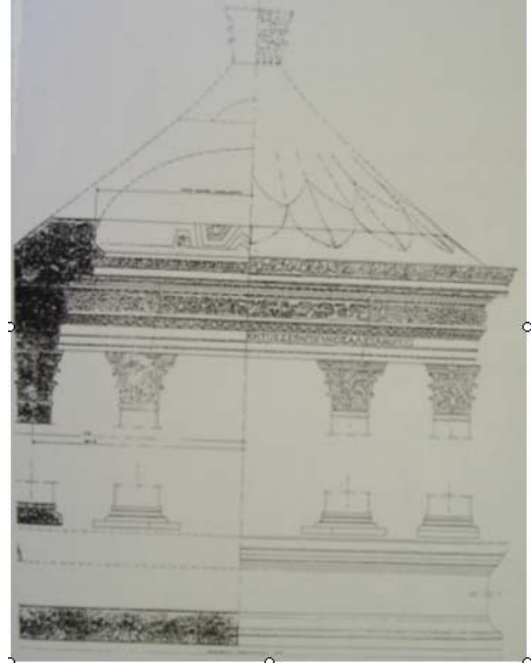
³⁵⁷Kaymak, Cumanın Camii, s. II.

³⁵⁸Kaymak, ibid., s. 138 vd.

³⁵⁹Kaymak, ibid., s. 141 vd.

³⁶⁰ Kaymak, ibid., s. 27 ve dn. 82.

Kilisede bulunan bir diğ er mimari yapı parçası, bir *tholos*'a aittir. Yapının son derece zengin iş lenmiş arş itavının üzerinde yer alan yazıttan yaptıran kiş inin Aniketos isimli bir hayırsever vatandaş oldu ğ u öğrenilmektedir³⁶¹.

Res. 9 Aniketos'un yaptırdığı yapının temel kalıntısı ve G. Kaymak tarafından yapılan rekonstrüksiyon çalışması

Yuvarlak yapı, Korint düzeninde altı sütuna sahiptir. Yapının rekonstrüksiyonu G. Kaymak tarafından doktora çalışması sırasında çizilmiştir. Bu yapının benzeri olan başka bir yuvarlak yapı Side Agorası'nda bulunmaktadır ve A. Müfit Mansel'e göre Tykhe Tapınağı olmalıdır. (A. M. Mansel, Die Ruinen von Side, Berlin 1963, s. 102 vd.) Pamphylia'da bir başka benzer yapı da, Perge Agorası'nda yer alan yuvarlak yapıdır. Fakat işlevi tam olarak tespit edilememiştir. Kilisedeki *tholos*'un bezemeleri ve yapım tekniği Side'deki M Binası'nın arşitrav ve frizi ile oldukça benzerdir. M Binası, Antoninler Dönemi'ne tarihlenmektedir. Stil özellikleriyle Attaleia yapısını da İ. S. 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenmek mümkün görünmektedir³⁶².

Kilisenin kuzeydoğusunda, Roma Agorası'yla bağlantılı bir *stoa*'ya ait kalıntılar yer almaktadır. Bu *stoa*, muhtemelen Roma Dönemi agorasına ait olmalıdır. Sütunlar, Korint düzenindedir ve üç kademeli *krepis* üzerinde durmaktadır. Kiriş parçalarının bezemesi, *tholos*'un bezemeleriyle benzerlik içindedir. Varkıvaç ve ekibi kazı çalışmaları sırasında agoranın köşesine ulaşmışlardır. Ayrıca, Dor stili sütunlar dışında, Helenistik Dönem'le ilgili ulaştıkları bir diğ er unsur Helenistik duvar buluntuları olmuştur.

³⁶¹Bk. Katalog, nr. 4.2.1.

³⁶² Ayrıntılı bilgi için bk. Kaymak, ibid., s. 161 vd.

Kentin bir diğerk girişine yönelik buluntu son yıllarda yapılan Müze Kurtarma Kazılarında çok az da olsa ortaya çıkarılmıştır. Kale Kapısı'nın yaklaşık 100 metre güneyinde, bir yapı temeli ortaya çıkarılmıştır. Mutlaka anıtsal bir yapı olması gereken bu yapının işlevinin tam olarak açıklanması, alanda yapılacak kazı çalışmalarıyla aydınlanacaktır.

Res. 10 Kalekapısı'nın yaklaşık 100 m. güneyindeki yapı kalıntısı

Kaleiçi'nde Alp Paşa Otel'in düzenleme çalışmaları sırasında bazı eserler ortaya çıkarılmıştır. Oteldeki eserler, malzeme, işçilik ve stilistik özellikleriyle Roma ve Erken Bizans Dönemleri arasında tarihlendirilmektedir³⁶³. Bu malzemeler, Arşitrav- friz bloğu parçaları sütunlar, sütun başlıkları, sütun altlıkları, zemin döşeme parçaları, orthostat parçaları, kabartmalı mimari bloklar, heykel parçasından oluşmaktadır. Eserlerin çoğu *in-situ* olarak bulunmuş olup bazı örneklerin konak inşa edilirken devşirme malzeme olarak kullanılmış olması nedeniyle, bir kısmının çevreden getirilmiş olması gerekmektedir.

³⁶³ T. Korkut, Antalya Alp Paşa Otel ve Arkeolojik Buluntuları, Antalya 2005.

4 Yazıt Kataloğu

4.1 Onur Yazıtları

4.1.1 İmparator Onurlandırma Yazıtları

4.1.1.1 *Demos, Claudius ya da Nero'yu Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Hadrianus Takının solunda, hendeğin tabanına yakın bir duvara ters örölmüş. (Von Von Lanckoronski) Yazıt, belirtilen yerde ya da müzede bulunamamıştır.

Tarihi: Claudius ya da Nero Dönemi.

Yayım Yeri: BCH VII (1883), s. 258 nr. 1; Von Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 153 nr. 1; IGR III nr. 769. g: yakl. 0.66 m. y.: 0.50 m.

Κλαύδιον] Αὐτο-
2 κράτορ]α Σεβα[σ-
τὸν Γ]ε[ρ]μανι-
4 κὸν ὁ] δῆμος.

"Halk Meclisi, İmparator Claudius? Augustus Germanicus'u (heykelini diktirerek onurlandırdı.)"

Germanicus ünvanı Claudius için doğu eyaletlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır³⁶⁴.

4.1.1.2

Buluntu yeri: K kodu verilmiş yuvarlak kule (Hıdırlık) ile doğusunda yer alan bir sonraki kule arasında, duvara ters örölmüş. (Von Lanckoronski) Yazıt belirtilen yerde bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 154 nr. 2. g: yakl. 1.50 m. *epistylus*.

4.1.1.3 *Gerousia, Vespasianus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Antalya Kalesi'nden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir.

Şimdiki yeri: Arka Bahçede – Env. Nr. 244. Yazıt tekrar okundu.

Tarihi: *Omega* formu 3. yüzyıl *omega*'sı şeklindedir. Fakat, Vespasianus onurlandırılıyor. 69–79.

Yayım Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 2; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 198 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 23 nr. 1; SEG 17 (1960) nr. 558. y: 1.20 m.; g: 0.60 m.; d: 0.53 m.; h.y.: 0.05 m. (*RES. 11*)

Bir heykel kaidesi ile İmparator Vespasianus onurlandırılmaktadır.

Αὐτοκράτορι Οὐεσ-
2 [[ε]]πασιανῶ Καίσαρι

³⁶⁴Kneissl, Siegestitulatur 1969, s. 34.

Σεβαστῶ ἡ Ἀτταλέων
4 γερουσία.

"İmparator Vespasianus, Caesar, Augustus için Attaleia'lıların Yaşlılar Meclisi (bu heykeli dikti).

4.1.1.4 Iulia Augusta Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Kaleiçi'nde bir evde devşirme malzeme olarak kullanılmış. Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Depo önü– Env. Nr. yok. Yazıt tekrar okundu.

Tarihi: İ. S. 79 (?) yılından sonra. (Kienast, Kaisertabelle 1990, s. 114)

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1916/20, s. 16/17 nr. 7; SEG 2 (1925) nr. 697 H:y.: 0.025 m.

[Ιουλί]αν [Σ]εβ[αστήν θυ]-
2 γατέρα Αὐτοκράτορος
Τίτου Καίσαρος.

"İmparator Caesar Titus'un kızı Iulia Augusta'yı (filanca meclis ya da kişi, heykelini diktirerek onurlandırdı.)"

İmparator Titus'un kızı (Flavia) Iulia (Iulia Titi)'nin doğumu, İ. S. 65 yılından önceye tarihlenmektedir³⁶⁵. Titus'un kızı sadece, Iulia olarak tanınmaktadır. İ. S. 81 yılında, ilk kez Arval Kardeşlerin aktivitelerinde, Augusta ünvanını aldığı görülmektedir. Roma İmparatorluk sikkelerinde resmi adlandırılışı: IVLIA IMP(eratoris) T(iti) AVG(usti) F(ilia) Augusta şeklindedir. Sikkeler üzerinde, Küçük Asya'da az sayıda kent ΣΕΒΑΣΤΗ ünvanı aldığını göstermektedir³⁶⁶. Attaleia'da bulunan bu yazıt, resmi Latince yazıtların tamamen Yunanca şeklinde yazılmış şeklidir³⁶⁷.

4.1.1.5 Boule ve Demos, Hadrianus'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Antalya Kalesi–Yeni Kapı'dan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt tekrar okunmuştur. Env. Nr. A- 358.

Tarihi: İ. S. 129 (Olympios ünvanını bu tarihte aldığı için)

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 4; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 198 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 23 nr. 2; SEG 17 (1960) nr. 559 Heykel kaidesi y: 0.87 m., g: 0.68 m., d: 0.75 m., h.y.: 0.03 m. (RES. 12)

Αὐτοκράτορα Καίσαρα
2 Θεοῦ Τραιανοῦ Παρθικοῦ
υἰόν, Θεοῦ Νέρουα υἰωνόν,
4 [Τρα]ιανόν Ἀδριανόν
[Σεβασ]τὸν Ὀλύμπιον,
6 [σωτῆ]ρα τῆς οἰκουμένης,
[ἡ βο]υλή καὶ ὁ δῆμος.

³⁶⁵ Hahn, Frauen 1994, s. 233 vd.

³⁶⁶ Assos, Parion ve Symrna'da, BMC 275, Nr. 311–314. Bu sikkeler, İ. S. 88–89 yıllarında *proconsul* olan L. Mestrius Florus zamanında basılmıştır. D. Klose, Die Münzprägung von Symrna in der römischen Kaiserzeit, Berlin 1987.

³⁶⁷ Aynı ifade, Lykia'nın Pınara Kenti'nde bulunan bir yazıtta da yer almaktadır: TAM II nr. 506.

"Rahmetli Traianus Parthicus'un oğlu, rahmetli Nerva'nın torunu, İmparator, Caesar, Traianus Hadrianus Augustus Olympios'u, insanlık aleminin kurtarıcısını Danışma ve Halk meclisleri (heykelini diktirerek onurlandırdı.)"

Hadrianus, ikinci doğu gezisini 131 yılında yapmıştır. Mısır ve Suriye'den dönerken Side ve diğer Pamphylia–Lykia sahil kentlerine de uğramıştır. Hadrianus'a ithaf edilen Tak'ın ikinci katına ait bir arşitrav yazıtı olmalıdır. Hadrianus'un birinci gezisine hazırlanan Lykia ve Pamphylia kentleri, Parth Savaşları nedeniyle bu kentlere gelemeyen Hadrianus'u karşılayamamışlardır. Phaselis gibi Attaleia Tak'ı da birinci gezi için yapılmış olmalıdır. Çünkü kuleleri yaptıran Iulia Sancta adlı hayırsever şahıs, Hadrianus'un kızkardeşi Paulina onuruna heykeller diktirmiştir.

STR.6 σωτήρη ünvanı pekçok imparatora belgelenmiştir ancak, bilhassa Hadrianus'da bu sık görülmektedir³⁶⁸; L. Perret, La titulature impériale d'Hadrien (Paris 1929) s. 94–95.

4.1.1.6 *Boule ve Demos, Hadrianus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Von Lanckoronski, Hadrianus Takının yakınında duvara örülmüş olduğunu belirtmektedir. Yazıt bulunamadı.

Tarihi: Olympios ünvanını bu tarihte aldığı için en erken İ. S. 129 yılı.

Yayın Yeri: Le Bas–Waddington, Voyage 1870, s. 331 nr. 1359; Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 154 vd. nr. 4; IGR III nr. 771.

[Αὐτοκράτορι Καίσι]αρι, θεοῦ Τραιανοῦ Παρθικοῦ υἱῶ, [θεοῦ Νέρουα υἱωνῶ],
2 [Τραιανῶ Ἀδριανῶ Σεβαστῶ, Ὀλυμπίω, ἀρχι[ερ]εῖ μεγίστῶ, δημορχικῆς
[ἔξουσίας τὸ ἐ',
ὑπάτῳ τὸ [γ', πατρὶ πατρίδος], σωτήρι τῆς οἰκουμένης ἢ βουλῆ καὶ [ὁ δῆμος].

„Rahmetli Traianus Parthicus'un oğlu, [rahmetli Nerva'nın torunu], [İmparator], Caesar, Traianus Hadrianus Augustus Olympios, *pontifex maximus*, halk hükümlerinin ..., consul'luğunun [3]'üncü yılında, [vatanın babası], insanlık aleminin kurtarıcısını Danışma ve Halk meclisleri [onurlandırdı].“

III. consul'luğunu 119 yılında alıyor.

tribunicia potestas III 10 Aralık 118–9 Aralık 119.

tribunicia potestas XXII 10 Aralık 137–10 Temmuz 138

4.1.1.7 *Hadrianus Onurlandırılıyor*

Buluntu yeri: Hadrianus Takı üzerinde, ön yüzünde altın kaplamalı bronz harflerle işlenmiş.

Tarihi: Hadrianus Dönemi.

Yayın Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 155 vd. nr. 5; IGR III nr. 772.

Αὐτοκράτορι Καίσι]αρι Τραιανῶ Ἀδριανῶ

„İmparator Caesar Traianus Hadrianus için - - -“

³⁶⁸Bu sıfatın genel olarak kullanımı için bk. A. D. Nock, Essays on Religion and the Ancient World II (Cambridge, Mass. 1972) s. 720–735.

4.1.1.8 Phaselis *Demos* ve *Boule*'si, Hadrianus'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Taş, Phaselis'ten Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Hadrianus Kapısı yakınlarında sur duvarına örüldükten sonra Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt müzede bulunamamıştır.

Tarihi: İ. S. 129

Yayım Yeri: Rott, Denkmäler 1908, s. 364 nr. 60; Pace, Annurio VI–VII, s. 417 nr. 115; Bosch, Antalya 1947, nr. 5; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 198 nr. 229; SEG 6 (1932) nr. 773; TAM II nr. 1191. Gri kalkerden bir altlık. Yukarı ve aşağı kısmı kırıktır. y.: 0.36m, g.: 0.43 m, d.: 0.31m, h.y.: 0.04 m.

	[Αὐτοκράτορι Καί]-
2	[σαρι, Ἀδριανῶ Σε-
	[βαστῶ, ἀρχιερεῖ]
4	[μεγίστω, πατρὶ]
	πατρίδος Ὀλυμ-
6	πίω, Σωτήρι τοῦ
	κόσμου ὑπὲρ
8	τῆς ἐπιβάσεως
	αὐτοῦ Φασιλε[ι]τῶν
10	ἡ βουλή [καὶ]
	[ὁ δῆμος].

„İmparator Caesar Traianus Hadrianus Augustus, vatanın babası, Olympios, evrenin kurtarıcısına, Phaselis'lilerin Danışma ve Halk meclisleri karaya çıkışı vesilesiyle (bu heykeli diktirdiler)“

Altlık, Attaleia'ya ait değildir, Phaselis'ten getirilmiştir. Yazıtta onurlandırılan imparator, Olympios ünvanı ile Hadrianus'tur. Hadrianus bu ünvanı 128/129 yılında almıştır³⁶⁹. İmparatorun gelişiyle ilgili olarak Phaselis'te de bir tak inşa ettirilmiştir³⁷⁰. Attaleia ve Phaselis dışında Hadrianus onuruna heykeller diktirilmiştir, dolayısıyla yazıtlar aracılığıyla bu bölgede bu ünvanı belgeleyebildiğimiz diğer kentler, Perge³⁷¹ ve Pednelissos³⁷²tur.

4.1.1.9 Sabina ? Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Viale, Orta Kapı yakınındaki duvarda olduğunu belirtmektedir. Yazıt bulunamadı.

Tarihi: Hadrianus Dönemi.

Yayım yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 363 nr. 1; SEG 6 (1932) nr. 649 Fragmenta duo tab. Kalker.

[Σεβ]αστήν Σ[αβείνην ?]

"Augusta Sabina'yı"

SEG 6 (1932) nr. 649: - - ας τήν σ[τοάν- - şeklinde önerilmektedir.

³⁶⁹Kienast, Kaisertabelle 1990, s. 130.

³⁷⁰CIG 4334; IGR III nr. 760; TAM II nr. 1187.

³⁷¹Şahin, Perge 1999, s. 149 vd. nr. 112-115.

³⁷²Şahin, ibid., s. 147 nr. 111.

Sabina'nın Augusta ünvanını alış tarihi, genel olarak, Hadrianus'un *pater patriae* ünvanını alışıyla birlikte tarihlendirilmektedir. Ama epigrafik belgelere göre, 128 yılı öncesi de mümkün görünmektedir³⁷³. Perge'de Sabina onuruna dikilen bir heykelin kaidesinde de Sabina, Augusta ünvanı taşımaktadır, S. Şahin, yazıtını 128 yılından daha önceye tarihlemektedir³⁷⁴. Ayrıca, Attaleia'nın doğusunda yer alan komşu kent Maygdos'ta (Karpuzkaldıran'da hamamın kuzeybatısı) bulunan bir heykel kaidesinde yer alan yazıttan, Iulia Sancta'nın Sabina'yı onurlandırdığını öğrenmekteyiz³⁷⁵.

4.1.1.10 Iulia Sancta, Paulina'yı Onurlandırıyor

Buluntu yeri:

Tarihi: Hadrianus dönemi

Yayın yeri: Le Bas–Waddington, Voyage 1870, nr. 1360; IGR III nr. 773.

Σεβαστοῦ ἀδελ-
2 φήν Παυλείναν Ἰουλία
Σάνκτα.

"Iulia Sancta, Augustus'un kızkardeşi Paulina'yı (heykelini dikerek onurlandırdı.)"

Paulina için bk. PIR² D 186. R–Ch. 12. Paulina yaklaşık olarak 133 yılında ölmüştür. Yazıtta, İmparator Hadrianus'un kızkardeşi Domitia Paulina onurlandırılmaktadır. Yazıtlar aracılığıyla, Attaleia dışında, Phaselis'te³⁷⁶, Girit'te Lyttos Kenti'nde de bir heykelle onurlandırıldığı bilinmektedir³⁷⁷. Domitia Paulina'nın, ayrıca, Antinoopolis Kenti'nde de bir kültü vardı³⁷⁸.

4.1.1.11 Boule ve Demos, Antoninus Pius'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Antalya'da bir evden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Depo karşısı–Env. Nr. 115. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Antoninus Pius Dönemi. İmparatorun ilk tahta geçiş yılı.

Yayın Yeri: Radet–Paris, Inscriptions 1886, s. 155 nr. 2; Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 154 nr. 4^d; IGR III nr. 774; Bosch, Antalya 1947, nr. 6; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 198 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 24, nr. 3; SEG 17 (1960) nr. 560. Mermer levha y: 1.00 m., g: 0.65 m., d: 0.18 m., h.y.: 0.05 m. (RES. 13)

Αὐτοκράτορι
2 Καίσαρι,
θεοῦ Ἀδριανοῦ υἱῶ,
4 θεοῦ Τραϊανοῦ Παρθι-
κοῦ υἱωνῶ, θεοῦ Νέρουα
6 ἐγγόνῶ, Τίτῳ Αἰλίῳ
Ἀδριανῶ Ἀντωνεῖνῳ

³⁷³Bu konuda, bk. Hahn, Frauen 1994, s. 273–274.

³⁷⁴Şahin, Perge 1999, s. 133 vd nr. 99.

³⁷⁵ Adak–Atvur, Magydos 1999, s. 63: Σ[εβ]αστήν | Σ[αβ]εῖναν | Ἰ[ο]υλία | Σ[ά]νκτα.

³⁷⁶M. Adak- N. Tüner- S. Şahin, Neue Inchriften aus Phaselis I, Gephyra 2, 2005, s. 10 vd. nr. 7. Yazıt, 121-122 yıllarına tarihlenmektedir.

³⁷⁷ IGR I, nr. 1004. Bu yazıt, 125 yılına tarihlenmektedir.

³⁷⁸ Hahn, Frauen 1994, s. 302 vd.

- 8 [Σ]εβαστῶ Εὐσεβεῖ,
ἀρχιερεῖ μεγίστ[ω],
10 δημαρχικῆς ἐξουσίας,
ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος.

"Rahmetli Hadrianus'un oğlu, rahmetli Traianus Parthicus'un torunu, rahmetli Nerva'nın soyundan gelen İmparator, halk hükümranlılığına sahip, Caesar Titus Aelius Hadrianus Antoninus Augustus Eusebes Pontifex Maximus için Danışma ve Halk meclisleri (bu levhayı ithaf ettiler.)"

Levha, bir heykel kaidesinin ön yüzünü kaplıyor olabilir. Antoninus Pius'un yönetime geçmesine izafeten, 138 yılında dikilmiş olmalıdır. Çünkü bir Roma halk *tribunus*'unun memurluk gücü demek olan ve her Roma imparatoruna her yıl 10 Aralık'ta yeniden verilen ve bu nedenle belirli bir rakam taşıyan *tribunicia potestas* için yazıtta herhangi bir sayı verilmemiştir. Bu nedenle, yazıtın yaptırılma dönemi, yönetime geçtiği tarihten, 9. 12. 138 yılına kadar geçen süre, yani ilk *tribunicia potestas*'ı olmalıdır. Ayrıca, Antoninus Pius'un 138 yılındaki *consul*'luğu da belirtilmemiştir³⁷⁹.

4.1.1.12 *Boule ve Demos, Lucius Verus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kaleden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Eski numarası 154. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Lucius Verus Dönemi (162 yılı olmalı)

Yayımları: Bosch, Antalya 1947, nr. 7; Bean, Inscriptions 1958, s. 24 nr. 4; SEG 17 (1960) nr. 561. y: 1.12 m., g: 0.64 m., d: 0.64 m., h.y.: 0.05 m.

Kireç taşından heykel kaidesinin üzerinde, heykeline ait 8 cm. derinliğinde ayak izleri var.

- Αὐτοκράτορι
2 Καίσαρι Λουκίῳ
Αὐρηλίῳ Οὐήρῳ
4 Σεβαστῶ
ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος.

"İmparator Caesar Lucius Aurelius Verus Augustus'a (ithafen) Danışma ve Halk Meclisleri (bu heykeli diktirdi)."

Verus, 162 yılında, bir yıl önce Suriye'ye saldıran Partlara karşı harekatı yönetmek için doğuya gitmiştir. Deniz yolunu takip etmiştir, yolda Pamphylia'ya uğramıştır³⁸⁰. Lucius Verus, Perge'de de onurlandırılmıştır³⁸¹. Perge'yi bu doğu seyahati sırasında ziyaret etmiştir. Attaleia'da da onurlandırılması, Attaleia'ya da uğramış olabileceğini göstermektedir. Ayrıca bk. J. Nölle, Antike Welt 21 (1991) s. 252 vd. Attaleia'yı ziyaret edişi belgelerle tam olarak belirlenemese de Verus gelisinde bu kenti de ziyaret etmiş olmalıdır. Bunun yanı sıra, Khios'ta

³⁷⁹Kienast, Kaisertabelle 1990, s. 134.

³⁸⁰Script. Hist. Aug. V, 6, 9: per singulas maritimas civitates Asiae, Pamphylicae Ciliciaeque clariores voluptatibus immorabatur.

³⁸¹Şahin, Perge 1999, s. 202 vd. nr. 186.

bulunan bir heykel kaidesi 162 yılına tarihlenmektedir³⁸². Bu heykel kaidesinin, Attaleia'da olduğu gibi, L. Verus'un gelişiyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir³⁸³.

Senato eyaletlerinde de küçük çaplı askeri birlikler bulunmaktadır³⁸⁴. M. Speidel'in belirttiğine göre Lykia–Pamphylia Eyaleti'nde şimdiye kadar dört adet Auxilia bulunmuştur³⁸⁵. Side'de bulunan bir yazıtta göre ise, Cohors I Flavia Numidarum'un eyalette yer aldığı kesindir³⁸⁶. Lucius Verus'un Parthlara karşı yaptığı seferle bağlantılı olarak bu istasyon 167 yılında burada kurulmuş olabilir³⁸⁷. Bu eyalette daha sonra da bulunduğu dair belgeler, 178 ve 238 yıllarındandır. Eyaletin kesin olarak belgelenen tek askeri birliği olma özelliğini taşımaktadır³⁸⁸.

4.1.1.13 *Boule ve Demos, Lucius Verus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kale–Yeni Kapı'dan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Envanter Nr. A-35. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Lucius Verus'un ölümünden (169) sonra.

Yayımları: Bean, *Inscriptions* 1958, s. 24 nr. 5; J.– L. Robert, *Bull. ép.* 1959, 447; SEG 17 (1960) nr. 562. y: 1.29 m., g: 0.60 m., d: 0.58 m., h.y.: 0.06 m.

Onurlandırma heykel kaidesiyle yapılmaktadır. Profilli kaidede taşın sol üst kısmı kırılmıştır. Yazıt, oldukça iyi durumdadır.

	Λ. Αὐρηλίω
2	Οὐήρω θεῶ Σεβαστῶ
4	ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος.

"L(ucius) Aurelius Verus'a, rahmetli Augustus'a (ithafen) Danışma ve Halk meclisleri (bu heykeli diktirdi)."

Yazıtta geçen *theos* ifadesinden, heykelin, imparatorun ölümünden sonra diktirildiği anlaşılmaktadır.

4.1.1.14 *Boule ve Demos, Commodus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kaleden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe–Eski Numarası: 292. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Commodus Dönemi.

Yayımları: Bean, *Inscriptions* 1958, s. 24/5 nr. 6; SEG 17 (1960) nr. 563. y: 0.48 m., g: 0.71 m., d: 0.69 m., h.y.: 0.03 m.

Dikdörtgen bir heykel kaidesiyle Commodus Attaleia'lılar tarafından onurlandırılmaktadır.

³⁸²IGR IV nr. 934.

³⁸³Halfmann, *Itinera*, s. 212.

³⁸⁴Bu konuda ayrıca bk. E. Ritterling, *Military Forces in the Senatorial Provinces*, şurada: *JRS* 17, 1927, s. 28–32.

³⁸⁵M. Speidel, *The Roman Army in Asia Minor. Recent Epigraphical Discoveries and Research*, şurada: S. Mitchell, *Armies and Frontiers in Roman and Byzantine Anatolia*, Oxford 1983, s. 14.

³⁸⁶Nollé, *Side* 1993, s. 311 vd. nr. 42.

³⁸⁷Krş. Şahin, *Perge* 1999, s. 185 vd. nr. 156.

³⁸⁸Nollé, *Stürme* 1986, s. 200 vd.

2 Αὐτοκράτορι Καίσαρι Λουκί[ω]
 Αὐρηλίω Κομμόδω
 Σεβαστῶ Γερμανικῶ,
 4 σωτῆρι τῆς οἰκουμένης,
 οἱ γεραιοί.

"İmparator Caesar Lucius Aurelius Commodus Augustus Germanicus'a, (insanlık aleminin kurtarıcısına ithafen), Yaşlılar Meclisi (bu heykeli diktirdi)."

Commodus, 29 Agustus 191 yılından önce, Imperator Caesar L. Aelius Aurelius Commodus Augustus olarak ismini değiştirmiştir³⁸⁹. Buradaki yazıt, söz konusu değişiklikten öncedir, ismi değişmeden kalmıştır.

4.1.1.15 *Boule ve Demos, Commodus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Yeni Kapı'dan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Env. Nr. A-356. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Commodus Dönemi.

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 25 nr. 7; SEG 17 (1960) nr. 564.y: 1.29 m., g: üst: 0.735 m.; orta: 0.55 m.; alt: 0.74 m., d: 0.55 m., h.y.: 0.035 m.

Dikdörtgen heykel kaidesi. Profilli, akroterli heykel kaidesi üzerinde heykel oturtulduğuna dair ayak izleri var. Kaide ve yazıt iyi korunmuş durumdadır.

2 Αὐτοκράτορι Καίσαρι
 Λουκίω Αὐρηλίω Κομμό-
 δω Σεβαστῶ Γερμανι-
 4 κῶ, σωτῆρι τῆς οἰκουμένης,
 ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος.

"İmparator Caesar Lucius Aurelius Commodus Augustus Germanicus'a, insanlık aleminin kurtarıcısına (ithafen) Danışma ve Halk meclisleri (bu heykeli diktirdi)."

Commodus, Lucius *praenomen*'ini 177'den 180'e kadar aldı. 191'de yeniden aldı. Bu süre arasındaki zamanda Marcus Aurelius Commodus Antoninus Augustus olarak adlandırıldı³⁹⁰.

4.1.1.16 *Boule ve Demos, Septimius Severus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Hacı Luka'nın evinin arkasında, kent duvarının iç kısmında devşirme olarak kullanılmış. (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: 193–211

Yayım Yeri: Keil–Bauer tarafından 1914 yılında kopya edilmiş. Keil–Bauer 1914, I nr. 2. y.: 1.28 m. g.: 0.65 cm. d.:? h.y.: 0.05 m. K. Asya Komisyonu'nda istampajı yok.

Mermer, büyük *basis*, üst tarafı kırık, çok yıpranmış durumdadır.

2 [Αὐτ]οκρ[άτορι]
 [Καίσ]αρι Λο[υκίω]

³⁸⁹Kienast, Kaisertabelle 1990, s. 148.

³⁹⁰Kienast, Kaisertabelle 1990, s. 147-8.

[Σεπτι]μίω Σεβ[ήρω]
 4 [Περτίν]ακι Σεβαστῶ
 [ή βουλ]ή καὶ ὁ δῆμος.

„(Bu heykeli) İmparator Caesar Lucius Septimius Severus Pertinaks Augustus’a ithafen Danışma ve Halk meclisleri (diktirdi).“

4.1.1.17 *Boule ve Demos, Iulia Domna’yı Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kaleden Antalya Müzesi’ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 325. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 195 yılı en erken tarih. *Mater castrorum* ünvanını 195’de almıştır.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 8; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 198 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 25 nr. 8; SEG 17 (1960) nr. 565. y: 0.92 m. g: 0.76 m. d: 0.82 m. h.y.: 0.045 m.

Heykel kaidesinin üst kısmı, üzerinde heykel konulduğuna dair delikler var. Taşın alt kısmı olmamasına rağmen yazıt kısmı tamdır.

Ἰουλίαν Δόμναν
 2 Σεβαστήν, μητέρα
 κάστρων, ἡ βουλή
 4 καὶ ὁ δῆμος.

"Iulia Domna Augusta’yı, ordugahların anasını Danışma ve Halk meclisleri (heykelini diktirerek onurlandırdı.)"

Onurlandırılan kişi, Septimius Severus'un (193–211) karısı Iulia Domna'dır. Iulia Domna, *mater castrorum* "ordugahların anası" ünvanını 14 Nisan 195 yılında almıştır³⁹¹. Augusta ünvanını 193 yılında almıştır. Iulia Domna, 197 yılında Parth Savaşı için Suriye giden Septimius Severus ve oğullarına eşlik etmiştir. İmparator ailesi yolculuğunu deniz yoluyla yaparak Attaleia’ya uğramış olabilir.

STR.2–3 μήτηρ κάστρων, Latince bir ünvanın burada Yunanca olarak yazılmış şeklidir³⁹². Domna, yazıtlarında μήτηρ στρατοπέδων olarak da onurlandırılmaktadır³⁹³.

4.1.1.18 N. N.

Buluntu yeri: Kale. Antalya Müzesi’ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 247. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi:

Yayın Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 25/6 nr. 9; SEG 17 (1960) nr. 566.
 y: 0.46 m., g: 0.84 m., d: 0.32 m., h.y.: 0,045–0,05 m.

Yazıt, *epistylus* blok üzerinde yer almaktadır. Taşın sağ tarafı kırıktır. Sağ tarafta yazıtın ne kadar devam ettiği belli değil.

Αὐτοκράτορι Καίσαρι- - - -

³⁹¹Kaisertabelle.

³⁹²Bu ünvanla ilgili olarak krş. H.U. Intinsky, Studien zur Geschichte des Septimius Severus, Klio 35, 1942, s. 200–203.

³⁹³SEG XLVIII (1998) nr. 745, 1977. Krş. SEG XLIX (1999) nr. 1426, 1802

2 ἐκγ διαθήκης Γαίου [- - - - -]
Κρισπείνου Παύλου [ὁ δεῖνα- οἱ δεῖνες ?]

"İmparator, Caesar..... için Gaius . . . 'un vasiyetinden.....Crispinus Paulus'un [filanca]"

Taşın sağ tarafının kırık olması nedeniyle, yazıtın hangi imparatora ithaf edildiği anlaşılamamaktadır. İmparatorun isminin tamamı 1. satırda bittiğine göre taş oldukça geniş olmalıdır. Bu nedenle 2. satırdaki Gaius ile 3. satırdaki Crispinus Paulus'un farklı kişiler olmaları gerekir. Ya Gaius isimli şahıs, imparator için Crispinus Paulus adlı şahsın ilgilenmesi aracılığıyla vasiyetinden bir yapı yaptırarak imparatora adanmış olmalı ya da Bean'in tamamladığı gibi, imparator için yapılan şey, Gaius'un vasiyetinden Crispinus Paulus adlı şahıs aracılığıyla yapıldı ve yazıtta şu anda ismi yer almayan bir başka şahıs yaptırdı. Bean, yazıtın yer aldığı bloğun heykel kaidesi olmadığını ve muhtemelen bir binaya ait olduğunu düşünmektedir.

4.1.1.19 *Boule ve Demos, Elagabalus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Antalya Müzesi. Env. Nr. A-353. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 218–222 yıllarında imparatorluk yapmıştır. 222 yılı *terminus ante quem*.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 1; Robert, Bull. ép 1948, s. 198 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 84 nr. 112; J.–L. Robert, Bull. ép 1959, 447; SEG 17 (1960) nr. 616. çapı: 0.55 m. y.: 1.02 m. h.y.: 0.045 m.

Kalker yuvarlak kaide. Taşın yazılı yüzünün altı kırık durumdadır. Fakat yine de yazıt iyi durumdadır.

Θεῶ Ἡλίῳ
2 [[Ἐλεγαβάλω]]
ἡ βουλή καὶ
4 ὁ σύνπας
δῆμος.

„Rahmetli Helios Elagabalos için Danışma Meclisi ve tüm Halk Meclisi (bunu ithaf etti).“

2. satır Bosch tarafından kontrol edilmiştir. Silinmesine rağmen harfler hala okunabilmektedir. Adak esasen Güneş Tanrısı Elagabalos içindir. İmparator ölümünden sonra *damnatio memoriae*'ya uğramıştır. *Damnatio memoriae*'dan sonra sadece Güneş Tanrısına adanmış olarak görünen bir yazıt. Büyük bir ihtimalle taş Attaleia'ya aittir. (Bosch)

4.1.1.20 *Gerousia, Philippus Araps'ı Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Yeni Kapı surlarından Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt müzede tekrar okunmuştur. Env. Nr. yok.

Tarihi: Philippus Araps'ın tahta çıkışının kutlanmasına bağlı olarak 244 yılı.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 9; J.–L. Robert, Bull. ép. 1948, s. 198 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 83 nr. 109; SEG 17 (1960) nr. 613. y.: 0.98 m., çap: 0.50 m. h.y.: 0.04–0.045 m.

Yuvarlak bir heykel kaidesiyle İmparator Philippus Araps, Attaleia Yaşlılar Meclisi tarafından onurlandırılmaktadır.

[Αὐτοκράτορα]
2 Καίσαρα Μ. Ἰούλι-

4 ον Φίλιππον Εὐ-
σεβῆ Εὐτυχῆ Σε-
βαστόν, σωτήρα
τῆς οἰκουμένης,
οἱ γεραιοί.

„İmparator Caesar M(arcus) Iulius Philippus Felix Pius Augustus, insanlık aleminin kurtarıcısını Yaşlılar Meclisi üyeleri (heykelini diktirerek onurlandırdılar)“
Philippus Araps, Gordianus III'ün ölümünden sonra Suriye'de ordu tarafından imparator ilan edilmiş, aynı yıl kara yoluyla Roma'ya dönmüştür. Pamphylia'ya uğramamıştır. (E. Stein, RE X, s. 760) Yazıt, Attaleia'ya uğramasından çok, yönetime geçmesine bağlı olarak dikilmiş olmalı.

4.1.1.21 N. N.

Buluntu yeri: Kale (Yeni Kapı) Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 361. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: *Omega formunu ekle*

Yayın Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 26 nr. 10; SEG 17 (1960) nr. 567.

y: 0.81 m., g: 0.66 m., d: 0.66 m., h.y.: 0.04 m.

Kireçtaşından bir heykel kaidesinin alt kısmı.

[- - - - -Σεβασ]-
2 τὸν σωτήρα τῆς
οἰκουμένης, ἡ βουλή
4 καὶ ὁ δῆμος

"İnsanlık aleminin kurtarıcısı, (filanca imparatoru) Danışma ve Halk meclisleri (heykelini diktirerek onurlandırdı.)"

Yazıtın üst kısmının olmaması nedeniyle hangi imparatorun heykelinin dikildiği anlaşılamamaktadır.

σωτήρα τῆς οἰκουμένης ünvanını alan imparatorlar:

2. yüzyılda, Hadrianus, Phaselis'te, TAM II, nr. 1195; Attaleia'dan iki yazıtta, Bosch, Antalya 1947, nr. 4; Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 154 vd. nr. 4; Perge'de, I. v. Perge I (I.K.54) nr. 11–113, 115.

Commodus Akalissos'tan, TAM II, nr. 879; Attaleia'da, Bean, Inscriptions 1958, s. 24/5 nr. 6 ve 7; Perge'de, I. v. Perge I (I.K.54) nr. 149.

3. yüzyılda, M. Aurelius Gordianus, Idebessos'ta, TAM II nr. 830.

Philippus Arabs, Attaleia'da, Bean, Inscriptions 1958, s. 83 nr. 109.

Harf karakterine göre yazıt, 2. yüzyıla ait olmalıdır. Söz konusu olan kent Attaleia'da şimdiye kadar Hadrianus'un iki kez, Commodus'un da bir kez bu ünvanı aldığı yazıtlarla tespit edilmiştir. Yine bu yazıt, sözü edilen imparatorlardan birisi olabilir mi? Harf karakterine bakınca, *Omega* formunda, *omega*'nın alt çizgisinin birleştiği, 2. yüzyıl sonu özelliği gösterdiği görülmektedir. Harf karakteri açısından bakarsak, söz konusu imparator, Commodus olabilir.

4.1.1.22 N. N.

Buluntu yeri: Kaleiçi kapılarının birinde basamak taşı olarak kullanılmıştır. (Collignon)
Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi.

Yayın Yeri: Collignon, Inscriptions 1879, s. 345, nr. 27; IGR III nr. 775. y: 1 m., g: 0.50 m. Tamamlamalar: Collignon

...Καῖσαρ
2 [αὐτ]οκράτωρ...
[δημαρχικῆς ἐξου]σίας, πατήρ
4 [πατρίδος].....
.....

„...Caesar... İmparator,...halk hükümrânlığının[yılında], vatanın babası...“
İmparatorun kimliğini tespit etmek olanaklı görünmüyor. Collignon, yazıtın, Attaleia'da da örnekleri olması dolayısıyla, Mısır dönüşü Asia eyaletlerine uğrayan Hadrianus ile bağlantılı olabileceğini düşünmektedir.

4.1.1.23 N. N.

Buluntu yeri: Antalya–Cumba Restoranı'nın bahçesi. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 379–395.

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 35 nr. 34.

[Καίσ]αρι Σεβαστῶ Γερμανικῶ

„ İmparator Augustus Germanicus için“

4.1.1.24 Attaleia'lılar, Valentinianus'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Antalya–Kesik Minare.

Tarihi: Valentinianus I (364–375) ya da Valentinianus II (375–392).

Yayın Yeri: Gökalp, Attaleia 1999, s. 72 nr. 1; SEG 49 (1999) nr. 1877. y.: 1.68 m.; g.: 0.70 m. (profilde 0.57 m.) gövdede 0.57 m.

Üst ve alt kısmı profilli heykel kaidesi. Üst profilin ortasında çerçeve yer almaktadır. Taşın sol akroteri ve sağ alt tarafı zarar görmüştür. Yazıtın kendisi iyi korunmuş durumdadır.

Τὸν θεοφιλέστατον
2 καὶ ἡμερώτατον
δεσπότην τῆς
4 οἰκουμένης
Αὐτοκράτορα Αὐγ(οὔστον)
6 Φλ(άουιον) Οὐαλεντινιανὸν
ἢ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων
8 κολωνεία.

"Tanrı'nın en sevgili ve yeryüzünün en ılımlı hükümdarı İmparator Augustus Flavius Valentinianus'u Attaleialıların ünlü kolonisi (onurlandırdı)".

STR.7–8 ἡ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων κολωνεία ifadesi, Attaleia'dan başka bir yazıtta geçmektedir. (Varia- nr. 1) Yayınlayanlar tarafından yazıt, İ. S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Ama büyük bir olasılıkla yazıt, Theodosius I'in takvim reformuyla bağlantılıdır³⁹⁴. İmparator Theodosius onuruna kaleme alınan Attaleia'dan başka bir yazıt (Nr. 25) bu yazıtta olduğu gibi aynı içeriktedir. (*ductus*) Harf karakterleri çok benzerdir. Bu üç yazıtın, aynı zamanda, Valentinianus II (375–392) ve Theodosius I (379–395) dönemlerine ait oldukları düşünülebilir. Attaleia Kenti'nin, bayram takviminde ve Valentinianus I'in onurlandırılmasında ἡ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων κολωνεία; Theodosius'un onurlandırılmasında ise ἡ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων πό[λις] ifadesi, kentin bu ünvanı sadece bir onur ünvanı olarak kullandığını gösterebilir.

4.1.1.25 Attaleia'lılar, Theodosius'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Antalya–Cumba Restoranının bahçesi. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 379–395.

Yayın Yeri: Iatridis; Paribeni–Romanelli, *Studii* 1914, s. 22 nr. 8; Grégoire, *Recueil* 1922, s. 127 nr. 309 III; Gökalp, *Attaleia* 1999, s. 73 dn. 6.

Τὸν Θεοφιλέστατον
2 καὶ ἐπιφανέστατον
ἡμῶν δεσπότην
4 Φλ(άουιον) Θεοδόσιον
ἡ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων πό[λις].

"Tanrı'nın en sevgili ve seçkini olan hükümdarımız Flavius Theodosius'u Attaleia'lıların ünlü kenti (onurlandırdı)".

STR.2 Latince şekli *nobilissimus* ³⁹⁵. Bu ünvan, purpur içinde doğan imparator çocukları yani taht varisleri için kullanılmaktadır³⁹⁶.

İmparatorluğun Hristiyanlaştırılmasını göstermesi açısından Θεοφιλέστατος sıfatı iyi bir örnektir.

4.1.2 Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları

IULIUS- CLAUDIUSLAR DÖNEMİ

4.1.2.1 *Demos* ve Romalılar, M. Plautius Silvanus'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Kaleiçinde, Orta Kapı'nın doğusu. Yazıt, bulunamamıştır.

Tarihi: İ. S. 5–7

Yayın Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 363–365 nr. 2; SEG 6 (1932) nr. 646; krş. J.–L. Robert, *Bull. ép.* 1939, s. 519 nr. 462; (AE 1941, 147= AE 1974, 634); Magie, *Roman Rule* 1950, s. 1305 dn. 4, s. 1581. 1596 (?); Ehrenberg–Jones, *Documents* 1955, s. 107 nr. 201; Atkinson, *Governors* 1958, 315vd., 328; Tuchelt, *Frühe Denkmäler*, s. 139, nr. 5; Thomasson, *Laterculi Praesidum*, s. 254; Rémy, *Carrières* 1989, s. 135 nr. 98; C. Eilers, *Roman Patrons of Greek Cities*, Oxford 2002, s. 261 C 145.

Yazıt, dikdörtgen bir heykel kaidesi üzerinde yer almaktadır.

³⁹⁴Codex Theodosianus II 8, 19 ve 22.

³⁹⁵Krş. Mason, *Terms* 1974, s. 49.

³⁹⁶Nollé, *Side* 1993, s. 313.

Μάρκον Πλαύτιον Σιλουανόν,
 2 πρεσβευτήν ἀντιστράτηγον
 Ἀυτοκράτορος Καίσαρος
 4 Σεβαστοῦ, ὁ δῆμος
 καὶ οἱ συμπολιτευόμενοι
 6 Ῥωμαῖοι τὸν ἑαυτῶν πάτρωνα
 καὶ εὐεργέτην.

"Marcus Plautius Silvanus'u, İmperator Caesar Augustus'un *legatus ve praetor'unu*, Halk Meclisi ve müttefiki olan Romalılar kendi patronları ve *euergetes*'lerini (onurlandırdılar.)"

Attaleia Kenti'nin, Galatia ve Pamphylia Eyaleti *legatus'u* Marcus Plautius Silvanus'u onurlandırması, bu dönemde Attaleia'nın bir Pamphylia kenti olarak Galatia Eyaleti'ne bağlı olduğunu göstermektedir. Silvanus'u onurlandıran Halk Meclisi'nin yanısıra kentte *συμπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι* adı altında Romalıların var oldukları da anlaşılmaktadır. Erken İmparatorluk Dönemi'nin henüz başında, kentte yaşayan Romalılar, kentin Romalılaştırılma sürecinin erken başladığı ve Pompeius Dönemi'nde *ager publicus* yapılan Attaleia topraklarına İtaliklerin yerleştirildiği düşüncesini desteklemektedir. Attaleia Kenti'ndeki Romalılar, aynı şekilde Halk Meclisi ile birlikte Sextus Paccius Valerianus Flaccus'u onurlandırmaktadır. (Roma Görevlilerinin Onurlandırılma Yazıtları- nr. 9)

Ayrıca yazıtta, Marcus Plautius Silvanus, *euergetes* olarak da onurlandırılmıştır. *Euergetes* sıfatından, Silvanus'un kentte büyük bir olasılıkla bir yapının yapımı sırasında görev aldığı anlaşılmalıdır³⁹⁷. Ancak, yazıt aracılığıyla Silvanus'un ne yaptığı anlaşılammamaktadır. Öte yandan, Augustus'un yönetim döneminin sonlarında Yunan kentlerinde valilerin patron olarak onurlandırılmasına sık rastlanılmaktadır³⁹⁸.

Marcus Plautius Silvanus kariyeri hakkında, Rémy, Carrières, s. 21: *consul*, İ. Ö. 2 Asia *proconsul'u* İ. Ö. 4/5. PIR VI, nr. 478: *Legatus Augusti pro praetore* (Galatiae et Pamphyliae) İ. S. 6/7. İ. Ö. 2 yılından önceki görevleri hakkında bilgi sahibi değiliz. Attaleia'daki yazıt tam olarak tarihlenememektedir. Fakat, *legatus Augusti pro praetore* olarak onurlandırılması nedeniyle İ. S. 6/7 yılları terminus post quem olmalıdır. Bu tarihte Pamphylia ayrı bir eyalet değildi. Bu nedenle, Attaleia'da bulunan bu yazıt da kentin ve de Pamphylia'nın Galatia eyaletine bağlı olduğunu göstermektedir.

4.1.2.2 Demos, Marcus Calpurnius Rufus'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Kale (Kent suru) Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 367. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: İ. S. 49–54.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 10; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 198/9 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 26/7 nr. 11; SEG 17 (1960) nr. 568; C. Eilers, Roman Patrons of Greek Cities, Oxford 2002, s. 260 C 144.

y: 0.63 m., g: 0.77 m., d: 0.93 m., h.y.: 0.045 m.

³⁹⁷Benzer örnekler söz konusudur: Perge'den, Şahin, Perge 1999, s. 187 vd nr. 158. *Euergetes* olarak Selge'den, Nollé–Schindler, Selge 1991, s. 80 vd. nr. 12.

³⁹⁸C. Antistius Vetus, İ. S. yakl. 3 yılında, Q. Poppaeus Sabinus, İ. S. 13 yılında patron olarak onurlandırılmışlardır. Bu konuda daha geniş bilgi için bk., J. Nicols, Patrons of the Greek Cities in the Early Principate, şurada: ZPE 80 (1990) s. 81–100.

Yazıt, bir heykel kaidesinin üst kısmında yer almaktadır.

Ὁ δῆμος

2 Μάρκον Καλπούρνιον
Μάρκου υἱὸν Ροῦφον,

4 πρεσβευτὴν καὶ ἀντι-
στράτηγον Τιβερίου

6 Κλαυδίου Καίσαρος Σε-
βαστοῦ Γερμανικοῦ

"Halk Meclisi, Caesar Tiberius Claudius Germanicus'un *legatus pro praetor'u* Marcus oğlu Marcus Calpurnius Rufus'u (onurlandırdı.)"

Patara'da bulunan Stadiasmus Patarensis öncesinde, *communis oppinio*'ya göre M. Calpurnius Rufus, Claudius Dönemi'nde çifte eyalet yapılan Lykia ve Pamphylia'nın ilk eyalet valisiydi. Ve bu yazıtın tamamlamaları da günümüze kadar hep son satırda [Λυκίας καὶ Παμφυλίας] şeklinde yapılmıştır. Ancak, Stadiasmus Patarensis'e göre, Claudius Dönemi'nde Lykia ve Pamphylia birlikte tek bir eyalet oluşturmamaktadır.

Claudius Dönemi'nin *legatus Augusti pro praetor'u*. Attaleia'nın en önde gelen ailelerinden biri olan Calpurnii Ailesi, İtalya'dan Anadolu'ya göç etmiştir. İlk kez Tiberius Dönemi'nde aileden bir kişi *senatus'a* girdi. Ailenin yazıtlar aracılığıyla öğrendiğimiz en erken üyeleri, İmparatorluk Dönemi başlarında yaşayan Caecilia Tertulla ve kocası Marcus'tur. Bu kişileri, Tiberius Dönemi'nde senatör olan oğulları Calpurnius Rufus takip eder. Calpurnius Rufus, aileden çıkan ilk senatördür. Pamphylia'nın Galatia ile birlikte yönetilmesinden sonra aile ilişkilerinin kuzeye doğru yayıldığı görülmektedir. Özellikle Pisidia Antiocheia'daki ailelerle Pamphylia kentlerinin yoğun bir ilişki kurduğu görülmektedir. Kuzeye doğru giden bağlantı yolları boyunca Calpurnii arazileri mevcuttur. (Bozova, Andeda ve Pogle'da) Calpurnii'nin ayrıca Karia sınırında Alastos kentinin batısında da arazileri vardı³⁹⁹. Attaleia'lı bu ailenin Pamphylia, Pisidia Antiocheia ve Ankyra'nın önde gelen aileleriyle akrabalık ilişkileri söz konusudur. Attaleia'lı Calpurnii, 2. yüzyılda Patara'nın eşraf ailelerinden Vili ile, Ti. Cl. Flavianus Titianus Q. Vilius Proculus L. Marcus Celer M. Calpurnius Longus'un ismi nedeniyle akrabalık ilişkisi olmalıdır. Pisidia Antiocheia ve Ankyra'da da Calpurnii adını taşıyan kişiler bulunmaktadır⁴⁰⁰.

L. Calpurnius Longus şüphesiz Attaleia'lı aileye mensuptur. Claudius Dönemi *legatus'u* M. Calpurnius Rufus'un oğlu olmalıdır. Akhaia *proconsul'u* olan Calpurnius Rufus, Attaleia'lı ailenin mensubu olabilir. M. Calpurnius Longus'un kardeşi de olabilir. Bu durumda, her iki kardeş de Hadrianus döneminde Achaia valisi olmuş olurlar.

4.1.2.3 Gaius Licinnius Mucianus Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Ancak, yazıt müzede bulunamamıştır.

Tarihi: İ. Ö. 57 yılından hemen sonra.

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, *Studii* 1914, s. 36 nr. 38. (AE 1915, 4); Rémy, Carrières 1989, s. 284 nr. 231; ayrıca Cl. Iatridis, *Historia Attaleias*, s. v. Attaleia 1911/29.

³⁹⁹ Halfmann, *Senatoren* 1979, s. 54; krş. Brandt, *Gesellschaft* 1992, s. 156.

⁴⁰⁰ Halfmann, *ibid.*, s. 31 vd.

[Γαῖ]ον Λικίνιον
 2 Μουκιανὸν
 πρεσβευτὴν Νέρω-
 4 νος Κλαυδίου Καίσα-
 ρος Σεβαστοῦ Γε[ρ]-
 6 [μανικοῦ ἀν]τιστ-
 [ράτηγον . . .

„Gaius Licinnius Mucianus’u, Nero Claudius Caesar Augustus Germanicus’un *legatus Augusti pro praetor*’unu [Danişma ve Halk meclisleri ? heykelini diktirerek onurlandırdılar.]“

C. Licinnius Mucianus; PIR ², V, 1, s. 49–51, nr. 216: *Legatus Neronis Claudii Augusti pro praetore provinciae Lyciae*. Plinius, Hist. Nat. 12, 10; 13, 88 paulo post annum 57.

Yazıttan anlaşıldığı üzere, Lykia *legatus Augusti pro praetor*'u onurlandırılmaktadır. Licinnius Mucianus’un Lykia valiliği, Nero Dönemi’ndedir. Attaleia, Perge gibi hala Galatia Eyaleti'ne bağlıyken⁴⁰¹ niçin komşu eyalet Lykia'nın *legatus*'unu onurlandırmıştır ? Taş Attaleia'ya Lykia'dan taşınmış olmalıdır. Çünkü Mucianus Dönemi’nde Lykia tek başına bir eyaletti. Nero Dönemi’nde Pamphylia hala Galatia’ya bağlıdır⁴⁰². Bu taş, Hadrianus’un Phaselis’te onurlandırıldığı yazıt gibi (Katalog, nr. 4.1.1.8) Phaselis’ten getirilmiş olabilir⁴⁰³.

4.1.2.4 *Demos, Legatus Lucius Luscius Ocrea’yı Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Surlardan getirilmiştir ama surların hangi kısmından olduğu belli değildir. İtalyan Konsüllüğü’ne aktarılmıştır. (Pace) Yazıt, bulunamamıştır.

Tarihi: 70–79.

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1923/4, s. 418 nr. 116; SEG 6 (1932) nr. 648; Magie, Roman Rule, s. 1387 dn. 51; Balland, Xanthos 1981, s. 130 dn. 84; Rémy, Carrières 1989, s. 288 vd. nr. 234. Sarımsı kumtaşından iki fragment. İlk satır harf yüksekliği 0.065 m, diğer sıraları 0.05 m. dir.

[Ὁ δῆ]μος ἐτ[είμησεν]

Sütun I -- Μακι[- -
 -- υῖὸν ? δ]ὲ Πατρικι
 [- -, τετειμημένον ὑ]πὸ Σεβασ[τοῦ,
 -- Κ]αίσαρος Σεβασ-
 [τοῦ, καὶ πρεσβευ]τὴν Αὐτοκράτο-
 [ρος ἐπαρ]χείας Παμφυλίας.

Sütun II Ἰουλίαν Σεβηρεϊαν, γυναῖ-
 κα Λουκίου Λου[σ]κίου Ὀκρεα

⁴⁰¹Perge Kenti, Galatia *procurator*'u L. Pupius Praesens'i onurlandırıyor. Bu şahsın onurlandırılması, Perge'deki pekçok yapı faaliyeti ile bağlantılıdır. Şahin, Perge 1999, s. 43–44 nr. 24.

⁴⁰²Şahin- Adak, Stadiasmus 2007, s. 90.

⁴⁰³Ayrıca bk. Rott, Denkmäler 1908, s. 364 nr. 60.

πρεσβευτοῦ ἀντιστρατή-
γου Αὐτοκράτορος Οὐεσ-
πασιανοῦ Καίσαρος Σε-
βαστοῦ.

Sütun III Λο[υκίον ? - -]
οκ - -
ρια - -
α - -
σ - -

„Halk meclisi, Patrici...’nin oğlu, Augustus tarafından onurlandırılmış olan, Caesar Augustus’un....., Pamphylia Eyaleti’nin imparator *legatus*’u Maici...’i (heykelini diktirerek) onurlandırdı.“

„Julia Severina’yı, Imperator Caesar Augustus Vespasianus’un *legatus Augusti pro praetor*’u Lucius Luscius Ocrea’nın karısını“

„Lucius’u - - -,“

Cognomen Ocr(e)a’yı en erken 73 yılı sonbaharında almıştır. Belki de en erken 74 yılı bahar aylarında Lykia–Pamphylia Eyaleti’nin valisi olmuştur⁴⁰⁴. Side’den 76 yılının ilk çeyreğine tarihlenen bir yazıtta da Lucius Luscius Ocrea yer almaktadır. Bu yazıtta göre, Ocrea aracılığıyla Side Kenti Vespasianus ve Domitianus’u onurlandırmaktadır⁴⁰⁵. Bu yazıtta *legatus Augustorum* olarak geçer. Ocrea ayrıca Letoon Kenti’nde de onurlandırılmaktadır⁴⁰⁶. Balboursa Kenti’nde bulunan bir yazıtta göre de Ocrea, su kemeri inşasıyla bağlantılıdır⁴⁰⁷.

Ocrea’nın karısı Julia Severina, Galatia’nın soylu bir ailesine mensup Julia Severina’nın kızı, Nero Dönemi’nde senatoya giren L. Servenius Cornutus’un ve Ankyra’lı C. Iulius Severus’un atasıdır.

4.1.2.5 *Demos, Marcus Plancius Varus’u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Bizans surlarında kullanıldıktan sonra özel bir mülkiyette devşirme olarak kullanılmıştır.

Tarihi: İ. S. yaklaşık olarak 60 yılı.

Yayın Yeri: Şahin, Akephale Inschrift, s. 149/150; SEG 47 (1997) nr. 1785.

Bir heykel kaidesi fragmenti.

 Ὁ δ[ῆ]μος
2 Μᾶρκ[ον Πλ]άνκιον
 Οὐᾶρ[ον τα]μίαν καὶ
4 ἀντ[ιστρ]άτηγον

⁴⁰⁴*Censor*’lar Titus ve Vespasianus tarafından *adlectio inter patricius* verilmesi *terminus post quem*’dir, olasılıkla da 73 yılında verilmiştir, krş. W. Eck, Die Legaten von Lykien und Pamphylien unter Vespasian, ZPE 6, 1970, s. 72 vd.

⁴⁰⁵Nollé, Side 1993, s. 303 vd. nr. 34.

⁴⁰⁶Balland, Xanthos 1981, s. 129 vd. nr. 49.

⁴⁰⁷IGR III nr. 466; Ch. Naour, Nouvelles inscriptions de Balboursa, AncSoc 9, 1978, 165–170.

Πόν[του καὶ Βειθυνί-
 6 ας, δῆ[μαρχο]ν, στρα-
 τηγόν, [πρεσ]βευτήν
 8 καὶ ἀντ[ιστρ]άτη-
 γον ἐ[παρ]χειῶν
 10 [Ἀχαΐας καὶ Ἀσίας].

"Halk Meclisi, Marcus Plancius Varus'u, Pontus ve Bithynia Eyaleti'nin *quaestor*'unu, *halk tribunus*'u ve *praetor*'unu, Akhaia ve Asia eyaletlerinin *legatus* ve *praetor*'unu (onurlandırdı)."

Perge kentinin ünlü İtalic ailesine mensup olan M. Plancius (Rutilius) Varus, İ. S. 1. yüzyılda yaşamıştır. Perge kentinin ünlü hayırhahı Plancia Magna ve C. Plancius Varus'un babasıdır. Pontus ve Bithynia Eyaleti'nin *quaestor propraetor*'u, *halk tribunus*'u, *praetor*, Akhaia ve Asia eyaletlerinin *legatus* ve *propraetor*'udur. Colonia Germa'da (Eskişehir Babadat ilçesi Sivrihisar Köyü) bulunan bir cursus yazıtı M. Plancius Varus hakkında bilgi vermektedir. Bu yazıtta göre, Pontus–Bithynia eyaleti *quaestor*'luğundan önce *decemvir stlitibus iudicandis* görevinde bulunmuştur⁴⁰⁸. Daha sonra ise Pontus–Bithynia *quaestor propraetor*'luğu, *halk tribunus*'luğu, 69⁴⁰⁹ yılında *praetor*'luk, Akhaia ve Asia eyaletlerinde *praetor legatus*'luğu görevlerini üstlenmiştir. Vespasianus Dönemi'nde Pontus ve Bithynia eyaletleri *proconsul*'luğu hakkında sikkeler bilgi verir⁴¹⁰. Ayrıca, SEG VI 646'de yayınlanan, M. Plancius Varus ile bağlantılı olabileceği düşünülen bir yazıt⁴¹¹, T.103'deki yazıt sayesinde tamamlanmaktadır. Bu yazıtlar, M. Plancius Varus'un kariyer hakkında bilgi verir. Yazıtının tiyatrodan bulunması ve ancak tiyatrodan kullanılmış olması muhtemel olan dev bir arşitrav yazıtı olması dolayısıyla S. Şahin tarafından tiyatroyu inşa ettirdiği düşünülmektedir⁴¹².

Plancius Varus'un adına Perge kentinde *ennaeterik* (9 yılda bir) *Themis Vareios* adında bir bayram kutlanmaktaydı. Senatörlük kariyeri dışında kendi kentindeki aktiviteleri hakkında bilgi sahibi değiliz ancak Varus'un kızı Plancia Magna tarafından şeref avlusu haline getirilen Hellenistik kuleler arasındaki oval avluda, M. Plancius Varus'a ait heykel kaidesinde *ktistes* – kurucu– sıfatı yer almıştır. Bu sıfatı alması, Varus'un imar faaliyetlerinde bulunduğuna işaret etmelidir.

Attaleia Kenti'nde M. Plancius Varus'un yazıtının bulunması, taşın Perge'den Attaleia'ya getirildiği anlamına da gelmeyebilir. Gerçekten de Attaleia Danışma ve Halk meclisleri Varus'u Attaleia için bir *ktistes* olarak gerçekleştirmiş olduğu bir faaliyet için onurlandırmış olabilir.

4.1.2.6 *Demos, Marcus Petronius Umbrinus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kaleden (Kent suru) Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 362. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 81 yılından sonra.

⁴⁰⁸ *Vigintisexviri*'ye ait olan bu küçük magistratlık, Sex. Pomponius'un belirttiğine göre (Dig. 1. 2. 2. 29) 227 de kurulmuştur. Ve en azından 3. yüzyılın ortalarına kadar kalmıştır. Oxford Classical Dictionary, s. 435.

⁴⁰⁹ Tacitus, Hist., II, 63, 2. krş. Rémy, *carrières senatoriales*, s. 31 vd., nr. 17, 2; S. Şahin, Perge 1999, s. 107 vd.

⁴¹⁰ Rémy, *carrières senatoriales*, s. 32. Ayrıca bk. S. Şahin, Perge 1999, s. 109.

⁴¹¹ Jameson, Attaleia 1970, s. 119 vd.

⁴¹² Bk. S. Şahin, Perge 1999, s. 108–109; Şahin, Studien 1996, s. 115 vd.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, s. 95 nr. 12; J.-L. Robert, Bull. ép 1948, s. 199, nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 27, nr. 12; SEG 17 (1960) nr. 569; (AE 1972, 615); Rémy, Carrières 1989, s. 289 nr. 235; SEG 42 (1992) nr. 1227. PIR 1, III, s. 31, nr. 237.
y: 0.65 m., g: 0.82 m., d: 0.62 m., h.y.: 0.04–5 m.

Yazıt bir heykel kaidesinin üst kısmında yer almaktadır.

Ὁ δῆμος ἐτεΐμη-
2 σεν Μᾶρκον Πετρῶ-
νιον Κοῖντου υἱὸν
4 Σαβατίνα Οὐμβρεῖνον,
σεπτεμουίρουμ ἐπουλώ-
6 νουμ, ὕπατον, πρεσβευ-
[τὴν καὶ ἀντιστράτηγον]
8 [Λυκίας καὶ Παμφυλίας].

"Halk Meclisi, Quintus oğlu, Sabatina *Tribus*'una mensup, *septemvir epulonum, consul*, (Lykia–Pamphylia eyaletinin ?) *legatus (pro praetor)*'u Marcus Petronius Umbrinus'u (heykelini diktirerek) onurlandırdı."

Marcus Petronius Umbrinus, Pamphylia'lı değil, İmparatorluk Dönemi'nde, 1. yüzyılda tanınmış bir İtalic ailesine mensuptu⁴¹³. *Septemvir epulonum*⁴¹⁴ ve daha sonra 81 yılında *consul* olmuştur⁴¹⁵. M. Petronius Umbrinus, 54–55 yıllarında Galatia *legatus*'u olan Q. Petronius Umbrinus'un oğludur⁴¹⁶.

A. R. Birley–W. Eck, EpigrAnat 21 (1993) 45–48'de STR.7/8'i ἀντιστράτηγον][Κιλικίας] şeklinde tamamlamayı önermektedirler. Kilikia'da Olba'dan ve Kalykadnos Seleukeia'sında bulunan yazıtlardan öğrenildiğine göre Titus Dönemi'nde 80 yılında Umbrinus, Kilikia'da *praetor*'luk görevinde bulunarak yolların yapımında görev almıştır⁴¹⁷. Burada, Marcus Aurelius yönetiminden önce *consul*'luk aşamasına gelmeden önce iki *praetor*'luk hizmetini tamamlayan bir senator söz konusudur.

Attaleia'nın niçin bir diğer eyalet valisi olan Umbrinus'u onurlandırdığı sorusu için bazı varsayımlar söz konusudur. W. Eck'in varsayımına göre, Umbrinus'un vatani Attaleia'dır⁴¹⁸. Birley'e göre, Umbrinus, babası Q. Petronius Umbrinus Galatia–Pamphylia ya da Lykia–Pamphylia valisiyken gençliğini bu kentte geçirmiştir.

⁴¹³Groag, RE XIX, s.1229 vd. nr. 78–80.

⁴¹⁴Bir rahiplik unvanıdır. Burada Latince yerine Yunanca şekliyle yazılmıştır. Kurban ziyafetlerini düzenlemekle yükümlü yedi rahipten oluşan bir *collegium*'dur. Bu, Roma'nın dört büyük devlet rahipliğinden en küçüğüydü.

⁴¹⁵Liebenam, Fasti Consulares 16.

⁴¹⁶Thomasson, Laterculi Praesidum, 1, col. 277 nr. 9.

⁴¹⁷SEG 42 (1992) nr. 1291, nr. 1293.

⁴¹⁸Krş. SEG 41 (1991) nr. 1322

4.1.2.7 İkrisis, Lucius Marcus Celer Calpurnius Longus'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Env. Nr. 3626. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Domitianus Dönemi ?

Yayım Yeri: TAM II nr. 426; Bosch, Antalya 1947, nr. 22; J.-L. Robert, Bull. ép 1948, s. 202 nr. 229 ?; Bean, Inscriptions 1958, s. 28 nr. 14; SEG 17 (1960) nr. 571. y: 1.18 m., g: 0.65 m., d: 0.62 m., h.y.: 0.04 m.

Onurlandırma dikdörtgen bir heykel kaidesi aracılığıyla yapılmaktadır. Yazıt çok iyi korunmuş durumdadır. Taşın sağında ve solunda kırıklar vardır.

Λούκιον Μάρκιον
2 Κέλερα Καλπούρνι-
ον Λόνγον, κουατ-
4 τορούρουμ οὐία-
ρουμ κουρανδάρουμ,
6 χειλίαρχον λεγεῶ-
νος πρώτης Ἰταλικῆς,
8 Ἰκρασὶς Ἑρμαπίου
τὸν ἑαυτοῦ φίλον
10 καὶ εὐεργέτην.

"Hermapios oğlu İkrisis, arkadaşı ve *euergetes* olan, *quattuor viarum curandarum*⁴¹⁹, I. İtaliye Lejyonu'nun *tribunus legionis*'i Lucius Marcus Celer Calpurnius Longus'u (heykelini diktirerek onurlandırdı.)"

Onurlandırılan kişi, katalogta 9 nr.'lı yazıtta da yer almaktadır. Fakat o yazıtında ikinci ve üçüncü isimleri yer değiştirmiştir. Calpurnius Longus, veraset, evlenme ya da evlat edinilme yoluyla Marcus Celer ile akraba olmuş ve onun adını da kullanmaya başlamıştır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde bir kişinin kendi ismi dışında da pekçok ismi taşıması oldukça yaygındı. L. Robert buradaki yazıtta, kariyerinin biraz daha erken aşaması olarak, Patara'daki TAM II 426'da geçen şahıs gibi Marcus ve Marcus isimlerinin bir arada kullanılabileceğini ve her ikisinin de doğru olabileceğini belirtmiştir.

Legio I Italica, 66 yılında Nero aracılığıyla Armenia ve Kafkasya'da kurulmuştur. Traianus Dönemi'nde Moesia'da bulunmuştur. 115–117 yılları arasında Parth Savaşlarına katılmıştır.

Calpurnius Longus yazıttan anlaşıldığına göre, *euergetes* olarak da onurlandırılmaktadır.

4.1.2.8 Bir Legatus Proconsulis Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Kent suru (Paribeni–Romanelli) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 36 nr. 37.

..... τὸν πρεσβευτὴν Πόντ[ου καὶ Βιθυνίας]
2 [πάτρ]ωνα καὶ κτίστην καὶ προσ[τάτην]

⁴¹⁹ Yol yapımı ile ilgilenen dört kişilik komisyonun üyesi.

„Pontus ve Bithynia'nın *legatus*'u, patron, *ktistes* ve *prostates*'i filancayı [Danışma ve Halk meclisleri ? heykelini diktirerek onurlandırdılar]“

Yazıtta, Pontus–Bithynia *legatus*'u Attaleia'lılar tarafından onurlandırılmaktadır. Bu kentte onurlandırılan Pontus–Bithynia *legatus*'ları dikkate alındığında, Domitianus Dönemi'nde *legatus provinciae Pontis–Bithyniae* olan Calpurnii üyesi Lucius Celer Marcus Calpurnius Longus yazıtta onurlandırılan şahıs olabilir⁴²⁰. Longus, Attaleia kökenli olarak bu eyaletin *legatus provinciae*'i olan tek şahıstır. Bunun dışında başka bir ihtimal, bu yazıtta onurlandırılan kişinin şimdiye kadar adı bilinmeyen bir kimse de olabileceğidir.

4.1.2.9 Lucius Celer Marcus Calpurnius Longus Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe–Env. Nr. 240. Yazıt, tekrar okunmuştur.

Tarihi: Hadrianus Dönemi

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 21; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 202 nr. 229; Bull. ép 1948, s. 254 vd. 447; Bean, Inscriptions 1958, s. 27/8 nr. 13; SEG 17 (1960) nr. 570. y: 1.42 m., g: 0.39 m., d: 0.23 m., h.y.: 0.035–45 m. SEG 39 (1989) nr. 1387 ve SEG 41 (1991) nr. 1322; Eck, L. Marcius Celer M. Calpurnius Longus Proconsul von Achaia und Suffektkonsul unter Hadrian, şurada: ZPE 86 (1991) s. 97 vdd.

Gri kalkerden Dikdörtgen bir heykel kaidesidir. Kaidenin sol tarafı korunmuştur, sağ tarafı kırık durumdadır.

[Λ]ούκιον [Κέλερα]
 [Μ]άρκον Καλ[πούρνιον]
 Λόγγον, χιλία[ρχον πλατύση]-
 μον λεγεῶν[ος πρώτης Ἴτα]-
 5 λικῆς, πρεσβε[υτήν Πόντου]
 καὶ Βιθυνίας, [ἀνθύπατον]
 [Α]χαίας, ὑπ[ατον, τὰ οἰκε(?)]-
 τικὰ παιδία τὰ [ὑπ' αὐτοῦ ἀνα]-
 [τ]ροφόμενα [τὸν ἑαυτῶν αἰ]-
 10 ώνιον τροφ[έα τε καὶ πά]-
 τρωνα καὶ ε[ὕεργέτην].

"I. İtalic Lejyonu'nun *laticlavus tribunus militum*'u, Asia *legatus*'u, Pontus ve Bithynia *legatus*'u, *consul* olan Lucius Celer Marcus Calpurnius Longus'u, yetiştirmiş olduğu köleler, sonsuz besleyicileri, patronları ve *euergetes*'lerini (heykelini diktirerek onurlandırdılar.)“

τὰ οἰκετικὰ παιδία: *treptos*'a eşit. Οἰκετικὰ σώματα, IG XII 5. 653'de geçmiştir.

Legio I Italica, Aşağı Tuna kenarında bulunuyordu⁴²¹.

Yazıt, 2. yüzyılın 2. yarısı olmalıdır. Longus, eyaletin *legatus*'u yani valisiydi.

⁴²⁰Rémy, Carrières sénatoriales 1989, s. 69 nr. 51.

⁴²¹Daha önce Gallia Lugdunensis'te bulunan bu *legio*, Traianus Dönemi'nde İkinci Dacia Savaşından sonra Aşağı Moesia'ya nakledilmiştir; H. M. D. Parker, The Roman Legions, 1980, s. 158.

Longus'un hayırsever bir insan oluşu, *euergetes* sıfatının dışında sonsuz besleme faaliyeti yani çocukların beslenmesi için bir vakıf kurmasıyla da anlaşılmaktadır. Bu konuda daha fazla bilgi için bk. Bölüm 3.2, Kent Kurumları ve Memuriyetler.

4.1.2.10 L. Gavius Seleucus, L. Gavius Fronto'yu Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Env. Nr. 263. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Traianus Dönemi.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 19; J.-L. Robert, Bull. ép 1948, s. 201 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 36/7 nr. 26; SEG 17 (1960) nr. 584. PIR 2 G 100. y: 1.47 m., g: 0.60 m., d: 0.57 m., h.y.: 0.030–35 m.

Yazıt, dikdörtgen bir heykel kaidesinde. Taşın alt ve üst kısımları yıpranmış durumdadır. Ama yazıt, iyi okunmaktadır.

Λ. Γάουιον Λ. Γαούιου Φρόν-
 τωνος υ(ιόν) Φρόντωνα, πρει-
 μοπειλάριον λεγ(εῶνος) γ' Κυρηνα-
 ἰκῆς καὶ στρατοπεδάρ-
 5 χην λεγ(εῶνος) ιε' Απολλιναρί-
 ας πρῶτον καὶ μόνον ἐκ
 τῆς πατρίδος, πατέρα Λ.
 Γαούιου Αἰλιανοῦ ταμίου καὶ
 ἀντιστρατήγου δήμου Ῥωμαί-
 10 ων, πάππον Λ. Γαούιου Κλάρου
 πλατυσήμου, ἵππῳ δημοσί-
 ω τετειμημένον ὑπὸ τοῦ Σε-
 βαστοῦ καὶ τειμαῖς ἀριστεί-
 15 οῦ Τραϊανοῦ τρισχειλίους οὐ-
 ετρανοὺς λεγεωναρίους ἰς τὸ
 κατοικίσαι Κυρήνην, ἐπηγγελμέ-
 νον αἰώνιον γυμνασιαρχίαν κα-
 τὰ πενταετίαν πρῶτον, ἀρχιε-
 20 ρέα πάντων τῶν Σεβαστῶν ἐπὶ
 τετραετίαν κα[ὶ] ἀγωναθέτην ἐ-
 κ τῶν ἰδίων σκηρικῶν ἀγώνων
 καὶ γυμνικῶν, Λ. Γάουιος Σέ-
 λευκος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα
 25 καὶ εὐεργέτην.

"L(ucius) Gavius Seleucus, kendi patronu ve *euergetes* olan, L(ucius) Gavius Fronto'nun oğlu, doğduğu şehirden III. Kyrenaika Lejyonu'na *primipilarius* ve XV. Apollinaria Lejyonu'na *Praefectus Castrorum* olan ilk ve tek kişi, Roma halkının *quaestor* ve *pro praetor*'u Lucius Gavius Aelianus'un babası, senatör Lucius Gavius Clarus'un büyükbabası, imparator tarafından devlet atıyla ve en seçkin onurlarla onurlandırılan, İmparator Traianus

tarafından askeri hizmetlerini bitirmiş 3000 lejyonerin Kyrene'ye yerleştirilmesi görevi verilen, beş yıl boyunca devamlı olarak *gymnasiarkhos*'luğu üzerine alan, dört yıl boyunca bütün imparator kültlerinin başrahipliğini yapan, skenik ve gymnik bayramlara para vererek *agonotethes* olan L(ucius) Gavius Fronto'yu (heykelini diktirerek onurlandırdı.)"

Str.24–25 Gavius Fronto'nun patron ve *euergetes* olarak onurlandırılmasıyla ilgili olarak krş. Roma Görevlilerinin Onurlandırma Yazıtları, nr. 1.

Primipilus, bir lejyonun üst mertebe savaş subayı olarak görev yapmış kişidir. Gavius Fronto da ordugah komutanı olmuş ve terhis edilen 3000 askerin yerleştirilmesi işini yönetmiştir. *Legio III Kyrenaika*, Mısır'ın işgal ordusunu oluşturan iki Roma lejyonundan biridir. *Legio XV Apollinaris*⁴²², 114 yılından itibaren Kappadokia işgal ordusuna (Stalala'da) aitti. Traianus Dönemi'nde Parthlara karşı koymak için Mezopotamya'ya gönderilmiştir. Onurlandırılan Fronto'nun oğlu ve torunu senatördüler yani Roma İmparatorluğu'ndaki en yüksek sınıfta yer almaktaydılar.

L. Gavius Fronto'nun torunu, L. Gavius Aelianus, togasının kenarında senatörler sınıfının belirtisi olan geniş koyu kırmızı bir şerit taşımaktaydı, yani *laticlavus* idi.

Kyrene kolonisi Parth Savaşları başlamadan birkaç yıl önce kurulmuştur. (Bosch)

Kolonistlerin, Kyrenaika lejyonuna yerleştirilmesi işlemi, Gavius'un *praefectus*'luğundan önce olmuştur. (Robert) Pflaum'un belirttiğine göre, Yahudilerle savaştan sonra kolonistler, bu kente güçsüzleşen kenti güçlendirmek üzere gönderilmiştir.

Zeytinyağı temini için vakıf kurma örneğini Attaleia'da *gymnasiarkhos* olarak görev yapan L. Gavius Fronto'nun onurlandırıldığı yazıt aracılığıyla öğreniyoruz. Fronto, aynı zamanda *agonotethes* olarak da hizmet etmiştir. Kendisi, imparator onuruna düzenlenen pentaeterik bayramlar için de zeytinyağı tedarik etmiş olabilir. Bu yazıtta geçen αἰώνιον γυμνασιαρχίαν κατὰ πενταετίαν ifadesi εἰς τὸν αἰῶνα [γυ]μνασιαρχ[ῶ]ν κατὰ τετρα[ετί]αν ile karşılaştırılabilir⁴²³.

L. Gavius Fronto'yu onurlandıran L. Gavius Seleucus, Fronto'nun adını kullandığı ve Fronto'yu patronu olarak belirttiği için, Fronto'nun azat edilmiş bir kölesi olmalıydı.

4.1.2.11 Puplius Gavius Gallicus, L. Gavius Fronto'yu Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesi'ne getirilmiş. Env. Nr. 264. Yazıt, tekrar okunmuştur.

Tarihi: Traianus Dönemi. Bu yazıt bir üstteki yazıttan daha erken olmalıdır. (bu yazıtta *euergesia*'lardan henüz bahsetmemektedir)

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 20; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 201/2 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 37 nr. 27; Bull. ép 1959, s. 255 nr. 447; SEG 17 (1960) nr. 585. y: 0.93 m., g: 0.77 m., d: 0.54 m., h.y.: 0.04 m.

Onurlandırma, heykel kaidesi ile yapılmaktadır. Taşın üstüne başka bir taşın eklendiğine dair kenet deliği vardır. Taş, sağda ve solda aşınmış, kaidenin sol alt tarafı kırık durumdadır.

[Λ. Γάουιον Λ. Γαούιου Φρόν]-

[τωνος υ(ίον) Φρόντωνα, πρεϊμο]-

[πειλάριον λεγεῶνος τρέ]-

⁴²²İç Savaşlar öncesinde Judaea'da bulunan bu *legio*, Traianus Dönemi'nde bu savaşlardan sonra Yukarı Pannonia'ya aktarılmıştır, H. M. D. Parker, The Roman Legions, 1980, s. 158.

⁴²³Bean, Side Kitabeleri 74, 194.

2 της Κυρηναϊκῆς, σ[τρ]ατο-
 πεδάρχην λεγεῶνος πεν-
 τεκαίδεκάτης Ἀπολλινα-
 4 ρίας, πατέρα Γαυίου Αἰλιαν-
 οῦ ταμίου καὶ ἀντιστρατή-
 6 γου, πάππον Γαυίου Κλά-
 ρου πλατυσήμου,
 8 Πόπλιος Γάουιος Γαλλικὸς
 τὸν ἑαυτοῦ φίλον καὶ εὐ-
 10 εργέτην.

"Puplius Gavius Gallicus, kendi dostu ve *euergetes*'i olan, L(ucius) Gavius Fronto'nun oğlu, III. Kyrenaika Lejyonu'nun *primipilarius*'u ve XV. Apollinaria Lejyonu'nun *Praefectus Castrorum*'u, *quaestor* ve *propraetor* Gavius Aelianus'un babası, senatör Gavius Clarus'un büyükbabası L(ucius) Gavius Fronto'yu (heykelini diktirerek onurlandırdı.)"

STR.8 Bosch, Ποπαῖος şeklinde okumuştur. 4. harf olan *lambda* çok aşınmıştır. Ayrıca, Πόπλιος adı daha çok kullanılmaktadır.

Yazıtta onurlandırılan L. Gavius Fronto yazıtı, Attaleia'lı Gavii ailesinin diğer fertlerinin kariyerleri hakkında bilgi de vermektedir. Birinci kuşakta Traianus Dönemi'nde atlı sınıfında yer alan Fronto'yu oğlu ve torunu daha sonra 2. yüzyılın ortalarında senatör sınıfında yer alarak takip etmişlerdir. Yani, aile statüsünü de yükseltmiştir.

Onurlandıran kişi Puplius Gavius Gallicus, Fronto'dan kendi *euergetes*'i yani hayırseveri olarak bahsettiğine göre, çok büyük bir olasılıkla vatandaşlık hakkını ve ismini de Fronto aracılığıyla almıştır.

*Fronto, *Legio III Cyrenaica*'nın *primipilus*'u ve daha sonra *Legio XV Apollinaris*'in *praefectus castrorum*'u olmuştur. Bu lejyon, Traianus ya da Hadrianus Dönemi'nde Kappadokia'ya nakledilmiştir. (Jameson, RE Suppl.) (ayrıca bk. RE XII 1747 vd.)

*PIR 2 G 90.

4.1.2.12 Marcus Sempronius Albanus, M. Plancius Varus'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Bizans duvarı (Viale) Yazıtı, bulunamamıştır.

Tarihi: yakl. 73–77 yılları arasında,

Yayın Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 365–8 nr. 3; SEG 6 (1932) nr. 650; S. Mitchell, *The Plancii in Asia Minor*, şurada: JRS 64 (1974) s. 27–39.

Kireçtaşından blok.

[ταμίαν ἀντιστράτηγον ἐπαρχείας]
 Πόντου καὶ Βειθυ-
 2 νίας, δήμαρχον,
 στρατηγόν, πρεσβευ-
 4 τήν καὶ ἀντιστρά-
 τηγον ἐπαρχειῶν
 6 Ἀχάϊας καὶ Ἀσίας,
 Μᾶρκος Σεμπρώνιος (sic)

- 8 Ἀλβανὸς ἀρχιερεὺς
καὶ ἀγωνοθέτης,
10 ἔπαρχος ἰππέων Ἰλης
Σεβαστῆς Γερμανικί-
12 ανῆς, τὸν ἑαυτοῦ φίλον.

„Pontus–Bithynia Eyaleti'nin *quaestor pro praetor'u, tribunus plebis'i, praetor'u*, Akhaia ve Asia eyaletlerinin *legatus Augusti pro praetor'u* filancayı, *pontifex maximus ve agonotheses*, Sebaste Germanike'nin *praefectus alae'i* Marcus Sempronius Albanus, kendi arkadaşını [onurlandırdı].“

Marcus Sempronius Albanus'un bu yazıtta onurlandırdığı şahısın, Perge'li Plancii üyesi, senatör M. Plancius Varus olması ihtimaldi⁴²⁴. Fakat, Attaleia *demos*'unun M. Plancius Varus'u onurlandırdığı yazıtın bulunması ile birlikte (Roma Görevlilerinin Onurlandırma Yazıtları- nr. 5) artık, Albanus'un bu yazıtta onurlandırdığı şahsın Varus olduğu açıktır. Bu yazıt ve Attaleia'da yeni bulunan Varus yazıtı gösteriyor ki, Varus, komşu kent Attaleia'da resmi ilişkilerin dışında özel ilişkiler de kurmuştur.

M. Plancius Varus, Pontus–Bithynia eyaleti *quaestor*'luğundan önce *decemvir stlitibus iudicandis* görevinde bulunmuştur. Daha sonra ise Pontus–Bithynia *quaestor propraetor*'luğu, halk *tribunus*'luğu, 69⁴²⁵ yılında *praetor*'luk, Akhaia ve Asia eyaletlerinde *praetor legatus*'luğu görevlerini üstlenmiştir. Vespasianus Dönemi'nde Pontus ve Bithynia eyaletleri *proconsul*'luğu hakkında sikkeler bilgi vermektedir⁴²⁶.

4.1.2.13 M. Gavius Eirenaeus, M. Gavius Gallicus'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Yayınlayanlar tarafından yeri belirtilmemiştir. Yazıt Rum ustalar tarafından parçalanarak Antalya Şarmpol mevkiinde İzzet Bey'in evinde kullanılmıştır. (Erten, Antalya, s. 35.) Yazıt günümüzde bulunamamıştır.

Tarihi: Hadrianus dönemi

Yayın Yeri: Radet–Paris, Inscriptions 1886, s. 148 vd. n. 1; IGR III nr. 778; Dittenberger, Inscriptiones 1905, nr. 567.

- M(ἄρκον) Γάουιον Λ(ουκίου) υ(ιὸν) Γαλλικόν,
2 ἰερέα διὰ βίου Σεβασ-
τῆς Νείκης, ἀρχιερέα
4 τῶν τριῶν πενταετηρ[ι]-
κῶν ἐκ τῶν ἰδίων τετει-
6 μημένον ὑπὸ τοῦ Σεβασ-
τοῦ ἰππῶ δημοσίῳ ἐν Ῥώ-
8 μη, ἐπίλεκτον κριτὴν ἐκ
τῶν ἐν Ῥώμῃ δεκουριῶν,
10 συνήγορον καὶ προήγορον

⁴²⁴Jameson, Attaleia 1970, s. 119 vd.; S. Mitchell, The Plancii in Asia Minor, şurada: JRS 64 (1974) s. 28 vd.

⁴²⁵Tacitus, Hist., II, 63, 2. krş. Rémy, carrières senatoriales, s. 31 vd., nr. 17, 2; Şahin, Perge 1999, s. 107 vd.

⁴²⁶Rémy, carrières senatoriales, s. 32. Ayrıca bk. Şahin, Perge 1999, s. 109.

τῆς πατρίδος διηνεκῆ,
 12 τετειμημένον πολειτεί-
 αῖς καὶ ἀνδριᾶσιν καὶ προ-
 14 εδρίαις ὑπὸ τε τῶν ἐν
 Παμφυλίᾳ πόλεων καὶ τῶν
 16 ἐν Λυκίᾳ καὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ
 ἐπὶ τε συνηγορίαις καὶ σε-
 18 μνότητι, ὑπὸ τε κολωνε[ι]-
 ῶν καὶ δήμων ἐλευθέρων,
 20 πολλοὺς ὑπὲρ τῆς πατρί-
 δος καὶ πόλεων πλείστων
 22 ἀγῶνας εἰρηκότα ἐπὶ τε
 τῶν Σεβαστῶν καὶ τῶν ἡγε-
 24 [μ]όνων, ἔπαρχον τεχνει-
 τῶν, ν Μ(ἄρκος) Γάουιος Εἰρη-
 26 ναῖος τὸν ἑαυτοῦ πάτρω-
 να καὶ εὐεργέτην.

Radet–Paris ve Cagnat yazıtı farklı okumuşlar: Radet–Paris, 5. ve 6. satırlarda ek olarak

5 -κῶν ἀγῶνων καὶ ἀγωνο-
 6 θέτην τῶν πενταετηρι- şeklinde okumuşlardır.

"M(arcus) Gavius Eirenaeus, patronu ve *euergetes*'i olan, L(ucius) oğlu, Sebaste Nike'nin yaşam boyu rahibi, beş yılda bir kutlanan bayramın üç kez kendi kesesinden imparator kültü başrahibi olan, imparator tarafından Roma'da devlet atıyla onurlandırılan, Roma'daki *decurion*'lardan seçilen hakim, vatanın sürekli *synegoros*'u⁴²⁷ ve *proegoros*'u⁴²⁸, Pamphylia, Lykia ve Asia kentleri tarafından vatandaşlıkla, heykellerle, ön sıra imtiyazlarıyla onurlandırılan, *synegoria*'lar ve seçkinlik konusunda koloniler ve özgür kentler tarafından onurlandırılan, imparatorlar ve *hegemon*'lar için vatani ve bir çok kent adına bayramlar söz veren, *Praefectus fabrum* M(arcus) Gavius Gallicus'u (onurlandırdı.)"

Cagnat: M. Gavius Squilla Gallicanus'un soyundan olabilir. PIR II s. 113 nr. 66.67. Biri 127 diğeri ise 150 yılında *consul* oldular.

STR.4–5 ἀρχιερέα τῶν τριῶν πενταετηρι[ι]κῶν ἀγῶνων ifadesi Attaleia'da ilk kez geçmektedir. Perge Kenti'nde Iulius– Claudiuslar Dönemi'nde başrahip ve *agonothetes* olarak görev alan C. Iulius Cornutus Bryoninus'un⁴²⁹ bulunduğu bayramlarla paralel olarak Attaleia'daki bayram da imparatorluk kültürünün kurulması ile bağlantılı olmalıdır.

4.1.2.14 *Boule ve Demos, P. Aelius Bruttius Lucianus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: İtalyan Konsolosluğu'ndan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe–Env. Nr. 163. Yazıt tekrar okunmuştur.

⁴²⁷ İmparator ya da yöneticinin yanına giden delegedir. Vatandaşı güç koşullarda korurdu.

⁴²⁸ Magistrattır. Onun aracılığıyla imparator ya da yöneticiyle bağlantı kurulurdu.

⁴²⁹Krş. Şahin, Perge 1999 s. 55 vd. nr. 42.

Tarihi: 180 yılı sonrası. (PIR² I A nr. 154.)

Yayın Yeri: Radet–Paris, Gouverneurs 1885, s. 436 nr. 2; IGR III nr. 776; Bean, Inscriptions 1958, s. 28/9 nr. 14a; J.–L. Robert, Bull. ép 1959, 29; AE 1960, 314; SEG 17 (1960) nr. 572; Thomasson, Laterculi Praesidum, s. 284 nr. 49; Rémy, Carrières 1989, s. 326 nr. 279; Salomies, Inscriptions 2000, s. 123–127; SEG L (2000) nr. 1336. y: 0.52 m., g: 0.60 m., d: 0.61 m., h.y.: 0.04–0.045 m. Kireçtaşı bloğun sağ tarafı kırıktır.

Ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος]
 2 Π. Αἴλιον Βρούττι[ον]
 Λουκιανὸν τὸν [λαμ]-
 4 π<ρ>ότατον ἀνθύπ[ατον]
 [ἐπαρχεί]ας Λυκ[ίας]
 6 [τὸν εὐεργ]γέτ[ην].

"Danışma ve Halk meclisleri, P(ublius) Aelius Bruttius Lucianus'u, Lykia eyaletinin pek seçkin *proconsul*'unu (heykelini diktirerek ? onurlandırdı.)"

PIR I s. 14, nr. 117

4.1.2.15 T. Crepereius Fronto, Crepereius'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Takı'nın solundaki kent duvarının bir köşesinde, yere yakın bir yerde. (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: CIG 4340b, s. 1157; Le Bas–Waddington, Voyage 1870, nr. 1364; Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 158 nr. 9; IGR III nr. 777.

[— — — γυμνασιαρχήσαντα γεραιῶν καὶ]
 2 καὶ νέων καὶ παίδων, ἔπαρχον σπε[ίρας]
 Βρεττανικῆς, χειλιάρχον λεγιῶ[νος ε']
 4 Ἀπολλιναρίας, ἔπαρχον εἰλης πρ[ώτης]
 Δαρδάνων, ἔπαρχον ἔθνους Δρομ[...],
 6 γένους συνκλητικῶ, φίλον καὶ ἐ[π]ί[τρο]-
 πον γενόμενον τῶν Σεβαστῶν,
 8 Τ. Κρεπερήιος Φρόντων τὸν ἑα[υτοῦ]
 πατέρα.

„...gençlerin ve çocukların [*gymnasiarkhos*'luğunu yapan], Britania *cohors*'unun *praefectus*'u, 15. Apollinaria lejyonunun *tribunus militum*'u, Ala I Dardanorum'un *praefectus*'u, Drom[...] *ethnos*'unun *praefectus*'u, senatörler sınıfına mensup bir kişinin soyundan gelen, Augustus'ların dostu ve *procurator*'u olan [Crepereius'u], T. Crepereius Fronto, kendi babasını (onurlandırdı).“

Ala I Vespasiana Dardanorum Moesiae Inferioris

PIR 2 C nr. 1567: *praefectus cohortis alicuius Britannicae, tribunus legionis XV Apollinaris, praefectus alae primae Dardanorum, praefectus gentis Drom...., genus synkletikou, amicus et procurator Augustorum, pater L. Creperei Frontonis.*

4.1.2.16 Lucius Crepereius Paulus Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Tak'ının 5. kulesinin güney tarafında, Çakallıklı Emin Efendi'nin evinin bahçesi. (Paribeni–Romanelli) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayımları: Paribeni–Romanelli, *Studii* 1914, s. 18/9 nr. 5; Keil–Bauer 1914, I nr. 25; Cagnat–Besnier; *Rev. arch.* V (1915) 363, 46. H. Kesten, *Festschrift der griech. Inschriftenforschung seit 1895.*

y.: 0.58 m., g.: 1.00 m., h.y.: 0.032 m.

Kireçtaşından blok.

- ... [praef(ectum) alae I Cannene fatium]
- 2 [... p]ro[c(uratoris) vac. proc(uratorem) argenta[riarum]
[P]annonicarum
- 4 [...]nic. per Lucium Decimium Apronianum le[ga]tum
... Λ(ευκίου) υἱὸν vac. Λ(εύκιον) Κρεπερηΐιον Λ(ευκίου) υἱὸν Σεργία
- 6νον vac. Παῦλον ἑπαρχον σπειρίης α' ΟΝΘΑ...
KB vac. ..ΙΚΗΣ χειλίαρχον λεγιῶνος β' Βοηθού
- 8 (ἐπιτ)ρόπου vac. ἑπαρχον εἰλης α' Κανναφατίων ἐπίτρο-
πον τοῦ Σεβαστοῦ ἀργυρορούκων Παννονικῶν
- 10 [...]ν διὰ Λουκίου Λεκιμίου Ἀπρωνιανοῦ πρεσβευτοῦ.

„ [Canenefatia I alae'inin praefectus'u], Pannonia argentarium'unun procurator'unu, legatus Lucius Decimius Apronianus aracılığıyla“

„Lucius oğlu, Sergia Tribus'undan Lucius Crepereius Paulus'u, praefectus cohortis primae (cohors I'in praefectus'u), tribunus legionis II adiutricis, praefectus alae I Canenefatium (Canenefatia I alae'inin praefectus'u), procurator Augusti argentarium Pannonicarum (Pannonia argentarium'unun procurator'u) legatus Lucius Decimius Apronianus aracılığıyla (onurlandırıldı)“

Blok üzerinde Latince- Yunanca çift dilli iki yazıt yer almaktadır. 3 ve 9. satırların her iki yazıt için ortak kullanılmış olması bu yazıtların birbirine bağlı olduklarını göstermektedir. Her iki yazıtı da yaptıran kişi Lucius Decimius Apronianus'dur, fakat sol blok üzerinde bulunan yazıtın kimin için yazıldığı belli değildir. Yazıttan kalan kelimeler diğer yazıtın da Lucius Crepereius Paulus için yapıldığı izlenimini uyandırmaktadır.

Satır uzunluklarının düzensizliği nedeniyle yazıtın ele geçmeyen üst kısmında kaç satırlık eksik bulunduğunu belirlemek mümkün değildir fakat Yunanca şekli büyük oranda ele geçmiş olan yazıtın ilk kısmı yaklaşık şu şekilde olmalıdır:

[L(ucium) Crepereium, L(uci) f(ilium), Sergia Paulum, praef(ectum) coh(ortis) I ---
tribunum militum leg(ionis) II adiutr(icis) ---]

STR. 1 Takip eden satırın ikinci bölümünde bulunan “-fatium” ve yazıtın Yunanca versiyonunda, str.7'deki “ἑπαρχον εἰλης α' Κανναφατίων” uyarınca Paribeni– Romanelli tarafından tamamlanmıştır. Yazıttaki satır uzunluklarının düzensizliği nedeniyle Latince şeklinde yeterli tamamlama önerisi getirilememiştir.

STR. 1 Satırın okunabilen ilk kelimesi Paribeni– Romanelli tarafından str.7'deki [ἐπιτ]ρόπου ile ilişki içinde [p]ro[c(uratoris)] şeklinde tamamlanmıştır. Kelimenin ardından gelen boşluk ve anlam bakımından yazıt ile ilişkisi bulunmaması ilk bloktaki yazıtta ait olduğunu göstermektedir.

STR. 3 Her iki yazıtta ortak olan bu satır, yazıtları yaptıran kişinin aynı olduğunu göstermektedir.

STR. 4 Satırın okunabilen ilk kelimeleri Λ(ευκίου) υίόν ilk yazıtta aittir.

STR. 5 İlk yazıtta ait olduğu anlaşılan [- - -]NON için tamamlama önerisi getirilememiştir. Satırın sonunda yer alan ve ikinci yazıtta ait olan ONΘA[- - -]υκῆς büyük olasılıkla Paulus'un *praefectus* olarak görev yaptığı cohors I'i oluşturan askerlerin menşeyini belirtmektedir, fakat bu isim için tamamlama önerisi getirilememiştir.

STR. 6 İlk yazıtta ait olan KB Paribeni– Romanelli tarafından bir soru işareti ile sayı ifadesi (εἰκοτῆς δευτέρας) olarak değerlendirilmiştir. Paribeni– Romanelli yayımladığı büyük harf kopyasında söz konusu satırda KB yi takip eden bir E harfi göstermiş fakat bunu transkripsiyonda değerlendirmemiştir. Satırda boşluğun ardından okunabilen ve ikinci yazıtta ait olan [- -]IKHΣ için tamamlama önerisi getirilememiştir.

STR. 7 [ἐπιτ]ρόπου str.1'de yer alan [p]ro[c(uratoris)] ile ilişki içinde ilk yazıtta aittir.

STR. 9 Latince versiyonun son satırı olan STR. 3'ün Yunanca çevirisidir. Latince gibi her iki yazıt için de geçerlidir.

Lucius Cereperius Paulus L. f. Sergia, Atlı sınıftan bir Roma vatandaşıdır, cohors I [- -] praefectus'u, legio II adiutrix'ın tribunus'u, ala I Cannenefatium'un praefectus'u, Pannonia gümüş madenleri procurator Augusti'si, bkz. PIR², C nr. 1521; Devijver, PME, s. 306 vd. C 255; Pflaum, Carrières, 146 ve add.

Yazıt Paulus'un kısa *cursus honorum*'unu içermektedir. Bu nedenle Paribeni – Romanelli, Paulus'un genç yaşta öldüğü veya kamu görevlerinde faal olmadığı görüşündedir.

Lucius Decimius Apronianus, yazıtta “*legatus*” olarak geçmektedir fakat yazılı kaynaklar aracılığı ile tanınan bir kişi değildir. Paribeni– Romanelli Apronianus'un *legatus* olmasının resmi bir nitelik taşımadığını, onun Lucius Crepereius Paulus'un son isteğini yerine getiren “kişisel elçi” olduğunu öne sürmüştür.

Legio II Adiutrix, İ. S. 114 yılı sonrasında Pannonia Inferior'un Aquincum askeri yerleşiminde bulunmaktadır.⁴³⁰ Bu tarih, bu yazıt için *terminus postquem* oluşturmaktadır, *ala I Canenefatium* ise İ. S. 90 yılı öncesinde bilinmemekte ve bu tarihte Germania'da⁴³¹ bulunmaktadır. Bunun ardından kesin olarak belirlenemeyen bir tarihteki yer değişimi ile *ala I Canenefatium*, Pannonia Superior'un Gerulata askeri yerleşiminde görülmektedir. Yazıtta yer almayan C(ivium) R(omanorum) ünvanının bu birliğe Antoninus Pius Dönemi'nde verilmiş

⁴³⁰ Bk., A. Mócsy, RE Suppl. IX (1962) s. v. Pannonia, s. 615 vd.

⁴³¹ CIL XVI, nr. 36.

12 τὸ δαπάνημα ἐποίησατο
ὁ πατήρ μνήμης χάριν.

(a): "alçakgönüllü ve bilge bir genç, *praefectus fabrum*, *praefectus fabrum* olan ve yaşam boyu Zeus Tropaioukhos'un rahibi Gaius Licinnius Flamma'nın oğlu, güzel bir şekilde yaşayan...nius Rufus'u erdemi nedeniyle. Masrafı anısı vesilesiyle babası karşıladı."

(b): "...ünlü atalardan gelen..."

(c): "alçakgönüllü ve bilge bir genç, *praefectus fabrum*, *praefectus fabrum* olan ve yaşam boyu Zeus Tropaioukhos'un rahibi, vatandaşları Gaius Licinnius Flamma'nın oğlu, güzel bir şekilde yaşayan ...'yı erdemi nedeniyle. Masrafı anısı vesilesiyle babası karşıladı."

A ve C sütunlarında aynı ifadeler yer alıyor. Flamma'nın aynı görevi üstlenen iki oğlu mu var ?

A ve C sütunlarındaki ζήσαντα ifadesinden onurlandırılan şahsın önceden öldüğü anlaşılmaktadır.

4.1.2.18 Demos, Bir Legatus' u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Tak'ının güneyindeki kent surlarının onuncu kulesinde, yerde durmaktadır. (Paribeni–Romanelli) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: Yaklaşık 2-3. yüzyıl (Keil–Bauer)

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 30 nr. 22; Keil–Bauer 1914, I nr. 9.

Kireçtaşından bloğun sağ üst tarafı kırık durumdadır. y.: 0.485 m., g.: 0.74 m., k.: 0.73 m., h.y.: 0.04 m.

Keil–Bauer'in kopyası

[..... τὸν ἡγεμόνα τῆς
2 ἐπαρχείας τὸν π[άτω]-
να τῆς πόλεως ε[ύχα]-
4 ριστίας vac. ἔνεκα
ὁ δῆμος

„...eyaletin *hegemon*'u (valisi), kentlin patronunu teşekkür vesilesiyle Halk Meclisi (onurlandırdı)“

4.1.2.19 N. N.

Buluntu yeri: Kent suru. (Paribeni–Romanelli) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 35/6 nr. 36. Kalker blok. y.: 0.60m., g.: 0.45m.

..... καὶ πα[.....]
2ς λεγιῶ[νος]
..... καὶ Βρυωνι[.....]

S.1 Πα [ile özel isim de beklenebilir.

S.3 Bryoninus ya da Bryonianus.

Attaleia Kenti yazıtlarında Bryonianus ismine daha önce rastlanmamıştır. Bilindiği gibi, Perge'nin eşraf ailesi Cornutii üyesi Gaius Iulius Cornutus Bryoninus bu ismi taşımaktadır. Fakat, Bryoninus'un görevleri kent içindedir. İmparatorluk kültü başrahibi, beş yılda bir

2 δρα κα[λὸν καὶ ἀγαθ]ὸν
 2 διὰ προ[γ]όνων, ἱερασά-
 μενον τῆς θεᾶς Ἀρ-
 4 χηγέτιδος Ῥώμης
 καὶ Δρούσου Καίσαρος
 6 υἱοῦ Τιβερίου Καίσαρος,
 ζήσαντα καλῶς
 8 ἀρετῆς ἔνεκα.

" (filanca kişi ya da meclis)...atalarından beri güzel ve iyi yetişmiş, baştanrıça Roma'nın ve İmparator Tiberius'un oğlu İmparator Drusus'un rahipliğini yapmış olan, güzel bir biçimde yaşamış olan filancayı erdemi nedeniyle (heykelini diktirerek onurlandırdı)."

Bu yazıt, Attaleia'da Tanrıça Roma kültürünün varlığına dair bilinen en erken yazıt olma özelliğini taşımaktadır. Katalogta, Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları nr. 9-10 nr.'lı yazıtta onurlandırılan şahıs, Sextus Paccius Valerianus Flaccus da Tanrıça Roma'nın rahipliğini yapmıştır. Onurlandırılan şahsın Drusus Rahipliği, Tanrıça Roma Kültü ile birlikte kentte imparatorluk kültürünün Erken İmparatorluk Dönemi'nde varlığını göstermesi açısından önemlidir.

4.1.3.2 Caecilia Tertulla ? Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Surlardan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Taş eserler deposu I-Eski Numarası: 19. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Erken İmparatorluk Dönemi

Yayımları: Paribeni-Romanelli, Studii 1914, s. 23 nr. 9; Bosch, Antalya 1947, nr. 18; J.-L. Robert, Bull. ép 1948, s. 201 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 30/1 nr. 17; SEG 17 (1960) nr. 575. y: 0.24 m., g: 0.68 m., d: 0.31 m., h.y.: 0.035-4 m.

Gri kireç taşından uzun bir bloktur. Esasen taş, iki bloktan oluşuyor olmalı. Her iki blok birlikte bir heykel kaidesini oluşturmalı. Üst blok kayıp durumdadır.

— — —

2 καὶ γυμνασιαρχήσασαν
 2 γεραιῶν καὶ νέων καὶ
 παίδων, ἀρετῆς ἔνεκεν

".....yaşlılar, gençler ve çocukların *gymnasion*'unda *gymnasiarkhos*'luk yapan filancayı erdemi nedeniyle (filanca kurum ya da kişi onurlandırdı)."

Kentte bu memuriyetli üstlenen başka bir kadın *euergetes* bilinmemektedir. Bu nedenle bu yazıtta onurlandırılan kişinin Caecilia Tertulla olması kuvvetli bir ihtimaldir.

Attaleia'da bu yazıtın dışında iki yazıtta daha kentte üç *gymnasion* bulunduğu bilinmektedir. (bk. Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları- nr. 3. nr. 6. nr. 15)

4.1.3.3 Demos, Caecilia Tertulla'yı Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiştir. Yazıt bulunamadı.

Tarihi: Erken İmparatorluk Dönemi. (Hahn, yazıtın İ. S. 2 yılına tarihlendiğini belirtmektedir. Hahn, Frauen 1994, s. 102 dn. 438.)

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1916/20, s. 10/11 nr. 1; SEG 2 (1925) nr. 696. y: 1.25 m., g.: 0.65 m. h.y.: 0.04 m. Ayrıca, Hahn, Frauen 1994, s. 56 dn. 410.

Heykel kaidesi ile Caecilia Tertulla onurlandırılmaktadır.

2 ὁ δῆμος ἐτείμησε[ν]
 Καικίλιαν Τέρτυλ[λαν]
 ἱερασαμένην Ἰου[λίας]
 4 Σεβαστῆς καὶ Θεᾶ[ς]
 ἀρχηγέτιδος Ῥώμ[ης]
 6 καὶ γυμνασιαρχήσα[σαν]
 γεραιῶν καὶ νέων καὶ π[αί]-
 8 δων, μητέρα Μάρκου
 Καλπουρνίου Ρούφο[υ]
 10 ἄνδρος στρατηγικ[οῦ],
 σωφροσύνης sic. ἔνεκα [καὶ]
 12 τῆς πρὸς τὴν πόλιν
 εὐνοίας.

"Halk Meclisi, Iulia Augusta ve baştanrıça Thea Roma'nın rahibeliğini yapan, yaşlılar, gençler ve çocukların *gymnasion*'unda *gymnasiarkhos*'luk yapan, *Strategos*'lar sınıfından olan Marcus Calpurnius Rufus'un annesi Caecilia Tertulla'yı, alçakgönüllü bir şekilde kentine karşı iyi niyet göstermesi nedeniyle onurlandırdı."

Caecilia ismi de onun Roma ile bağlantısını göstermektedir⁴³⁴. Attaleia Kenti'nde, *gymnasion* yöneticiliği yaptığı bilinen çok az sayıda kadından birisidir. Attaleia'dan bir başka yazıttan da bu görevi üstlenmiş birisi öğrenilmektedir. Bu şahıs, Thea Rome ve Iulia Augusta'nın rahibeliğini yapmıştır. Yazıtta geçen Iulia Sebaste, *consecratio* yapılmayan Iulia Domna ya da 91 yılında *consecratio* yapılan, Titus'un kızı Iulia olmamalı. Augustus'un karısı Livia Drusilla, Iulii gens'ine girerek⁴³⁵ sikkelerde Iulia Augusta olarak adlandırılmıştır⁴³⁶. Livia'nın *apotheosis*'ine Tiberius izin vermemiştir, daha sonra Claudius izin verir.

Caecilia Tertulla'nın, yazıtta geçen, kentine karşı iyi niyet gösterme ifadesinden *euergesia* yaptığı anlaşılmaktadır. Ancak, hangi işleri yaptığı belirtilmemektedir. Muhtemelen, *gymnasiarkhia*'sı sırasında zeytinyağı tedarikinde bulunmuş olmalıdır.

STR.11 σωφροσύνη= σωφροσύνη, Antik Dönem'de kadının saygınlığına işaret eden en önemli erdemlerden biridir. Genel olarak kadınlara verilen bir sıfattır.

⁴³⁴ Ayrıca bk. Bremen, Participation 1996, s. 72. dn. 128; Jameson, Attaleia 1970, s. 113. Bremen'e göre, kocası Marcus da kendi rahibeliğine denk bir görev yapmış olmalı. Bremen, Participation 1996, s. 122.

⁴³⁵ Tacitus, Ann. I, 8.

⁴³⁶ Livia, İ. S. 42 yılında tanrılaştırılmıştır. Livia'nın, çoğunlukla Tiberius Dönemi'nde olmak üzere, Claudius Dönemi'nde de kültü devam etmiştir. Telmessos ve Oinoanda'da Claudius Dönemi'nde kültü vardı. Ayrıca, yine Claudius Dönemi'nde, Tlos'ta kültü vardı, TAM II nr. 549, ayrıca Wörrle, Stadt und Fest, s. 105, dn. 145. Pergamon, Ankyra ve Smyrna'da Augustus ve Tiberius kültlerine dahil olmuştur, Pergamon'da Tanrıça Roma'nın ve Augustus'un tapınağında yer almaktadır, Hahn, Frauen 1994, s. 57, s. 88 dn. 204.

Alçakgönüllülük, kamuda aktif rol oynayan kadınlardan beklenen özelliklerden biriydi⁴³⁷. Ama erken yaşta ölen gençlere verildiği de görülmüştür⁴³⁸.

4.1.3.4 İmparator Claudius'un Rahibi Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Kaleiçi–Yeni Kapıdan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe–Eski Numarası 412. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Claudius'un yönetim dönemi.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 24; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 202 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 33/4 nr. 22; SEG 17 (1960) nr. 580.

Kireçtaşından bir heykel kaidesi ile Claudius'un rahibi onurlandırılmaktadır.

2 Ἱερέα Τιβερίου Κλαυ-
 δίου Καίσαρος Σε-
 βαστοῦ Γερμανικοῦ
4 καὶ ἀγωνοθέτην τῶν
 μεγάλων πενταετηρι-
6 [κῶν ἀγώνων Καισαρή]-
 [ων — — —]

„İmparator Tiberius Claudius Augustus Germanicus'un rahibi, beş yılda bir yapılan Büyük (İmparator Bayramlarının) *agonothetes*'i filanca'yı (heykelini diktirerek) onurlandırdı.“

Kaidenin alt kısmı kırıldığı için onurlandırılan şahsın ismi öğrenilememektedir. Bu yazıtta onurlandırılan şahıs, Pentaeterik Büyük İmparator Bayramları'nın *agonothetes*'liğini yapmıştır.

4.1.3.5 Demos, Terentia Polla'yı Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Hadrian Takı duvarında bulunmuştur. (Pace) Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Env. Nr. A- 117. Yazıt, tekrar okunmuştur.

Tarihi: İ. S. 1. yüzyıl⁴³⁹.

Yayın Yeri: Pace, Annurio VI–VII, s. 416/7 nr. 114; SEG 6 (1932) nr. 647; Bosch, Antalya 1947, nr. 17; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 200/1 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 31 nr. 18; J.–L. Robert, Bull. ép 1959, s. 447 nr. 42. Ayrıca, SEG 17 (1960) nr. 576. y: 1.33 m., g: üst: 0.72 m.; orta: 0.57 m.; alt: 0.70 m., d: 0.55 m., h.y.: 1. satır: 0.035 m. diğer satırlar: 0.025 m.

Gri kalkerden heykel kaidesidir. Taşın alt ve üst kısmı profillidir. Taşın yazıtlı alanında sağda ve solda kırıklar vardır.

2 Ὁ δῆμος ἐτείμησεν
 Τερεντίαν Μάρκου θυγα-
 τέρα Πῶλλαν, γυναικα γε-

⁴³⁷Bremen, Participation, s. 165, nr. 77.

⁴³⁸Literatür için bk, A. Städele, Die Briefe des Pythagoras ind der Pythagoräer, Meisenheim 1980, s. 257; Th. Drew–Bear, Three Inscriptions from Kyme, şurada: Epigr. Anat. 1 (1983) s. 97 ve dn. 56.

⁴³⁹ İ. S. 65, Claudius'un kızı Antonia'nın Nero'yu öldürmek üzere hazırladığı isyandan dolayı Nero tarafından öldürülüp *damnatio memoriae* yapılması baz alınarak *terminus ante quem*'dir.

4 νομένην Γαΐου Καπρανί-
 ου Ακύλου, ἀγαθὴν καὶ σώ-
 6 φρονα ἱερασαμένην τάχε[ι]-
 ον Ἀντωνίας θυγατρὸς
 8 Τιβερίου Κλαυδίου Καίσο[α]-
 ρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ,
 10 χαρισασμένην τῇ πόλει
 δηνάρια τετρακισχίλια
 12 εἰς θυσίας ἑτησίους Ἀθην[ᾶ]
 Πολιάδι, τῆς εἰς τὴν θεὸν
 14 εὐσεβείας καὶ τῆς εἰς τὴν
 πατρίδα εὐνοίας ἕνεκα.

"Halk Meclisi, Marcus kızı, C. Caetranus Aquila'nın iyi ve erdemli karısı, Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus'un kızı Antonia'nın rahibeliğini yapmış olan, kente, Athena Polias onuruna yapılan sunular için yıllık 4.000 denar bağışlayan Terentia Polla'yı tanrıçaya karşı olan dindarlığından ve vatanına karşı gösterdiği iyi niyetten dolayı (heykelini diktirerek) onurlandırdı."

Yazıtta geçen C. Caetranus Aquila ve karısı Terentia Polla, Attaleia'nın yerli ailelerinden değildir. Roma ismi taşıyan bu kişiler eşraf sınıfından ve İtalic kökenli olmalıdırlar. Çünkü Terentia Polla, yazıttan anlaşıldığı üzere, yerli ailelerin genel olarak ancak 2. yüzyılda ulaştıkları imparatorluk kültürü rahibeliğini yürütmekteydi. Yazıt vasıtasıyla, Terentia Polla'nın kocası Aquila'nın Polla'dan daha önce öldüğü anlaşılmaktadır. Caetranii soyadı Anadolu kayıtlarında geçmemektedir. Bu isme Roma'da bulunan bir yazıtta rastlıyoruz. (Dessau, ILS nr. 8149) Benzer bir isim olarak Caetronius adını taşıyan C. Caetronius Miccio, Tiberius ve Claudius dönemlerinde daha çok İspanya'da senatör olarak hizmet etmiştir. (RE Suppl. XI, W. Eck, s. v. Caetronius, s. 83.) C. Caetranus Aquila, Caetronii ile akraba olabilir mi? Terentia Polla adı da kayıtlarda geçmemektedir. İ. Ö. 1. yüzyılda yaşamış Polla Terentia adlı şahıs, A. Terentius Varro adlı *legatus*'un annesidir. Varro, Delos ve Kos'ta onurlandırılmaktadır. (RE V A1, s. 717 nr. 100. Oğlu için, RE V A1, s. 678 nr. 82.) Ama yine de bu bilgiler Terentia Polla'nın akrabalık ilişkisini kanıtlamamaktadır.

Onurlandırılan şahsın kocasının gentil ismi, Pace ve Bean tarafından Capranus, Bean tarafından ise Caetranus olarak okunmuştur. Capranus ismine kaynaklarda rastlanılmadığı için, yeni bir isim olmasından çok, daha çok bilinen Caetranus ismi ve hatta belki de Caetronius ismi daha olası görünmektedir.

12. satırda, Athena Polias ile ilgili olarak geçen ifadede Pace ve Bean Athena için yıllık adaklar şeklinde okumuşlardır. Bosch ise, Athena'nın *temenos*'u için şeklinde okumuştur. Athena'nın baş tanrıça olduğu bir kentte tapınağının olması son derece doğal olsa da yazıtlarda bu, genellikle ἱερόν ya da νόος kelimeleriyle ifade edilmektedir. *temenos* ifadesinin kullanıldığı yazıtlar sınırlıdır. (Pergamon ve Knidos'ta Asklepios temenos'u şeklinde kullanılmış). *Euergetes* onurlandırma yazıtlarında genellikle tanrılara adak için para verilmektedir. (S. Şahin, IK Perge, 1999, nr. 77–78. Moas ve Menneas yazıtı) Bu yazıtın da Athena için yıllık adaklar şeklinde anlaşılması daha doğru olmalıdır.

Athena Polias'tan dolayı, kentin baş tanrıçası, hamisi Athena'dır. Athena, kent sikkelerinde kentin kurulduğu dönemde ve imparatorluk döneminde sık görülmektedir⁴⁴⁰. Athena, Pergamon'un baş tanrıçasıdır ve kültü de Attaleia kurulduğu zaman Pergamon etkisiyle getirilmiş olmalıdır.

Claudia Antonia, Claudius'un ikinci evliliğinden olan kızıdır ve yaklaşık olarak 29 yılında doğmuştur. Nero, kendisinin dışında, imparatorluk ailesinin hayatta kalan tek ferdi Claudia Antonia ile evlenerek konumunu sağlamlaştırmak ister. Antonia'nın reddetmesi ve Nero'ya suikast planlarında rol oynaması ölümünü hızlandırır ve anısı lanetlenir ve kültürünün etkisi de azalır. Suetonius, Antonia'nın Piso isyanını çıkararak rehin alındığını belirtmektedir⁴⁴¹. Antonia kültü hakkında, Attaleia dışında bilgimiz yoktur. Antonia, kent Roma sikkelerinde değil, Yunanistan, Küçük Asya ve Mısır sikkelerinde görülmektedir⁴⁴².

4.1.3.6 Bir *Euergetes* Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiştir. Yazıt bulunamadı.

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi.

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 26/7 nr. 17.

γυ]μνασι[αρχήσαντα καὶ νέων
2 . .κ]αὶ γεραιῶν καὶ παιδῶν καὶ ἀγω-
ν]οθειήσαντα τοὺς μεγάλους
4 ίερ]οὺς ἀγῶνας τῶν Σεβασ-
τείων κοσμίω]ς καὶ ἐνδόξως
6 εὐεργεσίας] ἔνεκα.

„...gençlerin, yaşlıların ve çocukların *gymnasion*'unda *gymnasiarkhos*'luk yapan, imparatorların büyük kutsal bayramlarında düzenli ve şanlı–şerefli bir şekilde *agonothetes*'lik yapan filancayı hayırseverliği nedeniyle (Danışma ve Halk meclisleri onurlandırdı).“

FLAVIUSLAR DÖNEMİ

4.1.3.7 Lucius Calpurnius Longus'un Karısı Onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Kale burcundan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. (Bean) Yazıt müzede bulunmamıştır.

Tarihi: Flavius'lar Dönemi

Yayın Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 29/30 nr. 16; SEG 17 (1960) nr. 574.

her biri için h: 0.60 m., g: 0.58 m., d: 0.51 m., h.y.: 0.03 m.

Yazıt, üç parçadan oluşan bloklar üzerindedir.

a 2 — — — αἰχου.
[— — — δε]δωρημέ-
[vo]υ, γυναικ[α δὲ Λ]ουκίου Καλ-

⁴⁴⁰N. Baydur, Die Münzen von Attaleia in Pamphylien I–II, JNG 1975–1976 ve N. Baydur, Yayınlanmamış bazı Attaleia sikkeleri, Anadolu Araş. 10, 1986, 439 vd.

⁴⁴¹Suetonius, Nero, 35, 4. Ayrıca bk. Dio, 61. 1. 12.

⁴⁴² Bu sikkeler, esasen Claudius'un sikkeleridir. Claudius sikkelerin ön yüzünde, Antonia, kardeşleri Octavia ve Britannicus ile arka yüzlerinde yer almaktadırlar. Antonia'nın da yer aldığı bu sikkeler Küçük Asya'da Kaisarea'da bulunmaktadır. Hahn, Frauen 1994, s. 182 vd.

	4	πουρνίου Λ[όγγο]υ, ἀνδρὸς συ[ν]-
b		κλητικοῦ, ζή[σ]ασαν καλῶ[ς],
	6	ἀρετῆς ἔνεκεν.
		[Λ]ούκιος Ἰούλ[ιο]ς Σάνκτος
	8	[— — — τὸ εἰ]ς τὸν ἀνδρι-
		άντα καὶ τή[ν βά]σιν ἀν[ά]-
	10	[λ]ωμα ἐκ τοῦ [ιδίου ἐχαρί]-
		[σ]ατο μὴ λαβ[ῶν παρὰ τῆς]
c	12	πόλεως τὸ ψ[ηφισθὲν ἀργύρι]-
		[ον εἰ]ς τὴν [ἀνάστασιν(?)].

"... tarafından onurlandırılan falancanın kızı, senatör sınıfından Lucius Calpurnius Longus'un karısı falancaıyı erdemi dolayısıyla (onurlandırdı). Lucius Iulius Sanctus, kent tarafından heykel ve kaidesinin dikilmesi için ayrılan parayı kabul etmeyip, masrafları karşıladı."

a bölümünde onurlandırılan kadının babası ve sıfatlarından bahsediyor olmalı.

S.1 AIXOI ya da AIXOY Bu kısımda onurlandırılan şahsın babasından bahsediliyor olmalıydı.

S.11–13'deki tamamlamada Bean, Keil'in tamamlamasından kuşkulu. Bean, benzer bir tamamlama için Syll³ 1045'deki örnekle karşılaştırıyor: καὶ παρ' αὐτοῦ ἀνάλωσεν εἰς τὰ ἱερεῖα πρὸς τῷ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβε δραχμὰς δισχειλίας πεντακοσίας.

4.1.3.8 *Demos, Lucius Calpurnius Longus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kale–Yeni Kapıdan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 365. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Flavius'lar Dönemi. *omega formunu ekle.*

Yayımlanma Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 11; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 199 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 29 nr. 15; SEG 17 (1960) nr. 573. y: 0.69 m., g: 0.87 m., d: 0.70 m., h.y.: 0.04–0.045 m.

Dikdörtgen bir heykel kaidesinin sadece üst kısmı mevcuttur, buna karşın yazıt tamdır.

		Ὁ δῆμος ἐτείμησεν
	2	Λεύκιον Καλπούρνι-
		ον Λόγγον, υἱὸν Μάρ-
	4	κου Καλπουρνίου Πού-
		φου τοῦ πάτρωνος
	6	τῆς πόλεως ἡμῶν,
		εὐχαριστίας ἔνεκα.

"Halk Meclisi, kentimizin patronu Marcus Calpurnius Rufus'un oğlu Lucius Calpurnius Longus'u minnettarlığı nedeniyle (heykelini diktirerek) onurlandırdı."

Lucius Calpurnius Longus, Roma Görevlilerinin Onurlandırma Yazıtları- nr. 2'de onurlandırılan *legatus Augusti pro praetor* M. Calpurnius Rufus'un oğludur. Yazıttan geçen 'minnettarlık' ifadesinden, Longus'un kent için bir yardımda bulunduğu ve Attaleia'lıların da bunun karşılığında teşekkür ettiğini anlaşılmalıdır. Calpurnius Longus, sadece Attaleia

Kenti'nde değil, Kibyrtis Bölgesi'nde de onurlandırılmaktadır. Yazıtlardan anlaşıldığı üzere, Kibyra'da Alastos Köyü ve çevresinde arazi ve çiftlik sahibiydi. Bu yazıtlarda, Longus'u, çiftliklerini işleten azatlıları onurlandırmaktadır⁴⁴³. Geniş özel arazilerin sahipleri, genellikle azatlıları tarafından temsil edilmekteydi⁴⁴⁴.

4.1.3.9 *Demos, Sextus Paccius Valerianus Flaccus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kaleden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 354. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 2. yüzyıl ?

Yayımları: Bosch, Antalya 1947, nr. 14; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 199 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 32 nr. 19; SEG 17 (1960) nr. 577. y: 0.64 m., g: 0.65 m., d: 0.75 m., h.y.: 0.035–0.04 m.

Heykel kaidesinin üst kısmıdır. Profil kırılmıştır. Bronz heykel konulduğuna dair delikler vardır.

Ο δῆμος ἐτείμησεν
 2 Σέξστον Πάκκιον Οὐα-
 λερϊανὸν Φλάκκον, ἱερα-
 4 σάμενον θεᾶς Ῥώμης
 δὶς καὶ ἀγῶνοθετήσαν-
 6 τα τῶν μεγάλων πεντα-
 ετηρικῶν Καισαρῶν
 8 ἀγῶνων λαμπρῶς καὶ
 [φι]λοδόξως καὶ γυμνα-
 10 [σια]ρχήσαντα γεραιῶ[ν]

— — —

"Halk Meclisi, Tanrıça Roma'nın iki kez rahipliğini yapan, beş yılda bir yapılan Büyük İmparator Bayramları'nın ün sever ve şanlı bir şekilde *agonothes*'liğini yapan, yaşlılar (*gymnasion*'unda) *gymnasiarkhos*'luk yapan,.....Sextus Paccius Valerianus Flaccus'u (heykelini diktirerek) onurlandırdı."

4.1.3.10 *Demos, Sextus Paccius Valerianus Flaccus'u Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Deponun karşısı– Env. Nr. 362. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 2. yüzyıl

Yayımları: Bean, Inscriptions 1958, s. 32 nr. 20; SEG 17 (1960) nr. 578. y: 0.36 m., g: 0.70 m., d: 0.70 m., h.y.: 0.025–0.03 m.

Heykel kaidesinin üst kısmı ele geçmiştir. Üzerinde, heykel konulduğuna dair iki büyük oyuk vardır.

Ο δῆμος καὶ οἱ συνπολιτευ-
 2 ὄμενοι Ῥωμαῖοι ἐτείμησαν

⁴⁴³T. Corsten– T. Drew-Bear– M. Özseit, Forschungen in der Kibyrtis, şurada: "EpigrAnat 30 (1998) s. 55 vd., nr. 5–6.

⁴⁴⁴Mitchell, Anatolia I, s. 164.

Σέξστον Πάκκιον Σέξστου
 4 υῖόν Οὐαλεριανὸν Φλάκκον,
 ἱερατε[ύ]σαντα Ῥώ[μ]ης δις
 — — —

"Halk Meclisi ve kentte yaşayan Romalılar, Sextus oğlu, Roma'nın iki kez rahipliğini yapmış olan,.....Sextus Paccius Valerianus Flaccus'u (heykelini diktirerek) onurlandırdı."

STR.1/2 συνπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι katalogta başka bir yazıtta daha geçmektedir: Roma Görevlilerinin Onurlandırma Yazıtları- nr. 1. 'Συνπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι Attaleia'da Augustus tarafından kurulan bir koloni grubuna işaret eder'. (Bean) Robert, koloni sıfatına geç 3. yüzyılda sahip olduğunu belirtmektedir. (Bull. Ep. 1948, s. 200)

4.1.3.11 *Boule ve Demos ?*, Calpurnius Diodoros'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Kaleden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Env. Nr. A-259. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: *Omega* formunu ekle.

Yayımları: Ramsay, Inscriptions 1883, s. 263 nr. 5; Robert, Gladiateurs 1971, s. 143 nr. 100; IGR III nr. 780; Bean, Inscriptions 1958, s. 33 nr. 21; J.-L. Robert, Bull. ép 1959, s. 255 nr. 447; SEG 17 (1960) nr. 579. y: 0.93 m., g: 0.51 m., d: 0.53 m, h.y.: 0.025 m.

Yazıt, dikdörtgen bir blokta yer almaktadır. Taşın gövdesi sağda ve solda kırık durumdadır. Taşın üst kısmı çok aşındığı için tam olarak okunamamaktadır.

[Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος ἐτείμησαν ἀρ]-
 χιε[ρ]έα τῶν Σ]εβαστῶν καὶ [φ]-
 2 ἰλόδοξον ἐκ τῶν ἰδίων
 Καλπούρνιον Κοδράτου
 4 υῖόν Διόδωρον, υῖόν βουλή[ς]
 δήμου γερουσίας, φιλοκαίσα[ρα]
 6 καὶ φιλόπατριν, ἱερέα διὰ
 βίου Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτο[υ]
 8 καὶ θεοῦ μεγάλου Διονύσο[υ]
 καὶ θεοῦ Ἄρεως καὶ θεᾶς Ἀρτ[έ]-
 10 μιδος Ἐλαφηβόλου πρῶτον,
 καὶ ἱερέα διὰ βίου θεᾶς Λητο[ύς]
 12 τῆς Περγαίων πόλεως, ἀρχι[ε]-
 ρασάμενον τετραετίαν καὶ
 14 ἐπιτελέσαντα κυνηγέσια[ς]
 καὶ μονομαχίας μεγαλοπρε-
 16 πῶς καὶ ἀγωνοθετήσαντ[α]
 τοὺς μεγάλους πενταετη-
 18 ρικοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς λο[ι]-
 ποὺς πάντας ἐν τῇ τετραετία.

"Danışma ve Halk meclisleri, imparator kültü başrahibi, kendi kesesinden ünseverlikte bulunan, Danışma, Halk ve Yaşlılar meclislerinin oğlu, imparatorsever, vatansever, baştanrı Apollon'un, haşmetli tanrı Dionysos'un, tanrı Ares'in, tanrıça Artemis Elaphebolos'un ilk ve yaşam boyu rahibi, Perge kentinin tanrıçası Leto'nun yaşam boyu rahibi, dört yıl süreyle imparator kültü başrahipliği yapan, düellolar ve hayvan dövüşlerini yerine getiren, beş yılda bir yapılan büyük bayramların *agonotethes*'liğini yapan, diğer bütün şeyleri ise dört yıllık dönemde tamamlayan Quadratus oğlu Calpurnius Diodoros'u onurlandırdı."

Ramsay, 1. satırı farklı tamamlamış: [Τὸ συνέδριον τῶν νεῶν φιλοσεβά]στον κα[ὶ φι]– şeklinde. Yazıtta onurlandırılan kişi olasılıkla Attaleia vatandaşıdır. Son olarak söylenen Perge dışındaki rahiplikleri de bu kente aittir. dört yıllığına imparatorlar kültünün başrahibi olmuştur. Bu, Attaleia'da başrahipliğin dört yıl olduğuna ve bu görevdeyken *agonothetes* olarak pentaeterik bir festivalde rol oynadığına, kentin en büyük festivalinde de döneminin diğer oyunlarında olduğu gibi görev aldığına işaret etmektedir. Bu durumda, Pamphylia'daki *arkhiereus*, Asia eyaletinin *arkhiereus*'undan çok, *Asiarkhos*'unun benzer görevlerini yerine getirdiği görünmektedir. Saloninus Dönemi'ndeki bir sikkeden pentaeterik oyunların şu şekilde adlandırıldığı düşünülebilir: ἱερός Ὀλύμπιος οἰκουμενικός [ἀγών].

Bu yazıtta bahsedilen kültler Apollon *Arkhegetes*, ki onun talimatı ile Attalos II tarafından kurulmuş olabilir.

STR.2: Ramsay, φιλόδοξ[ο]ν

Cagnat: Eyalet oyunları dört yılda bir kutlanıyor, ama Calpurnius'un kendisi kendi yılında beş yılda bir yapılan oyunlara başkanlık yapmıştır. Attaleia sikkelerinde *panegyris* ile ilgili olanlara bak. BMC, Lycia s. 114, nr. 27, lev. XXIII, 10.

STR.5–6 φιλόπατρις ve φιλόκαισαρ, İmparatorluk Dönemi'nde sık bir şekilde bahsedilen onur sıfatlarıdır⁴⁴⁵. Antik Dönem'de hemen her kentte kentin önde gelen kişilerinin sahip olmak istediği *euergetes* (=hayırhah) ile yakından ilgilidir. Calpurnius Diodoros'un aynı zamanda "*boule, demos ve gerousia*'nın oğlu" olarak adlandırılması da (Satır 4–5) kendisinin *euergetes* olarak adlandırılmasıyla bağlantılıdır. Bu tarz ifadeler, Küçük Asya'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde karşımıza yaygın ve çeşitli şekillerde çıkmaktadır⁴⁴⁶.

STR.9 Güney Anadolu'da Ares kültü oldukça yaygındır.

STR.14 κυνηγέσιον ya da κυνηγέσια hayvan dövüşlerine işaret etmektedir. Latincesi *venationes*'tir; krş. Robert, *Gladiateurs*, s. 313 vd.

STR.17–18 Pentaeterik bayramlar, imparator kültü ile bağlantılı olan imparatorluk rahipleri tarafından yürütülen bayramlardı. Bu bayramlar, Perge, Aspendos, Side⁴⁴⁷, Selge⁴⁴⁸ ve Lykia⁴⁴⁹'da da kutlanmaktadır.

⁴⁴⁵Bununla ilgili olarak, Robert, *Hellenica* 13, s. 215. Ve Honoratiorenschicht.

⁴⁴⁶Genel olarak bk. Liebenam, *Städteverwaltung* 1967, s. 13 vd.; L. Robert, *Hellenica* XIII, s. 215 vd.; Op. Min. II, s. 827; Erythrai'dan, I. v. Erythrai (IK 1) nr. 105 υἱὸς τῆς γερουσίας; Ankyra'dan, Cl. E. Bosch, *Quellen zur Geschichte der Stadt Ankara im Altertum*, Ankara 1967, nr. 107–8 θυγάτερα τῆς μητροπολέως; Tlos'tan, ZPE 24 (1977) s. 265 nr. 1, μητέρα πόλεος; Perge'den, Şahin, *Perge* 1999, nr. 58, 62, 63; Korakesion'dan, *Epigr. Anat.* 5 (1985) s. 130 vd. nr. 8. Ayrıca bk. Nollé–Schindler, *Selge* 1991, s. 92 d.n. 2.

⁴⁴⁷Nollé, *Side* 1993, s. 367 nr. 75;

⁴⁴⁸Nollé–Schindler, *Selge* 1991, nr. 20.

⁴⁴⁹Wörle, *Stadt und Fest*, s. 242 vd.

Dört yıl süreyle imparator kültü başrahipliği ve aynı sürede de Büyük Bayramların *agonothetes*'liğini yaptığına göre Calpurnius Diodoros'un büyük bir serveti olmalıydı⁴⁵⁰.

4.1.3.12 Gaius Iulius Asper'i Ailesi Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Yeni Kapıdan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. yoktur. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Commodus Dönemi ?

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 23; Bean, Inscriptions 1958, s. 34 nr. 23; SEG 17 (1960) nr. 581. y: 0.75 m., g: 0.59 m., d: 0.57 m., h.y.: 0.04 m.

Gri kalker taşından heykel kaidesinin alt kısmıdır. Taşın sol profili ve üst kısmı kırıktır.

[Ἀγωνοθέτην τῶν μεγάλων
[λων πενταετηρικῶν ἀγῶ-
[νων Κ]αισαρείων Γά[ϊον]
2 [Ι]ούλιον Γαῖου υἱὸν Φα[βί]-
α Ἄσπερα ὁ πατήρ Ἄσπερ
4 [καὶ] οἱ ἀδελφοὶ Σάνκτος
[καὶ] Ροῦφος.

"Gaius oğlu, Fabia *Tribusu*'na mensup, beş yılda bir yapılan Megala Kaisareia Bayramları'nın *agonotethes*'i Gaius Iulius Asper'i, babası Asper ve kardeşleri Sanctus ile Rufus (heykelini diktirerek onurlandırdılar.)"

Onurlandırılan Gaius Iulius Asper ve ailesi Attaleia'nın yerli ailelerinden biriydi ve Roma vatandaşlık hakkına sahipti. Vatandaşlık hakkının Iulius–Claudius hanedanı bir imparator tarafından verilmiş olması gerekmektedir, büyük bir olasılıkla da Gaius isminden dolayı Augustus zamanında bu hakkı almış olmaları gerekmektedir.

4.1.3.13 Gerousia, Marcus Petronius Firmus Calpurnius Saeclarius'u Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Kaleiçi'nde duvarda bulunup Antalya Müzesine getirilmiştir. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: 2. yüzyıl ?

Yayın Yeri: Ramsay, Inscriptions 1883, s. 265 nr. 6; IGR III nr. 781; Viale, Adalia 1925/26, s. 368 nr. 4; SEG 6 (1932) nr. 651; Bosch, Antalya 1947, nr. 15; Bean, Inscriptions 1958, s. 37/8 nr. 28; SEG 17 (1960) nr. 586. h.y.: 0.03 m.

Bosch'ta yazıt sadece burada verilen 7. satırdan itibaren başlamaktadır.

Kireçtaşından bir heykel kaidesidir. Yazıt iki blokta yer almaktadır.

οἱ γε[ρ]α[ιο]ὶ [ἐτ]είμησαν ἐκ τοῦ
2 [ι]δίου Μ(ᾶρκον) Πετρῶνιον Φίρμιον
[Κ]α[λ]π[ο]ύ[ρ]νιον Σαικλάριον, ἱε[ρ]έα
4 διὰ βίου θεοῦ Ἀπόλλωνος [Α]-
ρχηγέτου, ἀρχιερέα τῶν Σεβασ-
6 τῶν, καὶ ἀγωνοθέτην τῶν [με]-
γάλων πενταετηρικῶν [Καισα]-

⁴⁵⁰Uzun süre aynı görevde bulunmayla ilgili olarak krş. L. Gavius Fronto, Roma Görevlilerini Onurlandırma Yazıtı- nr. 9-10; Nollé, Side 2001, s. 393 vd. nr. 103.

- 8 ρήων ἀγώνων, ἑπαρχον τ[ε]-
χνειτῶν, υἰὸν βουλῆς δῆ[μου]
10 γερουσίας, στρατηγήσαντ[α καὶ]
εἰρηναρχήσαντα, ἀρετῆς ἔν[εκα].

"Yaşlılar Meclisi, baş tanrı Apollon'un yaşam boyu rahibi, imparatorluk kültü başrahibi, bes yılda bir kutlanan *Megala Kaisarea* Bayramları'nın *agonotethes*'i, *praefectus fabrum*, Danışma, Halk ve Yaşlılar meclisleri'nin oğlu, *strategos*'luk ve *eirenarkhos*'luk yapan Marcus Petronius Firmus Calpurnius Saeclarius'u erdemi nedeniyle, masraflarını kendi kesesinden karşılayarak (onurlandırdı.)"

Maalesef yazıt, pentaeterik festivalin adının beklendiği yerde kırılmıştır. Ama içerik Calpurnius Quadratus'un yazıtıyla benzerdir.

4.1.3.14 *Demos, Puplius U... 'yu Onurlandırıyor*

Buluntu yeri: Kaleiçinden Antalya Müzesine getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. yoktur. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi:

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 38 nr. 29; SEG 17 (1960) nr. 587. y: 1.09 m., g: 0.31 m., d: 0.32 m., h.y.: 0.03 m.

Bir kaidenin sağ tarafıdır. Alt ve üst profillerde kırıklar vardır.

- ὁ δῆμος ἔτε[ίμησεν]
2 Πόπλιον Οὐ[— — —]
Ποπλίου υἰὸ[ν — — —]
4 ἀγωνοθετή[σαντα τῶν]
μεγάλων πε[νταετηρι]-
6 κῶν Καισαρή[ων ἀγώνων],
ἄνδρα κα[λ]ὸ[ν καὶ ἀγαθόν]
8 διὰ προγόν[ων, ἀρετῆς]
ἔνεκε[ν].

"Halk Meclisi, Puplius oğlu, beş yılda bir yapılan *Megala Kaisarea* Bayramları'nın *agonotethes*'liğini yapan atalarından beri güzel ve iyi yetişmiş bir insan olan Puplius V... 'ı erdemi nedeniyle (heykelini diktirerek) onurlandırdı."

4.1.3.15 *Bir Euergetes Onurlandırılıyor*

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir.

Tarihi: İ. S. 2. yüzyıl ?

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 39 nr. 30; J.–L. Robert, Robert, Bull. ép 1959, nr. 447; SEG 17 (1960) nr. 588 y: 0.70 m., g: 0.67 m., d: 0.67 m., h.y.: 0.035 m.

Kare bir kaidenin alt tarafı.

- [— — — γυμνα]-
[σιαρχήσαντα γεραιῶν]
[καὶ ν]έων καὶ παίδων κ[αὶ]

- 2 [ἀπ]ολιπόντα κατὰ δια-
θήκας τῆ πόλει ἀγρὸν
4 Σιοῦντα καὶ σώματα,
τῆς εἰς τὸν δῆμον εὐ-
6 νοίας ἔνεκα.

"(Filanca meclis ya da kişi) Yaşlılar, Gençler ve Çocukların *gymnasion*'unda (*gymnasiarkhos*'luk yapan), kente kölelerle birlikte Sious adında toprak bırakan (filancayı) halka karşı gösterdiği iyi niyet nedeniyle (heykelini diktirerek ? onurlandırdı)."

Bu yazıt ve yukarıda Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları- nr. 10'daki yazıt, aynı yıl içinde (1958) Bean tarafından birbirinden bağımsız yazıtlar olarak yayınlanmıştır. Yapılan revizyon sonucunda, müze araştırmacılarının bilmeden üst üste koydukları parçaların birbirini tamamladıkları anlaşılmıştır. Buna göre yazıtın son hali şöyledir:

- ὁ δῆμος ἐτείμησεν
2 Σέξστον Πάκκιον Οὐα-
λεριανὸν Φλάκκον, ἱερα-
4 σάμενον θεᾶς Ῥώμης
δῖς καὶ ἀγωνοθετήσαν-
6 τα τῶν μεγάλων πεντα-
ετηρικῶν Καισαρήων
8 ἀγώνων λαμπρῶς καὶ
[φι]λοδόξως καὶ γυμνα-
10 [σια]ρχήσαντα γεραιῶ[ν]
[καὶ ν]έων καὶ παιδῶν κ[αὶ]
12 [ἀπ]ολιπόντα κατὰ δια-
θήκας τῆ πόλει ἀγρὸν
14 Σιοῦντα καὶ σώματα,
τῆς εἰς τὸν δῆμον εὐ-
16 νοίας vac. ἔνεκα.

"Halk Meclisi, Tanrıça Roma'nın iki kez rahipliğini yapan, beş yılda bir yapılan Büyük İmparator Bayramları'nın ünsever ve şanlı bir şekilde *agonothetes*'liğini yapan, Yaşlılar, Gençler ve Çocukların *Gymnasion*'unda (*gymnasiarkhos*'luk yapan), kente kölelerle birlikte Sious adında toprak bırakan Sextus Paccius Valerianus Flaccus'u halka karşı gösterdiği iyi niyet nedeniyle (heykelini diktirerek) onurlandırdı."

Yazıt aracılığıyla, Attaleia'da Tanrıça Roma Kültü'nün tapınım gördüğü, Büyük İmparator Bayramları'nın kutlandığı, yazıtlar aracılığıyla her kente üçü bir arada belgelenmeyen *gymnasion*'ların var olduğu, Sious adında bir toprağın var olduğu ve vakıf amaçlı bırakıldığı öğrenilmektedir.

Sious adındaki toprak nerede aranmalıdır ? Sious ismi, Zgusta'da yer alıyor. Tò Σίον adıyla bağlantılı olabilir. Bataklık, su bitkisi, çayır otu anlamları var. Buna göre, Sious denen yer, verimli ve sulak bir yerde aranmalı. Köleleriyle toprağını bırakan Flaccus, kölelerin bu verimli topraklarda çalışmasını istemiş olabilir.

4.1.3.16 Marcus Plancius [- - -] nianus Proclus onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Panagia Kilisesi'nde kapının yanında devşirme olarak kullanılmış yazıt bloğu. Yazıt, tekrar okunmuştur.

Tarihi: 1. yüzyıl (SEG) 1./2. yüzyıl. Belki, 3. yüzyılın 1. çeyreği. (Hellenkemper)

Yayın Yeri: Radet–Paris, Inscriptions 1886, s. 156 nr. 3; Hirschfeld, Notizbuch, 73; IGR III nr. 782; Ballance, Papers 1955, 111; J.–L. Robert, Bull. ép 1957/8, 495; SEG 16 (1959) nr. 761. h.y.: 0.35–0.4 m.

Yazıt, bir heykel kaidesi üzerinde yer almaktadır.

M. Πλάνκιον Μ[- - -]-
 2 νιανὸν Πρόκλον
 [Λ]ὸν καὶ ἀγαθὸν γέ[ν- -]
 4 οὔ γυμνασιαρχι[κοῦ - -]
 κο. ξαντα τη[- - - -]
 6 καὶ εἰρηναρχήσ[αντα]
 [δ]ὲ ἀνδριάντα ἀν[έστησαν]
 8 Μ(ἄρκος) Πλάνκιος Πλά[των καὶ]
 Αἰ(ῦλου) Τιβ(ερίου) θυγ(άτηρ) Καλπουρ[νιανή.]

"Marcus oğlu, iyi yetişmiş, rahiplik, *gymnasiarkhos*'luk soyundan gelen, - - - - - *eirenarkhos*'luk yapan Marcus Plancius [- -]nianus Proclus'u, Marcus Plancius Plato ve Aulus ? Tiberius kızı Calpurniane (heykelini diktirerek onurlandırlar)"

Bu yazıt dışında, yazıtta onurlandırılan kişi ve onu onurlandıranlar hakkında bilgi bulunamamıştır. Ancak, taşıdıkları isimler kimlikleri konusunda bazı ipuçları vermektedir. Onurlandırılan kişi Marcus Plancius ---nianus Proclus, Plancii gentil ismi nedeniyle bu bölgede Perge'li Plancii ailesiyle ya da Selge'li Plancii ailesiyle akraba olmalıdır. Aynı zamanda bu kişi, Attaleia'lı Calpurnii ailesiyle de bağlantılı, evlat edinilmiş olabilir.

4.1.3.17 Quintus Rutilius

Buluntu yeri: İtalyan Konsolosluğu'ndan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. (Bean)
 Yazıt, bulunamamıştır.

Tarihi: Roma imparatorluk Dönemi.

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1916/20, s. 13 nr. 2; SEG 2 (1925) nr. 698; J.–L. Robert, Hellenica IX (1950) s. 43/4; Bean, Inscriptions 1958, s. 41/2 nr. 38; SEG 17 (1960) nr. 596. y: 0.31 m., g: 0.33 m., d: 0.24 m., h.y.: 0.017–0.018 m.

Yazıt, sağ tarafı kırık mermer bir blok üzerinde yer almaktadır.

[Κ]οῖντος Ρουτίλιος — — —
 2 Αὐτοκράτορος — — —
 καὶ ἀγωνοθέτης τῶν [μεγάλων Καισαρείων]
 4 ἀγώνων ἐκ τῶν ιδίω[ν — — —]
 φιλόκαισαρ καὶ φιλόπ[ατρις — — —]-
 6 μάτων ἐχρύσωσέν τε[— — — καὶ]
 τὴν βᾶσιν ἐνεκρόστωσε[ν — — —]
 8 δύο θυμιατήρια καὶ το[— — — — —]-
 κέλ(λ)ους καὶ δύο κ[— — — — —]

„İmparator [... başrahibi] ve [beş yılda bir kutlanan büyük] bayramların masraflarını kendi kesesinden karşılayan, imparatorsever, vatansever, *agonotethes*'i Quintus Rutilius, [kendi kesesinden masraflarını karşılayarak], (heykeli) yıldızlattı...kaidesini kaplattı...iki tütsü kabı....parmaklık (?) ve iki - - - (ithaf etti).“

İmparator ismi silinmiş. Ölümünden sonra *Damnatio memoriae* söz konusu olmalıdır. (Bean) Bean, son satırı δύο κ[λείνας(?) şeklinde önermektedir.

Quintus Rutilius'un *euegetes* olarak aldığı sıfatlarla ilgili bk. Özel Şahıs Onurlandırma Yazıtları- nr. 11.

4.1.3.18 N. N., Pamphylia- Tuesianeia Bayramı'nı Kazanıyor

Bulutlu yeri: Antalya'da bir evin avlusunda bulunmuştur. (Ormerod) Yazıt, bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayımlanma Yeri: Ormerod–Robinson, Annual 1910/11, s. 242, nr. 24; Nolle, Side 2001, s. 430 vd. nr. 125. h.y.: 0.03 m.

Yazıt, kireçtaşından kırık blok üzerindedir. Tamamlamalar Ormerod–Robinson tarafından yapılmıştır.

[ἀγωνοθετοῦντος]
[διὰ] βίου Αὐτοῦ. [Παιωνεί-]
[ν]ου Τουησι[ανού]
[καὶ] ἐπιτελοῦν[τος] θε-
[μιν] τὸ β' Παμ[φυλια-]
[κὴν] Τουησιάνων.

„Aur(elius) Paioninus Tuesianus yaşam boyu *agonothetes*'lik yaparken ve ikinci Pamphylia Bayramı'nı yerine getirirken“

Yazıt, Side'de bulunan bir yazıt serisine aittir. Side'den buraya getirilmiş olmalıdır.

STR.4–5 θεμις kelimesi, ödül miktarı belli olan *agon*'lar için kullanılmaktadır⁴⁵¹.

Attaleia'da kutlanan bayramlar *themis* değil *agon* niteliğindedir. Side Kenti'nde Pamphylia–Tuesianeia Bayramı'na ilişkin çok sayıda yazıt bulunmaktadır⁴⁵².

4.1.3.19 N. N.

Bulutlu yeri: Özel bir şahsın evinden İtalyan Konsolosluğu'na, oradan da Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe–Eski numarası: 191. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 1-2. yüzyıl (SEG)

Yayımlanma Yeri: Pace, Adalia 1923/4, s. 419 nr. 117; Robert, Rev. de Phil. LV 1929, 122–3; SEG 6 (1932) nr. 654; Bean, Inscriptions 1958, s. 85/6 nr. 15; SEG 17 (1960) nr. 619 y: 0.43 m., g: 0.57 m., d: 0.585 m., h.y.: 0.03 m.

⁴⁵¹Laum, Stiftungen 1914, 1, s. 94 vd.

⁴⁵²Nollé, Side 2001, s. 426–431 nr. nr. 121 125. Bu bayramın, Pamphylia'da olmayan Pamphylia Koinon Bayramları'nın yerine kutlandığı düşüncesi konusunda bk. Deininger, Provinziallandtage 1965, s. 82.

Dikdörtgen altlık. Üzerinde heykel olmalıydı. Taşın sağ tarafı kırıktır. Yazıt, silmenin hemen altından başlamaktadır.

[— — —]-
 μίδου νεικήσας θέμι[δα]
 2 παίδων πάλην τήν ἀχθε[ι]-
 σαν τὸ πρῶτον (sic.) ἐξ ὑποσ[χέ]-
 4 σεως Τιβερίου Κλαυδ[ίου]
 Ἀγρειππείνο[υ].

„...mides’in oğlu filanca kişi, Tiberius Claudius Agrippinus’un sözü üzerine (kurduğu) *themis*’in ilk kutlamasında çocukların güreşinde zafer kazandı.“

Pace: STR.1 Μίδου νεικήσας
 STR.4/5 Τιβερίου Κλαυδ[ίου καὶ] | Ἀγρ(ει)ππείνο[υ].

Pace, Mida isimli şahsın oğlunun, Tiberius Claudius ve Agrippina’nın sözü üzerine yapılan *themis*’te güreş müsabakasını kazandığını düşünüyor.

L. Robert, STR.4/5 Τιβ. Κλαυδ[ίου καὶ] Ἀγρειππείνο[υ]. L. Robert de Pace gibi tamamlamaktadır.

Bayramı kuran şahsın Tiberius Claudius Agrippinus olmasını, onurlandırıldığı diğer yazıtlar desteklemektedir. Hadrianus Dönemi’nde Pamphylia’da kurduğu vakıflardan birisi de Attaleia’da olmalıdır.

Ti. Cl. Agrippinus: Patara’nın ünlü Claudii alesine mensuptur. Torunu Ti. Cl. Agrippinus Antoninus Pius döneminde Roma senatosuna girdi. 153 yılında *consul suffectus* ve 155’te *tribunus plebis*, *consul* ve ikinci defa Arval kardeşler *collegium*’una seçildi⁴⁵³. Büyükbaba Ti. Cl. Agrippinus ise, Roma, Patara, Ksanthos ve Myra vatandaşlığına sahiptir. Başka eyaletlerde imparatorluk ordusunda lejyon yüzbaşılığı, süvari birliği komutanlığı gibi görevlerde bulunmuştur⁴⁵⁴. Hadrianus Dönemi’nde ise Asia ve Pamphylia eyaletlerinde birçok vakıfsal yatırımlarda bulunmuş ve buralarda onurlandırılmıştır⁴⁵⁵ Leto Tapınağı’nda kurulan *panegyris*’in *agonothetes*’liğini yapmış, Ksanthos Kenti’ne ve Lykia Birliği’ne gümüş para yardımlarında bulunmuştur⁴⁵⁶.

4.1.3.20 *Boule, Demos ve Gerousia, Gaius Flavonius Anicianus Sanctus*

Buluntu yeri: Kent suru önünden Antalya Müzesi’ne getirilmiştir. Env. Nr. 533. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 3. yüzyıl ortaları.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 13; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 199 nr. 229; PIR² F, s. 193 nr. 446.

y.: 1.66 m., g.: üst: 0.75 m., orta: 0.74m., alt: 0.88 m. d.: 0.59 m. h.y.: 0.05 m.

Yazıt, gri kalkerden heykel kaidesi üzerindedir. Kaide üstte iki profillidir. Yukarı yüzünde bir heykelin durmuş olduğunu gösteren izler yer almaktadır. Taşın üzerinde yer yer aşınmalar

⁴⁵³ Halfmann, Senatoren 1979, nr. 80.

⁴⁵⁴ IGR III, nr. 670–672, krş. Adak, Anassa 1996, s. 127–140.

⁴⁵⁵ IGR III, nr. 671.

⁴⁵⁶ IGR III, nr. 603; TAM II, 2, nr. 495.

vardır. Yazıtın ilk iki satırı taşın alınlık kısmında, geri kalanı ise taşın gövdesi üzerindedir. Harfler, bilhassa satır sonlarında *monogram* tarzında birbirlerinin içine yazılmışlardır.

Ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος
 2 καὶ οἱ γεραιοὶ
 ἐτείμησαν ἐκ τοῦ ἰδίου
 4 Γάιον Φλαουώνιον
 Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν]
 6 Ἀτταλέα καὶ Ἀντιο-
 χέα καὶ Ἐφέσιον, πα-
 8 τέρα Φλαουωνίου Λολλια-
 νοῦ συνκλητικοῦ, ἀδελφὸν
 10 Φλαουωνίου Παυλίνου ἐπι-
 τρόπ[ο]υ τῶν Σεβαστῶν,
 12 [τῆς εἰς] τὴν [π]ατρίδα
 εὐνοίας [ἔνεκεν].

"Danışma, Halk ve Yaşlılar meclisleri, senatörler sınıfından Flavonius Lollianus'un babası, imparatorların *legatus*'u Flavonius Paulinus'un kardeşi, Attaleia, Antiokheia ve Ephesos vatandaşı Gaius Flavonius Anicianus Sanctus'u vatanına karşı gösterdiği iyi niyet nedeniyle kendi kesesinden onurlandırdı."

P. Flavonius Paulinus, 250 yılı civarında Lykia- Pamphylia'nın *legatus*'udur⁴⁵⁷. Gaius Flavonius Anicianus Sanctus, kardeşi olduğuna göre 3. yüzyıl ortalarında yaşamış olmalıdır.

Kentine karşı iyi niyet göstermesi, Attaleia Kenti'nde imar faaliyetinde bulunduğunu, yani *euergesia* yaptığını göstermektedir. Ancak, ne tür bir yapı olduğu yazıt aracılığıyla anlaşılammaktadır. Attaleia dışında da imar faaliyetinde bulunmuştur. Pergamon'da Asklepios Soter'e kendisi için ve oğlu, senatör sınıfından Flavonius Lollianus için bir *altar* adamıştır⁴⁵⁸.

Flavonii üyeleri aracılığıyla Pisidia Antiokheia, Pergamon, Ephesos ile Attaleia kentleri arasında bir bağlantı olduğu görülmektedir. C. Flavonius Anicianus Sanctus'un, Ephesos vatandaşı olması için bu kentle de bağlantılarının olması gerekmektedir. Pergamon'da ve Attaleia'da olduğu gibi burada da imar faaliyetinde bulunmuş olabilir.

Her üç kentin de vatandaşı olarak onurlandırılan C. Flavonius Anicianus Sanctus'un kökeni nereye dayanmaktadır? Flavonius adını taşıdığı için muhtemelen Flavonii'nin azatlıları olarak düşünülen şahıslarla ilgili Pisidia Antiokheia'dan bir yazıt, ailenin kökeninin Attaleia'dan ziyade Antiokheia olduğunu düşündürmektedir⁴⁵⁹. C. Flavonius Anicianus Sanctus'un Attaleia ile bağlantısı, Pergamon ve Ephesos'ta olduğu gibi imar faaliyetiyle sınırlı olmalıdır.

⁴⁵⁷ Rémy, Carrières1989, s. 272 nr. 225.

⁴⁵⁸W. Dörpfeld, Die Arbeiten zu Pergamon, şurada: Ath. Mitt. XXXII, 1907, s. 305/6, nr. 23; IGR IV, nr. 280. Buradaki yazıtta sadece Antiokheia vatandaşı olarak onurlandırılıyor. Ἄ[σ]κληπιῶι ΣωτῆρσιΓ. Φλαουώνιος Ἰ[ν]ικιανὸς Σάνκτο[ς] Ἰ[ν]τιοχεὺς ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ ἸΦλαουώνιου Λολλιανοῦ συνκλητικοῦ εὐξάμενος ἀνέθηκεν.

⁴⁵⁹I. Groag, şurada: RE VI, 2, 1909, s. v. Flavonius, s. 2739.

Flavonii Ailesinin bilinen en erken üyesi, bu yazıtta onurlandırılan C. Flavonius Anicianus Sanctus'tun babası F. Flavonius Paullinus'tur. Paullinus, atlı sınıfı mensubudur. *Patronus coloniae*'dir. Yani bulunduğu koloninin en önde gelen üyesidir, burada kastedilen koloni Pisidia Antiokheia'dır⁴⁶⁰. Ailenin bilinen ikinci üyesi, bu yazıtta onurlandırılan, Anicianus ve Sanctus olmak üzere iki *cognomina*'ya sahip Gaius Flavonius Anicianus Sanctus'tur. Sanctus adını almasıyla ilgili bir bilgi yoktur, ancak, Anicianus adını alışı, Anicii ailesiyle bağlantılıdır. Flavonius'un annesi, Paullinus'un karısı bir Anicii olabilir. Anicii ailesi azatlılarının Antiokheia'da hazırlamış olduğu yazıtlar, Flavonii ile Anicii arasında evlilik olduğunu göstermektedir⁴⁶¹. Torun Flavonius Paullinus ile aile, senatör ailesi mertebesine yükselmiştir. Kariyerine IV *vir viarum curandarum* ile başlamıştır. X *Fretensis* ve XII *Fulminata*'da askeri görevinden sonra Roma'ya dönerek *quaestor*'luğa başlamıştır. Kıbrıs'ta *proquaestor*'luğunun yanısıra Lykia–Pamphylia Eyaleti valisinin *legatus*'u olmuştur, 180 yılından hemen sonra olabilir. (Magie, Roman Rule 1950,s. 1533) *Aediles* ve *praetor* olmuştur.

Ailenin diğer önemli ailelerle de akrabalıkları olmuştur. Örneğin, aile üyelerinden Flavonia Menodora 155 yılının *suffect consul*'u C. Novius Priscus ile evlenmiştir. Flavonii'nin çok fazla *cognomina*'ya sahip olması diğer koloni aileleriyle bağlantısını gösterebilir. Örneğin, 168 yılı *consul*'u L. Venuleius Apronianus ile bağlantıları vardır. Apronianus'un ailesi, *consul*'luk mertebesine 92 yılı gibi erken bir tarihte ulaşmıştır⁴⁶².

Jameson'a göre, aile, Pamphylia'lı olmaktan çok Pisidia Antiokheia'dan gelmiş gibi görünmektedir⁴⁶³.

4.1.3.21 Gerousia Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Saçlı Kuyu'da bulunmuş ve Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: Yaklaşık olarak 1-2. yüzyıl. (Viale)

Yayın Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 4; Viale, Adalia 1925/6, s. 369 nr. 5; Keil, Lyrboton Kome 1926, Beibl. s. 97, dn. 10; SEG 6 (1932) nr. 652. Mavimsi mermerden kaide. Yazıt kaidenin üst kısmında ve ele geçen haliyle iki satırdan oluşmaktadır. y.: 0.40 m, g.: 0.81m, k.: 0.80 m, h.y.: S.1: 0.04 m, S.2: 0.03 m.

οἱ γεραιοὶ ἐκ τῶν ἰδίων

2

ἐτείμησαν

— —

"Yaşlılar Meclisi üyeleri kendi keselerinden (filancaı) onurlandırdılar."

4.1.3.22 N. N.

Buluntu yeri: Yayınlayanlar tarafından belirtilmemiştir. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi.

Yayın Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 158 nr. 8; IGR III nr. 783. g.: yakl. 1.90 m., y: 0.60 m.

⁴⁶⁰Levick, Families 1958, s. 74: C·]FLAVONIO| L· FLAVONI· PAVLLINI| PATRONI· COL· FIL· | ANICIANO· SANCTO· | PATRONO· COL· II· VIR| OB· LIBERALITATES· ET· ...

⁴⁶¹Levick, Families 1958, s. 76.

⁴⁶²Levick, Families 1958, s. 76.

⁴⁶³ Jameson, Attaleia 1970, s. 119.

- — —
- 2 [... γυ]μνασιαρχή[σαντα γεραι]-
[ῶν κ]αὶ νεῶν καὶ παίδων καὶ ἀγω-
[ν]οθετήσαντα τοὺς μεγάλους
- 4 [ίερ]οὺς ἀγῶνας τῶν Σεβασ-
[τείων κοσμ]ίως καὶ ἐνδόξως
- 6 [εὐεργεσίας] ἔνεκα.

“...[gençler], yaşlılar ve çocukların [*gymnasiarkhos*’luğunu yapan] ve imparatorların büyük [kutsal] bayramlarının *agonothetes*’liğini düzenli ve şanlı şerefli bir biçimde yapan filancayı gösterdiği hayırseverlilik nedeniyle [filanca meclis ya da kişi onurlandırdı.]“

4.1.3.23 N. N.

Buluntu yeri: Belirtilmemiştir. Yazıt bulunamamıştır.
Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi ?
Yayın Yeri: Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 90.

ΗΣΚΑΙΓΥΜΝΑΣ

ἀγωνοθέτης καὶ γυμνασ[ίαρχος.

„*agonothetes?* ve *gymnasiarkhos*“

4.1.3.24 N. N.

Buluntu yeri: Yeni Kapı’nın dışında, Koca Kafa Mahallesi, çeşmede kullanılmıştır.
Yazıt bulunamamıştır.
Tarihi: yaklaşık 1-2. yüzyıl (Keil–Bauer)
Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, *Studii* 1914, s. 18 nr. 4; Keil–Bauer 1914, I nr. 6.
Istampajı yok. g.: 0.41 m., g.: 0.70 m., k.: 0.75 m., hy.: 0.06 m. Yazıt, heykel kaidesinin alt tarafında bulunmaktadır.

ἡ β]ουλή κα[ὶ ὁ δῆμος.
vac

„Danışma ve Halk meclisleri“

4.1.3.25 Perge Kenti, Bir Attaleia’lıyı Onurlandırıyor

Buluntu yeri: Antalya’da müstakil bir yerde bulunmuştur. Taş, Perge’den getirilmiştir.
Tarihi:
Yayın Yeri: Ramsay, *Inscriptions* 1883, s. 265 nr. 7; Von Lanckoronski, *Städte* 1890, s. 158 nr. 10; Merkelbach–Şahin, *Inschriften* 1988, s. 125 nr. 43; Şahin, *Perge* 2004, s. 42 nr. 320.
Bir kaidenin alt kısmıdır. Yukarıda üstüne başka bir bloğun oturması için beş dübel deliği vardır. Ayak silmesiyle beraber, y: 0.89 m, profilsiz g: 0.69 m.

νων II Δ[

- 2 λευτήν ἢ ἱερά καὶ λαμ(πρά) καὶ ἔνδοξ[ος
ς νεωκόρος Περγαίων πόλ[ις
4 τὸν ἴδιον προστάτην ἀντὶ τῶν [πολλῶν
εὐεργεσιῶν ἠμείψατο Ζ τῶν [περὶ ?]
6 ΙΩΑΛ χ. ΡΠΠΟΥ Μ καὶ Διοσκοριδ[

"- - - kutsal, ünlü, şanlı ve neokor Perge kenti, kendi yöneticisini bütün *euergesia*'ları karşısında teşekkürlerini sundu."

STR.1–2 βου] | λευτήν Von Lanckoronski

STR.3 Satırın başında yer alan ς anlaşılmıyor.

STR.6 Geç dönemde *alpha* olarak kullanılan bu işaret burada, diğer satırlarda da normal şekilde olduğu gibi, *alpha* olarak görünmemektedir. Yazıt, Valerianus Dönemi'nden sonra hazırlanmış olmalıdır. (Şahin) STR.6 ἠμείψατο'dan sonra yazıt daha küçük harflerle yazıldığı için yazıtta sonradan eklenmiş olabilir. (Şahin)

4.2 Yapı Yazıtları

4.2.1 Aniketos, Attaleia Kenti İçin Bir Yapı Yaptırıyor

Buluntu yeri: Antalya–Kesik Minare.

Tarihi: İ. S. 2. yüzyıl başı.

Yayın Yeri: Gökalp, Attaleia 1999, s. 74 nr. 3; SEG 49 (1999) nr. 1879.

Ἀτταλέων πόλει Ἀνείκητος Σεραπίωνος ΑΛ[

"Attaleialıların kentine Serapion oğlu Al- 'lı Aniketos (armağan etti)".

Kilisenin güneybatısında, bir *tholos*'un temel blokları *in-situ* durmaktadır. Görünen kısmı, bütün dairenin sadece üçte birini oluşturmaktadır. *Tholos*'un güney kısmı, kilisenin güney tarafından geçen cadde altında kalarak görünmemektedir. Bu *tholos*'tan *monopteros*'un son derece zengin işlenmiş arşitravı kalmıştır. Yazıt, ön yüzünde, bir band üzerinde yer almaktadır.

Yazıtın devamı, başka bir arşitrav bloğu üzerinde bulunmaktadır. Satır her iki blok üzerinde simetrik olarak duruyorsa, satırın yaklaşık olarak yarısı mevcut durumdadır. ΑΛ[, Serapion'un *ethnikon*'u olabilir. Artikelsiz olduğu için ΑΛ[tamamlamasının, objekt olması ihtimali daha düşüktür.

4.2.2 Marcus Iulius Sanctus, Kemer Yaptırıyor

Buluntu yeri: Antalya Kalesi. Mendireğin başladığı kale burcunun 15 m. ilerisinde, yıkık bir burcun üzerindedir. (Bosch) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: Vespasianus'un (İ.S. 69–79) ölümünden sonra.

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 3; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 198 nr. 229; Brandt, Gesellschaft 1992, s. 103. y: 0.69 m., g: 0.40 m., d: 1.44 m., h.y.: 0.06–7 m.

Arşitrav parçası. Şehir kapısına ait olabilir. (Bosch)

- — — Θεῶ Οὐε[σπασιανῶ — — —]
2 καὶ Μ(ἄρκος) Ἰούλιος Σάνκτος ἐ[ποίησαν — — —]
τὴν δὲ ψαλίδα ἐκ τοῦ ἰδίου — — —

"M(arcus) Iulius Sanctus, filanca ile birlikte rahmetli Vespasianus'a ithafen kendi kesesinden bir kemer yaptırdı."

Pamphylia'da imparatorluk kültürünün belirtilerine Flaviuslar Dönemi'nde bilhassa Vespasianus'un yönetim döneminde kentlerde sık bir şekilde rastlanmaktadır. Örneğin, Perge'de Vespasianus Dönemi'nde kente nekor ünvanı verilmiştir⁴⁶⁴ ve ardından Megala Kaisareia Bayramları kurulmuştur. Vespasianus'a Perge *boule* ve *demos*'u bir hamam adar⁴⁶⁵. Perge'deki yapı Vespasianus henüz yaşarken yapılmıştır. Side'de ise yine Flaviuslar için yapılar yaptırılmaktadır⁴⁶⁶. Attaleia'da bulunan yazıt da imparatora yine bu amaçla yaptırılan görkemli bir yapı olmalıydı.

Vespasianus Dönemi'de Pamphylia'nın Lykia–Pamphylia Eyaleti olarak birleştirilmesinin ardından Side ve Pamphylia kentlerinde olduğu gibi yeni düzenleme sonucunda bir teşekkür ifadesi olarak yapı yaptırılmış da olabilir.

4.2.3 Iulia Sancta Kule Yaptırıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Takı'nın solundaki kule duvarı.

Tarihi: İ. S. 120

Yayın yeri: CIG, 4340h, s. 1159; Le Bas–Waddington, Voyage 1870, s. 332 nr. 1361.

Ιουλία Σάνκτα
2 τὸν πύργον
ἐκ τῶν ἰδίων
4 ἀνέστησεν.

"Iulia Sancta kuleyi kendi kesesinden diktirdi."

Tanınmış Iulii ailesine mensup olan Iulia Sancta, Hadrianus Dönemi'nde Attaleia'da bilinen en önemli karakterlerden birisi olmuştur. Fabia kabilesindendirler. Iulia Sancta ayrıca, Hadrianus'un kızkardeşi Domitia Paulina'nın ve karısı Sabina'nın heykellerini diktirmiştir⁴⁶⁷. Flavius'lar Dönemi'nde yaşamış olan Lucius Iulius Sanctus (Katalog, nr. 4.1.3.7) ile akrabadır. Iulii Ailesi'nden tanıdığımız diğer kişiler, C. Iulius Asper, Sanctus ve Rufus'tur. Aileden bilinen bir diğer C. Iulius Asper'in kariyeri iyi bilinmektedir: Commodus Dönemi'nde *suffekt consul*, 200/210 yıllarında Afrika *proconsul*'u 212'de ikinci kez *consul* olmuştur⁴⁶⁸. Bu bilgilerin dışında, Halfmann'ın bir diğer tahminine göre, Iulia Sancta, Sagalassos'ta bulunan bir yazıtta onurlandırılan Traianus-Hadrianus Dönemi ? procurator'u M. Iulius Sanctus Maximinus'un kızı⁴⁶⁹, Iulius Maximianus'un ise kızkardeşidir⁴⁷⁰. Bu bilgiler ışığında, Iulia Sancta'nın Attaleia ya da Sagalassos kökeni net değildir.

4.2.4 Rufus, Kemerler Yaptırıyor

Buluntu yeri: Liman civarından Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Depo karşısı–Env. Nr. 173. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Yüksek ve dar harfleri ve yazıt karakteri nedeniyle İ. S. 3. yüzyıl.

⁴⁶⁴Şahin, Epigr. Anat. 11 (1988) s. 115 nr. 22.

⁴⁶⁵Şahin, Perge 1999, s. 68 nr. 54.

⁴⁶⁶Nollé, Side 1993, s. 300 nr. 32 ve s. 301 nr. 33.

⁴⁶⁷Bk. Katalog, nr. 4.1.1.10.

⁴⁶⁸Halfmann, Senatoren 1979, nr. 134.

⁴⁶⁹SEG 43 (1993) nr. 956.

⁴⁷⁰SEG 43 (1993) nr. 955.

Yayım Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 25; Bean, Inscriptions 1958, s. 42/3, nr. 40; SEG 17 (1960) nr. 598; Brandt, Gesellschaft 1992, s. 103; Merkelbach–Stauber, Steinepigramme IV, s. 131 nr. 18/12/07. Blokların her biri y: 0.30 m., g: 0.89 m., d: 0.28 m., h.y.: 0.08 m.

Gri kireç taşından iki blok. Yazıt bir binaya ait olmalıdır.

Ἀψίδας ἀρρήκτους στήσας, καθαρῶτατε Ρουῦφε,
2 καὶ πάντα τελέσης ἀυξόμενος προκοπαῖς.

"Sen, sarsılması zor kemerleri diktiren pek dürüst Rufus !
diğer iyi seyleri de tamamlayabilesin ve terfi yoluyla ilerleyesin!"

STR.2 τελέσης, τελέσεις yerine.

καθαρῶτατε'den şu sonuç çıkarılabilir: Yazıttan anlaşıldığına göre, masraflarını kendisi karşılayarak kemeri yaptıran kişi ya vali, ya da hakimlik yapan bir kişiydi. Rufus, muhtemelen kubbeli ya da kemerli bir bina ya da kemerli bir galeri yaptırmıştır. Attaleia'da, 3. yüzyıldan bilinen başka bir Rufus'u tanımıyoruz. Komşu kent Perge'den bilinen, Rufus adlı valinin yazıtı ise Geç Roma–Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir⁴⁷¹. Brandt'a göre, bu kemerler *gymnasion* ya da *palaistra*'ya aittiler⁴⁷². Son yıllarda Phaselis Kenti'nde bulunan bir yazıttan öğrenildiğine göre, Rufus adında bir Lykia- Pamphylia procurator'u kentteki faaliyetleri nedeniyle Phaselis danışma ve halk meclislerince onurlandırılmaktadır⁴⁷³. Yazıt, 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Attaleia'daki Rufus ile Phaselis'teki procurator Rufus, yapı faaliyetleri edeniyile aynı kişiler olabilirler.

Yazıt, kemerin yapımından sonra işlenmiştir ancak, tüm yapının yapımından önce yazılıp yazılmadığı belirsiz kalmaktadır.

4.2.5 N. N.

Buluntu yeri: Şehir dışına açılan ve kışla meydanına giden kapının yakınlarında, bir mermer arşitravın en üst *fascia*'sında. (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamamıştır.

Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 157 nr. 7. Harfler çok büyüktür (Von Lanckoronski)

— — —ου Τιτι— — —

Sondaki I nedeniyle Von Lanckoronski, Titus ya da Antoninus Pius ile bağlantılı olabileceğini düşünmektedir. Aspendos'tan bir yazıttaki tamamlamada ise Αὐσπικᾶτ]ου Τιτι[ννιανοῦ şeklindedir. (Von Lanckoronski, nr. 64bc).

4.2.6 Marcia Aurelia Vatani İçin Yapı Yaptırıyor

Buluntu yeri: Westende der Stadt in dem polygonalen Turme gegenüber dem Eingang zum Kasernenhof. (Keil–Bauer) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayım Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 27. y.: 0.47 m., g.: 2.34 m., h.y.: 0.10 m.

Wand– Architrav mit drei durch Rundstäbe getrennten Fascien, rechts gebrochen.

Arşitravın sol kısmı kırık değil, sağ kısmı kırık ve sol tarafındaki blok yok.

⁴⁷¹ Şahin, Perge 2004, s. 19 nr. 294.

⁴⁷² Brandt, Gesellschaft 1992, s. 103.

⁴⁷³ M. Adak- N. Tüner- S. Şahin, Neue Inchriften aus Phaselis I, şurada: Gephyra 2, 2005, s. 11 vd.

Ι ΤΗΓΛΥΚΥΤΑΤΗΠΑΤΡΙΔΙ ° ΜΑΡΚΙΑ ° ΑΥΡΗΛΑ κίρκ

τῆ γλυκυτάτη πατρίδι Μαρκία Αὐρηλία [

“Marcia Aurelia, pek sevgili vatanı için - - - yaptırdı.”

Bu yazıt dışında, Marcia Aurelia ismi Mnara kentinde bulunan bir lahitte geçmektedir. Bu yazıtta göre, Phaselis vatandaşı olan Marcia Aurelia Myrmla, kendisi ve ailesi için mezar yaptırmıştır. Mezar ihlali için belirlenen ceza Zeus Solymos'a 2500 *denaria* ödemekle yükümlüdür⁴⁷⁴. Attaleia'daki yazıt sağ tarafta devam ettiği için bir ihtimal Myrmla şeklinde tamamlanabilir. Vali Mucianus ve Hadrianus'un karaya çıkış yazıtı gibi Phaselis'ten Attaleia'ya getirilmiş olabilme ihtimali bulunmaktadır.

4.2.7 N. N.

Buluntu yeri: Yunan okulunda. Im Rurcan der griech. Schule. (Keil–Bauer)

Tarihi: Omega karakteri, gövdede içe doğru uçları dönük ve altta da iki düz çizgi şeklinde.

Yayın Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 28. y.: 0.35 m., g.: 0.91 m., k.: 0.185 m., h.y.: 0.115 m. Arşitrav parçası, sağ tarafı kırık durumdadır.

Ω Ι Ω Φ Ε Λ

4.2.8 T. Helvius Basila Aracılığıyla Yol Yapılıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Tak'ının yaklaşık 300metre doğusunda bulunup Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Caligula hükümdarlığının ilk yılı olan 37 yılı.

Yayın Yeri: Mitchell, Galatia 1986, s. 23 vd.; Şahin, Perge 1999, s. 36 nr. 22 dn. 64. Friz bloğu. y.: 0.80 m.; g.: 1.57 m.; d.: 0.17 m. beyaz mermerden levha. Yazıt 4 satırdan oluşmaktadır. Taşın sağ ve sol tarafında bloğun diğer parçaları olmadığı için eksiklikler vardır.

1980 yılında Antalya Müzesi'nin, kentte yaptığı bir kurtarma kazısı sırasında, Hadrianus Tak'ının yaklaşık 300metre doğusunda bulunmuştur. Muhtemelen İ. S. 6. yüzyıla ait olan bir Bizans mezar kalıntısı da bulunmuştur. Mezarlardan birinde, daha erken tarihli Latince bir blok da devşirme olarak kullanılmıştır.

Tamamlama: Şahin.

[Ti. et C. Ca]esares Augusti po[nti]–
2 [fices m]aximi tribunic(ia) pot[esta]–
[te plate]am per T. Helvium Basil[am]
4 [? l]eg(atum) suum pro. pr. munieru[nt]

"Tiberius ve Caligula, Caesar'lar, Augustus'lar, Pontifeks Maximus'lar (en yüce rahipler), hükümdarlığının ilk yılında sütunlu yolu, *legatus*'ları T. Helvius Basila aracılığıyla yaptırdılar."

⁴⁷⁴ SEG 51 (2001) nr. 1829; AE 2001, nr. 1926.

T. Helvius Basila: Tiberius ve Caligula dönemlerinde Galatia valisi. (PIR², H nr. 67; PIR², B nr. 59)

Mitchell, bloğun başka bir Pamphylia kentinden gelmesinden çok, Attaleia'da bir binaya ait olması gerektiğini, yol yapımıyla bağlantılı bir yazıt ise o zaman kent kapısından ya da yol ile bağlantılı bir resmi binadan, muhtemelen Perge yönündeki, kentin doğu kapısından getirilmiş olması gerektiğini belirtmektedir.

Okumayla ilgili problemler var: 1. ve 4. satırın sonları ve 2. ve 3. satırların başları. Bazı yol yazıtlarının gösterdiği üzere *munire* fiili yol kurmayla ilgili kullanılan bir fiildir. Pamphylia'da bu dönemden bilinen başka bir yol yapım yazıtı da Antalya'nın doğu kapısında bulunan bilingual yazıt, Perge'ye bakan tarafta durmaktaydı. İmparator Claudius'a *procurator*'u M. Arruntius Aquila aracılığıyla adanmaktadır. Ama Aquila yazıtında, yolu yeniden yaptırdığı belirtilmektedir. Sadece bu yazıt aracılığıyla Pamphylia'da Iulius Claudius yol binası düşünülebilir mi? Claudius yazıtında, *procurator*'unun var olan yolu onarttığı görülmektedir. Basila yazıtı ise, yol binasının zaten var olduğunu göstermektedir. Mitchell her iki yazıtın, Roma otoriteleri tarafından, Pamphylia sahil kentlerinden Pisidia'ya Augustus yol ağı olarak ve *Via Sebaste* olarak bilinen– yeni kurulan kolonilerle diğerlerini birbirine bağlayan– yol ile bağlantılı olduğunu önermektedir. 1. satırdaki Augusti ifadesinden aynı anda iki imparatorun yönetimde olduğu ilk etapta düşünülebilir ama bu erken dönemde bu olası değildir. Bu nedenle, bir imparator döneminde başlamış ve kendisinden sonra gelen imparator da tamamlanmış olabilir, Tiberius ve Gaius⁴⁷⁵ olabilir.

Komşu kent Perge'den arşitrav üzerinde yer alan bir yazıt yine T. Helvius Basila aracılığıyla Perge'de bir yapının yaptırıldığını göstermektedir. Ama ne tür bir yapı olduğu belirsiz kalmaktadır. S. Şahin, Perge'deki taşın buluntu yeri nedeniyle bu yapının, Tiberius Döneminde, İ. S. 15 yılında yaptırılan sütunlu cadde ile bir bağlantısının olduğunu düşünmektedir⁴⁷⁶. Attaleia'da Claudius Dönemi'nde yol restorasyonunu söz konusu olduğuna göre, var olan yol daha erken bir dönemde olmalıdır. Basila'nın isminin geçtiği bu yazıt, bu dönemde Attaleia'da bir yol yapımı olduğuna işaret etmelidir. Söz konusu yol, buluntu yeri itibarıyla Perge ve Attaleia arasında mıdır ?

4.3 Adak Yazıtları

4.3.1 Pan' Adak

Buluntu yeri: Kaleiçi'nden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: 1-2. yüzyıl ? (SEG)

Yayın Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 39 nr. 31; SEG 17 (1960) nr. 589. y: 0.13 m., g: 1.66 m., d: 0.31 m., h.y.: 0.038 m.

Lento ? üç parçaya ayrılmış. Yazıt tam olarak okunabiliyor.

Μάρκος Γάουιος Εἰρηναῖος θεῶ Πανί.

"Marcus Gavius Eirenaius, Tanrı Pan'a (ithaf etti)"

Pan'a adakta bulunan Marcus Gavius Eirenaius, Roma Görevlilerini Onurlandırma Yazıtları – nr. 13'te, patronu ve *evergetes*'i Marcus Gavius Gallicus'u bir heykelle onurlandırmaktadır. Eiranaius'un bu bölümdeki yazıtı ise, Attaleia Kenti'nde, Pan'a ithaf edilen tek yazıttır. Pan'a

⁴⁷⁵Gaius'un Roma'daki binalarla ilgisine Suetonius değinmiştir: Gaius 21: opera sub Tiberio semiperfecta, templum Augusti theatrumque Pompei, absolvit.

⁴⁷⁶Şahin, Perge 1999, s. 36.

yapı adakları nadirdir. Doğa tanrısı olması nedeniyle tapınımı daha çok, mağaralarla bağlantılıdır.

4.3.2 Herakles'e Adak

Buluntu yeri: Antalya'da bir evden müzeye getirilmiştir. Taş Depo II–Env. Nr. 64. Yazıt, tekrar okunmuştur.

Tarihi: 1-2. yüzyıl ?

Yayımlanma Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 39/40 nr. 32; SEG 17 (1960) nr. 590. y: 0.34 m., g: 0.425 m., d: 0.145 m., h.y.: 0.015–0.02 m.

Kireç taşı stel üzerinde Tanrı Kakasbos'u betimleyen, at sırtında ve elinde sopa tutan, bir kabartma var. Bacakları profilden verilmiştir. Kakasbos hakkında, L. Robert, Hellenica III 1946, 38/73, 173/4; Metzger, Adalia 1952, s. 13/14 nr. 2.

Τροκόνδας δὲς Ἡρακλῆ ε[ὐχήν].

"Trokondas oğlu Trokondas Herakles'e adak olarak (bu eseri ithaf etti.)"

Kakasbos'un Herakles'le özdeşleştirilişi için bk. Robert, Hellenica III s. 51, 173. Trokondas adı Lykia ve Pisidia'da sık görülmektedir. Bu isim için bk. Mezar Yazıtları- nr. 3'teki açıklamalar. Tanrı, kabartmada, atlı tanrı olarak tasvir edilmesine rağmen yazıtında Herakles olarak adlandırılmaktadır. Aynı durum Kibyra'dan bir yazıtta söz konusudur⁴⁷⁷.

4.3.3 Herakles'e Adak

Buluntu yeri: Belirtilmemiştir. Taş bulunamamıştır.

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi ?

Yayımlanma Yeri: Collignon, Inscriptions 1879, s. 346 nr. 28.

Heykel kaidesinin ayak kısmından bir fragment. y.: 0.06 m.; g.: 0.14. epassieur, 0.09

ΤΡΙΑCNEKNOY

ΗΡΑΚΛΕΙΕΥΧΗΝ

ΤΡΙΑCNEKNOY

Ἡρακλεῖ εὐχήν.

".....Herakles'e adak olarak (bu eseri ithaf etti.)"

Herakles'e adanan bu yazıtta, bir önceki yazıt gibi üst satırda, adakta bulunan kişinin isminin olması beklenmektedir. Collignon'un 1. satırı okuması doğruysa eğer, Τριλας önerilebilir. Bu isim şimdiye kadar görülmemiştir. Τερμιλας (Pisidia'da) Τρεμιλας (Pamphylia'da) gibi benzer örnekler için krş. Zgusta, § 1537-1, 1537-2.

4.3.4 N. N.

Buluntu yeri: Antalya'da bir evden müzeye getirilmiştir. Taş Depo II–Env. Nr: 89. Yazıt kontrol edilmiştir.

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi ?

Yayımlanma Yeri: Metzger, Adalia 1952, s. 28/9 nr. 13; Bean, Inscriptions 1958, s. 40 nr. 33; SEG 17 (1960) nr. 591. y: 0.27 m., g: 0.29 m., d: 0.08 m., h.y.: 0.02 m.

⁴⁷⁷Corsten, Kibyra 2002, s. 114, nr. 84.

Mermer *stel*. Üzerinde belki de tanrı Sodzon'a işaret eden bir kabartma vardır. At üzerinde pelerinli bir erkek figürü. At ile birlikte gövdesi profilden yüzü ise cepheden verilmiştir. Figürün başı kırık bir alınlığın içindedir. Yazıt, stelin alt kısmındadır ve çok zarar görmüş durumda olduğu için iyi okunamamaktadır.

..Δ Α Ι Ι . Α Ν Ι Υ Ι Ç

4.3.5 Sodzon'a Adak

Buluntu yeri: Konya Müzesi'ndedir.

Tarihi: İ. S. 3-4. yüzyıl.(Mclean)

Yayın Yeri: Cronin, Report 1902, s. 115 nr. 33; Mendel, Konia 1902, s. 220 nr. 1; Mclean, Inscriptions 2002, s. 7 nr. 16. y.: 0.30 m., g: 0.16 m., d: 0.025 m.

Mermer dikdörtgen bir levhadır. Ortasında uzun saçlı, ayakta duran çıplak bir erkek figürü, ayakları profilden, yüzü frontal verilmiştir. Sağ elinde muhtemelen *plectrum* taşımakta, sol elinde *kithara* tutmuş, *kithara*'nın altında ayakta duran bir yılan ve onunda altında boğa başı durmaktadır.

Μᾶρκος Αὐ-
2 ρῆλις Σώ-
ζοντι ὑπ-
4 ἐρ τέκν-
ων εὐχίην.

„Marcus Aurelis, Sodzon'a çocuklarının selameti için adayı (sundu.)“

STR.1–2 Αὐρῆλις, Αὐρῆλιος'un kaba şekli.

Genellikle atlı tasvir edilen bir tanrı olan Sodzon, yaygın biçimde Küçük Asya'nın güneybatısında, Lykia, Kibyris ve Pisidia'da görülen bir tanrıdır. Batı Pisidia ve Kibyris için, N. P. Milner, An Epigraphical Survey in the Kibyra–Olbasa Region conducted by A. S. Hall, RECAM 3 (1998) nr. 10.21 (Lagbe), 100.7 (Tefenni), 115.6 (Karamanlı), 160.1 ve 2 (Karacaören). Beyşehir Gölü'nün kuzeyinde Neapolis Ovası'nda, Viranköy'de MAMA 8. 397; Sura (Lykia) için SEG 31 (1981) nr. 1310; Aizanoi'daki örnek için MAMA 9. 58.

Sodzon, ışın motifli büstüyle Helios ile birlik içerisindedir. Bu özelliği Apollon ile benzerliğini göstermektedir. Bazen de Apollon ve Sodzon bir kabul edilmektedir: Akmonia (Phrygia) SEG 26/27 (1976/77) nr. 1353. Attaleia'dan bu yazıtta, Sodzon, Apollon'un atributu olan *kithara* ile verilmiştir. Ayrıca, Sizma'da Apollon Sodzon olarak adlandırılır. Mastaura'daki sikkelerde Apollon gibi görünmektedir. (Mclean)

4.3.6 Duaları İşiten Tanrıçaya Adak

Buluntu yeri: Bucak'ın güneyinde bulunan Karapınar Köyü'nden Antalya'ya getirilmiştir. (Adalia Hükümet Konağı'nda korunurken Pace, yayınlamak için izin aldığını belirtmiştir) Yazıt bulunamadı.

Tarihi:

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1916/20, s. 37/38 nr. 20; SEG 2 (1925) nr. 709; Bean, Inscriptions 1958, s. 40/1 nr. 35; SEG 17 (1960) nr. 593; Horsley–Mitchell, Inscriptions 2000, s. 102, nr. 92. y.: 0.50 m., h. y.: 0.012 m.

Yazıt, mermerden küçük bir kadın heykeli üzerindedir. Giysisi drape edilmiş olan kadın figürü sağ elinde bir başak demeti tutmaktadır.

Γάεις Ἄουλος Σά-
2 τ<ο>ρνος θεᾶ ἐπικῶ.

"Gaius Aulus Saturnus (bu heykeli) duaları işiten tanrıçaya (adadı)"

STR.1 Γάεις = Gais= Gaius
Ἄουλος= Ἀῦλος
ἐπικῶ = ἐπηκόω

Paribeni, bu isimleri ya Gaius Aulus Saturnus ya da Gaius Avil(l)ius Saturnus olarak yorumlamaktadır. Horsley ve Mitchell'a göre ikinci isim daha mantıklı görünmektedir. Çünkü Andeda'dan bir yazıtta C. Avillius Vibianus Crispus ile karşılaştırmaktadırlar.

"Adak sunma bir tapınım alanında yapılmıştır. Fakat lokasyonu yapılamamaktadır, olasılıkla Karapınar'a yakındır. Kutsal alandan başka yazıtların olmaması, bu yazıttaki tanrıçanın kimliğinin belirlenmesini engellemektedir." Horsley–Mitchell.

Tanrıçanın elinde başak demeti tutması, bu tanrıçanın tarımla bağlantılı olduğuna işaret edebilir. Tanrıçanın duaları işitmesi ve adakta bulunma, tarımla bağlantılı bir dileğin yerine getirilmesi ve ardından bir teşekkür ifadesini gösterebilir.

Duaları işiten tanrı, θεὸς ἐπηκόος *epitheton*'u için bk. O. Weinreich ΘΕΟΙ ΕΠΗΚΟΟΙ, AM 37, 1912, 1 vd; H.S. Versnel, Religious Mentality in Ancient Prayer, in: (Ed.), Faith, Hope and Worship, Leiden 1981, s. 34 vd.

4.3.7 Tiberis Nehri'ne Adak

Bulutnu yeri: Antalya'da bir evden müzeye getirilmiştir. Ön Bahçe– Env. Nr. 384. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: İmparatorluk Dönemi

Yayın Yeri: J.–L. Robert, Hellenica IX (1950) s. 50/1 nr. 2; Klaffenbach, Robert 1951, s. 390 nr. II–2; Bean, Inscriptions 1958, s. 41 nr. 36; SEG 17 (1960) nr. 594. y: 0.515 m., g: 0.22 m., d: 0.20 m., h.y.: 0.02 m.

Yazıt, kabartmasız dört köşe altar üzerinde durmaktadır.

Εὐκτήμων
2 καὶ Ἀγαθό-
πους ποτ<α>-
4 μῶ Τιβερί-
νω εὐχήν.

"Euktemon ve Agathopous, Tiber Nehri'ne (bu altarı) adak (olarak sundu.)"

Adak, Robert'e göre Tiber Nehri ile bağlantılıdır. Nehrin ismi Latince formunda verilmiştir. Ayrıca, Tiberius'a ait bir nehir de bilinmemektedir. Attaleia'da geçen Agathopous adı için krş. Viale, Annuario VIII–IX 369, nr. 8.

STR.2–3 Agathopous, "ayağı uğurlu" anlamına gelerek bilhassa köleler için kullanılan bir isimdir.

Euktemon ve Agathopous'un Attaleia'da Tiber Nehri için adak adaması ilginç bir örnektir. Romalı ismi taşımamaları nedeniyle İtalya'dan Asia Minor'a gelip Latin geleneklerini sürdürmeleri beklenmemektedir. Lykia-Pamphylia bölgelerinde Tiber ismiyle bağlantılı bir nehir bulunmamaktadır.

4.3.8 Kakasbos'a Adak

Buluntu yeri: *Parthenagogeion* yakınlarında, Cumanun Camisi'nin doğusunda (Paribeni–Romanelli) Taş, bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, *Studii* 1914, nr. 3; Keil–Bauer 1914, I nr. 1–K. Asya Komisyonu'nda Keil–Bauer notlarından da kontrol edilmiştir, ıstampajı yok. Ayrıca, Robert, *Hellenica III* (1946) s. 51 vd.

Kireçtaşıdan üzerinde kabartma olan küçük bir stel.

ΑΡΤΕΜΕΙΣ ΑΠΟΛΩ-
2 νίου Θεῶ Κακάβω [ε]ϋ-
 χήν.

„Apollonios kızı Artemeis (bu) adağı Tanrı Kakasbos'a (adadı).“

ΑΡΤΕΜΕΙΣ = ΑΡΤΕΜΙΣ

Sağ tarafa bakan bir atlı olarak tasvir edilen Kakasbos, esasen Küçük Asya'nın güneybatısında yaygınlaşmış yerel bir tanrıdır. Bir Pamphylia kenti olarak Attaleia'da bulunuşu, ilk olarak, taşın başka bir yerden getirilmiş olabileceğini akla getirmektedir. Bu konuyla ilgili ayrıca bk. Jameson, *Attaleia* 1970, s. 124.

Kakasbos ile ilgili örnekler için ayrıca bk. Corsten, *Kibyra* 2002, nr. 86; krş. Corsten, *ibid.*, nr. 85. 99; *Pisidia*'da, SEG 41 (1991) s. 432 nr. 1266. Ayrıca bak. R. Lebrun, *Kernos* 7 (1994) 145–157.

4.3.9 Tanrılara Adak

Buluntu yeri: Sultani Okulunun avlusunda bulunmuştur. (Pace). Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Taş, müzede bulunamamıştır.

Yayın Yeri: Pace, *Adalia* 1923/4, s. 423 nr. 125; SEG 6 (1932) nr. 645. Yuvarlak altar. Meyveler, çiçekler ve *bukranion*'larla süslenmiştir. Taşın özellikleri genel olarak Rhodos tipini göstermektedir. (Pace)

- -
2 φιλος Δ - -
 - Θεοῖς.

„D[- -] oğlu [- -] philos, tanrılar için [bu altarı adadı].“

Adak, bütün tanrılar için yapılmış olabilir mi? Sillyon'da πάντες θεοί için rahiplik makamı var. (F. Jakobi, πάντες θεοί, *Diss. Halle*, 1930; K. Ziegler, *RE* 18, 3, 1949, s.v. Pantheon, s. 697–747; Nolle, *Side* 1993, s. 257)

4.3.10 Hermes, Nympe'lere Adakta Bulunuyor

Buluntu yeri: Attaleia. (Bugün Roma Ulusal Müzesi'ndedir.)

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi ?

Yayın Yeri: Metzger, Adalia 1952, s. 65/6 nr. 36; SEG 17 (1960) nr. 611.

Pedimentli dikdörtgen steldir, *tympanum*'u dekorsuzdur. Kabartma, iki sütun arasında yer almaktadır. Cephede dokuz *nymphē* bulunmaktadır.

Ἑρμῆς Τροκόνδου Συ[4-5]
2 Τροκόνδου Νύφες ε[ὐχήν].

"Trokondas oğlu Su[...] oğlu Trokondas oğlu Hermes (bu steli) Nymphē'lere adak olarak (sundu)"

STR.1–2 Trokondas adı Lykia ve Pisidia'da oldukça sık kullanılan yerli bir isimdir.

STR. 2 Νύφες= Νύμφαις

Stel, İtalyan işgalinden sonra Roma'ya İtalyanlar tarafından götürülmüş olmalı, yine de İtalyan araştırmacılar tarafından yayınlanmamış. *Stel*, Attaleia'da *nymphē* tapınınının varlığına işaret etmektedir.

4.3.11 Hermeis, Nymphē'lere Adakta Bulunuyor

Buluntu yeri: Attaleia. (Bugün Roma Ulusal Müzesi'ndedir.)

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi ?

Yayın Yeri: Metzger, Adalia 1952, s. 66/7 nr. 39; SEG 17 (1960) nr. 612.

İki satırlık yazıtı bulunan pedimentli dikdörtgen stelin üzerinde altı *nymphē* kabartması yer almaktadır.

[Ἑρ]μῆς Πτηνεος Ν[ύμφαις]
2 [ε]ὐχήν.

"Ptenis oğlu Hermeis, Nympheler için (bu steli) adak (olarak sundu)."

STR.1 Ptenis adının Pamphylia ismi olup olmadığı belli değildir⁴⁷⁸.

Doğa tanrıçası Nympheler için adak adama, Attaleia'da sık görülmektedir. Bilhassa su kaynaklarıyla ilgili olan bu mitolojik karakterlere, Küçük Asya'nın birçok yerinde de rastlanmaktadır⁴⁷⁹.

4.3.12 Klesippos, Moira'lara Adakta Bulunuyor

Buluntu yeri: Antalya. Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Sunak, müzede bulunamamıştır.

Tarihi: İ. S. 1-2. yüzyıl (Robert)

Yayın Yeri: J.–L. Robert, *Hellenica IX*, s. 51–56 nr. 331; Klaffenbach, Robert 1951, s. 390 nr. II–3; Merkelbach–Stauber, *Steinepigramme IV*, s. 128, nr. 18/12/01. Altar.

Μοίραις
2 τὸν βωμὸν
μνήμης

⁴⁷⁸Zgusta, *Personennamen* 1964, s. 442, § 1312.

⁴⁷⁹Örneğin, Pamphylia'dan Side Kentinde, Pisidia, Antiokheia'da: SEG 6 (1932) nr. 561; Lykia'da, Patara: TAM II nr. 416. Çandır'da: Pace, Adalia 1916/20, s. 62 nr. 57 vd., SEG 2 (1925) nr. 676 vd., Idebessos'ta: Pace, Adalia 1916/20, s. 69 vd. nr. 77 vd., SEG 2 (1925) nr. 692 vd. Diğer bölgeler için bk. W. Ruge, şurada: RE XVII, 2, 1937, s. v. Nymphai, s. 1566 vd.

4	καλοῦ καλοκαίρου
6	Κλήσιππος ποί- ησε νέω καλῶ
8	καλοκαίρω. /

Μοίραις | τὸν βωμὸν | μνήμης || καλοῦ | καλοκαίρου |
Κλήσιππος ποί | ησε νέω καλῶ | καλοκαίρω.

„Klesippos (bu) sunağı, Moiralar'a güzel yaz mevsimi anısına, güzel yeni bir yaz için diktirdi."

Moiralar için adanan yazıt, iki *hexameter*'den oluşmaktadır.

STR.5 καλοκαίρος kelimesi, "yaz, güzel hava" anlamlarına gelmektedir. (Pape, Bd I, s. v. Καλοκαίρα, s. 1313)

Yazıtta göre, adağı adayan Klesippos, daha önce de güzel bir yaz mevsimi geçirmiş ve bu sefer de yine yeni bir güzel mevsim dileğinde bulunmaktadır.

4.3.13 Quintus ve Quintus Valerius, Sodzon'a Adakta Bulunuyorlar

Buluntu yeri: Attaleia (Bugün Lugduni Batavorum Müzesi'ndedir)

Tarihi:

Yayın Yeri: Collignon, Inscriptions 1879, s. 346 nr. 29; H. W. Pleket, Gk. Inscr. at Leyden, 47 nr. 54; L. Robert, Hellenica III, 1946, 62/3, 68/72; SEG 18 (1962) nr. 569.

Σώζοντι εὐχήν
2 Κόϊντος
Οὐαλέριος Κο(ῖντου) υἱός.

"Quintus oğlu Quintus Valerius, Sozon'a adak (sundu)"

STR.1 Οὐαλέριος: O ve C ligatur

Sodzon ile ilgili açıklamalar için bk. Bu bölüm içerisinde, nr. 5.

Colignon: Süvari tanrının adak taşı. Taşın merkezinde, atıyla birlikte tanrının betimlendiği alçak bir kabartma yer almaktadır.

4.3.14 Hermaios, Duaları İşiten Tanrıya Adakta Bulunuyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Taş bulunamadı.

Yayın Yeri: Ormerod–Robinson, Annual 1910/11, s. 242, nr. 25. Ferteliks tarafından kopya edilmiş, Ormerod ve Robinson taşı görmemiştir. .

[— — Έ]ρμαίου Πίλλιτος
[Θεοῖς] ἐπηκόοις εὐχήν.

„Pillis oğlu Hermaios'un duaları işiten tanrılar için adağı (sundu)."

STR.1 Pillis adı, Pampylia dışında Lykia, Pisidia ve Isauria'da da geçmektedir⁴⁸⁰.

⁴⁸⁰Zgusta, Personennamen 1964, s. 430, § 1257–2.

Duaları işiten tanrı, θεοῖς ἐπηκόοις *epitheton*'u için bk. O. Weinreich, ΘΕΟΙ ΕΠΕΚΟΟΙ, AM 37, 1912, 1 vd; H.S. Versnel, Religious Mentality in Ancient Prayer, in: (Ed.), Faith, Hope and Worship, Leiden 1981, s. 34 vd.

εὐχή: *Exvoto* F. T. van Straten, Gifts for the Gods, s. 65 vd.

4.3.15 Incertus

Buluntu yeri: Antalya. Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Stel müzede bulunamamıştır.

Yayın Yeri: Metzger, Adalia 1952, s. 58/9 nr. 31; Bean, Inscriptions 1958, s. 41 nr. 37; SEG 17 (1960) nr. 595 y: 0.40 m, g: 0.26 m., d: 0.10–20 m.

Mermer stel üzerinde, ayakta duran bir erkek kabartması vardır. Yazıt, stelin alt tarafındadır, yazıtın okunuşu ve kabartmanın detaylarını belirlemek zordur.

..ΩΚΑΡΕΙΤΩΝΟC.

2Ι Γ..

[Θε]ῶ Καρείτων OC

2 Ι Γ . .

"Os.... oğlu Kareiton, tanrı için (?) (bu adağı sundu)"

STR.2 Tamamlama, Bean.

Kareiton adından önce gelen üç harflik yere θεός'un dativ formu uygun görünmektedir. Adakta bulunan kişi olarak Kareiton ismi, genitiv halden çok, nominativ halde beklenmelidir. Kareitonun'un babasının adının beklendiği Οσ[.....] ismi için birçok tamamlanma seçenekleri bulunmaktadır, bk. Zgusta, Personennamen 1964.

4.3.16 Magna Mater ?

Buluntu yeri: Heykel, Çandır Nehri yatağında bulunmuştur. Müzenin eski envanter kayıtlarına göre, İtalyan Konsoloslugu'na, buradan da Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Fakat müzede bulunamamıştır.

Tarihi: Roma Dönemi'nin yüksek döneminden değildir. (Metzger) 2. ya da 3. yüzyıl (Vermaseren)

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 24/25 nr. 13; Pace, Adalia 1923/4, s. 420/1 nr. 120; SEG 6 (1932) nr. 644; Metzger, Adalia 1952, s. 38/39 nr. 17; SEG 17 (1960) nr. 617; Vermaseren, Corpus 1987, s. 220 nr. 736. Harf yüksekliği bilinmiyor. y: 0.28 m.

Yazıt, mermer bir heykelin kaidesinde yer almaktadır. Kybele, yüksek kabartma şeklinde, her iki yanında oturan aslanlarla verilmiştir. Kaide yüksekliği korunmuştur. Kybele cepheden verilmiş, oturur durumdadır. Sağ elinde *phiale*, sol elinde *tympanon* tutmaktadır. Yazıt, kabartmanın altında yer almaktadır. Kabartma kaba bir işçilikle yapılmıştır.

Metzger [.]κᾱς Μενεδήμου Μητέρ[ι].

Bean Βᾱς Μενεδήμου Μητέρ[ι].

L. Robert de Metzger gibi [.]κᾱς Μενεδήμου Μητέρ[ι] şeklinde okumuştur. Bean, „yazıtın sol tarafında bir eksiklik görünmektedir. İlk harf B ya da K olabilir. Bu isim tipi, Anadolu'da yaygındır. Νᾱς, Τᾱς, Μᾱς vb. Antalya'nın doğu ve kuzeyinde kullanılmaktadır.

Yazıt, Attaleia'ya ait değildir. Pisidia'dan ya da Phrygia'dan getirilmiş olabilir. Aslan, özellikle Phrygia'da yaygındır. Bas ismi de Phrygia ile ilişkili olabilir⁴⁸¹. Metzger ve Bean'in kopyaları mantıklı görünmektedir.

4.4 Mezar Yazıtları

4.4.1 Longus, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Pazar duvarı (Rott) Yazıt bulunamadı.

Tarihi: İ. S. 3. yüzyıl ?

Yayın Yeri: Rott, Denkmäler 1908, s. 366 nr. 66. y.: 0.08 m., g: 2.18 m.

Λόγγος ἑαυτῶ τὴν σωματοθήκην καὶ τῆ
2 συμ(β)ίῳ αὐτοῦ Αὐρ. Θεοφίλα(ι) καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ.

„Longus, (bu) lahdi kendisi, eşi Aur(elia) Theophila ve varisleri için (yaptırdı).“

Bu yazıt dışında bilinen diğer Aurelia Theophlia'lar, Pontus ve Byzantion'dandır. Pek sevgili kocası Aurelius Nobius'un anısı için mezar yaptırmıştır. (Studia Pontica, nr. 159.) Byzantion (Fraser-Matthews, Names, Bd. IV, s. 167).

Burada da mezar sahipleri Roma isimleri taşımaktadır. Aurelia isminden yola çıkarak bu şahsın, ismini *Constitutio Antoniniana*'dan sonra, İ. S. 212 ve sonrası, aldığı düşünülebilir.

4.4.2 Lucius Ancharius Capito'nun Mezarı

Buluntu yeri: Kent pazarı. (Paribeni) Yazıt, bulunamadı. Pazarın arkasında, okul inşaatı sırasında bulunmuş. Bu yer günümüzde Işıklar Caddesi üzerinde, Stadyumun karşısında, öğretmen evi yakınlarında bulunmaktadır. Yazıtın günümüzdeki akıbeti bilinmemektedir.

Tarihi: İmparatorluk Dönemi

Yayın Yeri: Rott, Denkmäler 1908, s. 366 nr. 65; Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 20/1 nr. 6; Cagnat–Besnier, Rev. arch. V^e ser. I (1915) 364, 47. Kalker taşından mezar taşı parçası. Ölçüleri belirtilmemiş.

L. Ancharius L(uci) f(ilius)
2 Aem. Capi(t)o missicius
ex leg(ione) III Cyrenaicae (sic)
4 ex testamento. Ar[bi]trio
heredum h(i)c s(itus) e(st).

"Lucius oğlu, Aemilia *Tribus*'una kayıtlı, III. Kyrenaika Lejyonu'ndan terhis, L(ucius) Ancharius Capito, vasiyetnamesi uyarınca, mirasçılarının şahitliği altında burada gömülmüştür."

4.4.3 Moles, Azatlıları Tarafından Gömülüyor

Buluntu yeri: Kent duvarı (Rott) Yazıt bulunamadı.

Tarihi: Harflerin şekilleri, yazıtın İ. S. 150 yılından sonraya tarihlenmesi gerektiğini göstermektedir. (Rott)

Yayın Yeri: Rott, Denkmäler 1908, s. 365 nr. 63.

Μόλητα

⁴⁸¹Zgusta, Personennamen 1964, s. 113, § 131–3.

2 Κολαλημέος Φασηλίτην
 Τ]ροκόνδας καὶ Δε-
 4 μ]ετρία καὶ Σύρος
 καὶ Τρέβημις οἱ ὑ-
 6 πὸ αὐτοῦ ἔλευθε-
 ρωθέντες καθῶς
 8 διέθετο.

„Kolalemis oğlu Phaselis’li Moles’i, onun tarafından azat edilen Trokondas, Demetria, Syros ve Trebemis, söz verdikleri gibi.

Yazıtta onurlandırılan şahıs, Attaleia vatandaşı değil, Phaselis vatandaşıdır. Moles, Trokondas, Trebemis adları Lykia’da oldukça iyi bilinmektedir⁴⁸². Syros ismi, Pamphylia’da daha önceden görülmemiştir. Bu isme, komşu kent Termessos’ta rastlamaktayız: SEG 41 (1991) s. 443, nr. 1298 ve 1300. Phaselis vatandaşı Moles’in mezar yazıtı niçin Attaleia Kenti’nde bulunmaktadır? Birinci olasılık, Moles’in ölmeden önce Attaleia’ya gelmesi. Moles, bir süre bu kentte yaşamış ve ölünce de azatlıları onu gömmüş olabilir. İkinci olasılık ise, taş, Phaselis’ten Attaleia’ya getirilmiş olabilir. İkinci ihtimal, Attaleia’ya getirilen diğer Phaselis yazıtları kapsamında, daha yakın gelmektedir.

4.4.4 Calpurnius Longus, Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Takı’nın yakını. (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamadı.

Tarihi: Flavius’lar Dönemi ?

Yayımlı Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 161 nr. 17. Çok büyük harflerle yazılmış. Üstte profillidir. g.: 0.40–0.60 m. y.: 0.82 m.

[Καλπ]ούρνιος Λό[νγος]
 2 [— —] ἑαυτῶι καὶ .[— —]
 [— — τ]ῆι γυναικὶ αὐ[τοῦ].

"Calpurnius Longus kendisi ve karısı için (bu mezarı yaptırdı)."

Yazıtta bahsedilen Calpurnius Longus’un, ünlü Calpurnii üyesi, kentin patronu Marcus Calpurnius Rufus’un oğlu L. Calpurnius Longus olması gerekmektedir. Yazıtın harflerinin anıtsal oluşu, mezar sahibinin önem derecesi konusunda da fikir vermektedir. Bilindiği üzere Calpurnius Longus, senatör sınıfında yer almaktaydı. (bk. Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 7-8)

4.4.5 Lucius Calpurnius Claudianus, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent surları. Antalya Müzesi’ne getirilmiştir. Arka Bahçe–Eski numarası: 239 Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi:

Yayımlı Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 48 nr. 45; SEG 17 (1960) nr. 601. y: 0.60 m., g: 0.95 m., d: 0.74 m., h.y.: 0.045–0.05 m.

⁴⁸² Trebemis için bk. Zgusta, Personennamen 1964, s. 524, § 1600–4; Trokondas için bk. Zgusta, a. g. e., s. 490 vd., § 1512–31; Horsley–Mitchell, Inscriptions 2000. Moles için bk. Zgusta, a. g. e., s. 323 vd., § 946–1; Kolalemis için bk. Zgusta, a. g. e., s. 240, § 657–1.

Kireçtaşından bloğun üst kenarlarının kırık olması dışında her tarafı sağlamdır.

[Λο]ύκιος Καλπούρνιος Κλαυδ[ιανὸς τὸ μνη]-
2 [μειῖο]ν ἑαυτῶ καὶ Ἀγριππείνω τ[ῶ υἱῶ· τὸ δὲ]
[κεν]οτάφιον τοῖς ἀπελευθ[έροις μου].

"Lucius Calpurnius Claudianus, anıtı kendim için ve oğlum Agrippinus için (yaptırdım.)
Kenotaphion'u ise azatlılarım için (yaptırdım.)"

Mezarı yaptıran L. Calpurnius Claudianus, gentil isminden de anlaşılacağı üzere, Calpurnii ile ilişki içindedir. L. Calpurnius Claudianus hakkında Attaleia'dan başka bir yazıtta sahip değiliz. Claudianus, muhtemelen ismini Lucius Calpurnius Longus'tan almıştır. (bk. Özel Şahıs Onurlandırmaları- nr. 8)

4.4.6 M. Calpurnius Epinicianus Mezar Yapıtıyor

Buluntu yeri: Kent surunun doğusundan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Env. Nr. yok. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: Harf karakterine göre yazıt İ. S. 2. yüzyıl.

Yayın Yeri: CIG 4340c; Le Bas–Waddington, Voyage 1870, nr. 1366; Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 162 nr. 23; Bosch, Antalya 1947, nr. 32; Robert, Bull. ép 1948, s. 202 nr. 229; krş. REG LXII (1949) 145, 186; Bean, Inscriptions 1958, s. 87 nr. 120; SEG 17 (1960) nr. 623; Kubinska, Monuments 1968, s. 30.

y: 0.39 m., d: 0.36 m., g: 1.70 m., h.y.: 0.04 m.

Gri kireç taşından uzun bir bloktur. Yazıt, bloğun üst kısmında yer almaktadır. Taşın yan taraflarında herhangi bir kırık ya da eksiklik yoktur.

M. Καλπ(ούρνιος) Μ. υ(ιός) Ἐπινεικανός [τοῦτο τὸ] ἡρώ-
2 ειον ζῶν κατεσκεύασεν ἑαυτῶ καὶ τοῖς ἰδίαις
αὐτοῦ ἀπελευθέρους.

"M(arcus) oğlu M(arcus) Calpurnius Epinicianus, bu *heroon*'u henüz yaşarken kendisi ve azat edilmiş köleleri için yaptırdı."

Taş bir aile mezarlığına aittir. Yazıt, taşın üst yarısını işgal etmiştir. Mezarı yaptıran M. Calpurnius Epinicianus, Calpurnii üyesi ve Kibyra'da Alassos Kenti'nde çiftlik arazisi sahibi L. Calpurnius Longus'un azatlısı M. Calpurnius Epinicius ile büyük bir olasılıkla akraba olmalıdır. M. Calpurnius Epinicius, yazıtlar aracılığıyla, efendisi L. Calpurnius Longus'u onurlandırmıştır. Yine yazıtlar aracılığıyla, Epinicius'un, Longus'un Alassos ve çevresindeki yerleri arazilerini uzun süreliğine kiraladığı öğrenilmektedir⁴⁸³.

Yazıtta geçen *heroon* ifadesi Anadolu'nun her yerinde yaygın kullanılan bir ifadedir. Termessos'ta olduğu gibi görkemli mezar yapılarına da işaret edebilir⁴⁸⁴.

4.4.7 Lucius Calpurnius Iuncus Silianus, Kendisi ve Karısı İçin Mezar Yapıtıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Yazıt bulunamadı.

⁴⁸³T. Corsten– T. Drew-Bear– M. Özsait, Forschungen in der Kibyrtis, şurada: EpigrAnat 30 (1998) s. 55 vd., nr. 5.

⁴⁸⁴Çeşitli bölgelerden örnekler için bk. Kubinska, Monuments 1968, s. 28 vd.

Tarihi: Calpurnius adı ve diğer Latin isimleri nedeniyle Roma İmparatorluk Dönemi olmalıdır.

Yayın Yeri: CIG 4341. Borrell–Bailie tarafından kopya edilmiş. Borrell. –Bailie, II, s. 221; Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 84.

CIG nr. 4365.

Λ]ούκ[ιο]ς Κα[λπ]ούρνιος Ἰο[υ]νκ[ος] [Σ]ειλιανός ζῶν ἑαυτῶ καὶ Κ[αλπ]-
ουρνία Νάνω τῇ γυναικὶ αὐτοῦ.

„Lucius Calpurnius Iuncus Silvanus, henüz yaşarken kendisi ve karısı Calpurnia Nanon için (bu mezarı yaptırdı)“

4.4.8 N. N., Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Yazıt bulunamadı.

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 38 nr. 40.

— — — — —

[..... τὴν σω]-
ματοθή[κ]ην ἑα[υ]-
τῶ καὶ τῇ γυναι[κ]-

5 [κὶ αὐ]τοῦ

„...lahdi kendisi ve karısı için ...“

Alt ve üst kısımları okunamayan yazıtın okunabilen kısımlarından anlaşıldığına göre, yazıt, klasik bir mezar yazıtı formundadır. Üst satırlarda, mezarı yaptıran kişinin adı beklenmektedir. Alt satırlarda ise, mezarı yaptıran kişinin karısı ve çocuklarının isimleri gelmeliydi

4.4.9 N. N., Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Yazıt bulunamadı.

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1916/20, s. 13 nr. 3; SEG 2 (1925) nr. 699 h.y.: 0.0 m. Mermer lahit parçası.

— — —

το[— — — ἑαυ]-
2 τῇ καὶ [γλυ]-
κυτάτῳ ἄν-
4 δρὶ Ζβαρδια-
νῶ καὶ τοῖς
6 εἰς (sic.) αὐτῶν.

„[Falanca isimli kişi], kendisi ve pek sevgili kocası Zbardianos ve çocukları için [bu lahti yaptırdı.]“

STR.4–5 Ζβαρδιανός= Pace, Bardianos ve Vardianos ismiyle Zbardianos’u karşılaştırıyor. Σαρδιανός ethnikonuyla da bağlantı kurulabilir. (Zgusta) Bunun dışında, Zgusta’da bu isim bir Lydia yerel dilinde isim olarak önerilmektedir⁴⁸⁵.

⁴⁸⁵ Zgusta, Personennamen 1964, s. 178 § 382 ve ilgili dipnot.

STR.6 εἰς = ἐκ

4.4.10 [. ..]vius Verus İçin Mezar

Buluntu yeri: Viale Antalya kale içinde, Orta Kapı'nın doğusunda, kent surunun yıkıntıları arasında bulunduğunu ve Hagi Nikola isimli şahsın evinde olduğunu belirtmiştir. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: İ. S. 2. yüzyıl sonu (Viale)

Yayın Yeri: Viale, Annurio 1929, s. 369 nr. 6. İki parça halinde bulunmuş mermer levha. y: 0.37 m. Diğer ölçüler belirtilmemiştir.

D(is) M(anibus)

2 [.]vio Ver(o)
 [.] optioni

4 [cl(assis) pr(aetoriae)] Misenat(ium)
 [. . . .]mius Faus-

6 [tinus] heres
 [b(ene)] m(erenti) f(aciendum) c(uravit).

"Yeraltı tanrılarına,
 Misena *praetor*'luk donanmasının onbaşısı –vius Verus'un mirasçısı –mius Faustinus, hak ettiği şekilde yapılmasını sağladı."

STR.4 Diğer satırlardan daha büyük harflerle yazılmıştır.

Viale, bu donanmanın bölgeden geçerken, Attaleia'da konaklayarak bu şahsın Attaleia'da ölmüş olabileceğini düşünmektedir. Classis Misensis, Akdeniz'in batı kısmını kontrol altına almak için kurulmuştu. 330 yılında Konstantinos Konstantinopolis'e gidince donanma gemileri de bu kente gelmiştir.

4.4.11 Eutropios

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Yazıt bulunamadı.

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1916/20, s. 14/15 nr. 4; SEG 2 (1925) nr. 700 Dikdörtgen plinthe.

Εὐτροπίου.

‘Eutropios’un’

4.4.12 Aquila, Menis İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: İtalyan Konsolosluğu'ndan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt, tekrar okunmuştur. Deponun karşısı–Env. Nr. 160.

Tarihi:

Yayın Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 30; Pace, Adalia 1916/20, s. 15 nr. 5; SEG 2 (1925) nr. 701; Bean, Inscriptions 1958, s. 86/7 nr. 118. y: 0.93 m., g: üst: 0.555 m., alt: 0.56 m., h.y.: 0.045 m.

Sarımsı kumtaşında kare bir mezar altarı. Yazıt ve altarda kırık yoktur. Bean'e göre Attaleia'dan olmayabilir.

Ἀκύλας

- 2 Μουτνοῖ-
της Μήνιδι
4 μνήμης
χάρην.

„Moutnoe’li ? Aquila, Menis için anısı vesilesiyle (bu anıtı yaptırdı)“

STR.2 Μουτνοῖτης= Yaygın bir isim değildir. Lokalizasyonu belirsiz kalıyor. Zgusta, çift isim olabileceğini belirterek ismi Kilikia’dan bir isim olan Κεβρουατης ismiyle karşılaştırmaktadır⁴⁸⁶.

Μῆνις için bk. Pape, Eigennamen, s. 916.

STR.5 χάρην= χάρις.

4.4.13 Arios ?, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Yazıt, bulunamadı.

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1916/20, s. 15/16 nr. 6; SEG 2 (1925) nr. 702.

Büyük bir taş blok. 1.51x0.77x0.30 (Ölçüler Pace) H.y.:0.055 m.

- Ἄριος Ποπλίου υἱός
2 ἐαυτῶ καὶ Δημιτρία
γυναικὶ αὐτοῦ καὶ Πρό-
4 [β]ῶ καὶ Ποπλίῳ καὶ Οὐλ-
[πε]ίου τὸδε κενοτάφιον,

„Puplius oğlu Arios, kendisi, karısı Demitria, Probus, Puplius ve Ulpius için bu *kenotaphion*'u yaptırdı.“

STR.2 Δημιτρία = Δημητρία

Ἄριος ismi, mezarda anılan diğer isimler gibi Latin isimlerinden birisidir. Puplius, Probus, Ulpius yaygın kullanılan Latin isimleridir. Ancak, Arius ismine kayıtlarda rastlanmamıştır. Bu isim, eğer Pace doğru okumuşsa yeni bir isim olarak nitelendirilebilir. Ama daha büyük bir olasılıkla bu isim, sık kullanılan Marius yani Yunanca şekliyle Μάριος⁴⁸⁷ ya da Ὀάριος⁴⁸⁸ olmalıdır.

Probus, Puplius ve Ulpius, her ne kadar belirtilmemiş olsa da, Arios ve Demetria'nın çocukları olmalıdır. *Kenotaphion*, yazıttan anlaşıldığına göre Arios ? ve ailesinin gömülmesi için yapılmıştır. *Kenotaphion* kullanımını Attaleia Kenti'nde başka yazıtlar da mevcuttur: (Mezar Yazıtları- nr. 5, nr. 33, nr. 47, nr. 62)

⁴⁸⁶ Zgusta, Personennamen 1964, s. 339 § 989- 4.

⁴⁸⁷ Ephessos'ta çok sık geçmektedir. AE 1972, nr. 630; SEG 39 (1989) nr. 1192; AE 1990, nr. 915

⁴⁸⁸ Assos'ta (Nr. 26); Cremna'da, Central Pidisia, nr. 61; Ephessos'ta sık görülmektedir; Trakya'da, SEG 47 (1997) nr. 1089; AE 1999, nr. 1391.

4.4.14 Aurelius Antipatrianus Quintus, Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Orta Kapı yakınlarında yıkılan duvardan alınarak İtalyan Konsüllüğü'ne (Pace), oradan da Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt, müzede bulunamamıştır.

Tarihi: 3. yüzyıl ?

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1923/4, s. 419–20 nr. 118; SEG 6 (1932) nr. 655; Bean, Inscriptions 1958, s. 88 nr. 122; Kubinska, Monuments 1968, s. 48. Kireçtaşından blok. y.: 0.67 m., g.: 1.22 m., d.: 0.20 m., h.y.: 0.04 m.

Aὐρ(ήλιος) Ἀντιπατριανὸς Κοῖν-
 2 τος ἑα[υτ]ῶ τὴν πύαλον
 κατεσκεύασε[ν καὶ] τῆ γυναι-
 4 κὶ Α[ὐρ(ηλία)] Προκλή, ἑτέρῳ
 δὲ ο[ὐ]δενί.

"Aurelius Antipatrianus Quintus, lahdi kendisi, karısı Aurelia Procla için yaptırdı. Başka bir kimseye (caiz değildir)

STR.2 πύαλος (=lahit) kelimesi Attaleia yazıtlarında ilk defa geçmektedir. Bu kelime Pisidia, Lykia ve Bithynia'da sık görülmektedir⁴⁸⁹. (TAM II, 1–3; TAM IV, 1, 4.7.13.17; TAM V 3.4.5.7)

Roma adları taşıyan bu çiftin Aurelius adını taşıması, Constitutio Antoniniana'dan sonra bu adı aldıklarına işaret edebilir. Lahdi yaptıran kişi, hem Yunan hem Latin isimleri taşıyor, bu da Latin ismini sonradan aldığını göstermektedir. Bir Yunan ismi olan Antipatrianus'a bu bölgede sadece Oinoanda'da rastlanmıştır⁴⁹⁰. Mezarı yaptıran Quintus'un karısı Aurelia Procla ismi, Anadolu'da Klaudiu Polis (nr. 101); Sinope'de (nr. 126) belgelenmiştir.

4.4.15 Damophyla İçin Mezar

Buluntu yeri: Orta Kapı yakınlarında bulunduktan sonra İtalyan Konsolosluğuna getirilmiş (Pace) buradan da Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt, müzede tekrar okunmuştur. Ön Bahçe– Env. Nr. 133.

Tarihi: Genel olarak düzenli ve süslü yazım tarzı ve yazı karakteriyle İ. S. 2. yüzyıla tarihlenebilir.

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1923/4, s. 420 nr. 119; SEG 6 (1932) nr. 656; Bean, Inscriptions 1958, s. 86 nr. 117; SEG 17, nr. 627. y.: 0.66 m., h.y.: 0.03 m. Yuvarlak Altar

Δαμοφύλα (sic)
 2 Σάμου
 εὐσεβῆς
 4 χαῖρε.

"Samos kızı dindar Damophyla, selam olsun!"

STR. 1 Δαμοφύλα ismi Δαμοφύλη yerine Dor lehçesinde yazılmıştır. Δαμοφύλη için bk. Pape, Eigennamen, s. 270.

⁴⁸⁹Diğer örnekler için bk. Kubinska, Monuments 1968, s. 46 vd.

⁴⁹⁰SEG 44 (1994) nr. 1188 ve nr. 1190.

4.4.16 N. N.

Buluntu yeri: Yeni Kapı ve Orta Kapı arasındaki duvarlarda bulunmuştur. (Pace) Daha sonra Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt müzede bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1923/4, s. 421–22 nr. 121; SEG 6 (1932) nr. 657.

Yazıt, büyük bir lahit kapağının *fronton*'unda yer almaktadır. (Pace)

Διονυσίου
2 Δημητρίου τοῦ
 καὶ Μάρκου προγονικόν.

"Falanca, Marcus adıyla da bilinen Demetrios'un oğlu Dionysios'un dedesi için (bu lahti yaptırdı) ."

προγονικός kelimesi Attaleia'da şimdiye kadar ilk kez görülmektedir⁴⁹¹. Lahit sahibinin oğlu Marcus Demetrios, hem Latin hem Yunan ismi taşımaktadır.

N. N.
|
Demetrios ὁ καὶ Marcus
|
Dionysos

4.4.17 Arteimas, Karısı Peia İçin Stel Diktiriyor

Buluntu yeri: Antalya Müzesi. Stel, müzede bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1923/4, s. 422 nr. 122; SEG 6 (1932) nr. 658. Stel.

Ἀρτείμας Ἐρ-
2 μαίου Πεία Ἐρ-
 μαίου συμβί-
4 ω μνείας
 χάριν.

"Hermaios oğlu Arteimas, eşi Hermaios kızı Peia'nın anısı için (bu steli diktirdi.)"

STR. 1 Steli diktiren kişi Arteimas'ın ismi yerel bir isim olup bu isme Pamphylia'dan ziyade Lykia ve Pisidia'da rastlanmaktadır⁴⁹². Bu yazıt, Pamphylia için tekil bir örnek teşkil etmektedir.

STR. 2 Πεία, *cognomen* olarak kullanılan Latin ismi Pia'nın alışılmış halde kullanımınıdır⁴⁹³.

⁴⁹¹ Ayrıca, Teos'ta (AE 2000, nr. 1383); Hierapolis'te (AE 1999, nr. 1579); Sardeis'te (AE 1998, nr. 1326A); Ankyra'da (SEG 46 (1996) nr. 1626), SEG 45 (1995) nr. 1698; Lykia'da Opramoas'ın anıtsal yazıtında; Priene'de sık görülmektedir.

⁴⁹² Zgusta, Personennamen 1964, s. 99vd. § 108-1.,; ayrıca, Mnara ?'da (AE 2001, nr. 1927)

⁴⁹³ Krş., T. Corsten, Neue Grabstelen mit Totenmahreliefs aus der Gegen von Prusa ad Olympium, şurada: EpigrAnat 16 (1990) s. 100–101. Ayrıca, Pisidia'da da rastlanmıştır: Central Pisidia, nr. 130; AE 1972, nr. 579;

4.4.18]us Flaccus

Buluntu yeri: Pace, Orta Kapının iç kısmında, surların yakınında taşı gördüğünü belirtmiştir. Söz konusu yer günümüzde Atatürk Caddesi üzerinde, Hadrianus kapısının güneyindeki kent kapısıdır. Pace yazıtın Antalya Müzesi'nde götürüldüğünü eklemiştir, fakat yazıt müze bahçesi ve depolarında bulunamamıştır.

Tarihi: İmparatorluk Dönemi.

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1923/4, s. 422–3 nr. 123; SEG 6 (1932) nr. 659.

Büyük levha. Ölçüleri belirtilmemiştir.

Tamamlama: Pace

2 [- - us Titi f.] Flaccus
[— —]ος, Τίτου υἱός,
[Φλ]άκκος.

"Titus oğluus Flaccus"

Oldukça büyük bir plaka üzerine, özenle kazınmış monumental harflerden oluşan yazıt büyük bir olasılıkla eş büyüklükte diğer bir plakanın üzerinden başlamaktaydı. Elimizdeki plakanın eksiksiz olması fakat üzerinde taşıdığı yazıtın sol taraftan eksik olması yazıtın birden çok plaka üzerinde bulunduğunu göstermektedir. Bu durumda elimizdeki plaka, yazıtın son kısmını oluşturan ikinci plakadır.

Harflerin büyüklüğü ve güzelliği, ayrıca anıtsal karakteri yazıtın anıtsal bir yapı ile ilgili olduğunu göstermelidir.

Hem Latince hem de Yunanca yazılmış levha üzerinde Titus oğlu Flaccus, Attaleia'da pek çok leiturjik görevi yerine getiren, *euegetes* Sextus Paccius Valerianus Flaccus ile akraba olabilir.

4.4.19 Ladianos'un ? Mezarı

Buluntu yeri: Postahanenin yakınında bir duvardan Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazılı taş, müzede bulunamamıştır.

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi olmalıdır.

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1923/4, s. 423 nr. 124; SEG 6 (1932) nr. 660.

kireç taşından taş parçası.

2 Σωματοθ[ήκη]
διαφέρουσα
Λαδιανοῦ(?).

STR.2 yazıtın tarzı için krş., SEG 2 (1925) nr. 577. Ayrıca, yine lahit anlamına gelen σόρον kelimesi ve bu ifadenin kullanımıyla krş., I. K. Ephesos, nr. 2284.

STR.3 Okuma şüpheli. Wilhelm Λαδιανοῦ, Robinson ise Λαβιανοῦ olarak önermişlerdir. Eğer Λαβιανοῦ ise Λαβῖνος adından türetilmiştir. Latincesi, Lavinus. (Pape, Eigennamen, s. 758) Bir diğer ihtimal, çok yaygın bir Latin ismi olan Φλαβιανός yani, Flavianus ismidir. Okuma şüpheli olduğundan, 3. satırın başı da yani *Phi* harfi, her ne kadar belirtilmemiş de olsa, düşmüş olabilir. Ayrıca krş.

4.4.20 Artemeisia, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: 1921 yılı sonunda Orta Kapı civarında bulunmuştur. Hacı Nikola tarafından kopya edilmiştir. (Viale) Yok edilene kadar sağlam kalmıştır. (Viale)

Tarihi:

Yayın Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 369 nr. 7; SEG 6 (1932) nr. 661.

Kireç taşından levha. Harf yüksekliği: 0.025 m. (Viale)

Ἀρτεμεισία Ἀρτ-
2 ἔμου ἑαυτῆ καὶ τοῖς
ἰδίοις.

"Artemon kızı Artemeisia, kendisi ve ailesi için (yaptırdı.)"

Her iki isim de Ἀρτεμις'ten türetilmiştir ve hemen her bölgede sık kullanılmaktadır. Yazıttan anlaşıldığına göre, Artemeisia kendisi ve ailesi için mezar yaptırmaktadır.

4.4.21 Agathopus İçin Stel Dikiliyor

Buluntu yeri: Orta Kapı civarında bulunmuştur. (Viale) Ferteliks kopya etmiştir. Bir önceki yazıt gibi, tahrip edilmiştir. (Viale)

Tarihi:

Yayın Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 369 nr. 8; SEG 6 (1932) nr. 662.

Kireçtaşından levha.

Ἀγαθόπο-
2 δι Λέονα-
τος ἀδελ-
4 φὸς μνεί-
ας χάριν.

"Lernas oğlu Agathopous için kardeşi, anısı vesilesiyle (bu steli diktirdi)."

STR.1 Ἀγαθόπους= Attaleia'da bu isim ikinci kez geçmektedir. (Adak yazıtları- nr. 7) Bu isim, daha çok köleler için kullanılmaktadır ve Küçük Asya'da hemen her yerde görülmektedir. Bu bölgede ayrıca, Side'de belgelenmiştir. (Side, nr. 13)

STR.2 Λέονας ismi yazıtlarda sık rastlanılan bir isim değildir ve Attaleia'da ilk kez geçmektedir. Bu isim için bk. Pape, Eigennamen, s. 785–786.

4.4.22 Aurelia Casta, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Orta Kapı'nın doğusunda, ikinci kulenin tabanında bulunmuştur. (Viale) Yazıt, bulunamamıştır.

Tarihi: Ceza miktarı nedeniyle İ. S. 1. yüzyıl olabilir.

Yayın Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 369 nr. 9; SEG 6 (1932) nr. 663.

Uzun kireçtaşı blok. Y.: 0.60 m., g.: 0.63 m. h.y.: 0.035 m. (ölçüler Viale)

Bir başka blokla yazıt mutlaka devam ediyordu. (Viale)

Tamamlamalar, Viale

Αὐρ(ηλία) Κάστα ἑαυ[τ]ῆ [τὴν σωματοθῆκ]-
[ῆ]ν κατ[ε]σκεύασε καὶ [τῶ δεινὶ τῶ ἀνδρὶ αὐ]-

[τῆς καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν [τέκνοις· Ἐὰν δέ τις]
 [ἕτερον πτῶμα βάλῃ, ἐκτείσει τῷ φίσκ]-
 5 ω (δην.) ,α.

„Aurelia Casta [bu lahdi] kendisi, [kocasını filanca] ve çocukları için yaptırdı. [Eğer bir kimse başka birini gömürse eyalet kasasına] 1000 (denar) [ödeyecektir.]“

Yazıt, Aurelia Casta'nın vasiyeti niteliğini taşımaktadır. Ceza miktarına göre, yazıt İ. S. 1. yüzyıla tarihlenmektedir. Mezarı yaptıran Aurelia Casta, Roma isminden çok, Kelt ismi taşımaktadır⁴⁹⁴. Buna rağmen, bu kişi ve kocası büyük bir ihtimalle Roma vatandaşı olmalıydılar. Yazıt tarihlemesi eğer doğruysa, Roma ismi almak için erken bir tarih söz konusu olacaktır. Attaleia'dan, Casta adını taşıyan bir başka kişi daha bilinmektedir. (Bir sonraki yazıtta yani nr. 24'te, Hermaios, karısı Casta için bir mezar yaptırmaktadır.)

4.4.23 Hermaios, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Orta Kapı'nın doğusunda birinci ve ikinci kuleler arasında bulunmuştur. (Viale) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi

Yayım Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 370 nr. 10; SEG 6 (1932) nr. 664. kalker blok. 0.55x0.80x0.80 (Viale) H.y.: 0.03 m. Harflerin okunması oldukça zordur. (Viale)

Ἑρμαῖος Ἑρ-
 2 μαίου ἐαυτῷ κ[αὶ]
 τῇ συμβίῳ αὐτο[ῦ]
 4 Κάστα καὶ τοῖ[ς]
 διαδόχοις μο[υ].

„ Hermaios oğlu Hermaios, kendim, karım Casta ve varislerim için [bu mezarı yaptırdım]“

Yazıtta mezarı yaptıran Hermaios'un karısı Casta, Attaleia'dan, yukarıdaki Nr. 23'teki yazıt dışında bilinen bir başka Casta adını taşıyan bir diğer kişidir. İlginç olan, mezarı yaptıran kişi Hermaios, Yunan ismi taşıırken, karısı Casta Kelt ismi taşımaktadır.

4.4.24 Iulia Monime Lahit Yaptırıyor

Buluntu yeri: Orta Kapı yakınlarında bulunmuştur. Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt, müzede bulunamamıştır.

Tarihi: Roma İmparatorluk Dönemi ?

Yayım Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 370 nr. 11; SEG 6 (1932) nr. 665.

Kireçtaşından lahit kapağı. H.y.: 0.03 m. Harfler düzensizdir ve okunması oldukça güçtür. (Viale)

Ἰουλία Μ-
 2 ονίμη ζῶσα ἐαυ-
 τῇ καὶ Κοσσεινίῳ τῷ ἀδρὶ αὐτῆς·
 4 [Θέ]λει καὶ τοῖς τέκνοις ἐξ αὐτῶν.

⁴⁹⁴Castus ve Casta isimlerinin kökeniyle ilgili bk. Münzer, şurada: RE III, 2, 1958, s. v. Castus, s. 1780. 1.

"Iulia Monime, henüz hayattayken kendisi, kocası Cossinus için (bu lahdi yaptırdı.) Çocuklarına da (söz konusu aynı şekilde) olacaktır."

STR.3 ἀδοῖ = ἀνδοῖ (Pamphylia dialektindeki formudur.)

Iulia Monime ve kocası Cossinus hakkında, başka bir yazıt ya da kaynak vasıtasıyla bilgi edinemiyoruz. Roma isimleri taşımaktadırlar. Monime *cognomina*'sıyla Pamphylia'da değil Lykia'da karşılaşıyoruz.: M. Wörrle, Epigraphische Forschungen zur Geschichte Lykiens V, şurada: Chiron 25 (1995) s. nr. 13–17.

Son satır şüphesiz çocukları da bu hakka sahip olsunlar diye sonradan eklenmiştir. (Viale

4.4.25 Markion, Annesi İçin Stel Diktiriyor

Buluntu yeri: Orta Kapı yakınlarında bulunmuş, Ferteliks tarafından kopya edilmiştir. ve Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçede durmaktadır. Envanter numarası: A-162. Taş, tekrar okunmuştur.

Tarihi: Yaklaşık 2. yüzyıl (Keil–Bauer)

Yayın Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 7; Viale, Adalia 1925/6, s. 370 nr. 12; SEG 6 (1932) nr. 666; Bosch, Antalya 1947, nr. 30; Robert, Bull. ép 1948, s. 202 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 47/8 nr. 44, SEG 17 (1960) nr. 600 y. 0.82 g.: 0.42 m., d.: 0.20 m., h.y.: 0.01 m. Gri kireçtaşıdan pedimentli ve rozetli mezar steli. Yazıtının bulunduğu alan çukurdur.

Μαρκίων Αἰ-
2 γιλλίδι(?) τῆ
μά[μ]μη μνεί-
4 ας [χάρι]ν.

„Markion, annesi Aigillis'in (?) hatırası için (bu steli diktirdi.)“

Bean, STR.1/2 Αἰγιαλίδι ya da Αἰγιλλίδι

Keil–Bauer, Αἰγιαλίδι.

Aigillis formuna yazıtlarda rastlanmamıştır, Aigialis ismi ise tek bir yerde görülmüştür: Αἰγιαλέως şekliyle Symrna'da (nr. 687).

4.4.26 Quintus Pompeius Dikaios, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Orta Kapı yakınlarında bulunmuştur. (Viale) Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt müede bulunamamıştır.

Yayın Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 370/1 nr. 13; SEG 6 (1932) nr. 667; Robert, Bull. ép. 1950, s. 84. Geni bir kalker blok. Harfler düzenli. 0.03 m. Uzunluk: 1.20 m. y.: 0.36 m.

Κ(όϊντος) Πομπείιος Δίκαιος συνεχ[ώρ]ησεν τεθ[ῆ]ναι τὴν
2 φιλόστοργόν μου γυναῖκα Ρουφείναν Δαμᾶ καὶ Ρουῖφον
Ἀλεξάνδρου τὸν πρόγονόν μου, υἱὸν Ρουφείνης, ᾧ χάριν
4 ὁμολογῶ τειμήσαντί με ὡς πατέρα, καὶ Ἄρχη Κοῖντου
γυναικὶ Ρούφου, ἐξουσίαν ἐχόντων αὐτῶν τοῦ πρώτου κενοταφίου
6 μόνοις τέκνοις ἀπὸ τῆς πυέλου τέκνα.

„Quintus Pompeius Dikaios, sevgili karım Damas kızı Rufina'nın, dedem (atam?) Aleksandros oğlu Rufus'un, beni babası olarak onurlandırdığı için şükran duyduğum Rufina'nın oğlunun, ve Quintus Rufus'un karısı Arkhe'nin gömülmesine izin verdim".

STR.2 Δάμας, Δάμης gibi sık kullanılan bir isimdir⁴⁹⁵.

STR.6 ἀπὸ τῆς πυέλου τέκνα başka bir elle yazılmış. Yazıtı sonradan eklenmiş olabilir. (Robert)

Quintus Pompeius Dikaios, mezarı ailesi için yaptırmıştır. Kendisi, karısı ve dedesi Roma ismi taşımaktadır. Mezara gömülmesi için izinli olan kişilerden Arkhe yani Quintus Rufus'un aileyle olan ilişkisini bilmiyoruz.

4.4.27 A(ulus) Pomponius Euboulus, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: 1916 yılında kent surunda bulunmuş ve Ferteliks tarafından kopya edilmiştir. (Viale) Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt müzede bulunamamıştır.

Yayım Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 371 nr. 14; SEG 6 (1932) nr. 668.

Α(ὔλος) Πομπώνιος [Ε]ὔβουλος
2 ζῶν ἑαυτῶ καὶ τοῖς ἰδίοις.

"Aulus Pomponius Euboulus, henüz hayattayken kendisi ve ailesi için (yaptırdı.)

STR.1 Αὔλος adı için bk. Pape, Eigennamen, s.176, Εὔβουλος adı için bk. Pape, Eigennamen, s. 402. Pomponius Latin ismi Anadolu'da pekçok yerde bilinmektedir. Ephesos (nr. 267, 269, 459, 848, 2581), Laodikeia (nr. 30, nr. 82), Stratonikeia (nr. 1021), Symrna (nr. 640, nr. 646) Arykanda (nr. 108)

4.4.28 Severa, Kendisi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Orta Kapı yakınlarında bulunmuştur. (Viale) Antalya Müzesi. Yazıt müzede bulunamamıştır.

Tarihi: 2. yüzyıl ?

Yayım Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 371 nr. 15; SEG 6 (1932) nr. 669.

dört köşe altar.

[Σ]ευήρα, θυγά-
[τ]ηρ Γαῖου Δη-
μητρίου Πλά-
τωνος, τὸ μνη-
5 μα ἑαυτῆ μό-
νη· ἔὰν δέ τις
ἕτερον πτω-
μα θῆ, ἀποτεί-
σει τῶ φίσκῳ
10 δηνάρια δισχίλια πεντακόσια.

„Severa, Gaius Demetrius Plato'un kızı, mezarı sadece kendisi için (yaptırdı). Eğer bir kimse başka bir ceset koyarsa eyalet kasasına 2500 denar bırakacaktır.“

Mezarı yaptıran kişi Severa hakkında başka bir bilgiye sahip değiliz. Attaleia'da Severa ismi ikinci kez geçmektedir. (aşağıda bk. nr. 55) (Severa ismi, Severus'la bağlantılıdır. Mezarı yaptıran Severa, Severus'lar Dönemi'nden olmalıdır) Severa adına, K. Asya yazıtları

⁴⁹⁵Zgusta, Personennamen 1964, s. 142 § 250.

içerisinde Nikaia (nr. 1353), Pompeiopolis (nr. 74), Prusa ad Olympum'da (nr.55) rastlanılmaktadır. Ceza miktarına göre yazıtın tarihi 2. yüzyıl olabilir. Severa'nın babası C. Demetrius Plato'yla ilgili bilgi sahibi değiliz. İsimlerden, aile üyelerinin Roma vatandaşlık hakkı elde ettiği anlaşılmaktadır.

4.4.29 [. .]demos, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Antalya Müzesi. Yazıt müede bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayım Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 371 nr. 16; SEG 6 (1932) nr. 670. Kalker blok.

— — —όδημο[— — —]
 2 [— — —] έαυτῶ καὶ Κουρτία
 [γ]υναικὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς [έξ]
 4 [αὐ]τῶ[ν — — —]

"...odemo[s] adlı şahıs, kendisi, karısı Curtia ve onlardan olanlar (çocukları) için (yaptırdı.)"

Latin bir kadın ismi olan Curtia adına bu yazıttan başka, Ephessos (nr. 455), Bithynia (TAM V 1, nr. 209, nr. 273B), Kula-Phialdelphia (AE 1996, nr. 1457), Lydia'da (SEG 46 (1996) nr. 1496) rastlanmıştır. Mezarı yaptıran kişinin eksik ismi için, Nikodemos, Phanodemos, Philodemos, Aristodemos önerilebilir.

4.4.30 N.N.

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayım Yeri: Wilhelm 1891, I 2; Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 31 nr. 24. g.: 0.63 m., y.: 0.67 m., d.: 0.90 m. Kalker blok.

εἰς τοὺς ἀγο[μέ]-
 2 νους πενταετη-
 ρικο[ύ]ς ἀγῶνας (δηνάρια) βφ.

„kutlanan pentaeterik (beş yılda bir) bayramlara 2500 denar“

Wilhelm: εἰ δέ τις έτερον πτωμα κτλ.
 δώσει] εἰς τοὺς ἀγομέ
 νους πε[ν]ταετη-
 ρικο[ύ]ς ἀγῶνας
 δηνάρια βφ.

4.4.31 Curtia Paulina

Buluntu yeri: Rott, kent surlarında gördüğünü belirtmektedir ama taş, bugün Panagia Kilisesi içinde duvara örülü durumdadır. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi: 2. yüzyıl ?

Yayım Yeri: Rott, Denkmäler 1908, s. 365 nr. 64; Ballance, Papers 1955, s. 111 nr. 2; J.–L. Robert, Bull. ép 1957/8, nr. 495; SEG 16 (1959) nr. 762.

Κουρτία Παυ-

- 2 λείνα ἀρχιε-
ρεΐαι τοὺς
4ου[ς].

„İmparatorluk baş rahibesi Curtia Paulina için....“

Hellenkemper, ismin dativ değil nominativ olduğu görüşündedir. Ama *iota adscriptum* söz konusu, dativ olarak kabul etmek daha doğru olmalıdır. 4. satır βομούς şeklinde tamamlanmaktadır. Yazıttaki harflerin genel karakterine göre yazıt, 2. yüzyıla tarihlenmelidir. İmparatorluk baş rahibesi olduğuna göre, kentin ileri gelenlerinden, varlıklı birisi olması gereken Curtia Paulina hakkında başka bir bilgiye sahip değiliz.

4.4.32 N. N., Ailesi İçin *Kenotaphion* Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesine getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 260. Yazıt müzede tekrar okunmuştur.

Tarihi: *omega formunu ekle*.

Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 169 nr. 25; Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 76; Bosch, Antalya 1947, nr. 34; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 203 nr. 229; Bull. ép 1949, s. 145 nr. 186; Bean, Inscriptions 1958, s. 48 nr. 46; SEG 17 (1960) nr. 602. y: 0.60 m., g.: 1.40 m., d.: 0.33 m., h.y.: 0.04 m.

Lahit parçası.

- 2 Τὸ δὲ κενοτάφιον τοῖς ἰδίοις μο[υ· ἐὰν δέ τις τολμήσῃ πα-
[ρὰ ταῦτά τι ποι]ήσασθαι, δώσ[ει τῷ ταμείῳ κτλ.]

„*Kenotaphion* ailem için(dir). Eğer bir kimse [bunlara karşı bir şey yapmaya] cüret ederse, [kent kasasına şu kadar para] verecektir.“

Yazıtın başladığı yerin üst tarafında, mezar sahibinin adını belirten, eksik bir satır ya da boşluk bulunmamaktadır. Harfler oldukça aşınmış olup zor okunmaktadırlar.

4.4.33 M(arcus) Calpurnius Silvanus, Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayım Yeri: CIG nr. 4340.

- 2 Μ. Καλπ[ο]ύ[ρ]ν[ι]ο[ς Σ]ει[λι]ανὸς [τὸ μνημ]εῖον ζῶν κατεσκευάσεν ἑαυτῷ
καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ ἀπελευθέρους.

„M(arcus) Calpurnius Silvanus (bu) anıtı henüz yaşarken kendisi ve azatlıları için yaptırdı.“ İsminden de anlaşıldığı gibi, mezarı yaptıran kişi, kentin en bilinen ailesi Calpurnii’ dendir. Silvanus hakkında başka bir bilgi bulunmamaktadır.

4.4.34 N. N. Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent kulesi. (Wilhelm) Wilhem’in aldığı kopyası bugün K. Asya Komisyonu’nda yer almaktadır. Orada tarafımdan okunmuştur. Yazıtın kendisi bulunamamıştır.

Tarihi: 2. yüzyıl ?

Yayım Yeri: Wilhelm 1891, I 3. g.: 0.63 m., y.: 0.67 m., d.: 0.90 m. Kalker blok.

2. satırda *Omega* karakteri köşeli ve düz şekilde, 3. yüzyıl *omega*’sı.

3–4 satırda ise *omega* yuvarlak o ve altında tek çizgi şeklinde.

 ἐπιβᾶλαι ἕτερον
 2 πτῶμα· εἰ δὲ vac. μὴ
 δώσει τῇ Ἀττα-
 4 λέων πόλει
 προοστείμεου
 6 δηνάρια ,αφ'

"– – – başka birinin cesedini gömmek– – –. Aksi takdirde, Attaleia Kenti'ne ceza uyarınca 1500 denar verecektir."

Yazıt üzerinde aynı harfin farklı formları görülmektedir, ceza miktarına göre 2. yüzyıl olması gereken yazıtın harf karakteri 3. yüzyıla işaret etmektedir.

4.4.35 N. N. Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kule duvarında. (Wilhelm) yazıt tekrar görülememiştir.

Tarihi:

Yayım Yeri: Wilhelm 1891, I 4. g.: 0.48 m., y.: 0.56 m., d.: 1.69 m. Kalker blok.

 [Οἱ παῖ]δες αὐτ[ῶν καὶ]
 2 διάδοχοι
 ἄλλῳ δὲ οὐδε[νὶ]
 4 ἐξὸν εἶνε.

"- - - onların çocukları ve varisleri. Başka bir kimseye izinli değildir."

Tipik bir mezar yazıtı formundadır.

4.4.36 Aur(elia) Artemeis, Babası ve Kendisi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent suru. (Wilhelm) Blok tekrar bulunamamıştır.

Tarihi: 1. yüzyıl.

Yayım Yeri: Wilhelm 1891, I 1. Kalker blok.

Αὐρ(ηλία) Μόλητος Θ(υγατ)ῆρ Ἀρτεμεις ἐ[αυτῆ καὶ τοῦ π]ατρὶ αὐ-
 2 τῆς Μόλητι Ἀπολλωνίου μόνοις· εἰ δὲ [τις ἔτ]ερον
 ἀποθῆται πτῶμα ἀποτείσει εἰς τὸ ἱερώτατον
 4 ταμεῖον δηνάρια χίλια.

„Moles kızı Aur(elia) Artemeis, sadece kendisi ve babası Apollonios oğlu Moles için (bu mezarı yaptırdı). Eğer biri bir başkasını gömürse, kutsal kent kasasına 1000 denar (ödeyecektir)“

Aur(elia) Artemeis'in babası ve kendisi için yaptırdığı mezarla ilgili olan bu yazıt, aynı zamanda Aur(elia) Artemeis'in vasiyeti niteliğini taşımaktadır. Adından anlaşıldığı üzere, babası yerli ismi taşıırken, kendisi sonradan Roma vatandaşı olmuş ve Roma ve yerli isimlerini birlikte kullanmıştır. Moles ismi için bk. Mezar Yazıtları. Nr. 3'teki açıklama. Vasiyetnamenin ceza miktarı kısmına göre yazıt, İ. S. 1. yüzyıldan olmalıdır.

4.4.37 Deios, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent surundan Antalya Müzesi'ne getirilmiş. Arka Bahçe– Env. Nr. yok. Yazıtı tekrar okunmuştur.

Tarihi: *omega formunu ekle.*

Yayın Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 48/9 nr. 47; J.–L. Robert, Bull. ép 1959, s. 256 nr. 447; SEG 17 (1960) nr. 603. d y: 0.64 m., g: 0.61 m., d: 0.60 m., h.y.: 0.035 m.

Bir zamanlar bir mezarın parçası olan, oyulmuş bir bloktur. Alt kısmı kırık durumdadır.

[Δ]εῖος Θρέπτης ζῶν
 2 καὶ φρονῶν ἑαυτῶ [τε]
 καὶ τοῖς ἑμοῖς τέκν[οις]
 4 Καλλικλεῖ καὶ Ἀρτε[μει]-
 σία· ἔσται δὲ ἐξὸν [καὶ]
 6 τοῖς ἀποδήμοι[ς μου]
 τέκνοις Δείῳ καὶ Ν...
 8 τεθῆναι· κατ[ὰ]
 [δ]ὲ ταύτ[ά(?)] — — —]

„Treppe oğlu Deios, henüz yaşarken ve aklım başımdayken kendim ve çocuklarım Kallikles ile Artemesia için (bu mezarı yaptırım). Memleket dışında olan çocuklarım Deios ve N....'nin de gömülmesi izinli olacaktır. Aynı surette...”

STR.1 Δεῖος için bk. Pape, Eigennamen, s. 279. Küçük Asya'da ayrıca, Symrna'da (nr. 903), Khios'ta (SEG 37 (1987) nr. 974, Bithynia'da (TAM IV 1, nr. 125) rastlanmıştır. Θρέπτη ya da Θρέπτος ismi, besleme anlamıyla kölelere verilen bir isimdir⁴⁹⁶.

4.4.38 Marcus Sempronius Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kaleiçinden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Arka Bahçe– Env. Nr. 245. Yazıtı tekrar okunmuştur.

Tarihi: Mezar, Sempronius Albanus'a aitse, İ. S. 2. yüzyılın ilk yarısı. *omega formunu ekle.*

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 33; J.–L. Robert, Bull. ép 1948, s. 202/3 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 49 nr. 48; SEG 17 (1960) nr. 604. y: 0.62 m., g: 1.07 m., d: 0.27 m., h.y.: Latince 0.09 m., Yunanca 0.065 m.

Fragment bir lahde aittir.

M. Sempro[nius-----]
 2 vivos sibi-----
 Μᾶρκος Σεμ[πρώνιος] — — —]
 4 ζῶν ἑαυτῶ — — —

"Marcus Sempronius, henüz hayattayken kendisi için (bu mezarı yaptırdı.)"

⁴⁹⁶Liddel–Scott, s. 805. Köle isimleri ile ilgili olarak ayrıca bk. L. P. Marinovic– E. S. Golubcova et alii, Die Sklaverei in den östlichen Provinzen der römischen Reiches im 1.–3. Jahrhundert, Stuttgart 1992.

Mezarı yaptıran şahıs, M. Sempronius Albanus olabilir. Albanus, *pontifex maximus* ve *agonothetes* olmuş, Sebaste Germanike'nin *alae praefectus*'luğunu da üstlenmiştir. Attaleia'da bulunan başka bir yazıtta da 70'li yıllarda arkadaşı olarak belirttiği M. Plancius Varus'u onurlandırmıştır. (Roma Görevlilerinin Onurlandırma Yazıtları- nr. 12) Augusta Germanica, 70 yılında dağıtılmıştır.

Ayrıca, mezar yazıtı sahibinin M. Sempronius Albanus ile identifiye edilme önerisi için bk. Jameson, Attaleia 1970, s. 115. Ayrıca, yakın çevreden bilinen bir başka Sempronius, Pisidia'da onurlandırılan C. Iulius Sempronius Visellus'tur⁴⁹⁷.

4.4.39 Kallinikos, Babası İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kaleden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Ön Bahçe- Env. Nr. 65. Yazıt tekrar okunmuştur.

Tarihi:

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 29; Bean, Inscriptions 1958, s. 49 nr. 49; SEG 17 (1960) nr. 605. mezar altarı, profilleri aşağıda ve yukarı kısımda kırıktır. y: 0.635 m., g: 0.20 m., d: 0.305 m., h.y.: 0.025–0.03 m.

Ὀνησίμῳ Στε-
2 φάνου δις
τοῦ καὶ Ἄν-
4 τύλλου Καλ-
λίνεικος ὁ
6 υἱὸς μνή-
[μ]ης χάριν.

"Antyllos adıyla da bilinen Stephanos II'nin oğlu Onesimos'un anısı için, oğlu Kallinikos (bu mezarı yaptırdı.)"

Kallinikos'un, babası Onesimos için yaptırdığı mezarın yazıtında, dört kuşağın isimleri birarada verilmiştir. Diğer birçok örneğin aksine, aile üyelerinin hepsi Yunan ismi taşımaktadır. İkinci bir isim yani Latin ismi almamışlardır. Onesimos, Stephanos ve Kallinikos, sık kullanılan isimler arasındadır. Antyllos ismine ise, epigrafik kaynaklarda az rastlamaktayız⁴⁹⁸.

Stephanos I
|
Antyllos ὁ καὶ Stephanos II
|
Onesimos
|
Kallinikos

4.4.40 Artemon, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Taş bulunamamıştır.

⁴⁹⁷Horsley–Mitchell, Inscriptions 2000, s. 111, nr. 105.

⁴⁹⁸Antyllos adına Atina'da rastlanmıştır.: Fraser- Matthews, Names, Vol. II, s. 40. Ayrıca, Antylaos ismi ile krş: SEG 38 (1988) nr. 1146. Ayrıca Antylla ismi Kyrenaika'da (Fraser- Matthews, ibid., Vol. I, s. 49); Trakya'da (Fraser- Matthews, ibid., Vol. IV, s. 32) geçmektedir:

Tarihi:

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 34 nr. 32.

[Αρ]τέμων Ἐ[ρ]μ[αί]-
 2 ου ζῶν ἑαυτῶ
 κ<αί> [Ἡ]λιο[δ]ώρω
 4 [τ]ῶ ἐγγόν[ω] τοῦ
 μόνω
 6 καὶ Ἑρμιόνη.

„Hermaios oğlu Artemon, henüz hayattayken kendisi, Hermione ve sadece torunu Heliodoros ve için“

Şimdiye kadar katalogta, pekçok Latin ismi taşıyan mezar sahibi belgelenmiştir. Bu mezar taşındaki kişilerin hepsinin Yunan ismi taşıması, hızla Romalılaştan kent halkının yanında dikkat çekici bir unsurdur.

4.4.41 Atheneonos ve Ammia, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent suru. Taş, bulunamamıştır.

Tarihi: Ceza miktarından dolayı 2. yüzyıl ?

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 33 nr. 30.

[Αὐρ(ήλιος)](?) Μαρκιανῆς Ἀθηνέωνος καὶ
 2 Ἀμμία Τρωκόνδου ἡ γυνή μου,
 ζῶντες ἐποίησαν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς
 4 τέκνοις ἡμῶν καὶ τοῖς θρεπτοῖς ἡμῶν
 [μό]νοις· μηδενὶ δὲ ἄλλω ἐξέστω τεθέ-
 6 ναι, ὁ δὲ ἀποθέμενος δόσω τῶ φίσ-
 κω (δηνάρια) βφ’

„Marciane oğlu Atheneonos ve karım, Trokondas kızı Ammia, henüz yaşarken, [bu mezarı] kendimiz için, çocuklarımız ve beslemelerimiz için yaptırдық. Başka hiçbir kimseye gömülmek izni değildir. [mezarı] Başka bir tarafa götüren kişi, kent kasasına 2500 (denar) versin.“

Ceza miktarıyla, mezara dahil edilecek kişilerin belirtilmesiyle, klasik bir mezar yazıtıdır ve aynı zamanda mezarı yaptıran kişilerin, Ammia ve Atheneonos'un vasiyetnamesi niteliğini taşımaktadır.

4.4.42 Artemon, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Eyilik Sinemasının hemen solundaki sur duvarında devşirme olarak kullanılmış. Taş tekrar okunmuştur.

Tarihi: *Omega* formunu ekle. 2-3. yüzyıl ?

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 33 nr. 29; Keil–Bauer 1914, I nr. 13.

Blok, duvarda çok yüksekte bulunduğu için tam olarak ölçümü yapılamadı. Yaklaşık ölçüleri: y: 0.60 m. g: 2.30 m. h.y.: 0.03–0.035 m.

Ἀρτέμων Κολλιανοῦ κατεσκεύασεν τὸ μνη-
 2 μεῖον ἑαυτῶ καὶ τῆ γυναι[κί] Μολέου[ς] καὶ τοῖς
 τέκνοις καὶ τοῖς το[ύ]των διαδόχοις.

STR.1 Λολλιανοῦ Keil–Bauer

„Kollianos oğlu Artemon, mezarı kendisi, Moles'in kızı olan karısı, çocukları ve bunların mirasçıları için yaptırdı.“

Kollianos adı için bk. Zgusta, Personennamen 1964, s. 241, § 658–4. Moles adı için bk. Mezar Yazıtları- nr. 4 ve ilgili dipnot.

Artemon'un ailesi için yaptırdığı mezarda yer alan bu yazıt, Artemon'un vasiyetnamesi niteliğindedir.

4.4.43 Calpurnius Agathangelos, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Tak'ının güneyinde 12. ve 13. kulelerin arasında bulunmuştur.(Keil–Bauer) Taş, bulunamamıştır.

Tarihi: 2-3. yüzyıl (Keil–Bauer)

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 30 nr. 23; Keil–Bauer 1914, I nr. 10.

Kireçtaşından blok. y.: 0.67 m., g.: 1.80 m., k.: 0.60 m., h.y.: 0.04 m. Istampajı yok. Yazıtın son harfi ile taşın bitimi arasında 0.39 m. vardır.

Λ. Καλπούρνιος Ἀγαθά-
2 γελος ζῶν ἑαυτῶ καὶ γυ-
ναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις
vac

„Calpurnius Agathangelos henüz yaşarken, kendisi, karısı ve çocukları için“

Calpurnius Agathangelos, Attaleia'lı Calpurnii'nin azatlılarından birisi olmalıdır.

4.4.44 Aurelius [- -], Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent duvarında kullanılmıştır. (Wilhelm) Taş, bulunamamıştır.

Tarihi: Aurelius isimleri nedeniyle Constitutio Antoniniana'dan sonra, III. yüzyıla tarihlenebilir ?

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 29 nr. 21; Wilhelm, Neue Beiträge 1915, s. 67, nr. 6. Tamamlama Wilhelm.

Αὐρήλι[ο]ςη....
2 ..ου καθε[σκεύ]ασα [μνη]-
[με]ῖον ἑμαυτῶ καὶ τῆ [γυναι]-
4 κὶ μοῦ Αὐρ[η]λία Νάνη
καὶ τοῖς τέκνης καὶ Ἄρτ[έ]-
6 [με]ίδι τῆ θυγατρει μοῦ [με]-
τὰ δε τὴν τε[λε]τή[v] τ-
8 [ῶν τ]έκν[ων μ]ου ὅς ἂν ἔθ[ε]-
[ρ]ον πτω[μ]α αἰπιβά-
10 [λ]η, δῶσι [τ]ῶ [ί]ε[ρ]ωτ[άτ]ω
τα[μ]εῖω [δηνάρια.....]

„Ben, Aureliusanıtı kendim, karım Aurelia Nane...“

STR.4 Nane ismi Anadolu'da yaygın kullanılan bir isimdir, bilhassa Pisidia Bölgesi'nde kullanılmaktadır⁴⁹⁹.

4.4.45 M(arcus) Iulius Proklas ?, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Tak'ının güneyinde 4. kulenin güney tarafında. (Keil–Bauer)
Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: 2. yüzyıl ? (Keil–Bauer)

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 28 nr. 18; Keil–Bauer 1914, I nr. 17.

Kireçtaşından blok. y.: 0.60 m., g.: 0.66 m., k.: 2.34 m., h.y.: 0.03 m. Istampajı yok.

M(ἄρκος) Ἰούλιος Πρ[ό]-
2 κλας ζῶν ἑαυ[τῶ]
καὶ τῆ γυναικὶ αὐ-
4 τοῦ καὶ τοῖς vac.
τέκνοις.

„M(arcus) Iulius Proklas henüz yaşarken kendisi, karısı ve çocukları için“

Keil–Bauer: M . IOYΛIOΣHP[α

4.4.46 N. N. Ve Menekratia, *Kenotaphion* Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent suru. (Paribeni–Romanelli) Yazıt bulunamamıştır

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 21 nr. 7; Robert, Bull. ép 1950, s. 83 nr. 204; Kubinska, Monuments 1968, s. 90. h.y.: 0.04 m. Kireçtaşı blok.

.....ς Ποπλίου υἱός
2 καὶ Μενεκράτεια
..... κατεσκεύασαν
4 τόδε κενοταφε[ῖον]
[ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἀπελευθέρ]οις.

„Puplius oğlu [filanca] ve Menekrateia bu *kenotaphion*'u kendileri ve azatlıları için yaptırıldılar.“

4.4.47 Hermolaos ve Pareisia, Çocukları için Altar Diktiriyorlar

Buluntu yeri: Kaleiçinden Antalya Müzesi'ne getirilmiş. Taş tekrar okunmuştur. Env. Nr. 239.

Tarihi:

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 49 nr. 50; SEG 17 (1960) nr. 606. y.: 1.57 m., g.: üst: 0.54 m. orta: 0.375 m. alt: 0.54 m. h.y.: 0.035–0.04 m.

Kireçtaşından kare mezar altarı. Yazıt, altarın gövdesi üzerindedir. Yazıt iyi korunmuş durumdadır. Taşın sağ üst tarafında aşınmalar vardır. Taş, bezemesiz ve düzdür.

Ἡρμόλαος

⁴⁹⁹Zgusta, Personennamen 1964, § 1013–2; Selge'den, Nollé–Schindler, Selge 1991, s. 98 nr. 22; Horsley–Mitchell, Inscriptions 2000, s. 151 nr. 146.

- 2 καὶ Παρησία
 υείῳ μνή-
 4 μην χάριν.

"Hermolaos ve Paresia, oğullarının anısı için (bu altarı diktirdi.)"

Altar üzerinde yer alan yazıttan anlaşıldığına göre, Hermolaos ve Pareisia, çocukları için mezar altarı diktirmiştir. Bu, çocuklarının artık yaşamadığına işaret etmektedir. Hermolaos ismi, daha sık kullanılmaktadır. Pareisia adına daha az rastlanmaktadır. Pampylia'da ilk kez geçmektedir⁵⁰⁰.

4.4.48 Aurelius Elpidianus Zoticus, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiştir. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Collignon, Inscriptions 1879, s. 346/7, nr. 30.

- Αὐρ. Ἐλπιδιανός
 2 Ζωτικός Αὐρ. Τερτύ-
 λλη τῆ γυνεκί
 4 μου κὲ Αὐρ. Ἐ[λ]-
 πίδι τῆ θυγ[α]-
 6 τρ[ί]
 μο[υ]
 8 κὲ Ἀβρανθίδι τῆ θ[ρε]-
 πτῆ τέξ {ταῖς} τρισὶ μν[ή]-
 10 μης χάριν.

„Ben Aur(elius) Elpidianos Zotikos, karım Aur(elia) Tertulle, kızım Aur(elia) Elpis ve besleme Arbantis için anı vesilesiyle (bu mezarı yaptırım)“

Aile üyelerinin hepsi Aurelius *cognomina*'sını taşımaktadır. Muhtemelen bu adı, Constitutio Antoniniana'dan sonra almış olmalıydılar. Aurelia Tertulle'nin ismi burada, Tertulla olarak değil Tertulle olarak verilmiştir⁵⁰¹. Yazıttaki morfolojik değişiklikler de yazıtın geç bir döneme tarihlenmesi gerektiğini göstermektedir⁵⁰²: γυνεκί, κὲ.

STR.2 Ἀβρανθίς ismi, Attaleia'da ilk kez geçmektedir. Bu isme epigrafik kayıtlarda daha önce rastlanılmamıştır. Ἀβράνα ve Ἀβραντίς isimleriyle krş. için bk. Pape, Eigennamen, s. 4.

Collignon: Mezar steli. Stelde üç adet büst yer almaktadır. y.: 0.20 g.: 0.35.

4.4.49 Troilos, Kızı Ias İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Antalya'da bir evden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Taş tekrar okunmuştur. Taş Depo II–Env. Nr. 41

Tarihi: 3. yüzyıl (*omega*: v, *upsilon* v şeklinde)

⁵⁰⁰Bu isme, Troas, SEG 29 (1979) nr. 1223; Manisa, SEG 44 (1994) nr. 952 yazıtlarında da rastlanmıştır. .

⁵⁰¹Yazıtlarda genel olarak Tertulla ismi görülmektedir. Tertulle adı, bundan başka, Phrygia'da Akmonia Kenti'nde de geçmektedir. Akmonia'daki yazıt, İ. S. III. yüzyıla tarihlenmektedir: S. G. Cole, Dionysiac Mysteries in Phrygia in the Imperial Period, şurada: EpigrAnat 17 (1991) s. 41 vd.

⁵⁰²Bu değişiklikler için bk. Gignac.

Yayın Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 50 nr. 51; Robert, Bull. ép 1959, 447; SEG 17 (1960) nr. 607. y: 0.35 m., g: alt: 0.18 m., üst: 0.195 m., h.y.: 0.02 m.
Her iki kolunu kaldıran bir erkek kabartmalı kare mezar altarıdır. Gözleri ve saçları 3. yüzyıl için karakteristik, gövdesi stilize, geniş ve basık, gövde ve kollar orantısızdır. Altarın alt kısmında bir dübel deliği vardır.

	Τρωῖλος
2	ἰδίᾳ θυ-
	γα τρι
4	Ἰά δι
	μ νή-
6	μης χάριν.

"Troilos, kendi kızı Ias'ın anısı vesilesiyle (bu mezarı yaptırdı.)"

STR.4 Ἰάδι, Ἰας'ın dativ hali olarak görünmektedir. Esasen form olarak *masculinum*'dur. (Zgusta, Personennamen 1964, § 447–1.) Burada *femininum* olması, Ἰηδῖ'nin bir şekli olduğunu gösterebilir⁵⁰³.

4.4.50 Kastor ve Navitas, Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kaleiçinden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Taş tekrar okunmuştur. Ön Bahçe– Env. Nr. 192.

Tarihi:

Yayın Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 50 nr. 52; SEG 17 (1960) nr. 608. dikdörtgen mezar altarı. y.: 1.05 m., g.: 0.39 m., d.: 0.32 m. h.y.: 0.025–0.03 m.

	Κάστωρ Ἐρμείος
	καὶ Ναυίτας
	Κάστορος<ο>ς
	Κάστορα δις
5	μνήμης χάρι-
	ν.

„Hermes oğlu Kastor ve Kastor oğlu Navitas, Kastor II için anısı vesilesiyle (bu anıtı yaptırdı)“

STR.2 Ναυίτας ismini Ναυίτοας ile karşılaştırmak için bk. TAM III/1 373 Ναυίτος, Korkuteli'nden İzmir Müzesi'ne götürülen bir taşta yer almaktadır. (Robert, Hellenica III 173) Anıt, görünüşe göre Kastor tarafından babası ve erkek kardeşi için dikilmiştir. Navitas ismi daha çok Termessos'ta görülmektedir.

⁵⁰³Ias, Robert'e göre bir kadın ismidir. (BE, 1978, nr. 247).G. Daux ise, Ias'ın bir Milet Tribus ismi olduğunu belirtmektedir. (BCH 101, 1977, s. 345 nr. 6.) M. Piérart' da Ias isminin kişi ya da tribus ismi oluşunu tartışmaktadır. (BCH 102, 1978, s. 563–564) Bu isim, Rhodos'tan bir yazıtta da kadın ismi olarak geçmektedir. (SEG 39, 1989, s. 252, nr. 803) Pisidia'da da bu ismi görmekteyiz: Horsley–Mitchell, Inscriptions 2000, s. 95 vd., nr. 84

4.4.51 Severa ve Calpurnius Carpus Mezar Yapıtıyor

Buluntu yeri: Derenin üst kısmında duvarda kullanılmış. (Keil_Bauer) Yazıt bulunamamıştır

Tarihi: İ. S. 2-3. yüzyıl (Keil-Bauer ?)

Yayım Yeri: Radet-Paris, Inscriptions 1886, s. 156 nr. 4.

[Σευ]ήρα Δειφίλου καὶ Καλπούρνιος
 2 Κάρπος ἀνὴρ αὐτῆς ζῶντες [φορ]-
 νοῦντες ἐποίησαν αὐταῖς κα[ὶ τοῖς]
 4 [τ]έκνοις αὐτῶν καὶ σοῖς γονε[ῦσ]-
 [ιν] τῆς προγεγραμμένης Σευή[ρ]-
 6 ας Δειφίλω καὶ Ἀτταλίδι.

„Deiphilos kızı Severa ve kocası Calpurnius Carpus, henüz hayattayken ve akılları başlarındayken kendileri, çocukları ve daha önce yazılan Severa'nın anne babası Deiphilos ve Attalis için [bu mezarı] yaptırıldılar.“

STR.1 Δείφιλος = Δίφιλος ayrıca krş. Pape, Eigennamen, s. 279.

Bu yazıtla birlikte, Attaleia Kenti'nde Severa ismi ikinci kez geçmektedir. (bk. Mezar Yazıtlar- nr. 29) Calpurnius Carpus, adını çok büyük bir olasılıkla Attaleia'lı Calpurnii'den almıştır. Mezarı yaptıran Severa ve kocası Calpurnius Carpus, Yunan ismi taşıyan anne babanın yanında, Latin isimlerini sonradan almışlardır.

4.4.52 Polyneikes İçin Mezar

Buluntu yeri: Yeni Halden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Taş tekrar okunmuştur. Depo I-Env. Nr. 628.

Tarihi: İmparatorluk dönemi ? "Careful script of the Imperial period" (Bean). *omega karakterini ekle.*

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 50-52 nr. 53; J.-L. Robert, Bull. ép. 1959, 447, s. 256; SEG 17 (1960) nr. 609; Peek, GVAK 33, nr. 17; SEG 30 (1980) nr. 1514; Merkelbach-Stauber, Steinepigramme IV, s. 129, nr. 18/12/03. y: 0.24 m., g: 0.375 m., d: 0.21 m., h.y.: 0.03 m.

Alt ve üst kısımları kırık, kare, kabartmalı mezar altarıdır.

2 [Ὁ θρασὺς ἐν σταδί]-
 οῖς, ὃς ἐμήν, ξένε,
 4 πολλάκι ῥώμην]
 [δ]ία μά[χ]αις δι' ὄ-
 6 πλον δόξην μέ-
 γας ὦν Πολυνείκης,
 8 πρῶτος ἔτροσα φί-
 λον Ταχεινὸν (ν)ε[ι]-
 10 [κ]ῶν συνόμείλο[ν]

— — —

„Ben şöhretli Polyneikes, savaşta silahlarımla (bir çok hasım) yere serdim. Arkadaşım Takhinos'u kalabalık arasında (?) ilk yaralayan benim“

Polyneikes isminde bir gladyatör için yazılan mezar yazıtıdır. Polyneikes, bilindiği üzere, Oidipus'un iki oğlundan birisiydi. Kardeşi Eteokles'le düello sırasında ölmüşlerdi. Polyneikes ismi, πολυ ve νίκη'nin beraber kullanımıyla, "çok zafer kazanan kişi" anlamına gelerek gladyatörlerin birliğe girdikleri zaman aldıkları bir isim olmuştur⁵⁰⁴. Takhinos adına daha önce rastlanmamıştır⁵⁰⁵. Ταχινός adını Τάχιστος ile krş. için bk. Pape, Eigennamen, s. 1499. Bu mezar anıtından anlaşıldığına göre, yine gladyatör olan Takhinus, arkadaşı Polyneikes ile dövüşmüş ve onu yaralamıştır.

4.4.53 Odysseus, Arkadaşı Miletos İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kaleiçi'nden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Taş tekrar okunmuştur. env. Nr. 202.

Tarihi: İ. S. 2. yüzyıl.

Yayın Yeri: Robert, Hellenica VIII, 44–46 nr. 331; Robert, Bull. ép 1951, s. 195 nr. 221; Bean, Inscriptions 1958, s. 46/7 nr. 43; SEG 17 (1960) nr. 599; Peek, Verse Inschriften, I 815; Merkelbach–Stauber, Steinepigramme IV, s. 128, nr. 18/12/02. y.: 1.04 m., g.:0.48 m., d: 0.41 m., h.y.: 0.02 m.

Kireç taşından dört köşe altardır. Yazıtların alt kısmında bir kama ve üç dişli bir mızrak yer almaktadır. Yazıt, üst profilden itibaren başlar, iyi korunmuş durumdadır.

τὸν καλὸν ὀφθῆναι, τὸν πύ[κτην]
 2 ἐν σταδίοισιν, / ὀκτάκι νει[κήσαν]-
 τα καλὸν Μείλητον ἀθροεῖτ[ε, / οἷ]-
 4 ον πρὶν θήραις Κινύρου καλὸ[ν]
 υῖὸν Ἄδωνιν, / ἢ ποτε δισ-
 6 κευθέντα πάϊν καλὸν
 ὡς Ὑάκινθον· / νῦν δέ
 8 με πυκτεύσαντα κατή-
 γαγε Μοῖρα βιαίως, / καὶ δέ-
 10 μας ἐνκατέθηκε φίλη
 Παμφυλίδι γαίῃ· / σῆμα
 12 δέ μοι τύμβου μνήμης
 ἔνεκεν φιλῆς τε / στή-
 14 σεν ὑπὲρ δόξης χρηστὸς
 φίλος ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς.

„Yakışıklı, *stadion*'larda sekiz kez zafer kazanan beni, boksör Miletos'u görüyorsunuz. Vaktiyle, Kinyras'ın yakışıklı oğlu Adonis avlarda nasıldıysa, bir zamanlar *diskos*'la öldürülen yakışıklı delikanlı Hyakinthos gibi, şimdi beni de dövüşürken Moira şiddetli bir biçimde yere serdi, ve cesedimi sevgili Pamphyliya toprağına gömdü. İyi dostum Odysseus arkadaşlık ve hatıra vesilesiyle, şöretim adına mezar anıtımı buraya yaptırdı.“

⁵⁰⁴Robert, Gladiateurs 1971, s. 94/5 nr. 34; I. K. 23 (Symrna) nr. 403.

⁵⁰⁵Robert, Gladiateurs 1971, s. 297 vd.

Miletos, yazıttan anlaşılın, müsabaka esnasında ölmüştür. Miletos, *retiarius* olarak adlandırılan sınıftan bir gladyatördür⁵⁰⁶. Taşın üzerine kazınan üç dişli mızrak, *retiarius*'un silahıdır. Altta duran sekiz palmye dalı motifi, 2. satırda bahsedilen sekiz zafere işaret etmektedir. Yakışıklı Adonis, av sırasında, yakışıklı Hyakinthos ise Apollon'un spor antrenmanı sırasında yanlışlıkla, bir *diskos* isabet ederek ölmüştür. Miletos, kendisini Adonis ve Hyakinthos ile özdeşleştirmektedir. Arkadaşı Odysseus, bir *heros* ismi taşımaktadır. Bu durum, gladyatörler arasında son derece yaygın bir durumdur. Buradaki Odysseus'un gladyatör isimleri arasında ismi görünmemektedir⁵⁰⁷.

4.4.54 Ophelli(u)s, Oğlu Protogonos'un Mezarını Yaptırıyor

Buluntu yeri: Antalya'da bir evin önünde bulunmuş, daha sonra Antalya Müzesi'ne getirilmiştir.

Tarihi: Harf karakteri nedeniyle İ. S. 3. yüzyılın başı.

Yayın Yeri: Gökalp, Attaleia 1999, s. 75 nr. 4; Merkelbach–Stauber, Steinepigramme IV, s. 130, nr. 18/12/05; SEG 49 (1999) nr. 1880.

Profilli mermer kaide, kenarları hasar görmüştür. Envanter numarası hala yok. Taşın nereden getirildiği belli değildir. Muhtemelen Attaleia Nekropol'ünden, kentin kuzeyinden, getirilmiş olmalıdır. Buluntu yeri, kaidenin yakınlarında aranmalıdır.

Πρωτογόνω τόδε | σῆμα τέκνω φίλῳτε | κνος Ὀφέλλις |
 2 τεῦξε, τὸν ἐν Λυκί[α] | νόσος λεσεν· οὐδ[ὲ] | θανόντα |
 αὐτὸς ἴδεν· μνήμ[η]ς | δὲ πατῆρ χάριν ἐν | πατρῷῃ γῆ |
 4 βωμὸν ἀναστήσα[ς] | δακρύων σκοπὸν | εἶδρυσε παιδός.

"Çocuksever Ophelli(u)s, çocuğu Protogonos için bu mezarı yaptırdı.

Eceliyile ölmedi, Lykia'da bir hastalık onu yok etti.

Babasına ise onu vatan toprağında anısı vesilesiyle gömmek nasip oldu.

Bir sunak dikerek, bunu çocuğu için döktüğü gözyaşlarına delil olarak sundu".

Yazıt içeriğinden, Protogonos'un genç yaşında vatanını terk ettiği ve Lykia'ya giderek bir hastalık nedeniyle öldüğü anlaşılmaktadır. Protogonos'un gidiş amacı ve yeri belli değildir. Oğlunun yabancı bir yerde ve genç yaşında ölmesinden yakınan Ophelli(u)s, mezar steli, Attaleia Nekropolü'nde bir *kenotaphion* içine koymuş olmalıdır.

4.4.55 Mummia Iunia, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent duvarı. (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamamıştır

Yayın Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 162 nr. 21 g.: 1.30 m, y.: 0.50 m.

Μουμμία Ἰουνία ζῶ-
 2 σ[α] ἑαυτῇ καὶ Κλαυ-
 δίῳ Ἀλεξάνδρῳ καὶ
 4 Μουμμίῳ Πο[ύφῳ τῶ]
 γενομένῳ ἀν[δρὶ]

⁵⁰⁶*Retiarius*'lar diğer gladyatörlerden farklı giyinirler ve silahlanırlar. Göğüsleri çıplaktır ve korunmasızdır. Ağ, üç dişli mızrak ve hançer ile savaşırlar, L. Robert, Les Gladiateurs s. 66/7. Anadolu'da Retiarii ile ilgili benzer yazıtlar için bk. Klaudiupolis, D. French, EpigrAnat. 13, 1989, s. 92–93 nr. 2; Ankyra için, L. Robert, Les Gladiateurs s. 138 nr. 89.

⁵⁰⁷Robert, Hellenica VIII, s. 45.

6 αὐτῆς καὶ Μουμμία
Καλλιγόνῃ μόν[ο]ις.

"Mummmia Iunia henüz hayattayken sadece kendisi, Claudius Aleksandros, kocası Mummmius Rufus ve Mummmia Calligone için."

4.4.56 Gaius Hostilius Hermes, Kendisi ve Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Güneydeki kulelerden birinde, yukarıda ortada uzun bir blok üzerinde. (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamamıştır

Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 162 nr. 22; Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 77.

2 Γάϊος Ὀστείλιος Ἑρ-
μῆς [ζῶ]ν ἑαυτῷ καὶ
γυναικὶ καὶ τέκνοις.

"Gaius Hostilus Hermes, henüz hayattayken kendisi, karısı ve çocukları için"

4.4.57 Aurelius Ne..sides, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Hadrianus Takı'nın solunda, biraz uzağında sur duvarı içine ters çevrilerek konulmuştur. (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: Aurelius isimlerinden dolayı 3. yüzyıl ?

Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 163 nr. 24. g.: 1.07 m., y.: 0.59 m.
Yazıt bir blok üzerinde yer almaktadır.

2 Αὐρ. Νε..σίδης ἑαυ[τῷ]
καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Αὐ-
ρηλία Γαμικῇ καὶ τοῖς
4 τέκνοις.

"Aur(elius) Ne..sides kendisi, karısı Aurelia Gamike ve çocukları için"

4.4.58 Aurelia Anna ve Dec(i)mus Paconnius Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Doğuya doğru sur duvarında, yukarıda (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamamıştır

Yayım Yeri: CIG 4340e, s. 1158; Le Bas–Waddington, Voyage 1870, nr. 1368; Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 162 nr. 20.
Tamamlamalar: Von Lanckoronski

2 Αὐρ. Ἀννα καὶ Δ(έκμος) Πακκώνιος ANC - -
ἑαυτοῖς περίβολον καὶ κενο[τάφιον ἐν ᾧ]
σορὸς Προκολλησιᾶ [βούλομαι δὲ]
4 ΚΑΜΕΘΗΝ Ἀνναν [ἐν αὐτῇ ἐνκηδευθῆναι],
καὶ ἐνορκίζομαι ΗΝΝΟ[. Θ]υγατέρα μ[ου, ἀδελφὴν]
6 δέ μου Ἀρτεμεισίαν καὶ τὸν ἄνδρα [αὐτῆς]
Λούκιν καὶ Κει[λι]ανὸν(?) καὶ Ἀνθη[— —].

STR.1 N[ά]vva Le Bas–Waddington.

STR.5 Mezarın gözetimi için *peribolos*'ta ikametinin düşünülmesi gerekmektedir. Myra'dan bir yazıtta da görülmektedir (Reisen in Lykien und Karien II, s. 36, nr. 56. (Von Lanckoronski)

4.4.59 Hygeia, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent surunda ters çevrilerek kullanılmış. Yazıt bulunamamıştır
Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 160 nr. 15; Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 79b.

Büyük bir kireçtaşı blok. g.: 1.83 m.; y.: 0.65 m. Yazıt, solda kenardan 0.73 m. sağda ise 0.26 m. daha içerden başlamaktadır.

Ἕγεία Μύκωνος ζῶσα ἑαυτῇ καὶ
Γ. Ἀτί[ω]ι Βακχικῶι τῶ ἀνδρὶ αὐτῆς
καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς.

"Mykon kızı Hygeia henüz hayattayken kendisi, kocası Gavius Bakkhicus ve çocukları için"

STR.1 Μύκων, ωνος adı için bk. Pape, Eigennamen, s. 958.

STR.2 Βακχικός adı Bacchus ile bağlantılı, krş. Pape, Eigennamen, s. 193 vd.

4.4.60 Proklos, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Sur duvarında ters çevrilerek kullanılmıştır. (Von Lanckoronski) Yazıt bulunamamıştır

Tarihi: 3. yüzyıl.

Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 161 nr. 16. g.: yakl. 1.25 m., y.: yakl. 0.35 m.

Πρόκλος Τειμαγένους ἑαυτῶ
2 καὶ γυναικὶ καὶ τοῖς ἔξ αὐτοῦ
διαδόχοις.

"Teimagenes oğlu Proklos, kendisi, karısı ve kendisinden olan varisleri için"

4.4.61 Loukis Pakonis, Kendisi Ve Ailesi İçin Kenotaphion Yaptırıyor

Buluntu yeri: Kent suru. Yazıt bulunamamıştır

Tarihi: Ceza miktarından dolayı 1. yüzyıl olmalıdır.

Yayım Yeri: CIG 4340d, s. 1158; Le Bas–Waddington, Voyage 1870, nr. 1367; Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 161 nr. 18; Kubinska, Monuments 1968, s. 89.

Tamamlamalar: Le Bas–Waddington

Λούκις Πακῶνις [.....]ς τὸ κ[ενοτά]-
2 φιν κατεσκεύασε[ν ἑαυτῶ καὶ] τῇ συνβίῳ μου
καὶ τοῖς τέκνων τέ[κνοις κ]αὶ τοῖς ἀπελευθέ-
4 ροις μου. εἰ δέ τις ἔ[τερο]ν πτώμα ἐπιβάλη,
δώσει ἰς τοὺς ἀγομένους πενταετηρικοὺς
6 ἀγῶνες(!) (δην.) ,αφ'.

"Loukis Pakonis, *kenotaphion*'u [kendisi], eşi, çocuklarının [çocukları] ve köleleri için yaptırdı. Eğer biri başka birisini gömerse, beş yılda bir yapılan bayramlara 1500 denar verecektir."

Kenotaphion, burada da görüldüğü gibi, boş bir mezar anlamında kullanılmamıştır. Mezar sahibi ve yakınları için yaptırılmıştır.

4.4.62 Attalos, Kendisi Ve Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Doğu sur duvarı. Yazıt bulunmamıştır

Tarihi: Ceza miktarı nedeniyle muhtemelen 2. yüzyıl olmalıdır.

Yayın Yeri: Ramsay, *Inscriptions* 1883, s. 266 nr. 8; Von Lanckoronski, *Städte* 1890, s. 161 nr. 19.

Ἄτταλος Ἀρτέμωνος ΕΙΝΑ[...]ΧΟΥ φύ(σει) υἱός,
 2 ἑαυτῷ καὶ τῇ γυνεκὶ αὐτοῦ Δούλα τῇ καὶ
 Ρουφίνα· μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν ἡμῶν ἔστω
 4 μόνου τοῦ Ἐλπιδηφόρου, ἐτέ-
 ρω δὲ μηδενὶ ἐξὸν εἶναι πτῶμα ἐπιβάλε {²⁶ἐπιβάλαι}²⁶· ἐὰν
 6 δέ τις ἐπιβάλοι, δώσει τῷ φίσκω (δην.) ,βφ'.

4.4.63 N. N.

Buluntu yeri: Antalya Müzesi (İtalyan Konsoloslüğundan getirilmiş) (Bean) Yazıt bulunmamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Bean, *Inscriptions* 1958, s. 89 nr. 124; SEG 17 (1960) nr. 625. y.: 0.70 m., g.: 0.35 m., d.:0.30 m., h.y.: 0.03–0.035 m.

Yazıt, tabanda tamamlanmaktadır.Sağ tarafı kırıktır. Bean, *kenotaphion* teriminin kullanımından bu taşın Pamphylia'nın başka bir kısmından getirildiğini düşünmektedir.

— — —
 [— — — τεθῆ]ναι ἐν τῷ κεν[οταφίω]·
 2 [ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτ]ά τι ποιήσῃ ἢ ἐ[τέρου]
 [τινὸς πτῶμα ἐνκατά]θῆται ἢ βιάσῃ[ται — — —]
 4 [— — — δώσει εἰς τὸ τ]αμεῖον [δηνάρια — — —].

„.....bu mezara gömülmesi için.....; eğer birisi buna karşı bir şey yaparsa ya da bir başkasının ölüsünü gömerse ya da mezarı zorlarsa, kent kasasına (şu kadar para) ödeyecektir.“

4.4.64 N. N., Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Antalya Müzesi. (İtalyan Konsololuğundan getirilmiş) Yazıt bulunmamıştır

Tarihi:

Yayın Yeri: Bean, *Inscriptions* 1958, s. 88 nr. 123; SEG 17 (1960) nr. 624.

Yazıt solda ve tabanda tamamlanmıştır. h.y.: 0,04 m.

— — — — — — — — — — — ΗΤΗΣ — — —
 2 [— — — καὶ — — —]δι τῇ ἀπελευ-
 [θήρα καὶ τοῖς ἐξ αὐτ]ῶν τέκνοις κα-
 4 [τέστησεν· ἄλλω δὲ μ]ηδενὶ ἐξὸν εἶναι

- [ἐνθάψαι τινά· ἐὰν δέ] τις παρὰ ταῦτα
6 [εἰσβιάσῃται, εἰς τὸ] ταμεῖον δώσει δη-
[νάρια πεντα]κόσια (δην.) φ'.

„ (filanca, ailesi) ve azatlı kölesi [.....]is ve onların çocukları için (bu mezarı) yaptı: bir başkasına, gömülmesi için müsaade edilmesin. Eğer birisi buna karşı mezarı zorlarsa, kent kasasına beş yüz denar ödeyecektir.“

Yazıtın tamamlanışı *exempli gratia*.

4.4.65 Pyr(r)amos ve Kosmia İçin Çocukları Stel Diktiriyor

Buluntu yeri: Attaleia. Tam olarak yeri belirtilmemiş. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: İmparatorluk Dönemi.

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, *Studii* 1914, s. 37 nr. 39; Peek, *GVAK* 60 nr. 45; *SEG* 30 (1980) nr. 1515; Merkelbach–Stauber, *Steinepigramme IV*, s. 130, nr. 18/12/04. Mezar epigramı.

- [Πυ]ρράμω οἱ παῖδες καὶ μη[τέ]ρι Κοσμία θέντων
2 στήλη[ν] | εἰσαρίθμοις παισὶ{ν} μεριζομ[έ]|νην·
τέσσαρες ἄρρενές εἰσιν, | θηλείαι ἐγένοντο, |
4 ὦν ἐπιθυμη|

"Pyr(r)amos ve anne Kosmia için çocukları (bu) mezar stelini diktirdiler. Masrafı, çocuklar arasında eşit miktarda paylaştırıldı. (Bunlar), dört erkekler ve kız olanları aynı evlilikten doğmuşlardır – – –."

STR.2 θέντων (=θέντο)

Pyrramos ve Kosmia, Yunanca isimlerdir. Yazıttan anlaşıldığına göre, ikisinin çocuklarının toplam sayısı en az altıdır.

4.4.66 Titus Phaneus Modestus'un Mezarı

Buluntu yeri:

Tarihi:

Yayın Yeri: Radet–Paris, *Inscriptions* 1886, s. 157 nr. 5; Paribeni–Romanelli, *Studii* 1914, s. 31/2 nr. 25–26; *IGR* III, nr. 786; Kubinska, *Monuments* 1968, s. 25. Koruma duvarında kullanılmış iki yazıt.

A

- ἐνθάδε κ[εῖται]
2 Τ(ίτος) Φάνεος Μόδε-
στος σοφιστή[ς]
4 εἰς μετὰ τῶν
ἐπτὰ σοφῶν
6 μὴ γεμίσας
εἴκοσι πέν-
8 τε ἔτη

B

μετὰ τὸ κηδευ[θῆ]-
 2 ναι Οὐαλεριανό[ν] ἔτι<ν> καὶ [Τ(ίτον)]
 Φά(νεον) Μόδεστον εἰς τὸν ἄνω τά-
 4 φον μηδένα ἄλ[λον]
 ἐξὸν εἶναι κηδε[υθῆ]-
 6 ναι· ἐὰν δέ τις ἐπιχει[ρῆ]-
 ση, ἔστω ὑπεύθυνος εἰς [τὸν]
 8 φίσκον δηναρίοις β' ε[ἰς]
 δὲ τὸν κάτω τάφον τοῦ

Taphos kelimesi Lykia için karakteristik olmasına rağmen başka yerlerde de az da olsa görülmektedir. *Tymbos* gibi bir mezarın çeşitli formlarına işaret edebilir. *Taphos* kelimesini taşıyan bir yazıt mezar taşına ya da bir lahde işlenmiştir⁵⁰⁸.

4.4.67 N. N., Kendisi ve Karısı Rufina İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Belirtilmemiş. Yazıt bulunamamıştır

Tarihi: 2. yüzyıl.

Yayın Yeri: Ramsay, Inscriptions 1883, s. 266 nr. 8; IGR III, nr. 787.

[Ὁ δεῖνα κατεσκόασεν τὸ μνημεῖον] ἑαυτῶ καὶ τῆ γυν(αι)κὶ αὐ-
 2 τοῦ Δουῖλα τῆ καὶ Ρουφίνα· μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν ἡμῶν ἔστω μό-
 νου τοῦ Ἐλπίδηφόρου, ἐτέρῳ δὲ μηδενὶ ἐξὸν εἶναι πτώμα ἐπιβα-
 4 λε[ῖν], ἐὰν δέ τις ἐπιβάλλῃ, δῶσι τῶ φίσκῳ δην(άρια) ,βφ'.

„[filanca, anıtı] kendisi ve karısı Roufina adıyla da bilinen Doula için [yaptırdı]. Ölümümüzden sonra sadece Elpidiphoros'un olacaktır, başka bir kimseyi gömmek mümkün olmayacaktır. Eğer bir kimse gömerse, kasaya 2500 denar verecektir.“

Ramsay: Karısının ismi, K. Asya'da oldukça yaygın bir isim olan Domna olarak da okunabilir.

4.4.68 Nais, Kocası ...uksanos İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Özel bir şahsın evinde.(Pace) Yazıt bulunamamıştır

Tarihi:

Yayın Yeri: Pace, Adalia 1921, s. 17 nr. 8. Basis. 19x43 cm.

Taş üzerinde, bir adam ve yanında tahtta oturan bir kadın tasvir edilmiş.

Ναῖς Φρόκλου
 2 ἀνέστησεν ἀνδρ[ῆ]
 . . . υξανοτι μνή-
 4 μης χάριν.

„Phroklos kızı Nais, kocası ...uksanos'un anısı vesilesiylediktirdi“

Bir Nymphe ismi olan Nais daha önceden Pednelissos'tan bilinmektedir. (Sterret, Wolfe Exp. S. 321) Ayrıca krş. Pape, Eigennamen, s. 972.

⁵⁰⁸Bu kelimenin kullanıldığı başka örnekler için bk. Kubinska, Monuments 1968, s. 23 vd.

STR.3 Tamamlama için Auksanos ismi önerilebilir.

4.4.69 Bir Lahit Parçası ?

Buluntu yeri: Kaleiçinden Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. Yazıt müzede görülmüştür.
Tarihi:

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 42 nr. 39; SEG 17 (1960) nr. 597. Mermer blok. y: 0.62 m., g: 0.74 m., d: 0.87 m., h.y.: 0.05 m.

Blok. Ön yüzde, yüksek kabartma olarak ok atan Eros figürü görülmektedir. Muhtemelen bir lahit parçasıdır.

Ἐρωσ.

4.4.70 Fragment

Buluntu yeri: Bir evin merdivenlerinde kullanılmıştır. (Ormerod–Robinson) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayım Yeri: Ormerod–Robinson, Annual 1910/11, s. 243, nr. 26.

Kırık levha, bir lahit parçası da olabilir. H.y.: 0.04 m.

Tamamlamalar: Ormerod–Robinson

Ἑρμαῖος Ἀπολλωνίου Ἑρμαίου ἐ[αυτῷ?
2φ] ἐμοῦ τῷ [Ἄρτ]εμιδώρου τ[. . .
. . . ἄδ]ελφῷ αὐτοῦ· μετὰ δὲ τὸν [δεῖνα ἀπ-
4 [οτεθῆν]αι καὶ τὸ ἐντὸς πτῶμα, βού[λομαι. . .
. . .κα]τακορακωθῆναι αὐτὸ εὐ[. . .
6 [ὑπὸ τῶν κληρονό]μων μοῦ προ[.
[ἐὰν δέ τις ἄλλο πτῶμα] κατὰθ[ηται. . .

"Hermaios soyundan gelen Apollonios oğlu [Hermaios], [kendisi için ?],

4.4.71 Fragment

Buluntu yeri: Hadrianus Kapısı'nın güneyinde, 12. kulenin güney tarafında bulunmaktadır. (Keil–Bauer) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: 3. yüzyıl

Yayım Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 11.

Kireçtaşından, bir altarın orta kısmı olabilir. y.: 0.68 m., g.: 0.51 m., h.y.: 0.03 m.,

ἔδοξεν καὶ το *rasur*
2 ΙΔΙΟΝΟΝ τοῦ Α[ὐρη(λ□ου)] Ἄ-
ριστοδημιανοῦ Ταυ-
4 ρεινοῦ προσεπι[γ]ρά-
ψαι Αὐρή(λιον) Ταυρειανόν
6 . ωκράτην καὶ Αὐρ(ήλιον) .αυ-
[ρ]ειπειανόν Εὐτύχην
8 καὶ τούτων τέκνοις μό-
νοις

STR.6: [Σ] ωκράτην ?

4.5 Miltaşları

4.5.1 Claudius, Yolları Restore Ettiriyor

Buluntu yeri: Hadrianus Kapısı'nın yakınında bir evin bahçe duvarındadır. (Woodward) Yazıt bulunamamıştır

Tarihi: İ. S. 50.

Yayın Yeri: Ramsay, *Inscriptions* 1883, s. 258/9 nr. 1; CIL III, nr. 6737; ILS I, nr. 215; IGR III nr. 768; Mommsen 1884, s. 24 nr. 33; Woodward, *Asia Minor* 1909/10, s. 127 nr. 23; Walser 1980, s. 457/8; French, *Milestones* 1988, s. 71 nr. 183; French, *Road Terminus Stones*, şurada: *Festschrift für Jale İnan*, İstanbul 1989, s. 21. Miltaşı. Yazıt, Latince kısmının son satırından itibaren ikiye ayrılmış.

	[T]i. Claudius Drus[i f.] Cae-
2	sar Au[g. G]erm[an]i-
	cus, pontif. maxim[u]s,
4	trib. po[t] X, imp. XVIII, p(ater) p(atriciae), cos. de-
	si[g]. V, [p]er M. Ar[ru]ntium
6	Aqu[il]am procur(atorem) su[um]
	vias refecit.
8	Τι[βέ]ρι(ος) Κλαύδιος
	Δρούσ[ου] υἱὸς Καῖσαρ
10	Σεβαστὸς Γερμανι-
	κὸς, ἀρχιερεὺ[ς μ]έ-
	γιστος, δημα[ρ]χι-
	κῆς ἐξουσίας [τ]ὸ
	ί, ἀτοκράτω[ρ τὸ ιη'],
15	πατήρ πατριδ[ο]ς, [ὑ]πατος
	[ἀποδεδειγμένος τὸ ε'],
	[διὰ Μ. Ἀρρουντίου Ἀκουίλαν]
	[τὸν ἐπίτροπον ἑαυτοῦ]
	[ὁδοὺς ἀποκατέστησε].

„Drusus oğlu Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus, *Pontifex Maximus*, halk hükümlerinin 10, imparatorluğunun [18]'inci yılında, vatanın babası, 5. kez *consul*'luğe aday gösterilmiş, *procurator*'u M. Arruntius Aquila aracılığıyla yolları restore ettirdi.“
M. Arruntius Aquila: PIR I, s. 145, nr. 935. Galatia Eyaleti *procurator*'udur. Ayrıca bk. Hallfmann, *Senatoren* 1979, s. 41; PIR², II, P. 374, nr. 1510; Rémy, *carrières senatoriales*, s. 132, dn. 33.

M. Arruntius Aquila'nın Ksanthos'un eşraf ailelerinden Arruntii ile bağlantısı olmalıdır. Claudius Dönemi'nden bir yazıt yine M. Arruntius Aquila hakkında bilgi vermektedir. İmparatorların eğitimci L. Arruntius Hermakotas'ın oğludur. Aquila, Kyrenaika Lejyonu'nun *askeri tribunus*'u ve daha sonra da imparator *procurator*'u olmuştur⁵⁰⁹. Aquila ve ailesi *Teretina Tribus*'na mensuptur⁵¹⁰. Bu yazıt, Augustus Dönemi Galatia Eyaleti valisi M. Plautius Silvanus'ta olduğu gibi, Attaleia'nın daha önce *communis opinio* olan, Claudius

⁵⁰⁹Balland, Xanthos 1981, nr. 64.

⁵¹⁰C. Habicht, *Zwei Römische Senatoren Aus Kleinasien*, şurada: ZPE 13 (1974) s. 1 vd.

Dönemi'nde Lykia–Pamphylia'nın çifte eyalet olarak yönetildiğinin aksine Claudius Dönemi'nde de Attaleia, dolayısıyla Pamphylia'nın Galatia'ya bağlı olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Claudius, Romanizasyonun en önemli adımlarından birisi olan yol yapımına ağırlık veren bir imparator olarak Lykia'da önemli atılımlar gerçekleştirmişti. Patara'da bulunan ve Lykia kentleri arasındaki yol ağını gösteren Stadiasmus Patarensis bunun için en iyi örnek olarak nitelendirilmelidir. Anlaşılan, Claudius, Lykia dışında Pamphylia'da da yol yapım faaliyetlerine girişmiştir.

4.6 Fragmentler

4.6.1 –

Buluntu yeri:

Tarihi:

Yayım Yeri: Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 79c; Keil–Bauer 1914, I nr. 18; Wilhelm, nr. 79b. Istampajı yok. y.: yklş. 0.40 m., g.: yklş. 0.90 m., h.y.: yklş. 0.10 m.

Keil–Bauer: Sollte diese Inschrift identisch sein mit Schede 66 (=Hirschfeld, Notizbuch I nr. 79 c.) ? Allerdings stimmt die Angabe "über 79 b" nicht; es müsste heissen "über 79".

Hirschfeld

ΣΩΣΙΒΙΟΥ

Keil–Bauer

. ΛΑΒΙΟΥ-Υ
IE

4.6.2 Aurel[.]

Buluntu yeri:

Tarihi:

Yayım Yeri: Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 79a

ΑΥΡΗΛ.

T.ΟΥΚΑΘΕ

4.6.3 –

Buluntu yeri: Kent surunda duvara örülmüştür. (güney tarafında)

Tarihi:

Yayım Yeri: Wilhelm 1891, I 5. Kireçtaşından blok. y: 0.43 m., h.y.: 0.06 m.

. ΤΟΥΚΑ

4.6.4 –

Buluntu yeri: K kodu verilmiş yuvarlak kulenin doğusunda yer alan kulenin ilerisinde, farklı biçimli bir kırık parça duvarda kullanılmıştır. (Von Lanckoronski)

Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 154 nr. 3.

NΚΑΙΣ

2 ΟΥΑΝ..

4.6.5 Mezar Yazıtı Fragmenti ?

Buluntu yeri: Bir evin merdivenlerinde devşirme olarak kullanılmış. (Von Lanckoronski)

Tarihi:

Yayım Yeri: Von Lanckoronski, Städte 1890, s. 163 nr. 26. y: 0.78 m k: 0.21 m.

	ΩΚΟΡΙ[.]
2	ΕΡΟΣΑΣ ΥΠΕΥΘΥ
4	Ε. ΗΣΟΝ ΟΙΣΚΑΤΑΔ
6	ΑΙΕΓΩΟΛΣ

4.6.6 Metropolis ?

Buluntu yeri:

Tarihi:

Yayın Yeri: Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 92.

ΠΕΤΡΑΜΗΤΡΟΠΟΛ

4.6.7 -

Buluntu yeri: An der Innenseite der Stadtmauer östlich neben dem viereckigen Untergeschoss des Rundturmes.

Tarihi:

Yayın Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 35 nr. 35; Keil–Bauer 1914, I nr. 19. Kireçtaşıdan fragment. y.: 0.42 m., g.: 0.61 m., k.: 0.20 m.'nin üzerinde., h.y.: 0.12 m. Kireçtaşıdan arşitrav fragmenti. oberes Profil abgearbeitet. Profil yüksekliği 0.095 m. Istampajı yok.

P ΠΑ

Keil–Bauer: belki πατή]ρ πα[τρίδος ?

4.6.8 Aleksandria Oikoumenes

Buluntu yeri:

Tarihi:

Yayın Yeri: Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 93.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ

4.6.9 –

Buluntu yeri: Cumhuriyet Caddesi'nin kuzeyinde Selçuklu Hamamı ile İş Bankası arasında.

Tarihi:

Yayın Yeri: –

y.: 0.70 m., g.: 0.71 m., d.: 0.30 m. h.y.: 0.08 m.

a) Kireçtaşı blokun sağ tarafı tamamen kırılmıştır. Yazıtta harfler oldukça iyi korunmuş durumdadır.

2]λιου Μάρκο[υ
καὶ
Καλπ]ουρνίου

b) y.: 0.70 m., g.: 0.78 m., d.: 0.25 m. h.y.: 0.08 m.

Kireçtaşı bloğun sağ tarafı kırıktır.

Γάιου ΚΑΙΣ[
[Μ]άρκου Καλ[πουρνίου

4.6.10 Aurelia Zotike İçin Mezar

Buluntu yeri: Hadrianus Tak'ının güneyinde 14. kulede (kuzey kısmında) bulunmuştur. (Keil- Bauer) Yazıt bulunamamıştır

Tarihi:

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 34 nr. 31; Keil–Bauer 1914, I nr. 14.
y.: 0.69 m., g.: 1.35 m. h.y.: S. 1: 0.05 m, s.2 : 0.035 m. Kireçtaşından sol tarafı kırılmış bir lahit parçası. İstampajı yok.

[Αὐρ]ηλία Ζ[ω]τικῆ γυναικὶ αὐτοῦ
...ιναι

„ karısı Aurelia Zotike için“

4.6.11 Aurelius ---

Buluntu yeri: Özel bir şahsın evinde. Yazıt bahçede bir ağaç bir sütunun basis'i olarak kullanılmış. (Keil–Bauer) Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi: yaklaşık 3. yüzyıl.(Keil–Bauer)

Yayım Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 8.

Kireçtaşından yuvarlak bir kaide. y.: 0.32m, g.: 0.32 m., h.y.: 0.03 m. Sütun altlığı ya da yuvarlak bir kaidenin alt kısmı olmalıdır. (Keil-Bauer) İstampajı yok.

—
ΑΥΡ ΛΙΟΚ
ΚΕΙ . ΚΕΥΚ
Μ. ΟΛΕΚΙΟΚ

4.6.12 Mezar Yazıtı

Buluntu yeri: Viertel durchgang Hadrianus Takı. (Keil–Bauer)

Tarihi: 2-3. yüzyıl.

Yayım Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 5.

y: 0.38 m.; g.: 0.54 m.; hy.: 0.045 m. İstampajı yok.

[. . .καὶ τῆ γυν]αικὶ ΤΥ-
[. . . καὶ τέκνοι]ς αὐτοῦ.

„...ve karısı Ty[... için ve çocukları için“

4.6.13 Artemon Oğlu Attalos

Buluntu yeri:

Tarihi:

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 32 nr. 27.

ΑΤΤΑΛΟΣΑΡΤΕΜΩΝΟΣΕΙΝΑ ΧΟΥΦΥΥΙΟΣ

Ἄτταλος Ἀρτεμῶνος Εἰνα Χοῦφῦ υἱὸς

4.6.14 –

Buluntu yeri: Kaleiçi. Antalya Müzesi'ndedir. Env. Nr. 223 ?

Tarihi:

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 52 nr. 53a; SEG 17 (1960) nr. 610. h.y.: 0.03 m.

Dikdörtgen mezar altarı. bir niş içinde, *himation* giymiş, sağ eli göğsünde bir figür yer almaktadır.

EPO— — —

2 TO..OΔE— — —

4.6.15 –

Buluntu yeri: Yunan erkek okulu. (Paribeni)

Tarihi:

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 23 nr. 10. Kireçtaşı fragment. y.:0.90 m., g.: 0.37 m., h.y.: 0.12 m.

ΩΙ ΩΦΕΛ

4.6.16 –

Buluntu yeri: Yunan Mahallesinde bir evden. (Paribeni)

Tarihi:

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 25 nr. 15

ΑΙΝΗ

4.6.17 –

Buluntu yeri: Yeni Kapı yakınlarında bir binanın yapımında kullanılmış. (Paribeni)

Tarihi:

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 24 nr. 12. Ferteliks de kopya etmiş.

..ΓΑΤΟΧΡΟΠΕΛΛΙΕΟΥΝΑΡΙΑ

4.6.18 –

Buluntu yeri: Kent suru.

Tarihi:

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 29 nr. 19.

ΛΔΑΙΒΙΟΥΤΟΥ

ΕΝΕΚΕΝ

4.6.19 Marcianos Ve Çocukları İçin Mezar

Buluntu yeri: Kent suru.

Tarihi:

Yayım Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 29 nr. 20.

ΠΛΑΥΣΙΜΑΥ

—ι Μαρκιανῶ τῶ
[τέκνω καὶ] τοῖς ἰδίοις

4.6.20 Mezar Yazıtı

Buluntu yeri: 12. ve 13. kulelerin arasında bulunmuştur. (Keil-Bauer)

Tarihi:

Yayımlı Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 32/3 nr. 28; Keil–Bauer 1914, I nr.

12. Kireçtaştan blok. y.: 0.56 m., g.: 1.24 m., k.: 0.30 m. h.y.: 0.035–0.04 m.

.....
ἐαυτῆ καὶ κληρονόμ(οις)
μοῦ ματρικὸν καὶ πα-
τρικόν . ΥΙΑ Ν . ΕΛΥ
Ι Ι ΣΙ ΑΥΡΙΕΡΟΙ ΙΣ

4.6.21 Kenotaphion

Buluntu yeri: Hadrianus Tak'ının kuzeyinde 5. kulenin doğu tarafında bulunmuştur. (İmaret Kapısı'nda) (Keil-Bauer)

Tarihi:

Yayımlı Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 26. Kireçtaştan profilli bir altar parçası. y.: ykls. 0.45 m., g.: ykls. 0.45 m., k.: 0.30 m. h.y.: 0.03 m. İstampajı yok. Yazıtın başlangıcı silmesinde yer alıyor olmalıydı çünkü kopya edilen kısmı silmenin hemen altından başlıyor.

ΔΕΚΕΝΟΤΑΦΙΝ
vac.

ΔΕ κενοτάφιον

4.6.22 –

Buluntu yeri: Yunan okulunda. Im Rurcan der griech. Schule. (Keil-Bauer)

Tarihi: Omega karakteri, Ω şeklinde.

Yayımlı Yeri: Keil–Bauer 1914, I nr. 29. y.: 0.45 m., g.: 0.11 m., k.: 0.26 m., h.y.: 0.035 m. İstampajı yok.

Fragment wohl einer Basis, links Raud erhalten. rechts gebrochen.

ΘΕ ---
2 ΚΩ ---
ΜΗΜ ---
4 ΤΟΥ ---
ΜΗΡ ---
6 ΤΩ ---
ΣΥΙ ---
8 ΤΗΣ ---
ΤΕ ---

4.6.23 –

Buluntu yeri: Attaleia'dan British Museum'a götürülmüş.

Tarihi:

Yayımlanma Yeri: BMI 1044; SEG 6 (1932) nr. 653; P. Roussel, REG XXX 1917, 411; Wilhelm, Jahresh. XXIV 1929, 188. S. 8/9.

ἵνα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι
 2 [ἐ]πὶ τὸν αὐτὸν τόπον προχειρίζομενοι
 [ἀγ]ορανόμοι εἰδότες τὸν δῆμον ἀπομνη-
 4 [μ]ονεύοντα τοῖς καλῶς προισταμένος
 [π]ειρῶνται ἀμιλλᾶσθαι πρὸς φιλοδο-
 6 [ξ]α)ν, ἀναγραφῆναι τόδε τὸ ψήφισμα κτλ.

4.7 Taş Üzerinde Yer Almayan Yazıtlar

4.7.1 Yüzük Taşı

Buluntu yeri: Belirtilmemiş.

Tarihi: Harf karakterine göre Roma Dönemi olmalı.(Paribeni–Romanelli)

Yayımlanma Yeri: Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 25 nr. 14 onyx yüzük taşı.

Yazıtta eksiklik bulunmamaktadır.

λέγουσιν
 ἂ θέλουσιν.
 λεγέτωσαν,
 οὐ μέλι μοι.

„İstediklerini söylüyorlar. Söylesinler, beni ilgilendirmez.“

S.4 μέλι = μέλει

Yüzük taşı üzerinde yer alan yazıt, harf karakterine göre, 3. yüzyıla tarihlenmelidir.

4.7.2 Quintus Cogitatus'un ? Mührü

Buluntu yeri: W. Wilkin adında bir şahsın mülkiyetindeyken (Hirschfeld), günümüzde yeri bilinmemektedir.

Tarihi: Geç İmparatorluk Dönemi ?

Yayımlanma Yeri: Hirschfeld, Notizbuch I, nr. 92; CIL III, Suppl. nr. 6740. Yazıt, altın bir mühür üzerinde yer almaktadır. Ölçüleri belirtilmemiştir.

P : QVNTI
 COC~A~

Hirschfeld P. Qu[i]nti Cogitati.

"Quintus Cogitatus'un (mührüdür)"

4.8 Geliş Yeri Belli Olmayan Yazıtlar

4.8.1 Efendiye Adak

Buluntu yeri:

Tarihi: İ. S. 4. yüzyıl.

Yayın Yeri: SEG 30 (1980) nr. 1513 (1804). Yazıt cam şise üzerinde yer alıyor.

Κυρί[α ya da Κυρί[ω

"Efendi için"

4.8.2 Aurelius Demetrius, Apollon, Artemis ve Leto'ya Adakta Bulunuyor

Buluntu yeri: Karayollarının yol yapım çalışmaları sırasında bulunarak Antalya Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü bahçesine getirilmiştir. Buluntu yeri bilinmiyor.

Tarihi:

Yayın Yeri: –

Mimari blok. Arşitrav kısmında yer alan 4 satırlık yazıt oldukça iyi korunmuştur. Taban kısmındaki hatıl yerleri de korunmuştur. Blogun sağ ve sol taraflarında herhangi bir kırık, eksiklik yoktur. y.: 0.43 m., g.: 2.51 m., d.: 0.65 m., h.y.: 0.04 m.

Ἄπολλον καὶ Ἀρτέμιδι καὶ Λήτῳ Ἀὐρηλιος
2 Δημήτριος Κοτεους Λασθένους Δημητρίου Η
τὸ περιφλιων καὶ τὴν πύλην μέτα τοῦ περικειμένου
4 κοσμου ἀπὸ ε σμ [ε]κ τῶν ἰδίων εὐχὴν [ε]ποίησεν.

"Apollon, Artemis ve Leto için Demetrius oğlu Lasthenes oğlu Kotes oğlu Aurelius Demetrius, portico ve kapıyı çevresindeki süsleriyle birlikte kendi kesesinden 240 bin denar harcayıp adak olarak yaptırdı."

STR.2 Κοτεους= Κοτης isminin genitiv halidir. Bu isim, Küçük Asya'da bilhassa Pisidia'da sık kullanılan yerli bir erkek ismidir⁵¹¹.

STR.2 Λασθένους= Λασθένης isminin genitiv halidir. Bu isim, Küçük Asya'dan ziyade Knossos teritoryumunda yer alan Amnisos Kenti'nde sık geçmektedir⁵¹².

STR.3 Περιφλίωμα, τό= portico (Liddel–Scott, s. 1392)

Aurelius Demetrius, yazıttan anlaşıldığı üzere, bir *euergetes*'tir. Böyle bir kişinin yaşadığı kentin önde gelen kişilerinden birisi olması gerekmektedir.

4.8.3 Appas, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Karayollarının yol yapım çalışmaları sırasında bulunarak Antalya Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü bahçesine getirilmiştir. Buluntu yeri bilinmiyor.

⁵¹¹Zgusta, Personennamen 1964, s. 249–250 § 707–3; Bu ismi Pamphylia ve Lykia'da da görüyoruz: Şahin, Perge 1999, s. 102 vd. nr. 77. Ayrıca krş. SEG 44 (1994) nr. 1554B; Corsten, Kibyra 2002, s. 323, nr. 398.

⁵¹²A. Chaniotis, Some More Cretan Names, şurada: ZPE 77 (1989) s. 75; Bilhassa, İ. Ö. 72–67 yılları arasında Romalılara karşı Girit ordusunu kumanda eden Lasthenes adlı şahıs nedeniyle: SEG 43 (1993) nr. 604.

Tarihi:

Yayın Yeri: –

Yazıt, aedicula'lı bir *heroon*'un alınlık kısmındadır. Fakat şu an sadece *aedicula* kısmı mevcuttur. 3 satırlık yazıt, iyi korunmuş durumdadır. y: 0.87m., g.: 1.50 m., d.: 0.735 m., h.y.: 1. satır: 0.035–0.04 m, 2. satır: 0.025 m., 3. satır.: 0.01 m.

Ἀππας Σκυλακος τὸ ἥρωον ζῶν ἑαυτῷ καὶ Εὐτύχη
2 Ἀνατεθραμμένου ΠΟ αὐτοῦ καὶ Φλ Φρυγία γυναικὶ καὶ τέκνοις αὐτῆς
[μ]όνοις καὶ Ελκ.....εν

"Syklaks oğlu Appas, *heroon*'u sadece kendisi için, Anatethrammenos oğlu Euthykhes ve karısı Fl(avia) Phrygia ve çocukları için (yaptırdı)

STR.1 Ἀππας= Küçük Asya'da sık kullanılan yerli bir Lal ismidir⁵¹³. Bu ismi özellikle Phrygia'da sık görmekteyiz⁵¹⁴.

STR.2 Bir bölge ismi olan Phrygia'nın kişi ismi olarak kullanılmasına örnek: SEG 50 (2000) s. 180, nr. 573.

4.8.4 Asklepiades, Artemis'e Adakta Bulunuyor

Buluntu yeri: Karayollarının yol yapım çalışmaları sırasında bulunarak Antalya Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü bahçesine getirilmiştir. Buluntu yeri bilinmiyor.

Tarihi:

Yayın Yeri: –

Köşe akroterleri kırılmış, kireçtaşından dikdörtgen küçük altar. Yazıt, 4 satırdan oluşuyor ve taşın ortasından itibaren başlamaktadır. Taşın üzerinde figür– bezeme yoktur. y.: 0.48 m., g.: 0.18 m. h.y.: 0.01–0.02 m.

Ἀσκληπιαδης
2 Διογενους
Ἀρτέμιδι
4 Περιγαια

"Diogenes oğlu Asklepiades, Perge Artemis'ine (bu altarı adadı.)"

Taşın tam olarak nerede bulunduğu belli değildir. Ancak, yazıttan anlaşıldığı üzere taş, Perge Artemis'ine adak olarak hazırlandığına göre Perge Kenti'nden ya da teritoryumundan Antalya'ya getirilmiştir. Ayrıca, adakta bulunan Asklepiades'in ismine Perge yazıtlarında da sık rastlanmaktadır⁵¹⁵.

4.8.5 Zeus'a Adak ?

Buluntu yeri: Kaleiçi'nde Antik Pansiyon'un içindedir.

Tarihi:

Yayın Yeri: –

y.: 0.19 m., g.: üst: 0.09 m., orta: 0.09 m., alt:, 0.11 m. d.: 0.08 m., h.y.: 0.02 m. Kireçtaşı kare altar. Taşın sağ üst kısmı kırık. Yazıt iyi korunmuş durumdadır.

Διός

⁵¹³Zgusta, Personennamen 1964, s. 713 § 66–8.

⁵¹⁴SEG 47 (1997) nr. 1750; SEG 44 (1994) s. 360, nr. 1056, s. 361, nr. 1062; SEG 49 (1999) nr. 564, nr. 1805.

⁵¹⁵Şahin, Perge 1999, nr. 12, 179, 235.

"Zeus'un"

Zeus'a adanan bu küçük altarla ilgili olarak krş. Şahin, Perge 1999, s. 271 nr. 233. Perge'den bu küçük Zeus altarı'nın ölçüleri belirtilmemiştir. Taşın Perge'den getirilmiş olabileceği ihtimali akla gelse de, her iki altarin harf yükseklikleri farklıdır.

4.8.6 Kallianassa'nın Yüzük Taşı

Buluntu yeri: Roma'da, Therme Müzesi'ndedir. Cormiola di ignota provenienza Gemma originis incertae, empta Attaleiae. (Viale)

Tarihi: ?

Yayım Yeri: Viale, Annurio 1929, s. 373 nr. 21; SEG 6 (1932) nr. 671. *Gemma*

Καλ-
2 λιά-
νασσα.

"Kallianassa"

Yüzük taşı üzerinde yer alan yazıt, isminden de anlaşıldığı üzere bir kadına aittir. Anassa ismi, 'önde gelen efendi' anlamına gelen ἄναξ kelimesi ile bağlantılıdır. Kentin en önde gelen ailelerinden birine mensup bir kişinin bu ismi alması son derece doğaldır⁵¹⁶.

4.8.7 Incertus

Buluntu yeri: Geldiği yer belli değil. Antalya Müzesi'ndedir. Yazıt bulunamamıştır. Tarihi:

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 83/4 nr. 111; SEG 17 (1960) nr. 615. Üst tarafı düz, yuvarlak kaide.

— — —
2 — — — IANAN — —
— — — OYK — — —
4 — — — ON — AT — — —
— — — POΣIM — — —
6 — — —
— — —
8 ó δῆμος(?).

Eğer *demos* doğru okunabilmişse yazıt onur yazıtı olmalıdır.

4.8.8 Incertus

Buluntu yeri: Geldiği yer belli değil. Antalya Müzesi'ndedir. Taş tekrar okunmuştur. Arka Bahçe– Env. Nr. yok.

Tarihi: *omega formunu ekle.*

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 83 nr. 110; SEG 17 (1960) nr. 614.

⁵¹⁶Bu konuda benzer bir örnek için bk. M. Adak, Claudia Anassa: Claudia Anassa–eine Wohltäterin aus Patara, şurada: *EpigrAnat* 27 (1996) s.127–142.

y: 0.63 m., g: 0.305 m., d: 0.37 m., h.y.: 1. satır 0.06 m., 2. satır 0.04 m.

Kireçtaşından dikdörtgen bir kaide parçasının sağ tarafı korunmuş, diğer tarafı kırık durumdadır.

— — — ωδίω
 2 — — — ζ Αγαθεῖ-
 [νος — — —] καὶ Λαβερι-
 4 — — — Μάγνα
 — — — μήτηρ.

„...odios.....Agathinos.....ve Laberios (?)..... Magna...anne,“

Kaç harf eksik olduğu kesin değildir.
 STR.2–5 şahıs isimleri geçiyor olmalı.

STR.3 Λαβερι- : Laberius ya da Laberianus olabilir. Bu isim için örnekler Kilikia'dandır: SEG 39 (1989) s. 488, nr. 1513; SEG 48 (1998) s. 586, nr. 1786.

4.8.9 Iason ve Apollonios, Zotikos'un Mezarını Yaptırıyor

Buluntu yeri: Yazıtın buluntu yeri belli değildir. Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. (vidi) Depo–1 Env. Nr. 415.

Tarihi: Yazı stili, Geç Roma Dönemi'nden olduğunu gösteriyor. (Bean) *omega karakterini ekle*.

Yayım Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 89 nr. 125; SEG 17 (1960) nr. 626. İnce levha. y: 0.25 m., g: 0.175 m., h.y.: 0.015–0.02 m.

Εἰάσων καὶ
 2 Ἀπολλών-
 ίος Ζωτι-
 4 κῶ ἀδελ-
 φῶ, μνίας
 6 χάρις ἐποί-
 ησαν.

„ Iason ve Apollonios, kardeşleri Zotikos'un hatırası için (bu mezarı) yaptırdı.“

4.8.10 Puplius ve Trokondas, Hermaios'un Mezarını Yaptırıyor

Buluntu yeri: Yazıtın buluntu yeri belli değildir. Antalya Müzesi'ne getirilmiştir. (vidi) Arka Bahçe– Env. Nr. yok.

Tarihi:

Yayım Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 28; Robert, Bull. ép 1948, s. 202 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 87 nr. 119; SEG 17 (1960) nr. 621. y.: 0.80 m., g.: 0.34 m., d.: 0.33 m., h.y.: 0.03 m. Kırmızımsıtrak kalker taşından akroterli mezar altarı, sağ alt tarafı kırıktır.

Πόπλιος καὶ
 2 Τροκόνδας
 Ἑρμαίω τῶ

4 ἀδελφῶ
μνήμης
6 χάριν.

„Puplius ve Trokondas, kardeşleri Hermaios’un anısı vesilesiyle (bu anıtı yaptırdı.)“

Trokondas ismi, Likya ve Kilikia’da bilinen bir isimdir. Bu nedenle yazıtta adı geçen üç kardeş Yunanca ve Latince isimler taşımalarına rağmen Pamphylia’lıydılar. Bir Latin ismi olan Puplius, bu ismi taşıyan kişinin Roma vatandaşlık hakkını kazandığını gösterir.

4.8.11 Gaius, Ailesi İçin Mezar Yaptırıyor

Buluntu yeri: Yazıtın buluntu yeri belli değildir. Antalya Müzesi’ne getirilmiştir. Yazıt tekrar okunmuştur. Arka Bahçe– Env. Nr. yok.

Tarihi:

Yayın Yeri: Bosch, Antalya 1947, nr. 27; Robert, Bull. ép 1948, s. 202 nr. 229; Bean, Inscriptions 1958, s. 87/88 nr. 121; SEG 17 (1960) nr. 622; Kubinska, Monuments 1968, s. 22. y: 0.68 m., d: gövde 0.32 m., üst kısmı 0.37 m, h.y.: 0.035 m.

Kare mezar altarnının alt profili kırıktır. Sağ tarafı daha çok yıpranmıştır.

Γάϊς Δημη-
2 τρίου κατεσ-
κεύασε τὸ
4 μνημεῖον ἑαυ-
τῶ καὶ Πλατω-
6 νίδι Πλάτωνος
τῆ γυναικὶ αὐ-
8 τοῦ μόνοις.

"Demetrios oğlu Gaius, mezar anıtını sadece kendisi ve karısı, Platon kızı Platonis için yaptırdı."

STR.1 Γάϊς= Gaius

4.8.12 Incertus

Buluntu yeri: Yazıtın buluntu yeri belli değildir. Antalya Müzesi’ne getirilmiştir. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Bean, Inscriptions 1958, s. 86 nr. 116; SEG 17 (1960) nr. 620.

H.y.: 0.035 m. Bir mezar yazıtı parçası gibi görünmektedir.

— — —IE— — —
2 [ΑΘ]ηναῖδος Σ— — —
[— τ]ῆς γυναικὸς [— — —]
4 [— κ]αὶ τῶν ἰδίων αὐ[τοῦ σὺν]
[τῶ] προσόντι ἀνακλ[ιτηρίω(?)].

„Karısı Athenais ile akrabalarının (hatırası için?) bitişik peyke (?) ile birlikte (bu mezarı yaptı.),,

ἀνακλιτηρίω eğer doğru restore edilmişse *exedra*'ya işaret eder. Lykia'da ve başka yerlerde sık görülmektedir. (Bean)

4.8.13 Apollonios'un İthafı

Buluntu yeri: Geldiği yer belli değil. Antalya Müzesi'ndedir. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Metzger, Adalia 1952, s. 55/56 nr. 29; Bean, Inscriptions 1958, s. 85 nr. 114; SEG 17 (1960) nr. 618.

Mermer bir stel üzerinde, atlı bir figür bulunmaktadır. Gövdesi 3/4 cepheden, bacakları profilden verilmiştir. Aşağı tarafta bir akrep ve bir yılan yer almaktadır. Yazıt, yılanın üst tarafında ve tam olarak görünmektedir.

[Α]πολώνιος ἀνέθ[ηκ]ε.

„Apollonios ithaf etti.“

4.8.14 Büyük Tanrıya Adak

Buluntu yeri: Antalya'da bir evden. Orjinal yeri bilinmiyor. Yazıt bulunamamıştır.

Tarihi:

Yayın Yeri: Viale, Adalia 1925/6, s. 362 Fig. 3; Metzger, Adalia 1952, s. 52 nr. 24; Bean, Inscriptions 1958, s. 40 nr. 34; J.-L. Robert, Bull. ép 1959, s. 255/6 nr. 447; SEG 17 (1960) nr. 592.

Kireçtaşından dört köşe altar üzerinde, elinde mızrak taşıyan bir figür yer almaktadır. İşçilik yönünden zayıf olan kabartma ve yazıt büyük oranda aşınmıştır.

	Θεῶ Μεγάλ[ω β]-
2	ωμόν Τροῖλ[ος],
	Μένανδ[ρος, ...]-
4	ης, Σούρνο[ς, Μη(?)]-
	νις, εὐχαρισ[τ]-
6	ίας ἐν[εκα].

„Troilos, Menandros, [...]es, Sournos, [Me]nis ?, Büyük Tanrı için bu altarı şükranları vesilesiyle (sundular).“

STR.4 Özellikle Sournos adı karakteristiktir. Bu isim Tefenni yakınında sık görülür. Taş, bu bölgeden gelmiş olabilir⁵¹⁷. Metzger ise, bu tanrının Isinda sikkelerinde tasvir edilen tanrıyla benzerliğinden bahsetmektedir.

STR.4-5 [. .]νις adı için tamamlama önerileri: Pisidia ve Pamphylia'da sıkça geçen Manis⁵¹⁸, Lykia'da sıkça geçen Nanis⁵¹⁹ isimleri de olabilir.

⁵¹⁷Phrygia ve Pisidia'da sık görülmesi ile ilgili bk. Zgusta, Personennamen 1964, s. 473 § 1462.

⁵¹⁸Zgusta, ibid., s. 290 vd. § 858-4.

⁵¹⁹Zgusta, ibid., s. 350 vd. § 1013-17.

Taş, Pisidia'dan getirilmiş olabilir. Attaleia'da Θεοὶ Μέγαλοι için başka bir örnek bilmiyoruz.

4.9 Varia

4.9.1 Zizyphos Bayramı

Buluntu yeri: Hadrianus Kapısı'nın önünde bulunmuştur.

Tarihi:

Yayın yeri: Ramsay, Inscriptions 1883, s. 260 nr. 2; Wilhelm, Beiträge 1909, s. 196, nr. 169; Paribeni–Romanelli, Studii 1914, s. 14 nr. 2; IGR III nr. 785

ἀρχεται ἡ πανήγυρις
 2 τοῦ Ζιζύφου κατὰ τὸ
 θεῖον θέσπισμα ἀπὸ τῆς
 4 πρὸ α' εἰδῶν Μ[α]ίων ἕως
 τῆς πρὸ ι' καλ(ανδῶν) Ἰουνίων, κατὰ
 6 Παμφυλ(ίου)ς μ^ν(νι) η', κβ' ἕως λα',
 ἔχουσα ἀγέλιον(?) τῶν ι' ἡμερῶ[ν].
 8 ἡ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων κολω[νία].

"Zizyphos'un bayramı (*panegyris*) imparatorun buyruğuna göre Mayıs ayının 14'ünde başlar, Mayısın 23'üne kadar sürer, Pamphylia takvimine göre ise Octavus (Dystros) ayının 22'sinde başlayıp 31'ine kadar sürer, bu *panegyris* toplam 10 gün sürer. Attaleialılar'ın son derece ünlü kolonisi."

Yazıtın anlaşılacağına göre, Zizyphos adında bir kişi, kendi adını vererek on gün süren bir bayram kurmuştur. Söz konusu bayram da, diğer bayramlar gibi kurbanlar, ziyafetler ve oyunları içermiş olmalıydı.

Yazıt, 3. yüzyıldan daha erken olmamalıdır. Hristiyanlık Dönemi'nden de olabilir. Yıl, Pamphylia hesabına göre, Ekim'de başlamaktadır. Buna göre Mayıs, 8. aydır. Yıl, Makedonya yılı gibi başlamıştır ve ay yılı konusunda şüphelidir ama Roma resmi yılıyla uyumlu olduğu ve güneş yılı olduğu açıktır.

Wilhelm: Pamphylia günü ve Roma takvimi için kısaca bk. J.W. Kubitschek, Jahreshefte VIII 108. Zizyphos'un bayramı 14 ve 23 Mayıs tarihleri arasına gelmektedir. Bu dönemde, Atina Bölgesi'nde, ovasında ve ayrıca bugün Tzitzyphia olarak bilinen ağaç çiçek açar. Vulgar (yabani) Zizyphos'un meyvesi (Brustbeere=Jujuben), bugün de hala güneyde şifalı bitki olarak kullanılmaktadır. Buna göre, Zizyphos'un bayramı olarak bilinen bu bayram, bu ağacın çiçek açmasını gösteren bir bayram olarak görünmektedir. R. Heberdey vasıtasıyla, Attaleia'da bu ağacın yetişip yetişmediği ve Mayıs'ın ikinci haftasında burda bir pazarın kurulup kurulmadığı yönündeki bilgi şu anda malesef ispat edilen bir bilgi olarak görünmemektedir. Bu bayram programına yönelik en iyi karşılık Thessalonike'dendir. Le Bas II 1359 diyor ama bulunamadı.

Günümüzde, hünnap ağacı olarak bilinir: Nisan-mayıs ayları arasında, sarı renkli çiçekler açan, hoş kokulu, 4-5 m. yüksekliğinde dikenli bir ağacın kırmızı kabuklu, sert çekirdekli, iri zeytin biçiminde ve büyüklüğünde bir yemişidir. En dış çepere derimsi ve ince, pulpası (yumuşak kısım) sarı renkli ve tatlı lezzetlidir hünnap da denilir. Bahçelerde yetiştirildiği gibi yabani olarak da bulunur. Asıl vatani Suriye'dir. Ağacının gövdeleri silindirik biçiminde, esmer kabuklu, çok dallıdır. Yapraklar karşılıklı iki sıra halinde, kısa saplı, diken şeklinde iki küçük

yaprakçıklıdır. Çiçekler üç-altı tanesi bir arada ve oldukça küçüktür. Çanak yaprakları beş parçalı ve yeşil renklidir. Taç yaprakları sarı renkli, kıvrık olup beş parçalıdır.

4.9.2 Astragalomanteia

Buluntu yeri: Limandan uzak olmayan bir evin duvarında. (Woodward) Mermerli yakınlarında Hassun Kaptan denilen şahsın evinden alınarak 1920 yılında kent müzesine götürülmüştür. (Erten, Antalya 1997, s. 40)

Tarihi:

Yayın yeri: Hirschfeld, Berlin. Akad. Sitzungsber. 1875, s. 716; Kaibel, Epigrammata Graeca, nr. 1038; Hermes X (□) s. 192 vd.; A. M. Woodward, Notes on Some Greek Inscriptions, Mainly in Athen, şurada: JHS 30 (1910) s. 260–266; Vermaseren, Corpus 1987, s. 220 nr. 738; Nolle, 2007.

 ἀρρργ κβ' Μοιρῶν ἐπιφανῶν·
 ἴς] χεῖος τρεῖς δὲ ἐξεῖτε, πένπτος τρεῖος πείπτων·
 ἴς στό](μ)α μὴ δοῖς χεῖρα λύκωι μὴ σοί τι γενήτε·
 δυσχερές ἐστι πρᾶγμα περὶ οἱ (π)εύθη κὲ ἄπισ[τον·
 5 ἄλλ' ἠσύχιος μένε λήσας ὁδοῦ καὶ ἀγορασμ[οῦ.

 δδδδς κβ' Ποσειδῶνος·
 τέσσαρα δ' οἱ τέσσαρες ὁμοῦ ἴς δ' ἐξεῖτης ρέ[νπτος (?).
 ἴς πέλαγος σπέρμα βαλῖν καὶ γράμματα γράψ[αι·
 ἀμφοτέρον μόχθος τε κενὸς καὶ ἄπρακτος·
 10 μηδὲ βιάζου θνητὸς ἐὼν θεὸν ὅς ἔτι βλάψι.

 δγγςς κβ' Ἄρεως θουρίου.
 τέσσαρα καὶ δύο τρεῖς, δύο δ' ἐξεῖτε· τάδε γράζ[ει·
 μ]ὴ βαίνιν ἦν μέλλις ξένην τήνδε γὰρ οὐδεὶς
 αἴθων ἐσχώρηε λέων μέγας ὄν πεφύλαξο·
 15 δεινὸς ἄπρακτος χρησμὸς ἐφ' ἠσυχίη δ' ἀ[νάμεινον.

 αρρρδ κγ' Ἀθηνᾶς·
 ἴ]ς χεῖος τρεῖς δὲ [δ' ἐ]ξεῖτε καὶ τέσσ[αρα] πένπτος·
 Παλλάδ' Ἀθηναίην τίμα καὶ πάντα σοι ἔστε
 □σσα θέλις καὶ σοι τὰ δεδογμένα πάντα τελεῖτε
 20 λ]ύσι δ' ἐγ δεσμῶν καὶ τὸν νοσέοντα σεσῶσ[ει].

 ρρρδγ κγ' Εὐφροσύνης·
 σ]τέλλε □που σοι θυμὸς· πάλιν γὰρ δόμον ἦξι[ς·
 εὐρ[ῶ]ν καὶ πράξεις κατὰ νοῦν πάντα τε κρατήσι[ς·
 Εὐφροσύνην [ῶ]νεῖσθε πωλεῖν τε καὶ οὕτως.

 ρρργγ κδ' Πυθίου Ἀπόλλωνος·
 μίμνι[ν μ]ὴ πράξης, Φοίβου χρησμοῖσι δὲ πείθ[ου
 ἐ]ν χ[ρό]νῳ [κα]ιρὸν τηρεῖν· νῦν δ' ἠσυχος ἴσθι·
 25 μι]κρὸν ἐπισχῶν τελέσις π[ά]νθ' ἴσα μεριμν[ῶ]ς.

- 30 δδδςς κδ' Κρόνου [τ]εκνοφάγου·
 μ]ίμνε δόμων ἐπὶ σῶν· πάλιν μηδάμοθι βαίνε,
 μή σοι θῆρ ὀλοὸς καὶ ἀλάστωρ ἐγγύθεν ἔλθῃ·
 οὐ γὰρ ὀρῶ τὴν πρᾶξιν ἀσφαλῆν οὐδὲ βέβειον.
 δςςςγ κε' Μηνὸς φωσφόρου·
 35 θά]ρσι, καιρὸν ἔχῃς, πράξις ὃ θέλῃς καιροῦ δ' ἐπιτε[ύξῃ·
 εἰς ὀ]δὸν ὀρμηθῆνε, ἔχῃς καιρὸν τιν' ὃ μόχθος
 ἔρ]γον τ' ἐνχειρῖν ἀγαθὸν καὶ ἀγῶ(α)να δίκ[αιον.
- ςςςα κε' Μητρὸς θεῶν·
 40 ὦ]ς ἄρνα κατέχουσι λύκοι κρατεροὶ τε λέοντες
 β]οῦς ἔλικας πάντων τούτων καὶ σὺ κρατ[ήσις·
 κ]αὶ πάντ' ἔστε σοι ἴσα ἐπιρωτᾶς σὺν Δ[ιὸς Ἑρμῆ (?).
- ςςςδδ κς' Διὸς κ]ατα[χθο]νίου·
 ἠ πρᾶξις κ[ω]λύματ' ἔχ[ι ---
 λ]υπηρά τις ὁδὸς καὶ ---
 ὦν]εῖσθε χ[α]λε[π]ὸν [καὶ ---

4.10 Appendix

4.10.1 Helenistik yazıt

Buluntu yeri: Kesik Minare

Tarihi: Helenistik Dönem

y.: 0.39 m., d.: 0.225 m., g.: 0.48 m., h.y.: 0.01 m.

Düz kare blok.

ΜΨΕΓ.ΑΙΜΕΝΕΝΑΝ-
 ΔΟ ΕΞΕΙΟΣΟΥΚΑΓΡΙΑ
 ..Ι ΜΕΡΟΣΤΟΕΓΙΒΑΛ --
 ΝΕΣΑΜΦΟΤΕ --
 5 ΛΕΜΑΧΑΝΑΣ
 ΑΦΑΝΑΝΕ Γ Ρ Ι
 ΕΙΕΝΤΑΙΣΚΑ
 Τ Ο ΜΕΙ ΝΑΛΛ.
 . ΚΑΙ ΟΙΓΡΟΒΟΥΛ. Ι
 10 ΑΤ. . ΕΥΩΣΑΣ
 Ω Ν Ε ΚΑΙΤΟΝ
 ΓΑΡΕΧΟΜΕΝΟΣ
 ..ΓΟ Λ Ι Ο Σ Τ Ι
 Χ Ν Α Ν Ε Ι Δ Ε Κ Α
 15 Ο .. Τ Ε Λ Ε Ι Σ Ε .. Ο Υ Σ

4.10.2 Miltaş

Buluntu yeri: Kesik Minare

Tarihi:

İn-situ olarak bulunmuştur. Kireçtaşından miltaş.

y.: 1.88 m., çap: 0.48 m., hy.: değişken. Baş ve ortalarda ortalama y.: 0.03 m, g.: 0.025 m. son satır daha büyüktür. Sütunun yüzeyinde aşınma olduğu için taş çok zor okunmaktadır. Yüzeyde yer yer delikler ve kırıklar mevcuttur.

Δ Ε Σ Π Ο Τ Α Σ
 Ο Ϊ Κ Ο Υ Μ Ε Ι Η Σ
 Α Ι Λ . Ω Ν Ι Ο Υ Σ . . .
 Α Υ Γ . Ο Υ Σ Τ Ο Υ
 Ε Β Α . Τ Ο Υ Ι Ι Σ
 . . . Ε Ν Ι Ν Ι Α Ι Ι Ο Ν
 . . . Α Σ Τ Ο Υ Κ Α Ι
 Α Ε Ν Τ Α Σ
 - - - Ε - - -
 - - - Α Τ - - - -
 Δ Ω Ι Π Ο Ι Α Υ Τ Ω Δ Ε
 Η Λ Α Μ Π Ρ Α Α Τ Τ Α Ω Ν
 Κ Ο Λ Ω Ν Ι Α

4.10.3 C. Aur. Erotiane onurlandırılıyor

Buluntu yeri: Kesik Minare

Tarihi:

	ΔΕΚΙΔΙ Ι ΝΚΑΡΟΥ
2	ΛΑΝ τήν κρατίστην
	γυναῖκα τοῦ κρα –
4	τίστου Που. Λρι –
	ου Ἐγνατίου
6	Κλ. Αυρ. Ἐρωτιανή
	τήν ἰδίαν εὐεργήτην.

4.10.4 Fragment

Buluntu yeri: Kaleiçi Çardak Pansiyon'un karşısında restore edilen bir binanın bahçe duvarının örülmesinde kullanılmış. Taş, tam olarak kapı kanadının hemen yanında duvarda örülü durumdadır.

Tarihi:

h.y.: 0.002x 0.017 m., g.: 0.15 m., y.: yakl. 0.30 m.

Taşın devamı kapı kanadı devam ederken iç yüzeyde kaldığı için okunamamaktadır. Taşın sağ ve sol taraflarında eksiklikler ve kırıklar vardır. Yazıt, taşın en üstünden başlamaktadır.

-- OCZΩ --
 2 -- ONKATQ
 -- NAΠ ---
 4 --- CN ---
 I IΔ ΩC
 6 QINOC

4.10.5 Fragment

Buluntu yeri: Kaleiçi Otel Alp Paşa bahçesindedir.

Tarihi:

T. Korkut, Antalya Alp Paşa Otel ve Arkeolojik Buluntuları, s. 57, Antalya 2005.
 Arşitrav-friz bloğu parçası. Gri mermer y: 0.14 m g.:0.22 m.

Arşitrav friz bloğu parçasının ön yüzeyinde dışbükey profiller yer almaktadır. Yapı elemanının düz kesilmiş üst yüzeyinde kenet çukurları bulunmakla birlikte, yan ve arka yüzeyi kırıktır. Profilli yüzeyin üstünde yazıt yer almaktadır.

[Θ]υγατρος M[- - -]

M- - - 'nin kızının - - -

4.10.6 Fragment

Buluntu yeri: Kaleiçi Otel Alp Paşa bahçesindedir.

Tarihi:

T. Korkut, Antalya Alp Paşa Otel ve Arkeolojik Buluntuları, s. 79, Antalya 2005.
 Sütun altlığı, kireçtaşı, u.: 0.69 m, y.: 0.40 m.

Dikdörtgen formlu ve üzeri zengin profilli sütun altlığının en alt kısmında düz bir kaide çıkıntısı ve bunun hemen üzerinde bir kyme yer almaktadır. Kymenin üzerinde friz kuşağı ve onun da üstünde ise alttaki profilin tersi, büyük bir kyme ve dışa taşkın bir silme yer alır. Bu alanın üzerinde sırasıyla torus ve trokhilos işlidir. Yekpare tek bloktan oluşan bu dikdörtgen altlığın geniş friz kuşağının üzerinde yazıt yer alır.

I KAIQΔHM

I και ό δημος

[ή βουλή] και ό δημος şeklinde anlaşılabilir ?

4.10.7 Fragment

Buluntu yeri: Kaleiçi Candel's House adlı pansiyonun bahçesinde duvara örülü durumdadır.

Tarihi:

-- B A --
 -- I E P E A --

--- rahibi ? ---

4.10.8 Fragment

Buluntu yeri: Kaleiçi Mermerli Restoranın merdivenlerinden plaja inerken hemen sol tarafta devşirme malzeme olarak kullanılmıştır.

Tarihi: İ. S. 1. yüzyıl ?

d.: 0.35 m., g.: 0.42 m. (tespit edilebilen kısmı) y.: 0.47 m., h.y.: 0.06-0.065x 0.05-0.06 m.

--- I Σ A

--- P Θ I K Ω Ω ---

[- - κ α] ί σ α [ρ ι - -]

[Π α] ρ θ ι κ ω̃ Ω ---

5 Sonuç

Çalışmada, epigrafik belgeler, antik metinler ve modern yazarlar aracılığıyla, kuruluşundan önce kendi halinde bir liman kasabasıyken, Pergamon Kralı Attalos II Philadelphos'un bölgede kontrol noktası elde etmek amacıyla Pergamon'dan getirdiği kimselerle kenti yeniden kurması ile başlayan kent tarihi araştırılmıştır. Strabon ve Pausanias'ın verdiği bilgilere göre, muhtemelen adı Korykos olan kıyı kasabasıyla ilgili epigrafik veri bulunmamıştır. Yapılmakta olan ve yapılacak arkeolojik çalışmalar, Attaleia öncesi kent tarihinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Kara ve deniz yollarına hakim bir konumda olan kent, Pamphylia Nehirleri'nden beslenen Antalya Ovası'nın verimli ürünleriyle ve limanı ile kuruluşundan itibaren bölgeye canlılık getirmiş ve hinterlandını beslemiş olmalıdır. Kentleşme sürecinin Helenistik Dönem'le birlikte liman çevresinden giderek geliştiği, Kesik Minare'de bulunan Helenistik mimari malzemeler ve buradan çıkan tek Helenistik yazılı blokla ispatlanmıştır. Ticari bir kent amacı güdülmesinden ziyade, stratejik-siyasi nedenlerle kurulan kentin, İ. Ö. 1. yüzyılda Romalılara karşı korsanlara yardım etmesi nedeniyle topraklarının devlet arazisine dönüştürülmesi, kent tarihinde adeta bir dönüm noktası olmuştur. Attaleia, Phaselis gibi Romalılar tarafından bu yolla cezalandırılmasına karşın, bu durum, kent kimliğinde olumlu bir sürecin başlamasına neden olmuştur.

Caesar ile başlayan ve Augustus ile devam eden, ağırlıklı olarak Pisidia Bölgesi kentleri ve Karadeniz'de görülen koloni kurma hareketi Attaleia'nın da sorgulanmasına neden olmuştur. Şimdiye kadar modern yazarların tartıştığı, Attaleia'nın tam bir Roma kolonisi olma durumu, kent yazıtlarının geneline bakıldığında kanımca mümkün görünmemektedir. Romalıların kentte en erken varlığı, yazılı kaynaklar aracılığıyla İ. S. 6 yılı olarak belgelenmiştir. Bu tarihte, kent yönetiminde yerel meclisle beraber karar alan bir Romalı topluluk mevcuttu. İ. Ö. 2. yüzyılın ortalarında Delos ve diğer adalar, İ. Ö. 1. yüzyılda ise Küçük Asya kentlerine geçiş yapan tüccarların, dolayısıyla varlıklı kişilerin bir liman kentinde bulunması da son derece doğaldır. Devlet arazilerinin de kiralandığı ve varlıklı kişilere satıldığı bilinmektedir. Bazı Romalı varlıklı aileler, Roma politikası doğrultusunda bu topraklara yerleşmişlerdir. Bütün bu bilgiler, Attaleia'nın koloni kenti olduğunu göstermez. Aynı durum, komşu kent Perge'de de görülmektedir, Perge kenti koloni değildir, Attaleia kenti de birçok Küçük Asya kenti gibi Romalılaşma sürecini hızlı yaşayan klasik bir kenttir. İlginç olan bir durum da, devlet arazisine dönüştürülen Phaselis topraklarında Romalı

vatandaşlara ait çok az epigrafik belgenin varlığıdır. Üç limanlı, mimarisiyle görkemli bir kentte, daha fazla Romalı vatandaşın belgelenmesi gerekirdi.

Epigrafik belgeler, yirmibeş adet imparator onurlandırma yazıtıyla, kentin imparatorsever bir kent olduğunu da göstermektedir. Roma'ya olan bağlılıkları, ayrıca, Pamphylia'da en fazla senatör ve şövalye ünvanı alan kişilerin bulunduğu kent olmasıyla da desteklenebilir. Lykia Valisi Mucianus'un onurlandırıldığı yazıt dışında, eyalet valiliği gibi görevler alan ondokuz kişinin onurlandırılması kentteki hareketliliği de göstermektedir. Kentte onurlandırılan kişilerin çok fazla olması ve önemli görevler üstlenmeleri, kentte varlıklı insanların sayısı hakkında fikir vermektedir.

İmparatorluk Dönemi'nde, artık, kentlerin mimari ve sosyal alanlarda birbiriyle yarıştığı bir dönemde Attaleia'da da görkemli imparatorluk bayramları ve propagandalarının yapıldığı belgelenmiştir. Küçük bir liman kenti olarak teritoryumu geniş olmasa da, kentten çıkan çok sayıda yazıt, Romalı isimlerinin oldukça fazla sayıda olmasıyla, kentin sadık bir Romasever kent olduğu kanıtlanmaktadır.

En görkemli dönemini İ. S. 1. ve 2. yüzyıllarda yaşayan Attaleia, 3. yüzyılda İmparatorluk genelinde ekonominin bozulması, haydutluğun artması ve doğudan gelen akınlar nedeniyle eski görkemini, Ortaçağ'da yükselme dönemine kadar kaybetmiştir.

İtalyan ekip, A. Wilhelm ve Von Lanckoronski'nin yazılı taşların yerini aktarırken en çok söz konusu ettikleri yer, Orta Kapı civarı olmuştur. Orta Kapı, Hadrianus Tak'ına yakın olan kapıdır ve kanımca Hıdırlık Kulesi - Hadrianus Tak'ı arasındaki ana caddenin oluşturduğu akstan bağımsız düşünülmemelidir. Yazıtlar bu aks üzerindeki sütunlu caddeye ait olmalıdırlar. Çalışmaya başlarken yazıtların tümüne ulaşılarak tekrar okunması amaçlanmıştır. Ancak ne yazık ki Giriş Bölümünde ayrıntılı bir şekilde anlatılan nedenlerle yalnızca üçte birine ulaşmak mümkün olmuştur.

Attaleia'nın XIV. yüzyıldan beri gezginlerin merak konusu olmasına ve yazıtları bilim adamları arasında tartışma konusu yaratmasına rağmen şu ana kadar kimse bu kentle ilgili toplu bir çalışma girişiminde bulunmamıştır. Nitekim gerek müze çalışması gerekse Kaleiçi'nde yazıtların araştırılması aşaması son derece sancılı olmuştur. Sonuç olarak kentin yazıtları müzede bulunan diğer bölge yazıtlarından büyük ölçüde ayıklanabilmiştir. Çalışmada böyle bir malzemenin bir araya getirilmesi ve Pamphylia'nın beş büyük kentinden biri olan

Attaleia kentinin tarihi, idari yapısı, statüsü, sosyal yapısı, ekonomik yapısı ve topografyasının toplu ve güncel olarak ortaya konulması anlamında büyük bir önem arz etmektedir.

6 Bibliografya Kısaltmaları ve Bibliografya

Abbott–Johnson, Administration	F. F. Abbott–A. C. Johnson, Municipal Administration in the Roman Empire, New York 1926.
Adak, Claudia Anassa 1996	M. Adak, Claudia Anassa: Claudia Anassa–eine Wohltäterin aus Patara, şurada: EpigrAnat 27 (1996) s.127–142.
Adak–Atvur, Magydos 1999	M. Adak–O. Atvur, Epigraphische Mitteilungen aus Antalya II: Die pamphyliche Hafenstadt Magydos, şurada: EpigrAnat 31 (1999) s. 53–68.
Adak, Olbia 2006	M. Adak, Olbia in Pamphylien– Die epigraphische Evidenz, şurada: Gephyra 3, 2006, s. 1–27.
AE	L’Année épigraphique
Allen, Attalid Kingdom 1983	R. E. Allen, The Attalid Kingdom, Oxford 1983.
Alp, Hıdırlık 2005	Ş. Alp, Hıdırlık Kulesi. Bir Anıt Mezar. Arkeolojisi, Rölöve- Restitüsyon- Restorasyon Projeleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2005)
AMS	Asia Minor Studien
AnatSt	Anatolian Studies=Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara. London, 140 Cromwell
Annuario	Annuario della Scuola Archeologica die Atene e delle Missioni Italiane in Oriente. Roma
ANRW	Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, Berlin- New York 1972 vd.
Arslan, Mithridates 2007	M. Arslan, Mithridates VI Eupator: Roma'nın Büyük Düşmanı, Istanbul 2007.
Atkinson, Governors 1958	K. M. T. Atkinson, The Governors of The Province Asia In The Reign of Augustus şurada: Historia 7 (1958) s. 300–330.
Att. Mitt.	Mitteilungen des kaiserlich deutschen archaeologisches Instituts, Athen.

- Ballance, Papers 1955 M. H. Ballance, Papers of the British School at Rome 23 (1955), III/2.
- Balland, Xanthos 1981 A. Balland, Fouilles de Xanthos VII. Inscriptions d'époque impériale du Létôn, Paris 1981.
- Baydur, Münzen von Attaleia 1975–1976 N. Baydur, Die Münzen von Attaleia in Pamphylien I–II, JNG1975–1976.
- Baydur, Attaleia sikkeleri 1986, N. Baydur, Yayınlanmamış bazı Attaleia sikkeleri, Anadolu Araş. 10, 1986, 439–454.
- BCH Bulletin de Correspondance Hellénique. Paris
- Bean, Inscriptions 1958 G. Bean, Inscriptions in the Antalya Museum, şurada: Belleten (1958) s. 21–91.
- Bean, Inscriptions 1965 G. Bean, Side Kitabeleri–The Inscriptions of Side, Ankara (1965)
- Beaufort, Karamania 1817 F. R. Beaufort, Karamania or a Brief Description of South Coast of Asia Minor and of the Remains of Antiquity, with plans ... , 1817, London
- Belleten Turkish Historical Society Review
- Boatwright, Hadrian 2000 M. T. Boatwright, Hadrian and the Cities of the Roman Empire, Princeton 2000.
- Bosch, Antalya 1947 C. E. Bosch, Antalya Kitabeleri, şurada: Belleten 11 (1947) s. 87–125.
- Bosch, Pamphylia C. E. Bosch, Pamphylia Tarihine Dair Tetkikler Ankara 1957.
- Bowersock, Augustus 1965 G.–W. Bowersock, Augustus and the Greek World, Oxford, 1965.
- Brandt, Gesellschaft 1992 H. Brandt, Gesellschaft und Wirtschaft Pamphyliens und Pisidiens im Altertum, şurada: AMS 7, Bonn, 1992.
- Bremen, Participation 1996 R. van Bremen, The limits of Participation, Amsterdam 1996.
- Broughton, Economic Survey T. R. S. Broughton, An Economic Survey of Ancient Rome, Vol. IV, Baltimore 1938.
- Brunt, Manpower 1971 P. A. Brunt, Italian Manpower, Oxford 1971.

- Brunt, *Imperial Themes* 2000 P. A. Brunt, *Roman Imperial Themes*, Oxford 2000.
- Bull. ép. J. –L. Robert, *Bulletin épigraphique*, dans la *Revue des Etudes Grecques*. Paris
- CIG *Corpus Inscriptionum Graecarum*, Berlin 1825–1877.
- CIL *Corpus Inscriptionum Latinarum*, I–XVI, Berlin, 1862, en cours.
- Casson, *Ancient Trade* 1984 L. Casson, *Ancient Trade and Society*, Detroit 1984
- Chiron *Mitteilungen der Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik des Deutschen Archäologischen Instituts*
- Cohen, *Settlements* 1995 G. M. Cohen, *The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands, and Asia Minor*, Oxford 1995.
- Collignon, *Inscriptions* 1879 M. Collignon, *Inscriptions de Pisidie et de Pamphylie*, *şurada*: BCH III (1879) s. 333–347.
- Corsten, *Kibyra* 2002 T. Corsten, *Die Inschriften von Kibyra I*, (I. K. 60), Bonn 2002.
- Cronin, *Report* 1902 H. S. Cronin, *First Report of a journey in Pisidia, Lycaonia and Pamphylia*, *şurada*: JHS XXII (1902) s. 94–125.
- Çokbankir, *Testimonia* 2003 N. Çokbankir, *Pamphylia ve Kilikia Bölgesi Sporcularının Testimoniası*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Antalya 2003.
- Deininger, *Provinziallandtage* 1965 J. Deininger, *Die Provinziallandtage der römischen Kaiserzeit von Augustus bis zum Ende des dritten Jahrhunderts n. Chr.*, München 1965.
- Dilke, *The Roman Land Surveyors* 1971 O. Dilke, *The Roman Land Surveyors*, Great Britain 1971.
- Dimitriev, *Attalid History* 1999 S. Dimitriev, *Three Notes on Attalid History*, *şurada*: Klio 1999/2, s. 397–411.
- Dittenberger, *Inscriptiones* 1905 W. Dittenberger, *Orientis Graeci Inscriptiones Selectae*, Leipzig 1905.

- Eck, Longus 1991 W. Eck, L. Calpurnius Longus, şurada: ZPE 86, 1991, s. 97–106.
- Ehrenberg–Jones, Documents 1955 V. Ehrenberg–A. H. M. Jones, Documents Illustrating the Reigns of Augustus and Tiberius, London 1955.
- EpigrAnat Epigraphica Anatolica= Zeitschrift für Epigraphik und historische Geographie Anatoliens. Bonn, Habelt.
- Erten, Antalya 1997 S. F. Erten, Antalya Livası Tarihi, Antalya 1997.
- Fellows, Discoveries 1841 Ch. Fellows, (An Account of) Discoveries in Lycia, Being a Journal Kept During a Second Excursion in Asia Minor, London 1841.
- Fraser-Matthews, Names P. M. Fraser- E. Matthews, A Lexicon of Greek Personal Names, I-IV, Oxford.
- French, Milestones 1988, D. French, Roman Roads and Milestones of Asia Minor, Fasc. 2, British Institute of Archaeology at Ankara, 1988
- Gephyra Zeitschrift für Geschichte und Kultur der Anke auf dem Gebiet der Heutigen Türkei
- Gökalp, Attaleia 1999 N. Gökalp, Epigraphische Mitteilungen aus Antalya IV: Inschriften aus Attaleia, şurada: Epigr. Anat. 31 (1999) s. 72–76.
- Grégoire, Recueil 1922 H. Grégoire Recueil des inscriptions grecques chrétiennes d'Asie Mineure ... ILAlg = Inscriptions latines de l'Algérie (Paris - Alger 1922-)
- GVAK Griechische Versinschriften aus Kleinasien.
- Hahn, Frauen 1994 U. Hahn, Die Frauen des römischen Kaiserhauses und ihre Ehrungen im griechischen Osten anhand epigraphischer und numismatischer Zeugnisse von Livia bis Sabina, Saarbrücken 1994.
- Hall–Milner, Oenoanda, 1994 A. Hall–N. Milner, Education and Athletics at Oenoanda. Documents illustrating the festivals of Oenoanda şurada: D. French (ed) Studies in the History and Topography of Lycia and Pisidia (In Memoriam A. S. Hall), (1994) s. 7–47
- Halfmann, Senatoren 1979 H. Halfmann, Die Senatoren aus dem östlichen Teil des Imperium Romanum bis zum Ende des 2.

- Jahrhunderts n. Chr, Hypomnemata 58, Göttingen, 1979.
- Halfmann, Senatoren 1982 H. Halfmann, Die Senatoren der kleinasiatischen Provinzen des römischen Reiches vom 1.–3. Jh., in: *Epigrafia e ordine senatorio* (TITULI 5), Rom 1982, 603–650.
- Halfmann, Itinera H. Halfmann, *Itinera Principum*, Stuttgart 1986.
- Heichelheim, Economic History 1970 F. Heichelheim, *An Ancient Economic History from the Paleolithic Age to the Migrations of the Germanic, Slavic and Arabic Nations*, Leyden 1970.
- Hellenica *Recueil D'Épigraphie de Numismatique et D'Antiquités Grecques*.
- Hirschfeld, Bericht 1874 O. Hirschfeld, *Vorläufiger Bericht über eine Reise im südwestlichen Kleinasien in Monatsberichte der Akademie der Wissenschaften zu Berlin 1874*, Berlin 1875.
- Historia *Zeitschrift für Alte Geschichte*
- Hopp, Untersuchungen 1977 J. Hopp, *Untersuchungen zur Geschichte der letzten Attaliden*, *Vestigia*, Band 25, München 1977.
- Horsley–Mitchell, Inscriptions 2000 G. H. R. Horsley–S. Mitchell, *The Inscriptions of Central Pisidia* (I. K. 57), Bonn 2000.
- IGR *Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes*, Bant III= *Lykia et Pamphylia*. (Paris 1906–1927)
- IK *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*. Bonn, 1972–
- ILS *Inscriptiones Latinae Selectae I-III*, 1-2, Ed. H. Dessau, Berlin 1892-1916.
- Jameson, Attaleia 1970 S. Jameson, *Attaleia*, *RE Suppl.* 12 (1970) s. 110 129.
- JHS *Journal of Hellenic Studies*
- Jones, Cities 1971 A. H. M. Jones, *The Cities of the Eastern Roman Provinces*, Oxford² 1971

- Jones, Roman Economy 1974 A. H. M. Jones, The Roman Economy, Oxford 1974
- Jones, Dio Chrysostom 1978 C. P. Jones, The Roman World of Dio Chrysostom, Cambridge/ Mass. 1978.
- Jonnes–Ricl, Inscription 1997 L. Jonnes–M. Ricl, A New Inscription from Phrygia Paroreios: Eumenes II Grants Tyriaion the Status of a polis, şurada: EpigrAnat. 29 (1997) s. 1–30.
- JRS Journal of Roman Studies
- Kaymak, Cumanın Camii G. Kaymak, Die Baugeschichte der Cumanın Camii in Antalya und ihre byzantinischen Ursprünge. Bauaufnahme–Bauforschung–Denkmalpflege, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Viyana 1997
- Kearsley, The Milyas and The Attalids R. A. Kearsley, The Milyas and The Attalids: A Decree of the City of Olbasa and a new Royal Letter of the Second Century B.C, şurada: AnatSt. XLIV, 1994, s. 47–57.
- Keil, Lyrboton Kome 1926 J. Keil, Die Lyrboton Kome in Pamhylien, şurada: Jahresh. XXIII (1926) s. 90–106.
- Kienast, Kaisertabelle 1990 D. Kienast, Römische Kaisertabelle, Darmstadt 1990
- Klaffenbach, Robert 1951 G. Klaffenbach, Robert, Hellenica. VIII. IX, şurada: Gnomon XXIII (1951) s. 388–391.
- Klio Beitrage zur alten Geschichte. 1901 vd.
- Kneissl, Siegestitulatur 1969 Kneissl P., Die Siegestitulatur der römischen Kaiser, Göttingen 1969.
- Kubinska, Monuments 1968 J. Kubinska, Les Monuments Funeraires Dans Les Inscriptions Grecques de L'Asie Mineure, Warszawa 1968.
- Lämmer, Olympien 1967 M. Lämmer, Olympien und Hadrianeen in antiken Ephesos, Köln 1967
- Laum, Stiftungen 1914 B. Laum, Stiftungen in der griechischen und römischen Antike 1/2, Berlin 1914
- Leake, Asia Minor W. M. Leake, Journal of a Tour in Asia Minor, Hildesheim–New York 1976²

- Le Bas–Waddington, Voyage 1870 Ph. Le Bas–W. H. Waddington, Voyage archéologique en Grèce et en Asie Mineure III: Inscriptions grecques et latines recueillies en Asie Mineure (Paris 1870. Repr.: Hildesheim 1972)
- Lehmann–Hartleben, K. Lehmann–Hartleben, Antikes Hafenanlagen, Klio Beiheft XIV, 1963.
- Levick, Families 1958 B. Levick, Two Pisidian Colonial Families, *şurada*: JRS XLVIII (1958) s. 74–78.
- Liddell–Scott–Jones H. G. Liddell–R. Scott–H. St. Jones, A Greek–English Lexicon. With a Supplement, Oxford 1968.
- Liebenam, Städteverwaltung 1967 W. Liebenam, Städteverwaltung im römischen Kaiserreiche, Amsterdam, 1967.
- Macmullen, Romanization 2000 R. Macmullen, Romanization in the time of Augustus, London 2000
- Macro, Cities A. D. Macro, The Cities of Asia Minor under the Roman Imperium, *şurada*: ANRW II, 7. 2 (1980) 658- 697.
- Magie, Roman Rule 1950 D. Magie, Roman Rule in Asia Minor, Princeton 1950.
- Mason, Terms 1974 H. J. Mason, Greek Terms for Roman Institutions, Hakkert–Toronto 1974
- MAMA Monumenta Asiae Minoris Antiqua (Manchester/ London 1928 vd.)
- Mclean, Inscriptions 2002 B. H. Mclean, Greek and Latin Inscriptions in the Konya Archeological Museum, The British Institute of Archaeology at Ankara, 2002.
- MDAI (I) Mitteilungen des deutschen archäologischen Instituts. (Abt. Istanbul).Tübingen, Wasmuth.
- Mellor, Θεὰ Ῥώμη 1975 R. Mellor, Θεὰ Ῥώμη. The Worship of the Goddess Rome in the Greek World, Göttingen 1975.
- Mendel, Konia 1902 Mendel, Le musée de Konia, *şurada*: BCH XXVI (1902) s. 210–282.
- Merkelbach– Şahin R. Merkelbach– S. Şahin, Die publizierten Inschriften von Perge, *şurada*: Epigr. Anat. 11 (1988) s. 97–170.

- Merkelbach–Stauber, Steinepigramme IV R. Merkelbach–J. Stauber, Steinepigramme aus dem griechischen Osten, Bd. IV, Die Südküste Kleinasiens, Syrien und Palestina, Leipzig 2002.
- Metzger, Adalia 1952 H. Metzger, Catalogue des monuments votifs du Musée d'Adalia, Paris 1952. ,
- Miller, Itineraria Romana Itineraria Romana. Römische Reisewege an der Hand der tabula Peutingeriana. Stuttgart 1916 (Roma 1964- 2. basım)
- Mitchell, Roman Residents 1978 S. Mitchell, Roman Residents and Roman Property in Southern Asia Minor, X. Arkeoloji Kongresi, TTK 1978.
- Mitchell, Galatia 1986 S. Mitchell, Galatia under Tiberius, şurada: Chiron 16 (1986) s. 17–33.
- Mitchell, Anatolia I S. Mitchell, Anatolia. Land, Men, and Gods in Asia Minor, Vol. I, Oxford 1993.
- Mitchell, Administration 1999 S. Mitchell, The Administration of Roman Asia from 133 BC to AD 250, şurada: Lokale Autonomie und römische Ordnungsmacht in den kaiserzeitlichen Provinzen vom 1. bis 3. Jahrhundert. Ed. W.Eck et al., München (1999) 17–46.
- Mon. Ant. Monumenti antichi pubblicati per cura della Accademia Nazionale dei Lincei.
- Nollé, pamphyllische Städte J. Nollé, Die feindlichen Schwestern–Betrachtungen zur Rivalität der pamphyllischen Städte, şurada: Hundert Jahre Kleinasiat. Komm. 297–317.
- Nollé, Stürme 1986 J. Nollé, Pamphyllische Studien 5: Stürme auf dem Pamphyllischen Meer, şurada: Chiron 16 (1986) s. 209-212.
- Nollé–Schindler, Selge 1991 J. Nollé–F. Schindler, Die Inschriften von Selge (I. K 37), Bonn 1991.
- Nollé, Side 1993 J. Nollé, Die Inschriften von Side I (I. K. 43), Bonn 1993.
- Nollé, Side 2001 J. Nollé, Die Inschriften von Side II (I. K. 44), Bonn 2001.
- Okatan, Attaleia 2004 F. Okatan, Attaleia Kent Kapıları, Antalya 2004 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

- Ormerod–Robinson, Annual 1910/11 Notes and Inscriptions from Pamphylia, şurada: The Annual of the British School at Athens XVII (1910/11) 215–249.
- Ormerod, Servilius Isauricus 1922 Ormerod, The Campaigns of Servilius Isauricus Against the Pirates, JRS XII (1922) 35–56.
- Pace, Adalia 1916/20 B. Pace, Adalia, şurada: (Missioni in Adalia) Annuario III (1916 /20).
- Pace, Adalia 1923/24 B. Pace, Ricerche nella regione di Conia, Adalia, e Scalanova, şurada: Annuario VI–VII (1923/24). S. 343–452.
- Papadopoulos–Kerameus, Zurnal 1902 Papadopoulos–Kerameus, Zurnal Ministerstava narodn. prosvesc. 1902, Sect. phil. class.
- Pape, Eigennamen Pape Benseler Griechisches–Deutsches, Griechenland Sprache Handwörterbuch, I.Bd, III. baskı, Braunschweig, 1880.
- Paribeni–Romanelli, Studii 1914 R. Paribeni–P. Romanelli, Studii e ricerche archeologiche nell' Anatolia meridionale, şurada: Mon. Ant. 23, 1914, s. 6–274.
- Peek, GVAK W. Peek, Griechische Versinschriften aus Kleinasien, Wien 1980 (Österreichischen Akad. Der Wissenschaften, phil.–hist. Klasse. Denkschriften)
- Pleket, Political Culture 1998 H. W. Pleket, Political Culture and Political Practice in the Cities of Asia Minor in the Roman Empire, 1998, şurada Politische Theorie und Praxis im Altertum, s. 204–216.
- PIR Prosopographia Imperii Romani saeculi I, II, III, E. Klebs, H. Dessau 3 Bde., Berlin 1897–1898.
- PIR2 Prosopographia imperii Romani saec. I, II, III, E. Groag, A. Stein, L. Petersen, J. Burian, K.–P. Johne, Vidman, 5 Bde., Berlin/ Leipzig² 1933–1987.
- Pohl, Piraterie 1993 H.Pohl, Die römische Politik und Piraterie im östlichen Mittelmeer vom 3. bis zum 1. Jh. V. Chr., Berlin–New York, 1993
- Price, Ritüel ve İktidar S. R. F. Price, Ritüel ve İktidar, Çev: Taylan Esin, İstanbul 2004.
- Quass, Honoratiorenschicht F. Quass, Die Honoratiorenschicht in den Städten des griechischen Ostens. Untersuchungen zur

- politischen und sozialen Entwicklung in hellenistischer und römischer Zeit, Stuttgart 1993.
- Radet–Paris, Inscriptions 1886 Radet–Paris, Inscriptions d'Attaleia, de Pergé, d'Aspendos, şurada: BCH X (1886) s. 148–161.
- Radet–Paris, Gouverneurs 1885 G. Radet–P. Paris, Deux Nouveaux Gouverneurs de Provinces, BCH IX (1885) s. 433–436.
- Radt, Pergamon 2002 W. Radt, Pergamon. Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları, İstanbul 2002.
- Ramsay, Inscriptions 1883 W. M. Ramsay, Unedited Inscriptions of Asia Minor, şurada: BCH VII (1883) s. 258–278.
- RE Paulys Real–Encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft, Stuttgart, 1893–
- RECAM Regional Epigraphic Catalogues of Asia Minor.
- REG Revues des Etudes Grecques.
- Rémy, Carrières 1989 B. Rémy, Les Carrières sénatoriales dans les provinces romaines d'Anatolie, Istanbul–Paris 1989.
- Robert, Bull. ép 1948 L. Robert, şurada: REG LXI, Bull. ép 1948, s. 198–203, nr. 229.
- Robert, Gladiateurs 1971 L. Robert, Les Gladiateurs dans l'Orient Grec, Amsterdam 1971.
- Robert, □ L. Robert, şurada: Rev. Phil. LV 1929.
- Rott, Denkmäler 1908 H. Rott, Kleinasiatische Denkmäler aus Pisidien, Pamphylien, Kappadokien und Lykien, Leipzig 1908.
- R. Ph Revue de philologie. Paris, Klincksieck.
- Ruge, Pamphylia 1949 W. Ruge, Pamphylia, şurada: RE 18, (1949) s. 354–407.
- Salmon, Colonisation 1969 E. T. Salmon, Roman Colonisation under the Republic, London 1969
- Salomies, Inscriptions 2000 Salomies, Note on Some Greek Inscriptions of Imperial Date, şurada: Arctos 34 (2000) 115–128
- Schäfer, Phaselis 1981 Phaselis. Beiträge zur Topographie und Geschichte der Stadt und ihrer Häfen von H. Schläger, D. J. Blackman, H. Bremer, J.

- Christern, P. Knoblauch, J. Schäfer. Tübingen 1981.
- SEG Supplementum Epigraphicum Graecarum, Amsterdam 1923–2000.
- Seyirci, Antalya 1997 M. Seyirci, Antalya Kaleiçi, 1997.
- Sherwin–White, Pamphylia 1967 A. N. Sherwin–White, Rome, Pamphylia and Kilikia, 133–70 B. C. şurada: JRS 66 (1976) s. 1–14.
- Sherwin–White, Involvement A. N. Sherwin–White, Roman Involvement in Anatolia 167–88 B. C., şurada: JRS LXVII (1977) 62–76.
- Sherwin–White, Foreign Policy A. N. Sherwin–White, Roman Foreign Policy in the East 168 B. C. to A. D. 1, London 1984
- Souza, Piracy 1999 P. de Souza, Piracy in the Greco Roman World, Cambridge 1999.
- Sönmez, Kale 2008 C. C. Sönmez, Antalya Kenti Kalesi'nin Tarihi, Antalya 2008
- Spratt–Forbes, Lycia 1847 T. A. B. Spratt– E. Forbes, Travels in Lycia, Milyas and the Kibyrtis. Londra 1847.
- Stupperich, Grabmal 1991 R. Stupperich, Das Grabmal eines Konsularen in Attaleia, şurada: MDAI (I) 41 (1991) s. 417–422.
- Şahin- Merkelbach, Inschriften 1988 S. Şahin- R. Merkelbach, Die publizierten Inschriften von Perge, şurada: EpigrAnat 11 (1988), s. 97- 170.
- Şahin, Stadiasmus 1994 S. Şahin, Ein Vorbericht über den Stadiasmus Provinciae Lyciae in Patara, şurada: LYKIA 1, 1994, s.130–137.
- Şahin, Akephalen Inschrift S. Şahin, Ergänzung einer Akephalen Inschrift aus Attaleia, şurada: EpigrAnat 28 (1997) s. 149–151.
- Şahin, Perge 1999 S. Şahin, Die Inschriften von Perge (I.K. 54), Bonn 1999.
- Şahin, Olbia 2001 S. Şahin, Epigraphische Mitteilungen aus Antalya V. Olbia und einige andere Küstenorte bei Kemer in Westpamphylien, şurada: EpigrAnat 33, 2001, s. 145- 167.

- Şahin, Olbia 2002 S. Şahin, Pamfilya/Likya Sınır Kentleri: Olbia ve Diğerleri, şurada: Likya İncelemeleri 1. Eds. S. Şahin- M. Adak. s. 9- 32. İstanbul 2002. (Arkeoloji ve Sanat Yayınları. Epigrafi ve Tarihi Coğrafya Dizisi)
- Şahin, Perge 2004 S. Şahin, Die Inschriften von Perge. Teil II (I.K. 61) Bonn 2994.
- Şahin- Adak, Stadiasmus 2007 S. Şahin- M. Adak, Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae Lyciae. Bd. 1. İstanbul 2007.
- Şahin, Delikkemer 2006 S. Şahin, Flavische Bauinschriften auf dem Druckrohrquädukt von Delikkemer bei Patara, s. 99-109, şurada: C. Schuler (Ed.), Griechische Epigraphik in Lykien. Eine Zwischenbilanz. Akten des Kolloquiums vom 24.-26.2.2005 in München.)
- TAM Tituli Asiae Minoris, Vienne, 1901 vd.
- Thomasson, Laterculi Praesidum B. E. Thomasson, Laterculi Praesidum I–III, Göteborg 1984
- TTK Türk Tarih Kurumu
- Tuchtelt, Frühe Denkmäler K. Tuchtelt, Frühe Denkmäler Roms in Kleinasien, Teil I–Roma und Promagistrate. Ist. Mitt. Beiheft 23, Tübingen, 1979 .
- Varkıvaç, Zafer 2008 B. Varkıvaç, Taşa Yazılan Zafer, s. 55- 61. (Ed. S. Redford- G: Leiser) İstanbul 2008.
- Vermaseren, Corpus 1987 M. J. Vermaseren, Corpus Cultus Cybelae Attidisque (CCCA) 1, Asia Minor, Köln 1987.
- Vestigia Beitraege zur alte Geschichte, 1959 vd.
- Viale, Adalia 1925–26 V. Viale, Relazione sull'attività della Missione Archeologica di Adalia, şurada: Annuario VIII–IX (1925–26) s. 357–392.
- Vittinghoff, Kolonisation F. Vittinghoff, Römische Kolonisation und Bürgerrechts
- Von Lanckoronski, Städte 1890 K. v. Von Lanckoronski, Städte Pamphylens und Pisidiens 1. Wien, Prag, Leipzig 1890.
- Walton, Senators 1929 C. S. Walton, Oriental Senators, şurada: JRS XIX (1929) s. 38–66.
- Walser 1980,

- Welles, Royal Correspondance B.Welles, Royal Correspondance in the Hellenistic Period, Chicago,1974.
- Wilhelm, Beiträge 1909 A. Wilhelm, Beiträge zur Griechischen Inschriftenkunde, Wien 1909.
- Wilhelm, Neue Beiträge 1915 A. Wilhelm, Beiträge zur Griechischen Inschriftenkunde, Viertel Teil, Wien 1915.
- Wilhelm, Ehrenbeschlüssen 1929 A. Wilhelm, Zu griechischen Ehrenbeschlüssen und Briefen, şurada: Jahresh. XXIV 1929, s. 162–197.
- Woodward, Asia Minor 1909/10 A. M. Woodward, South–Western Asia Minor 1909/10, The Annual of the British School at Athens XVII (1909/10) s. 105–136.
- Wörrle, Stadt und Fest M. Wörrle, Stadt und Fest im kaiserzeitlichen Kleiasien, München 1988 (Vestigia 39).
- Zgusta, Personennamen 1964 L. Zgusta, Kleinasiatische Personennamen, Prag 1964
- ZPE Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik. Bonn, Habelt.

7 YAZIT FOTOĞRAFLARI

Res. 12 Nr. 4.1.1.3

Res. 11 Nr. 4.1.1.5

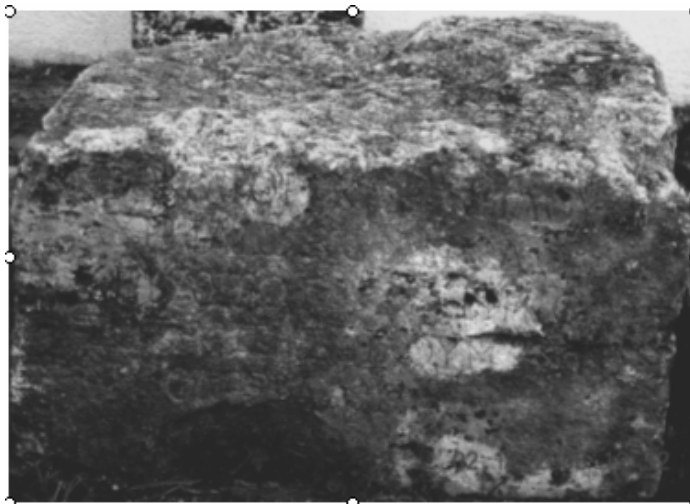
Res. 13 Nr. 4.1.1.11

Res. 14 Nr. 4.1.1.12

Res. 15 4.1.1.13

Res. 16 4.1.1.14

Res. 18 Nr. 4.1.1.15

Res. 17 Nr. 4.1.1.17

Res. 19 Nr. 4.1.1.18

Res. 20 Nr. 4.1.1.19

Res. 21 Nr. 4.1.1.20

Res. 22 Nr. 4.1.1.21

Res. 23 Nr. 4.1.1.24

Res. 24 Nr. 4.1.2.2

Res. 25 Nr. 4.1.2.6

Res. 26 Nr. 4.1.2.7

Res. 27 Nr. 4.1.2.9

Res. 28 Nr. 4.1.2.10

Res. 29 Nr. 4.1.2.10

Res. 30 4.1.2.14

Res. 31 Nr. 4.1.2.17

Res. 32 Nr. 4.1.2.20

Res. 33 Nr. 4.1.3.1

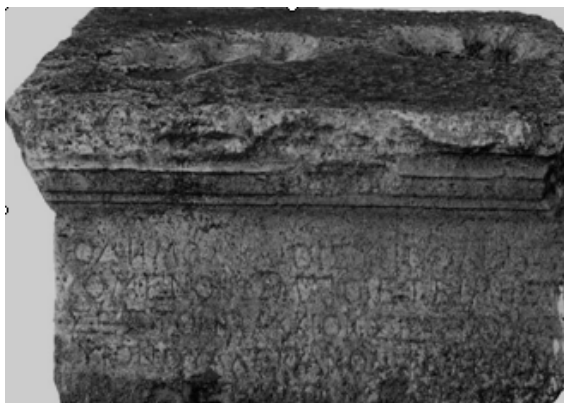
Res. 34 Nr. 4.1.3.4

Res. 35 Nr. 4.1.3.5

Res. 36 Nr. 4.1.3.8

Res. 37 Nr. 4.1.3.10

Res. 38 Nr. 4.1.3.11

Res. 39 Nr. 4.1.3.12

Res. 40 Nr. 4.1.3.16

Res. 42 Nr. 4.1.3.15

Res. 41 Nr. 4.1.3.19

Res. 43 Nr. 4.1.3.20

Res. 44 Nr. 4.4.5

Res. 45 Nr. 4.4.6

Res. 46 Nr. 4.4.12

Res. 47 Nr. 4.4.15

Res. 48 Nr. 4.4.25

Res. 49 Nr. 4.4.31

Res. 50 Nr. 4.4.32

Res. 51 Nr. 4.4.37

Res. 52 Nr. 4.4.38

Res. 53 Nr. 4.4.41

54 Nr. 4.4.39

Res. 55 Nr. 4.4.42

Res. 56 Nr. 4.4.47

Res. 57 Nr. 4.4.49

Res. 59 Nr. 4.4.50

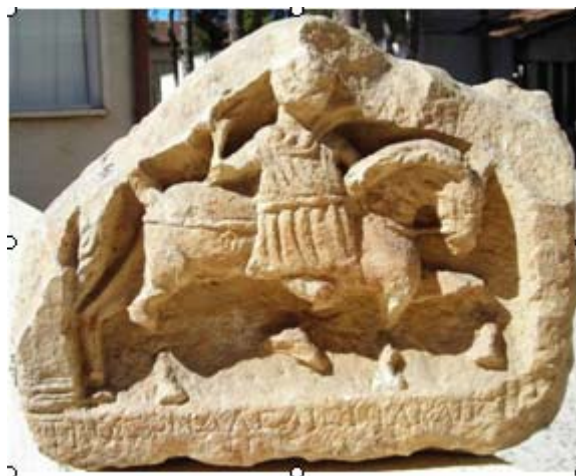
Res. 58 Nr. 4.4.52

Res. 61 Nr. 4.4.53

Res. 60 Nr. 4.4.54

Res. 62 Nr. 4.3.2

Res. 63 Nr. 4.3.4

Res. 64 Nr. 4.3.7

Res. 65 Nr. 4.2.8

Res. 66 Nr. 4.2.1

Res. 67 Nr. 4.2.3

Res. 68 Nr. 4.2.4

Res. 69 Nr. 4.8.5

Res. 70 Nr. 4.8.9

Res. 71 Nr. 4.8.10

Res. 72 Nr. 4.8.11

Res. 73 Nr 4.10.1

Res. 74 Nr. 4.10.2

Res. 75 Nr. 4.10.3

Res. 76 Nr. 4.10.4

Res. 77 Nr. 4.10.5

Res. 78 Nr. 4.10.6

Res. 79 Nr. 4.10.7

Res. 80 Nr. 4.10.8

8 Indices

8.1 Özel Şahıs Adları

Άβρανθίς: Άβρανθίδι τῆ θ[ρε]πτῆ **4.4.48**

Άγαθάγγελος: Καλπούρνιος Άγαθάγγελος ζῶν ἑαυτῶ **4.4.43**

Άγαθόπους: Άγαθόποδι Λέοντος **4.4.21**; Εὐκτήμων καὶ Άγαθόπους ποτ<α>μῶ
Τιβερι{α}νω εὐχήν **4.3.7**

Άγρειππεῖνος: Τιβερίου Κλαυδ[ίου Άγρειππεῖνο[υ] **4.1.3.18**; Άγρειππεῖνω τ[ῶ υἱῶ
4.4.5

Άδώνης: Κινύρου καλὸ[ν] υἱὸν Άδωνιν **4.4.53**

Άθηνέων: ...Μαρκιανῆς Άθηνέωνος καὶ Άμμία Τρωκόνδου ἡ γυνή μου **4.4.41**

Άιγιλλίς: Μαρκίων Αἰγιλλίδι(?) τῆ μάμμη μνείας χάριν **4.4.25**

Άκύλας: γυναῖκα γενομένην Γαῖου Καπρανίου Ακύλου **4.1.3.5**; Ακύλας Μουτνοῖ-
της Μήνιδι μνήμης χάριν **4.4.12**

Άλεξάνδρος: Ροῦφον Άλεξάνδρου τὸν πρόγονόν μου **4.4.26**; Κλαυδίω
Άλεξάνδρω **4.4.55**

Άμμία: ...Μαρκιανῆς Άθηνέωνος καὶ Άμμία Τρωκόνδου ἡ γυνή μου **4.4.41**

Άνείκητος: Άτταλέων πόλει Άνείκητος Σεραπίωνος Αλ[**4.2.1**

Άνικιανός: Ἡ βουλή καὶ ὁ δήμος καὶ οἱ γεραιοὶ ἐτείμησαν ἐκ τοῦ ἰδίου Γάιον
Φλαουώνιον Ανικιανὸν Σάνκτο[ν] **4.1.3.20**

Αννα: Αὐρ. Αννα καὶ Δ(έκμος) Πακκώνιος ANC - - **4.4.58**

Άντιπατριανός: Αὐρ(ήλιος) Άντιπατριανός Κοῖντος ἑα[υτ]ῶ τὴν. πύαλον
κατεσκεύασε[ν] **4.4.14**

Άντύλλος: Ὀνησίμω Στεφάνου δις τοῦ καὶ Αντύλλου Καλλίνεικος ὁ υἱὸς **4.4.39**

Άπολλώνιος: Άρτεμεις Απολωνίου θεῶ Κακάβω [ε]ὐχήν **4.3.8**; Αὐρ(ηλία) Μόλητος
θ(υγατ)ῆρ Άρτεμεις ἑ[αυτῆ καὶ τοῦ π]ατρὶ αὐτῆς Μόλητι Απολωνίου
μόνοις **4.4.36**; Ἐρμαῖο[ς] Απολωνίου **4.4.70**

Άριος: Άριος Ποπλίου υἱὸς **4.4.13**

Άριστοδημιανός: τοῦ Α[ὐρη(λίου)] Ἄριστοδημιανοῦ Ταυρεινοῦ **4.4.71**

Άρτεΐμας: Άρτεΐμας Ἐρμαίου Πεία Ἐρμαίου συμβίω **4.4.17**

Άρτεμεις: Άρτεμεις Απολωνίου θεῶ Κακάβω [ε]ὐχήν **4.3.8**; Αὐρ(ηλία) Μόλητος
θ(υγατ)ῆρ Άρτεμεις ἑ[αυτῆ καὶ τοῦ π]ατρὶ αὐτῆς Μόλητι Απολωνίου μόνοις
4.4.36; Αρ[έ][μ]ε[ἰ]δῖ **4.4.44**

Άρτεμεισία: Άρτεμεισία Άρτέμου ἑαυτῆ καὶ τοῖς ἰδίοις **4.4.20**; τοῖς ἑμοῖς τέκν[οις]
Καλλικλεῖ καὶ Άρτε[μ]ε[ἰ]σία **4.4.37**

Άρτέμων: Άρτεμεισία Άρτέμου ἑαυτῆ καὶ τοῖς ἰδίοις **4.4.20**; [Άρ]τέμων Ἐ[ρ]μ[αί]ου
4.4.40; Άρτέμων Κολλιανοῦ κατεσκεύασεν τὸ μνημεῖον **4.4.42**; Άτταλος
Άρτέμωνος **4.4.62**

Άρχη: Άρχη Κοῖντου γυναικὶ Ρούφου **4.4.26**

Ἄσπερ: Γά[ιον][Π]ούλιον Γαῖου υἰὸν Φα[βί]α Ἄσπερα **4.1.3.12**; κτλ...Ἄσπερα ὁ πατήρ Ἄσπερ [καὶ] οἱ ἀδελφοὶ Σάνκτος [καὶ] Ρουφός. **4.1.3.12**

Ἄτιος: Γ. Ἀτί[ω]ι Βακχικῶι **4.4.59**

Ἄτταλῖς: Σευή[ρ]ας Δειφίλω καὶ Ἀτταλίδι **4.4.51**

Ἄτταλος: Ἄτταλος Ἀρτέμωνος **4.4.62**

Αὔλος: Γάεις Ἄουλος Σάτ<ο>ρνος θεᾶ ἐπικῶ **4.3.6**; Α(ὔλος) Πομπώνιος [Ε]ὔβουλος **4.4.27**

Αὐρήλιος: Μᾶρκος Αὐρηλῖς Σώζοντι κτλ...**4.3.5**; [ἀγωναθετοῦντος] [διὰ] βίου Αὐρ. [Παιωνεί-][ν]ου Τουησ[ιανου] **4.1.3.18**; Αὐρ(ήλιος) Ἀντιπατριανὸς Κοῖντος ἑα[υτ]ῶ τὴν πύαλον κατεσκεύασε[ν] **4.4.14**; ...Μαρκιανῆς Ἀθηνέωνος καὶ Ἀμμία Τρωκόνδου ἡ γυνή μου **4.4.41**; Αὐρήλι[ο]ς **4.4.44**; Αὐρ. Ἐλπιδιανὸς Ζωτικὸς **4.4.48**; Αὐρ. Νε..σίδης ἑαυ[τῶ] καὶ τῆ γυναικὶ αὐτοῦ Αὐρηλία Γαμικῆ **4.4.57**; τοῦ Α[ὐρη(λίου)] Ἀριστοδημιανοῦ Ταυρεινοῦ **4.4.71**

Αὐρηλία: τῆ γλυκυτάτη πατρίδι Μαρκία Αὐρηλία **[4.2.6]**; τῆ συμ(β)ίῳ αὐτοῦ Αὐρ. Θεοφίλα(ι) **4.4.1**; τῆ γυναικὶ Α[ὐρ(ηλία)] Πρόκλη **4.4.14**; Αὐρ(ηλία) Κάστα ἑαυ[τ]ῆ [τὴν σωματοθήκ][η]ν κατ[ε]σκεύασε **4.4.22**; Αὐρ(ηλία) Μόλητος θυγατ)ῆρ Ἄρτεμεις ἑ[αυτ]ῆ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Μόλητι Ἀπολλωνίου μόνοις **4.4.36**; Αὐρ[η]λία Νάνη **4.4.44**; Αὐρ. Τερτύλλη τῆ γυνεκί μου **4.4.48**; Αὐρ. Ἐ[λ]πίδι τῆ θυγ[α]τρ[ί] μο[υ] **4.4.48**; Αὐρ. Νε..σίδης ἑαυ[τῶ] καὶ τῆ γυναικὶ αὐτοῦ Αὐρηλία Γαμικῆ **4.4.57**; Αὐρ. Ἄννα καὶ Δ(έκμος) Πακκῶνιος ANC - - **4.4.58**

Βακχικός: Γ. Ἀτί[ω]ι Βακχικῶι **4.4.59**

Γάϊος: [Αὐτ]οκρ[άτορι] [Καίσ]αρι- - - -ἐκγ διαθήκης Γαίου [- - - -]Κρισπέινου Παύλου. . . **4.1.1.18**; Γάεις Ἄουλος Σάτ<ο>ρνος θεᾶ ἐπικῶ **4.3.6**; υἰὸν Γαῖου Λικιννίου Φλάμμα, ἐπάρχου τεχνειτῶν **4.1.2.17 A**; υἰὸν Γαῖου Λικιννίου Φλάμμα τοῦ πολέιτου αὐτῶν **4.1.2.17 C**; γυναικα γενομένην Γαῖου Καπρανίου Ἀκύλου **4.1.3.5**; Γά[ιον][Π]ούλιον Γαῖου υἰὸν Φα[βί]α Ἄσπερα **4.1.3.12**; Γά[ιον][Π]ούλιον Γαῖου υἰὸν Φα[βί]α Ἄσπερα **4.1.3.12**; Ἡ βουλή καὶ ὁ δήμος καὶ οἱ γεραιοὶ ἐτείμησαν ἐκ τοῦ ἰδίου Γάιον Φλαουώνιον Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν] **4.1.3.20**; [Σ]ευήρα, θυγά[τ]ηρ Γαῖου Δημητρίου Πλάτωνος **4.4.28**; Γάϊος Ὀστείλιος Ἐρμῆς [ζῶ]ν ἑαυτῶ καὶ γυναικὶ καὶ τέκνοις **4.4.56**; Γ. Ἀτί[ω]ι Βακχικῶι **4.4.59**

Γάουιος: Μᾶρκος Γάουιος Εἰρηναῖος θεῶ Πανί. **4.3.1**; Λ. Γάουιος Σέλευκος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.10**; Πόπλιος Γάουιος Γαλλικὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον καὶ εὐεργέτην **4.1.2.11** Μ(ᾶρκος) Γάουιος Εἰρηναῖος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.13**

Γαλλικός: Πόπλιος Γάουιος Γαλλικὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον καὶ εὐεργέτην **4.1.2.11**

Γαμικῆ: Αὐρ. Νε..σίδης ἑαυ[τῶ] καὶ τῆ γυναικὶ αὐτοῦ Αὐρηλία Γαμικῆ **4.4.57**

Δάμας: τὴν φιλόστοργόν μου γυναικα Ρουφεῖναν Δαμᾶ **4.4.26**

Δαμοφύλα: Δαμοφύλα Σάμου **4.4.15**

Δεῖος: [Δ]εῖος Θρέπτης ζῶν καὶ φρονῶν ἑαυτῶ **4.4.37**; τοῖς ἀποδήμοι[ς μου]

τέκνοις Δείῳ καὶ Ν... **4.4.37**

Δειφίλος: [Σευ]ήρα Δειφίλου **4.4.51**; Σευή[ρ]ας Δειφίλω καὶ Ἀτταλίδι **4.4.51**

Δέκμος: Αὐρ. Ἀννα καὶ Δ(έκμος) Πακκώνιος ANC - - **4.4.58**

Δεμετρία: Τροκόνδας καὶ Δεμ]ετρία καὶ Σύρος καὶ Τρέβημις οἱ ὑπὸ αὐτοῦ ἐλευθερωθέντες **4.4.3**; Δημητρία γυναικὶ αὐτοῦ **4.4.13**

Δημητρίος: Διονυσίου Δημητρίου τοῦ καὶ Μάρκου προγονικόν **4.4.16**; [Σ]ευήρα, θυγά[τ]ηρ Γαῖου Δημητρίου Πλάτωνος **4.4.28**

Δίκαιος: Κ(όϊντος) Πομπέϊος Δίκαιος συνεχ[ώρ]ησεν τεθ[ῆ]ναι **4.4.26**

Διόδωρος: Λ. Καλπούρνιον Κοδράτου υἱὸν Διόδωρον **4.1.3.11**

Διονύσιος: Διονυσίου Δημητρίου τοῦ καὶ Μάρκου προγονικόν **4.4.16**

Δούλα: τῇ γυνεκὶ αὐτοῦ Δούλα τῇ καὶ Ρουφίνα· **4.4.62**

Εἰρηναῖος: Μάρκος Γάουιος Εἰρηναῖος Θεῶ Πανί. **4.3.1**; Μ(ἄρκος) Γάουιος Εἰρηναῖος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.13**

Ἐλπιδηφόρος: μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν ἡμῶν ἔστω μόνου τοῦ Ἐλπιδηφόρου **4.4.62**

Ἐλπιδιανός: Αὐρ. Ἐλπιδιανὸς Ζωτικὸς **4.4.48**

Ἐλίς: Αὐρ. Ἐ[λ]πίδι τῇ θυγ[α]τρ[ί] μο[υ] **4.4.48**

Ἐπινεικανός: Μ. Καλπ(ούρνιος) Μ. υ(ἰός) Ἐπινεικανὸς [τοῦτο τὸ] ἠρώειον ζῶν κατεσκεύασεν **4.4.6**

Ἐρμαῖος: [— — Ἐρμαίου Πίλλιτος [θεοῖς] ἐπηκόοις εὐχὴν **4.3.14**; Ἀρτείμας Ἐρμαίου Πεία Ἐρμαίου συμβίω **4.4.17**; Ἀρτείμας Ἐρμαίου Πεία Ἐρμαίου συμβίω **4.4.17**; Ἐρμαῖος Ἐρμαίου ἑαυτῷ κ[αί] τῇ συμβίῳ αὐτοῦ] Κάστα **4.4.23**; Ἐρμαῖος Ἐρμαίου ἑαυτῷ κ[αί] τῇ συμβίῳ αὐτοῦ] Κάστα **4.4.23**; [Ἀρ]τέμων Ἐρμ[αί]ου **4.4.40**; Ἐρμαῖο]ς Ἀπολλωνίου **4.4.70**

Ἐρμάπιος: Ἰκρασὶς Ἐρμαπίου τὸν ἑαυτοῦ φίλον καὶ εὐεργέτην **4.1.2.7**

Ἐρμεῖς: Ἐρ]μεῖς Πτηνεὸς Ν[ύμφαις][ε]ὐχὴν **4.3.11**

Ἐρμῆς: Ἐρμῆς Τροκόνδου Συ.4-5. Τροκόνδου Νύφες ε[ὐχὴν] **4.3.10**; Κάστωρ Ἐρμέος καὶ Νανίτας Κάστορ<ο>ς Κάστορα δις **4.4.50**; Γάιος Ὀστείλιος Ἐρμῆς [ζῶ]ν ἑαυτῷ καὶ γυναικὶ καὶ τέκνοις **4.4.56**

Ἐρμιόνη: [Ἡ]λιο[δ]ώρω [τ]ῷ ἐγγόν[ω] τοῦ μόνω καὶ Ἐρμιόνη **4.4.40**

Ἐρμόλαος: Ἐρμόλαος καὶ Παρησία **4.4.47**

Εὐβουλος: Α(ὕλος) Πομπώνιος [Ε]ὐβουλος **4.4.27**

Εὐκτῆμων: Εὐκτῆμων καὶ Ἀγαθόπους ποτ<α>μῷ Τιβερίανω εὐχὴν **4.3.7**

Εὐτροπίος: Εὐτροπίου **4.4.11**

Ζβαρδιανός: [γλυ]κυτάτω ἀνδρὶ Ζβαρδιανῷ **4.4.9**

Ζωτικός: Αὐρ. Ἐλπιδιανὸς Ζωτικὸς **4.4.48**

Ἡλιόδωρος: [Ἡ]λιο[δ]ώρω [τ]ῷ ἐγγόν[ω] τοῦ μόνω καὶ Ἐρμιόνη **4.4.40**

Θεοφίλα: τῇ συμ(β)ίῳ αὐτοῦ Αὐρ. Θεοφίλα(ι) **4.4.1**

Θρέπτη: [Δ]εῖος Θρέπτης ζῶν καὶ φρονῶν ἑαυτῷ **4.4.37**

Ίας: Τρωΐλος ἰδία θυγατρὶ Ίάδι **4.4.49**

Ίουλία: Σεβαστοῦ ἀδελφὴν Παυλείναν Ίουλία Σάνκτα. **4.1.1.10**; Ίουλίαν Σεβηρεϊαν **4.1.2.4**; Ίουλία Σάνκτα τὸν πύργον **4.2.3**; Ίουλία Μονίμη ζῶσα ἑαυτῇ καὶ Κοσσεινίῳ τῷ ἀδρὶ αὐτῆς **4.4.24**

Ίούλιος: [Λ]ούκιος Ίούλιος Σάνκτος **4.1.3.7**; Γά[ϊον][Ί]ούλιον Γαΐου υἱὸν Φα[βί]α Ἄσπερα **4.1.3.12**; Μ(ἄρκος) Ίούλιος Σάνκτος ἐ[ποίησαν τὴν δὲ ψαλίδα **4.2.2**; Μ(ἄρκος) Ίούλιος Πρ[ό][κ]λας ζῶν ἑαυ[τῶ] **4.4.45**

Ίουνία: Μουμμία Ίουνία ζῶσ[α] ἑαυτῇ **4.4.55**

Ίουνκος: Λ[ο]ύκιος Κα[λπ]ούρنيος Ίο[υνκ]ος [Σ]ειλιανὸς ζῶν ἑαυτῶ **4.4.7**

Ἰκρασις: Ἰκρασις Ἐρμαπίου τὸν ἑαυτοῦ φίλον καὶ εὐεργέτην **4.1.2.7**

Καικιλία: ὁ δῆμος ἐτείμησε[ν] Καικιλίαν Τέρτυλ[λαν] **4.1.3.3**

Καλλιγόνη: Μουμμία Καλλιγόνη μόν[ο]ις **4.4.55**

Καλλικλῆς: τοῖς ἐμοῖς τέκν[οις] Καλλικλεῖ καὶ Ἀρτε[μει]σίᾳ **4.4.37**

Καλλίνικος: Ὀνησίμω Στεφάνου δις τοῦ καὶ Αντύλλου Καλλίνεικος ὁ υἱὸς **4.4.39**

Καλπουρνία: Κ[αλπ]ουρνία Νάνω τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. **4.4.7**

Καλπούρنيος: γυναικ[α] δὲ Λ[ο]υκίου Καλπουρνίου Λ[όγγο]υ **4.1.3.7**; Λεύκιον

Καλπούρنيον Λόγγον **4.1.3.8**; Λ. Καλπούρنيον Κοδράτου υἱὸν Διόδωρον **4.1.3.11**;

οἱ γερ[α]ιοῖ ἐ[τ]είμησαν ἐκ τοῦ [ἰ]δίου Μ(ἄρκον) Πετρώνιον Φίρμον

[Κ]α[λπ]ο[ύ]ρ[ν]ιον Σαυκλάριον **4.1.3.13**; [Καλπ]ούρنيος Λό[νγος][— —] ἑαυτῶ

καὶ .[— —] **4.4.4**; [Λο]ύκιος Καλπούρنيος Κλαυδ[ιανὸς τὸ μνη][μει]ον ἑαυτῶ **4.4.5**;

Μ. Καλπ(ούρنيος) Μ. υ(ἱὸς) Ἐπινεικανὸς [τοῦτο τὸ] ἠρώειον ζῶν κατεσκεύασεν

4.4.6; Λ[ο]ύκιος Κα[λπ]ούρنيος Ίο[υνκ]ος [Σ]ειλιανὸς ζῶν ἑαυτῶ **4.4.7**; Μ.

Καλπ[ο]ύρ[ν]ιος [Σ]ειλιανὸς [τὸ μνημ]εῖον ζῶν κατεσκεύασεν **4.4.33**;

Καλπούρنيος Ἀγαθάνγγελος ζῶν ἑαυτῶ **4.4.43**; Καλπούρنيος Κάρπος **4.4.51**

Καπρανίος: γυναικ[α] γενομένην Γαΐου Καπρανίου Ἀκύλου **4.1.3.5**

Κάρπος: Καλπούρنيος Κάρπος **4.4.51**

Κάστα: Αὐρ(ηλία) Κάστα ἑαυ[τ]ῇ [τὴν σωματοθήκ]η[ν] κατ[ε]σκεύασε **4.4.22**;

Ἐρμαῖος Ἐρμαίου ἑαυτῶ κ[αὶ] τῇ συμβίῳ αὐτο[ῦ] Κάστα **4.4.23**

Κάστωρ: Κάστωρ Ἐρμέος καὶ Νανίτας Κάστορ<ο>ς Κάστορα δις **4.4.50**

Κινύρος: Κινύρου καλὸ[ν] υἱὸν Ἄδωνιν **4.4.53**

Κλαυδιανός: [Λο]ύκιος Καλπούρنيος Κλαυδ[ιανὸς τὸ μνη][μει]ον ἑαυτῶ **4.4.5**

Κλαύδιος: Τιβερίου Κλαυδ[ίου Ἀγρειππεινο]υ **4.1.3.18**; Κλαυδίῳ Ἀλεξάνδρῳ

4.4.55

Κλήσιππος: Μοίραις τὸν βωμὸν κτλ...Κλήσιππος ποίησε κτλ... **4.3.12**

Κοδράτος: Λ. Καλπούρنيον Κοδράτου υἱὸν Διόδωρον **4.1.3.11**

Κοῖντος: Σῶζοντι εὐχὴν Κοῖντος Οὐαλέριος Κο(ῖντου) υἱὸς **4.3.13**; Μἄρκον

Πετρώνιον Κοῖντου υἱὸν Σαβατίνα Οὐμβρεῖνον **4.1.2.6**; [Κ]οῖντος Ῥοτελίος

4.1.3.17; Αὐρ(ήλιος) Αντιπατριανὸς Κοῖντος ἑα[υτ]ῶ τὴν πύalon κατεσκεύασε[ν]

4.4.14; Κ(οῖντος) Πομπέϊος Δίκαιος συνεχ[ώ]ρησεν τεθ[ῆ]ναι **4.4.26**; Ἀρχη Κοῖντου

γυναικὶ Ρούφου **4.4.26**

Κολαλημῖς: Μόλητα Κολαλημέος Φασηλίτην **4.4.3**

- Κολλιανός**: Ἀρτέμων Κολλιανοῦ κατεσκεύασεν τὸ μνημεῖον **4.4.42**
- Κοσμία**: [Πυ]ρράμω οἱ παῖδες καὶ μη[τέ]ρι Κοσμία θέντων στήλη[ν] **4.4.65**
- Κουρτία**: —όδημο[ς — —] ἑαυτῶ καὶ Κουρτία [γ]υναικὶ **4.4.29**
- Κουρτία**: Κουρτίαι Παυλείναι ἀρχιερεῖαι **4.4.31**
- Κοσσείνιος**: Ίουλία Μονίμη ζῶσα ἑαυτῇ καὶ Κοσσεινίῳ τῷ ἀδρὶ αὐτῆς· **4.4.24**
- Κρεπερήιος**: Τ. Κρεπερήιος Φρόντων τὸν ἐα[υτοῦ] πατέρα **4.1.2.15**
- Κρισπεῖνος**: [Αὐτ]οκρ[άτορι] [Καίσ]αρι- - - - -ἐκγ διαθήκης Γαίου [- - - - -]
]Κρισπεῖνου Παύλου. . . **4.1.1.18**
- Λαδιανός(?)**: σωματοθ[ήκη] διαφέρουσα Λαδιανοῦ(?) **4.4.19**
- Λέρνας**: Ἀγαθόποδι Λέρνατος **4.4.21**
- Λεύκιος**: Λεύκιον Καλπούρνιον Λόγγον **4.1.3.8**
- Λικίννιος**: υἱὸν Γαῖου Λικιννίου Φλάμμα, ἐπάρχου τεχνειτῶν **4.1.2.17 A**; υἱὸν
Γαῖου Λικιννίου Φλάμμα τοῦ πολεῖτου αὐτῶν **4.1.2.17 C**
- Λόγγος**: γυναῖκ[α δὲ Λ]ουκίου Καλπουρνίου Λ[όγγου] **4.1.3.7**; Λεύκιον
Καλπούρνιον Λόγγον **4.1.3.8**; Λόγγος ἑαυτῶ τὴν σωματοθήκην **4.4.1**;
[Καλπ]ούρνιος Λό[γγος][— —] ἑαυτῶ καὶ .[— —] **4.4.4**
- Λολλιανός**: πατέρα Φλαουωνίου Λολλιανοῦ συνκλητικοῦ **4.1.3.20**
- Λούκιος**: γυναῖκ[α δὲ Λ]ουκίου Καλπουρνίου Λ[όγγου] **4.1.3.7**; [Λ]ούκιος Ίούλι[ος]
Σάνκτος **4.1.3.7**; Λ. Καλπούρνιον Κοδράτου υἱὸν Διόδωρον **4.1.3.11**; [Λο]ύκιος
Καλπούρνιος Κλαυδ[ιανὸς τὸ μνη][μειὸν] ἑαυτῶ **4.4.5**; Λ[ο]ύκ[ιος] Κα[λπ]ούρνιος
Ίο[υ]νκ[ος] [Σ]ειλιανὸς ζῶν ἑαυτῶ **4.4.7**
- Λούκις**: Λούκις Πακῶνις [.....]ς τὸ κ[ενοτά]φιν κατεσκεύασε[ν] **4.4.61**
- Μαρκία**: τῇ γλυκυτάτῃ πατρίδι Μαρκία Ἀυρηλία **4.2.6**
- Μαρκιανή**: [Αὐρ(ήλιος)](?) Μαρκιανῆς Ἀθηνέωνος καὶ Ἀμμία Τρωκόνδου ἡ γυνή
μου **4.4.41**
- Μαρκίων**: Μαρκίων Αἰγιλλίδι(?) τῇ μάμμη μνείας χάριν **4.4.25**
- Μᾶρκος**: Μᾶρκος Γάουιος Εἰρηναῖος θεῶ Πανί **4.3.1**; Μᾶρκος Ἀυρηλις Σάζοντι
κτλ...**4.3.5**; Μ(ᾶρκος) Γάουιος Εἰρηναῖος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην
4.1.2.13; Τερεντίαν Μάρκου θυγατέρα Πῶλλαν **4.1.3.5**; οἱ γερ[αιο]ὶ [ἐτ]είμησαν ἐκ
τοῦ [ι]δίου Μ(ᾶρκον) Πετρώνιον Φίρμον [Κ]α[λ]π[ο]ύ[ρ]νιον Σαικλάριον **4.1.3.13**;
Μ(ᾶρκος) Ίούλιος Σάνκτος ἐ[ποίησαν τὴν δὲ ψαλίδα **4.2.2**; Μ. Καλπ(ούρνιος) Μ.
υ(ῖος) Ἐπινεικανὸς [τοῦτο τὸ] ἠρώειον ζῶν κατεσκεύασεν **4.4.6**; Διονυσίου
Δημητρίου τοῦ καὶ Μάρκου προγονικόν **4.4.16**; Μ. Καλπ[ο]ύ[ρ]ν[ι]ος Σ[ει]λιανὸς
[τὸ μνημ]εῖον ζῶν κατεσκεύασεν **4.4.33**; Μᾶρκος Σεμ[πρ]ώνιος — — —] ζῶν
ἑαυτῶ — — **4.4.38**; Μ(ᾶρκος) Ίούλιος Πρ[ό][κ]λας ζῶν ἑαυ[τῶ] **4.4.45**
- Μενέδημος**: [. .]κᾶς Μενεδήμου Μητέρ[ι] **4.3.16**
- Μενεκράτεια**: Μενεκράτεια **4.4.46**
- Μῆνις**: Ἀκύλας Μουτνοῖτης Μῆνιδι μνήμης χάριν **4.4.12**
- Μίλητος**: νει[κήσαν]τα καλὸν Μείλητον **4.4.53**

Μόδεστος: Τ(ίτος) Φάνεος Μόδεστος **4.4.66**; [Τ(ίτον)] Φά(νεον) Μόδεστον εἰς τὸν ἄνω τάφον **4.4.66**

Μόλης: Μόλητα Κολαλημέος Φασηλίτην **4.4.3**; Αὐρ(ηλία) Μόλητος Θ(υγατ)ήρ Ἄρτεμεις ἐ[αυτῆ καὶ τοῦ π]ατρὶ αὐτῆς Μόλητι Ἀπολλωνίου μόνοις **4.4.36**; Αὐρ(ηλία) Μόλητος Θ(υγατ)ήρ Ἄρτεμεις ἐ[αυτῆ καὶ τοῦ π]ατρὶ αὐτῆς Μόλητι Ἀπολλωνίου μόνοις **4.4.36**; τῆ γυνα[ικὶ] Μολέου[ς] **4.4.42**

Μονίμη: Ἰουλία Μονίμη ζῶσα ἑαυτῆ καὶ Κοσσεινίῳ τῷ ἀδρὶ αὐτῆς **4.4.24**

Μουμμία: Μουμμία Ἰουνία ζῶσ[α] ἑαυτῆ **4.4.55**; Μουμμία Καλλιγόνῃ μόν[ο]ις **4.4.55**

Μουμμίος: Μουμμίῳ Ρο[ύ]φῳ τῷ γενομένῳ ἀν[δρὶ] αὐτῆς **4.4.55**

Μύκων: Ὑγεία Μύκωνος ζῶσα **4.4.59**

Ναῖς: Ναῖς Φρόκλου ἀνέστησεν **4.4.68**

Νάνη: Αὐρ[η]λία Νάνη **4.4.44**

Νάνω: Κ[αλπ]ουρνία Νάνω τῆ γυναικὶ αὐτοῦ. **4.4.7**

Νανιτας: Κάστρω Ἐρμέος καὶ Νανιτας Κάστορ<ο>ς Κάστορα δις **4.4.50**

Ὀδυσσεύς: χρηστὸς φίλος ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς **4.4.53**

Ὀνήσιμος: Ὀνησίμῳ Στεφάνου δις τοῦ καὶ Ἀντύλλου Καλλίνεικος ὁ υἱὸς **4.4.39**

Ὀστείλιος: Γαῖος Ὀστείλιος Ἐρμῆς [ζῶ]ν ἑαυτῷ καὶ γυναικὶ καὶ τέκνοις **4.4.56**

Οὐαλεριανός: Σέξστον Πάκκιον Οὐαλεριανὸν Φλάκκον **4.1.3.9**; Σέξστον Πάκκιον Σέξστου υἱὸν Οὐαλεριανὸν Φλάκκον **4.1.3.10**; Οὐαλεριανό[ν] **4.4.66**

Οὐαλέριος: Σῶζοντι εὐχὴν Κόϊντος Οὐαλέριος Κο(ῖντου) υἱὸς **4.3.13**

Οὐλπείος: Οὐλ[πε]ίου τότε κενοτάφιον **4.4.13**

Ὀφέλλης: Πρωτογόνῳ τότε σῆμα τέκνῳ φιλότεκνος Ὀφέλλης τεῦξε **4.4.54**

Παιωνείνος: [ἀγωνοθετοῦντος] [διὰ] βί[ο]υ Αὐρ. [Παιωνεί-][ν]ου Τουησ[ιανου] **4.1.3.18**

Πάκκιος: Σέξστον Πάκκιον Οὐαλεριανὸν Φλάκκον **4.1.3.9**; Σέξστον Πάκκιον Σέξστου υἱὸν Οὐαλεριανὸν Φλάκκον **4.1.3.10**;

Πακκόνιος: Αὐρ. Αννα καὶ Δ(έκμος) Πακκόνιος ANC -- **4.4.58**

Πακόνις: Λούκις Πακόνις [.....]ς τὸ κ[ενοτά]φιν κατεσκεύασε[ν] **4.4.61**

Παρησία: Ἐρμόλαος καὶ Παρησία **4.4.47**

Παυλείνα: Κουρτίαι Παυλείναι ἀρχιερεῖαι **4.4.31**

Παυλῖνος: ἀδελφὸν Φλαουωνίου Παυλίνου ἐπιτρόπ[ο]ν τῶν Σεβαστῶν **4.1.3.20**

Παῦλος: [Αὐτ]οκρ[άτορι] [Καίσι]αρι- - - - ἐκγ διαθήκης Γαίου [- - - -]Κρισπείνου Παύλου. . . **4.1.1.18**

Πεῖα: Ἀρτείας Ἐρμαίου Πεῖα Ἐρμαίου συμβίῳ **4.4.17**

Πετρώνιος: οἱ γερ[αί]οι ἐ[τ]είμησαν ἐκ τοῦ [ἰ]δίου Μ(ἄρκον) Πετρώνιον Φίρμον [Κ]α[λ]π[ο]ύ[ρ]νιον Σαικλάριον **4.1.3.13**

Πίλλις: [— — Ἐρμαίου Πίλλιτος [θεοῖς] ἐπηκόοις εὐχὴν **4.3.14**

Πλάτων: [Σ]ευήρα, θυγά[τ]ηρ Γαίου Δημητρίου Πλάτωνος **4.4.28**

Πολυνείκης: Πολυνείκης, πρῶτος ἔτρωσα φίλον Ταχεινὸν (ν)ε[ικ]ῶν **4.4.52**

- Πομπέϊος**: Κ(όϊντος) Πομπέϊος Δίκαιος συνεχ[ώρ]ησεν τεθ[ῆ]ναι 4.4.26
- Πομπώνιος**: Α(ῦλος) Πομπώνιος [Ε]ὔβουλος 4.4.27
- Πόπλιος**: Πόπλιος Γάουιος Γαλλικός τὸν ἑαυτοῦ φίλον καὶ εὐεργέτην 4.1.2.11; ὁ δῆμος ἔτε[ίμησεν] Πόπλιον Οὐ[— — —] Ποπλίου υἱὸ[ν — — —] 4.1.3.14; Ἄριος Ποπλίου υἱὸς 4.4.13; Ποπλίω 4.4.13; Ποπλίου υἱὸς 4.4.46
- Πρόβος**: Πρό[β]ω 4.4.13
- Πρόκλας**: Μ(ἄρκος) Ἰούλιος Πρό[ό][κ]λας ζῶν ἑαυ[τῶ] 4.4.45
- Πρόκλη**: τῆ γυναικὶ Α[ὑρ(ηλία)] Πρόκλη 4.4.14
- Πρόκλος**: Πρόκλος Τειμαγένους ἑαυτῶ καὶ γυναικὶ 4.4.60
- Πρωτόγονος**: Πρωτογόνω τότε σῆμα τέκνω φιλότεκνος Ὀφέλλης τεῦξε 4.4.54
- Πτηνις**: [Ἐρ]μεῖς Πτηνεος Ν[ύμφαις][ε]ὑχὴν 4.3.11
- Πύρραμος**: [Πυ]ρράμω οἱ παῖδες καὶ μη[τέρι] Κοσμία θέντων στήλη[ν] 4.4.65
- Πῶλλα**: Τερεντίαν Μάρκου θυγατέρα Πῶλλαν 4.1.3.5
- Ροτείλιος**: [Κ]οῖντος Ροτείλιος 4.1.3.17
- Ρουφεῖνα**: τὴν φιλόστοργόν μου γυναικῶν Ρουφεῖναν Δαμᾶ 4.4.26; τῆ γυνεκὶ αὐτοῦ Δούλα τῆ καὶ Ρουφίνα 4.4.62
- Ρουφεῖνη**: υἱὸν Ρουφεῖνης 4.4.26
- Ροῦφος**: ---ΝΙΟ Ροῦφον νεανίαν κόσμιον καὶ σώφρονα 4.1.2.17 Α; κτλ...Ἄσπερα ὁ πατὴρ Ἄσπερ [καὶ] οἱ ἀδελφοὶ Σάνκτος [καὶ] Ροῦφος. 4.1.3.12; ἀψίδας ἀρρήκτους στήσας, καθαρῶτατε Ροῦφε 4.2.4; Ροῦφον Ἀλεξάνδρου τὸν πρόγονόν μου 4.4.26; Ἄρχη Κοῖντου γυναικὶ Ροῦφου 4.4.2; Μουμμίω Ρο[ύφω τῶ] γενομένω ἀν[δρὶ] αὐτῆς 4.4.55
- Σαικλάριος**: οἱ γερ[αιο]ὶ [ἐτ]εῖμησαν ἐκ τοῦ [ἰ]δίου Μ(ἄρκον) Πετρώνιον Φίρμον [Κ]α[λ]π[ο]ύ[ρ]νιον Σαικλάριον 4.1.3.13
- Σάμος**: Δαμοφύλα Σάμου 4.4.15
- Σάνκτα**: Σεβαστοῦ ἀδελφὴν Παυλείναν Ἰουλία Σάνκτα. 4.1.1.10; Ἰουλία Σάνκτα τὸν πύργον 4.2.3
- Σάνκτος**: [Λ]οῦκιος Ἰούλ[ιο]ς Σάνκτος 4.1.3.7; κτλ...Ἄσπερα ὁ πατὴρ Ἄσπερ [καὶ] οἱ ἀδελφοὶ Σάνκτος [καὶ] Ροῦφος. 4.1.3.12; Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος καὶ οἱ γεραιοὶ ἐτείμησαν ἐκ τοῦ ἰδίου Γάιον Φλαουώνιον Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν] 4.1.3.20; Μ(ἄρκος) Ἰούλιος Σάνκτος ἐ[ποίησαν] τὴν δὲ ψαλίδα 4.2.2
- Σάτορνος**: Γάεις Ἄουλος Σάτ<ο>ρνος θεᾶ ἐπικῶ 4.3.6
- Σεβηρεῖα**: Ἰουλίαν Σεβηρεῖαν 4.1.2.4
- Σειλιανός**: Λ[ο]ύκιος Κα[λ]π[ο]ύρ[ν]ιος Ἰο[υ]νκ[ο]ς [Σ]ειλιανός ζῶν ἑαυτῶ 4.4.7; Μ. Καλπ[ο]ύ[ρ]ν[ι]ος Σειλιανός [τὸ μνημ]εῖον ζῶν κατεσκεύασεν 4.4.33
- Σέλευκος**: Λ. Γάουιος Σέλευκος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην 4.1.2.10
- Σέξστος**: Σέξστον Πάκκιον Οὐαλεριανὸν Φλάκκον 4.1.3.9; Σέξστον Πάκκιον Σέξστου υἱὸν Οὐαλεριανὸν Φλάκκον 4.1.3.10; Σέξστον Πάκκιον Σέξστου υἱὸν Οὐαλεριανὸν Φλάκκον 4.1.3.10;
- Σεμπρώνιος**: Μᾶρκος Σεμ[π]ρώνιος — — —] ζῶν ἑαυτῶ — — 4.4.38
- Σεραπίων**: Ἀτταλέων πόλει Ἀνεΐκτης Σεραπίωνος ΑΛ[4.2.1

Σευήρα: [Σ]ευήρα, θυγά[τ]ηρ Γαΐου Δημητρίου Πλάτωνος **4.4.28**; [Σευ]ήρα Δειφίλου **4.4.51**; Σευή[ρ]ας Δειφίλω και Ἀτταλίδι **4.4.51**

Σύρος: Τ]ροκόνδας και Δεμ]ετρία και Σύρος και Τρέβημις οί ὑπὸ αὐτοῦ ἐλευθερωθέντες **4.4.3**

Στέφανος: Ὀνησίμω Στεφάνου δις τοῦ και Ἀντύλλου Καλλίνεικος ὁ υἱὸς **4.4.39**

Ταχεινός: Πολυνείκης, πρώτος ἔτρωσα φίλον Ταχεινὸν (ν)ε[ικ]ῶν **4.4.52**

Τειμαγένης: Πρόκλος Τειμαγένους ἑαυτῶ και γυναικί **4.4.60**

Τερεντία: Τερεντίαν Μάρκου θυγατέρα Πῶλλαν **4.1.3.5**

Τέρτυλλα: ὁ δῆμος ἐτείμησε[ν] Καικιλίαν Τέρτυλ[λαν] **4.1.3.3**; Αὐρ. Τερτύλλη τῆ γυνεκί μου **4.4.48**

Τιβέριος: Τιβερίου Κλαυδ[ίου] Ἀγρειππεῖνο[υ] **4.1.3.18**

Τίτος: [— —]ος, Τίτου υἱός, [Φλ]άκκος **4.4.18**; Τ(ίτος) Φάνεος Μόδεστος **4.4.66**; [Τ(ίτον)] Φά(νεον) Μόδεστον εἰς τὸν ἄνω τάφον **4.4.66**

Τουησιανός: [ἄγωνοθετοῦντος][διὰ] βίου Αὐρ. [Παιωνεί-][ν]ου Τουησιανουῦ **4.1.3.18**

Τρέβημις: Τ]ροκόνδας και Δεμ]ετρία και Σύρος και Τρέβημις οί ὑπὸ αὐτοῦ ἐλευθερωθέντες **4.4.3**

Τρωῖλος: Τρωῖλος ἰδία θυγατρὶ Ἰάδι **4.4.49**

Τροκόνδας: Τροκόνδας δις Ἡρακλῖ ε[ύ]χήν] **4.3.2**; Ἐρμῆς Τροκόνδου Συ.4-5. Τροκόνδου Νύφες ε[ύ]χήν] **4.3.10**; Τ]ροκόνδας και Δεμ]ετρία και Σύρος και Τρέβημις οί ὑπὸ αὐτοῦ ἐλευθερωθέντες **4.4.3**;...Μαρκιανῆς Ἀθηνέωνος και Ἀμμία Τρωκόνδου ἡ γυνή μου **4.4.41**

Υγεία: Υγεία Μύκωνος ζῶσα **4.4.59**

Φάνης: Τ(ίτος) Φάνεος Μόδεστος **4.4.66**; [Τ(ίτον)] Φά(νεον) Μόδεστον εἰς τὸν ἄνω τάφον **4.4.66**

Φίρμος: οί γερ[α]ιοῖ [ἐτ]είμησαν ἐκ τοῦ [ι]δίου Μ(ἄρκον) Πετρώνιον Φίρμον [Κ]α[λ]π[ο]ύ[ρ]νιον Σαικλάριον **4.1.3.13**

Φλάκκος: Σέξστον Πάκκιον Οὐαλεριανὸν Φλάκκον **4.1.3.9**; Σέξστον Πάκκιον Σέξστου υἱὸν Οὐαλεριανὸν Φλάκκον **4.1.3.10**; [— —]ος, Τίτου υἱός, [Φλ]άκκος **4.4.18**

Φλάμμα: υἱὸν Γαΐου Λικιννίου Φλάμμα, ἐπάρχου τεχνειτῶν **4.1.2.17 A**; υἱὸν Γαΐου Λικιννίου Φλάμμα τοῦ πολεῖτου αὐτῶν **4.1.2.17 C**

Φλαουώνιος: Ἡ βουλή και ὁ δῆμος και οί γεραιοὶ ἐτείμησαν ἐκ τοῦ ἰδίου Γάιον Φλαουώνιον Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν] **4.1.3.20**; πατέρα Φλαουωνίου Λολλιανουῦ συνκλητικοῦ **4.1.3.20**; ἀδελφὸν Φλαουωνίου Παυλίνου ἐπιτρόπ[ο]υ τῶν Σεβαστῶν **4.1.3.20**

Φρόκλος: Ναῖς Φρόκλου ἀνέστησεν **4.4.68**

Φρόντων: Τ. Κρεπερήιος Φρόντων τὸν ἑα[υτοῦ] πατέρα **4.1.2.15**

8.1.1 Fragmentler

τοῖς ἀποδήμοι[ς μου] τέκνοις Δεῖω καὶ Ν... 4.4.37

---NIO· Ρουῖφον νεανίαν κόσμιον καὶ σώφρονα 4.1.2.17 A

Αὐρ. Νε..σίδης ἑαυ[τῶ] καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Αὐρηλία Γαμικῆ 4.4.57

Οὐ[— — —]· ὁ δῆμος ἔτε[ίμησεν] Πόπλιον Οὐ[— — —]Ποπλίου υἱό[ν — — —] 4.1.3.14

—όδημο[ς — —] ἑαυτῶ καὶ Κουρτία [γ]γυναικὶ 4.4.29

ἀνδρ[ὶ . . .]ξανοτι μνήμης χάριν 4.4.68

8.1.2 Latince Yazitlarda Kişi Adları

Ancharius: L. Ancharius L(uci) f(ilius) Aem. Capi(t)o 4.4.2

Capito: L. Ancharius L(uci) f(ilius) Aem. Capi(t)o 4.4.2

Faustinus: [- - -]mius Faus[tinus] heres [b(ene)] m(erenti) f(aciendum) c(uravit). 4.4.10

Flaccus: [- - us Titi f.] Flaccus 4.4.18

Lucius: L. Ancharius L(uci) f(ilius) Aem. Capi(t)o 4.4.2

Sempronius: M. Sempro[nius-----] vivos sibi--- 4.4.38

Verus: D(is) M(anibus) [.]vio Ver(o) 4.4.10

---mius: [- - -]mius Faus[tinus] heres [b(ene)] m(erenti) f(aciendum) c(uravit). 4.4.10

--nius: D(is) M(anibus) [.]vio Ver(o) 4.4.10

8.2 İmparatorlar

Antonia: ἱερασαμένην τάχε[ι]ον Ἀντωνίας θυγατρὸς Τιβερίου Κλαυδίου Καίσι[α]ρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ 4.1.3.5

Tiberius: ἱερασάμενον κτλ...Δρούσου Καίσαρος υἱοῦ Τιβερίου Καίσαρος 4.1.3.1

Drusus: ἱερασάμενον κτλ...Δρούσου Καίσαρος υἱοῦ Τιβερίου Καίσαρος 4.1.3.1

Claudius: Ἰερέα Τιβερίου Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ 4.1.3.4; ἱερασαμένην τάχε[ι]ον Ἀντωνίας θυγατρὸς Τιβερίου Κλαυδίου Καίσι[α]ρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ 4.1.3.5; Τι[βέ]ρι(ος) Κλαύδιος Δρούσ[ου] υἱὸς Καίσαρ Σεβαστὸς Γερμανικὸς 4.5.1

Claudius ya da Nero: Κλαύδιον] αὐτοκράτορ]α Σεβα[στὸν Γ]ε[ρ]μανικὸν 4.1.1.1

Vespasianus: Αὐτοκράτορι Οὐεσ[[ε]]σπασιανῶ Καίσαρι Σεβαστῶ 4.1.1.3; Λουκίου Λου[σ]κίου Ὀκρεα πρεσβευτοῦ ἀντιστρατήγου Αὐτοκράτορος Οὐεσπασιανοῦ Καίσαρος Σεβαστοῦ 4.1.2.4

Iulia Augusta: [Ιουλί]αν [Σ]εβ[αστὴν θυ]γατέρα Αὐτοκράτορος Τίτου Καίσαρος 4.1.1.4

Traianus: ἐνχειρισθέντα ὑπὸ θεοῦ Τραιανῶ τρισχειλίους οὐετρανοὺς λεγεωναρίους ἰς τὸ κατοικίσαι Κυρήνην 4.1.2.10

Hadrianus: Αὐτοκράτορα Καίσαρα θεοῦ Τραιανῶ Παρθικοῦ υἱόν, θεοῦ Νέρουα υἱωνόν,[Τρα]ιανὸν Ἄδριανὸν [Σεβασ]τὸν Ὀλύμπιον 4.1.1.5; Αὐτοκράτορι Καίσι]αρι, θεοῦ Τραιανῶ Παρθικοῦ υἱῶ, [θεοῦ Νέρουα υἱωνῶ], [Τραιανῶ Ἄδριανῶ Σεβα]στῶ, Ὀλυμπίω, ἀρχι[ερ]εῖ μεγίστω, δημαρχικῆς [ἐξουσίας τὸ ιε', ὑπάτω τὸ

[γ', πατρὶ πατρίδος], σωτῆρι τῆς οἰκουμένης **4.1.1.6**; Αὐτοκράτορι Καίσαρι Τραιανῶ Ἀδριανῶ **4.1.1.7**; [Αὐτοκράτορι Καί][σαρι, Ἀδριανῶ Σε][βαστῶ, ἀρχιερεῖ][μεγίστω, πατρὶ] πατρίδος Ὀλυμπίω, κτλ. Φασιλε[ι]τῶν ἢ βουλή [καί][ό δῆμος]. **4.1.1.8**

Sabina ?: [Σεβ]αστὴν Σ[αβείνην ?] **4.1.1.9**

Paulina: Σεβαστοῦ ἀδελφὴν Παυλείναν Ἰουλία Σάνκτα. **4.1.1.10**

Antoninus Pius: Αὐτοκράτορι Καίσαρι, θεοῦ Ἀδριανοῦ υἱῶ, θεοῦ Τραιανοῦ Παρθικοῦ υἱωνῶ, θεοῦ Νέρουα ἐγγόνῶ, Τίτω Αἰλίω Ἀδριανῶ Ἄντωνεῖνω κτλ...**4.1.1.11**

Lucius Verus: Αὐτοκράτορι Καίσαρι Λουκίω Αὐρηλίω Οὐήρω Σεβαστῶ κτλ...**4.1.1.12**; Λ. Αὐρηλίω Οὐήρω Θεῶ Σεβαστῶ κτλ... **4.1.1.13**

Commodus: Αὐτοκράτορι Καίσαρι Λουκί[ω] Αὐρηλίω Κομμόδω Σεβαστῶ Γερμανικῶ κτλ... **4.1.1.14**; Αὐτοκράτορι Καίσαρι Λουκί[ω] Αὐρηλίω Κομμόδω Σεβαστῶ Γερμανικῶ κτλ... **4.1.1.15**

Septimius Severus: [Αὐτ]οκρ[άτορι] [Καίσαρι Λο[υκίω]][Σεπτι]ίω Σεβ[ήρω][Περτίν]ακι Σεβαστῶ κτλ...**4.1.1.16**

Iulia Domna: Ἰουλίαν Δόμναν Σεβαστὴν, μητέρα Κάστρων κτλ... **4.1.1.17**

Elagabalus: Θεῶ Ἡλίω [Ἐλεγαβάλω] κτλ...**4.1.1.19**

Philippus Araps: [Αὐτοκράτορα] Καίσαρα Μ. Ἰούλιον Φίλιππον Εὐσεβῆ Εὐτυχῆ Σεβαστόν κτλ...**4.1.1.20**

Valentinianus: ...Αὐτοκράτορα Αὐγ(οῦστον) Φλ(άουιον) Οὐαλεντινιανόν ἢ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων κολωνεία **4.1.1.24**

Theodosius: ...ἡμῶν δεσπότην Φλ(άουιον) Θεοδόσιον ἢ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων πό[λις] **4.1.1.25**

8.2.1 Anonim İmparatorlar

[Αὐτ]οκρ[άτορι] [Καίσαρι- - - - -ἐκγ διαθήκης Γαίου [- - - - -] Κρισπέινου Παύλου. . . **4.1.1.18**; [- - - - - - - - -Σεβασ]τὸν σωτῆρα τῆς οἰκουμένης, ἢ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.21**; . . .Καῖσαρ [αὐτ]οκράτωρ. . .[δημαρχικῆς ἐξου]σίας, πατὴρ [πατρίδος] . . . **4.1.1.22**; [Καίσαρι Σεβαστῶ Γερμανικῶ **4.1.1.23**; Αὐτοκράτορος — — —**4.1.3.17**

8.2.2 Latince Yazıtlarda İmparatorlar

Tiberius: [Ti. et C. Ca]esares Augusti **4.2.8**

Caligula: [Ti. et C. Ca]esares Augusti **4.2.8**

Claudius: [T]i. Claudius Drus[i f.] Caesar Au[g. G]erm[an]icus, pontif. maxim[us], trib. po[t] X, imp. XVIII, p(ater) p(atriciae), cos. desi[g]. V **4.5.1**

8.3 Roma İmparatorluk Görevi Alanlar

P. Aelius Bruttius Lucianus

Π. Αΐλιον Βρούττι[ον] Λουκιανόν τόν [λαμ]π<ρ>ότατον ἀνθύπ[ατον][ἐπαρχεί]ας Λυκ[ίας] 4.1.2.14

M. Arruntium Aquila [p]er M. Ar[ru]ntium Aqu[il]am procur(atorem) su[um] vias refecit. 4.5.1; [διὰ Μ. Ἀρρουντίον Ἀκουίλαν][τὸν ἐπίτροπον ἑαυτοῦ][όδους ἀποκατέστησε] 4.5.1

Lucius Marcus Celer Calpurnius Longus

Λούκιον Μάρκιον Κέλερα Καλπούρνιον Λόνγον 4.1.2.7; [Λ]ούκιον [Κέλερα] [Μ]ᾶρκον Καλ[πούρνιον] Λόγγον 4.1.2.9

Λουκίου Καλπουρνίου Λ[όγγου], ἀνδρὸς συ[ν]κλητικοῦ 4.1.3.7

Marcus Calpurnius Rufus

Μᾶρκον Καλπούρνιον πρεσβευτὴν καὶ ἀντιστρατήγον Τιβερίου Κλαυδίου 4.1.2.2; μητέρα Μάρκου Καλπουρνίου Ρούφο[υ] ἀνδρὸς στρατηγικ[οῦ] 4.1.3.3; υἱὸν Μάρκου Καλπουρνίου Ρούφου τοῦ πατρωνος τῆς πόλεως ἡμῶν 4.1.3.8

Lucius Crepereius Paulus

Λ(ευκίου) υἱὸν Λ(εύκιον) Κρεπερήϊον Λ(ευκίου) υἱὸν Σεργία.....νον Παῦλον ἔπαρχον σπειρῆς (πρώτης) 4.1.2.16

Lucius Decimius Apronianus

per Lucium Decimium Apronianum le[gat]um 4.1.2.16

Marcus L. Gavius Aelianus

πατέρα Λ. Γαυίου Αἰλιανοῦ ταμίου καὶ ἀντιστρατήγου δήμου Ῥωμαίων 4.1.2.10; πατέρα Γαυίου Αἰλιανοῦ ταμίου καὶ ἀντιστρατήγου 4.1.2.11

L. Gavius Clarus

πάππον Λ. Γαυίου Κλάρου πλατυσήμου 4.1.2.10; πάππον Γαυίου Κλάρου πλατυσήμου 4.1.2.11

Marcus Gavius Gallicus

Μ(ᾶρκον) Γάουιον Λ(ουκίου) υ(ιὸν) Γαλλικόν...τετειμημένον ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ ἵππῳ δημοσίῳ ἐν Ῥώμῃ 4.1.2.13

L. Gavius Fronto

Λ. Γάουιον Λ. Γαυίου Φρόντωνος υ(ιὸν) Φρόντωνα, πρεμοπειλάριον λεγ(εῶνος) γ' Κυρηναϊκῆς 4.1.2.10; [Λ. Γάουιον Λ. Γαυίου Φρόν][τωνος υ(ιὸν) Φρόντωνα, πρεμο][πειλάριον λεγεῶνος τρί]της Κυρηναϊκῆς 4.1.2.11

T. Helvius Basila: [per T. Helvium Basil[am] [?] l]eg(atum) suum pro. pr. munieru[nt] 4.2.8

Gaius Licinnius Mucianus

[Γαῖ]ον Λικίνιον Μουκιανον πρεσβευτὴν Νέρωνος Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γε[ρ][μανικοῦ ἀν]τιστ[ράτηγον 4.1.2.3

Lucius Luscius Ocrea

Κ]αίσαρος Σεβασ[τοῦ, καὶ πρεσβευ]τὴν Αὐτοκράτο[ρος ἐπαρ]χειάς Παμφυλίας 4.1.2.4; Λουκίου Λου[σ]κίου Ὀκρεα πρεσβευτοῦ ἀντιστρατήγου Αὐτοκράτορος Οὐεσπασιανοῦ Καίσαρος Σεβαστοῦ 4.1.2.4

Marcus Petronius Umbrinus

Μᾶρκον Πετρώνιον Κοῖντου υἱὸν Σαβατίνα Οὐμβρεῖνον 4.1.2.6

Marcus Sempronius Albanus

Μᾶρκος Σεμπρώνιος Ἀλβανὸς ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης, ἔπαρχος ἱππέων Ἰλης Σεβαστῆς Γερμανικιανῆς 4.1.2.12

Plancius Varus

Μᾶρκ[ον Πλ]άνκιον Ουᾶρ[ον τα]μίαν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον Πόν[του καὶ Βειθυνίας 4.1.2.5; δῆ[μαρχο]ν; στρατηγόν;

Marcus Plautius Silvanus

Μᾶρκον Πλαύτιον Σιλουανόν, πρεσβευτὴν ἀντιστράτηγον Αὐτοκράτορος Καίσαρος Σεβαστοῦ κτλ... 4.1.2.1

Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ - - -4.1.2.2

Anonim: [N. N.] τὸν πρεσβευτὴν Πόντ[ου καὶ Βιθυνίας][πάτρ]ωνα καὶ κτίστην καὶ προσ[τάτην] 4.1.2.8; [..... τὸν ἡγεμόνα τῆς] ἐπαρχείας τὸν π[άτρ]ωνα τῆς πόλε<ω>ς 4.1.2.18; καὶ πα[ρ.....].....ς λεγιῶ[νος]..... καὶ Βρυωνι[ανός] 4.1.2.19; ἰθυ]ντήρ ὅδε [Πα]μφύλων 4.1.2.20

8.3.1 Roma İmparatorluk Görevleri

ala: Μᾶρκος Σεμπρώνιος Ἀλβανὸς ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωναθέτης, ἑπαρχος ἰππέων Ἰλῆς Σεβαστῆς Γερμανικιανῆς 4.1.2.12; ἑπαρχον εἰλῆς πρ[ώτης] Δαρδάνων 4.1.2.15; praef(ectum) alae I Cannene 4.1.2.16; Λ(ευκίου) υἱὸν Λ(εύκιον) Κρεπερήϊον Λ(ευκίου) υἱὸν Σεργία.....νον Παῦλον ἑπαρχον σπειρίας (πρώτης) 4.1.2.16

ἀνθύπατος: Π. Αἴλιον Βρούττι[ον] Λουκιανὸν τὸν [λαμ]π<ρ>ότατον ἀνθύπ[ατον][ἐπαρχεί]ας Λυκ[ίας] 4.1.2.14

ἀντιστράτηγος: Μᾶρκον Πλαύτιον Σιλουανόν, πρεσβευτὴν ἀντιστράτηγον Αὐτοκράτορος Καίσαρος Σεβαστοῦ κτλ... 4.1.2.1; Μᾶρκον Καλπούριον πρεσβευτὴν καὶ ἀντιστράτηγον Τιβερίου Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ - - -4.1.2.2; [Γαῖ]ον Λικίνιον Μουκιανὸν πρεσβευτὴν Νέρωνος Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γε[ρ][μ]ανικοῦ ἀν[τιστ]ράτηγον 4.1.2.3; Λουκίου Λου[σ]κίου Ὀκρεα πρεσβευτοῦ ἀντιστρατήγου Αὐτοκράτορος Οὐεσπασιανοῦ Καίσαρος Σεβαστοῦ 4.1.2.4; Μᾶρκ[ον Πλ]άνκιον Ουᾶρ[ον τα]μίαν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον Πόν[του καὶ Βειθυνίας 4.1.2.5; [πρεσ]βευτὴν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον ἐ[παρ]χειῶν [Ἀχάϊας καὶ Ἀσίας] 4.1.2.5; πρεσβευ[τὴν καὶ ἀντιστράτηγον][Λυκίας καὶ Παμφυλίας] 4.1.2.6; πατέρα Λ. Γαυίου Αἰλιανοῦ ταμίου καὶ ἀντιστρατήγου δήμου Ῥωμαίων 4.1.2.10; πατέρα Γαυίου Αἰλιανοῦ ταμίου καὶ ἀντιστρατήγου 4.1.2.11; [ταμίαν ἀντιστράτηγον ἐπαρχείας]Πόντου καὶ Βειθυνίας 4.1.2.12; πρεσβευτὴν καὶ ἀντιστράτηγον ἐπαρχειῶν Ἀχάϊας καὶ Ἀσίας 4.1.2.12

cohors: ἑπαρχον σπε[ίρας] Βρεττανικῆς 4.1.2.15

δήμαρχος: Μᾶρκ[ον Πλ]άνκιον Ουᾶρ[ον... δῆ[μαρχο]ν 4.1.2.5; δῆμαρχον 4.1.2.12

δεκουρίων: ἐπίλεκτον κριτὴν ἐκ τῶν ἐν Ῥώμῃ δεκουριῶν 4.1.2.13

ἑπαρχος: Μᾶρκος Σεμπρώνιος Ἀλβανὸς ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωναθέτης, ἑπαρχος ἰππέων Ἰλῆς Σεβαστῆς Γερμανικιανῆς 4.1.2.12; ἑπαρχον τεχνειτῶν 4.1.2.13; ἑπαρχον σπε[ίρας] Βρεττανικῆς 4.1.2.15; ἑπαρχον εἰλῆς πρ[ώτης] Δαρδάνων

4.1.2.15; ἔπαρχον ἔθνους Δρομ[...] **4.1.2.15**; Λ(ευκίου) υἷον Λ(εύκιον) Κρεπερήϊον Λ(ευκίου) υἷον Σεργία.....νον Παῦλον ἔπαρχον σπείρης (πρώτης) **4.1.2.16**
ἐπαρχεία: [ταμίαν ἀντιστράτηγον ἐπαρχείας] Πόντου καὶ Βειθυνίας **4.1.2.12**;
 πρεσβευτὴν καὶ ἀντιστράτηγον ἐπαρχειῶν Ἀχαιίας καὶ Ἀσίας **4.1.2.12**; Π. Αἴλιον Βρούττι[ον] Λουκιανὸν τὸν [λαμ]π<ρ>ότατον ἀνθύπ[ατον][ἐπαρχείας Λυκ[ίας]
4.1.2.14; [... τὸν ἡγεμόνα τῆς] ἐπαρχείας τὸν π[άτρω]να τῆς πόλε<ω>ς **4.1.2.18**
ἐπίτροπος: ἐ[π]ί[τρο]πον γενόμενον τῶν Σεβαστῶν **4.1.2.15**; ἀδελφὸν Φλαουωνίου Παυλίνου ἐπιτρόπ[ο]υ τῶν Σεβαστῶν **4.1.3.20**; [διὰ Μ. Ἀρρουντίον Ἀκουίλαν][τὸν ἐπίτροπον ἑαυτοῦ][όδους ἀποκατέστησε] **4.5.1**

ἡγεμών: πολλοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ πόλεων πλείστων ἀγῶνας εἰρηκότα ἐπὶ τε τῶν Σεβαστῶν καὶ τῶν ἡγε[μ]όνων **4.1.2.13**; [... τὸν ἡγεμόνα τῆς] ἐπαρχείας τὸν π[άτρω]να τῆς πόλε<ω>ς **4.1.2.18**

ἰθυντήρ: [ἰθυ]ντήρ ὅδε [Πα]μφύλων **4.1.2.20**

ἴλη → **ala**

ἰππέυς: Μᾶρκος Σεμπρώνιος Ἀλβανὸς ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης, ἔπαρχος ἰππέων ἴλης Σεβαστῆς Γερμανικιανῆς **4.1.2.12**

ἵππος: Μ(ᾶρκον) Γάουιον Λ(ουκίου) υ(ἷον) Γαλλικόν...τετειμημένον ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ ἵππῳ δημοσίῳ ἐν Ῥώμῃ **4.1.2.13**

κριτής: ἐπίλεκτον κριτὴν ἐκ τῶν ἐν Ῥώμῃ δεκουριῶν **4.1.2.13**

legatus: per Lucium Decimium Apronianum le[gat]um **4.1.2.16**; [per T. Helvium Basil[am] [?] I]eg(atum) suum pro. pr. munieru[nt] **4.2.8**

λεγεῶν → **legio**

legio: χειλιάρχον λεγεῶνος πρώτης Ἰταλικῆς **4.1.2.7**; χιλία[ρχον πλατύση]μον λεγεῶν[ος πρώτης Ἰτα]λικῆς **4.1.2.9**; Λ. Γάουιον Λ. Γαοῦιου Φρόντωνος υ(ἷον) Φρόντωνα, πραιμοπειλάριον λεγ(εῶνος) γ' Κυρηναϊκῆς **4.1.2.10**; στρατοπεδάρχην λεγ(εῶνος) ιε' Ἀπολλιναρίας **4.1.2.10**; [Λ. Γάουιον Λ. Γαοῦιου Φρόν][τωνος υ(ἷον) Φρόντωνα, πραιμο][πειλάριον λεγεῶνος τρί]της Κυρηναϊκῆς **4.1.2.11**; στρατοπεδάρχην λεγεῶνος πεντεκαίδεκάτης Ἀπολλιναρίας **4.1.2.11**; χειλιάρχον λεγιῶ[νος ιε'] Ἀπολλιναρίας **4.1.2.15**; λεγιῶ[νος] **4.1.2.19**; ex leg(ione) III Cyrenaicae **4.4.2**

λεγεωνάριος: ἐνχειρισθέντα ὑπὸ Θεοῦ Τραϊανοῦ τρισχειλίους οὐετρανοὺς λεγεωναρίους ἰς τὸ κατοικίσαι Κυρήνην **4.1.2.10**

πάτρων: Μᾶρκον Πλαῦτιον Σιλουανόν, πρεσβευτὴν ἀντιστράτηγον κτλ... τὸν ἑαυτῶν πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.1**; [N. N.] [πάτρ]ωνα καὶ κτίστην καὶ προσ[τάτην] **4.1.2.8**; [τὸν ἑαυτῶν αἰ]ώνιον τροφ[έα τε καὶ πά]τρωνα καὶ ε[ὐεργέτην] **4.1.2.9**; Λ. Γάουιος Σέλευκος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.10**; Μ(ᾶρκος) Γάουιος Εἰρηναῖος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.13**;

[...τὸν ἡγεμόνα τῆς]ἐπαρχείας τὸν π[άτρω]να τῆς πόλεω<ς> 4.1.2.18; υἱὸν Μάρκου Καλπουρνίου Ρούφου τοῦ πάτρωνος τῆς πόλεως ἡμῶν 4.1.3.8

praetoria: cl(assis) pr(aetoriae)] Misenat(ium) 4.4.10

praefectus: [praef(ectum) alae I Cannene 4.1.2.16

πρεσβευτής: Μᾶρκον Πλαύτιον Σιλουανόν, πρεσβευτὴν ἀντιστράτηγον Αὐτοκράτορος Καίσαρος Σεβαστοῦ κτλ...4.1.2.1; Μᾶρκον Καλπούρνιον πρεσβευτὴν καὶ ἀντιστράτηγον Τιβερίου Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ - - -4.1.2.2; [Γαῖ]ον Λικίνιον Μουκιανον πρεσβευτὴν Νέρωνος Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γε[ρ][μανικοῦ ἀν]τιστ[ράτηγον 4.1.2.3; πρεσβευ]τὴν Αὐτοκράτο[ρος ἐπαρ]χειάς Παμφυλίας 4.2.1.4; [πρεσ]βευτὴν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον ἐ[παρ]χειῶν [Ἀχαιίας καὶ Ἀσίας] 4.1.2.5; πρεσβευ[τὴν καὶ ἀντιστράτηγον][Λυκίας καὶ Παμφυλίας] 4.1.2.6; [N. N.] τὸν πρεσβευτὴν Πόντ[ου καὶ Βιθυνίας] 4.1.2.8; πρεσβε[υτὴν Πόντου]καὶ Βιθυνίας 4.1.2.9; [πρεσβευτὴν][Ἀ]χαιίας 4.1.2.9; πρεσβευτὴν καὶ ἀντιστράτηγον ἐπαρχειῶν Ἀχαιίας καὶ Ἀσίας 4.1.2.12

primipilarius: Λ. Γάουιον Λ. Γαοῦιου Φρόντωνος υ(ἱὸν) Φρόντωνα, πρεμοπειλάριον λεγ(εῶνος) γ' Κυρηναϊκῆς 4.1.2.10; [Λ. Γάουιον Λ. Γαοῦιου Φρόν][τωνος υ(ἱὸν) Φρόντωνα, πρεμο][πειλάριον λεγεῶνος τρί]της Κυρηναϊκῆς 4.1.2.11

procurator: [... p]ro[c(uratoris) proc(uratore) argenta[riarum][P]annonicarum 4.1.2.16

προήγορος: προήγορον τῆς πατρίδος διηνεκῆ 4.1.2.13

προστάτης: [N. N.] [πάτρω]να καὶ κτίστην καὶ προσ[τάτην] 4.1.2.8; τὸν ἴδιον προστάτην 4.1.3.25

quattuor viarum curandarum: κουαττορουίρουμ οὐίαρουμ κουρανδάρουμ 4.1.2.7

septemvir epulonum: σεπτεμουίρουμ ἐπουλώνουμ 4.1.2.6

στρατηγός: Μᾶρκ[ον Πλ]άνκιον Οὐᾶρ[ον... στρατηγόν 4.1.2.5; στρατηγόν 4.1.2.12

στρατοπεδάρχης: στρατοπεδάρχην λεγ(εῶνος) ιε' Ἀπολλιναρίας 4.1.2.10;

στρατοπεδάρχην λεγεῶνος πεντεκαδεκάτης Ἀπολλιναρίας 4.1.2.11

σπεῖρα → **cohors**

συνηγορία: ἐπὶ τε συνηγορίαις 4.1.2.13

συνήγορος: συνήγορον 4.1.2.13

συνκλητικός: γένους συνκλητικοῦ 4.1.2.15; μητέρα Μάρκου Καλπουρνίου Ρούφο[υ] ἀνδρὸς στρατηγικ[οῦ] 4.1.3.3; Λ]ουκίου Καλπουρνίου Λ[όγγο]υ, ἀνδρὸς συ[ν]κλητικοῦ 4.1.3.7; πατέρα Φλαουωνίου Λολλιανοῦ συνκλητικοῦ 4.1.3.20

ταμίας: Μᾶρκ[ον Πλ]άνκιον Οὐᾶρ[ον τα]μίαν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον Πόν[του καὶ Βειθυνίας] 4.1.2.5; πατέρα Λ. Γαοῦιου Αἰλιανοῦ ταμίου καὶ ἀντιστρατήγου δήμου Ῥωμαίων 4.1.2.10; πατέρα Γαοῦιου Αἰλιανοῦ ταμίου καὶ ἀντιστρατήγου 4.1.2.11; [ταμίαν ἀντιστράτηγον ἐπαρχείας]Πόντου καὶ Βειθυνίας 4.1.2.12

tribunus militum: χειλιάρχον λεγεῶνος πρώτης Ἰταλικῆς 4.1.2.7; χιλία[ρχον πλατύση]μον λεγεῶν[ος πρώτης Ἰτα]λικῆς 4.1.2.9; χειλιάρχον λεγιῶ[νος εἶ] Ἀπολλιναρίας 4.1.2.15

ὕπατος· ὕπατον 4.1.2.6; ὕπ[ατον 4.1.2.9

8.4 Tanrılar-Din

Ἀθηνᾶ: χαρισαμένην τῇ πόλει δηνάρια τετρακισχίλια εἰς θυσίας ἐτησίους Ἀθην[ᾶ] Πολιάδι 4.1.3.5

Ἀπόλλων: ἱερέα διὰ βίου Απόλλωνος Ἀρχηγέτο[υ] 4.1.3.11; ἱε[ρ]έα διὰ βίου θεοῦ Απόλλωνος [Ἀ]ρχηγέτου 4.1.3.13

Ἄρης: ἱερέα κτλ...θεοῦ Ἄρεως 4.1.3.11

Ἀρχηγέτης: ἱερέα διὰ βίου Απόλλωνος Ἀρχηγέτο[υ] 4.1.3.11; ἱε[ρ]έα διὰ βίου θεοῦ Απόλλωνος [Ἀ]ρχηγέτου 4.1.3.13

ἀρχιεραομαι: ἀρχι[ε]ρασάμενον τετραετίαν 4.1.3.11

ἀρχιερεία: Κουρτίαι Παυλείναι ἀρχιερεῖαι 4.4.31

ἀρχιερέυς: ἀρχιερέα πάντων τῶν Σεβαστῶν 4.1.2.10; Μᾶρκος Σεμπρόνιος Ἀλβανὸς ἀρχιερέυς 4.1.2.12; ἀρχιερέα τῶν τριῶν πενταετηρ[ικῶν ἀγώνων καὶ ἀγωναθέτην τῶν πενταετηρικῶν 4.1.2.13; ἀρχιε[ρ]έα τῶν Σε[β]αστῶν 4.1.3.11; ἀρχιερέα τῶν Σεβαστῶν 4.1.3.13

Διόνυσος: ἱερέα κτλ...θεοῦ μεγάλου Διονύσο[υ] 4.1.3.11

Ἐλαφήβολος: ἱερέα κτλ...θεᾶς Ἀρτ[έ]μιδος Ἐλαφηβόλου πρῶτον 4.1.3.11

ἐπήκοος: Γάεις Ἄουλος Σάτ<ο>ρνος θεᾶ ἐπικῶ 4.3.6; [— — Ἐ]ρμαίου Πίλλιτος [θεοῖς] ἐπηκόοις εὐχήν 4.3.14

εὐχή: Μᾶρκος Αὐρηλίος Σώζοντι ὑπὲρ τέκνων εὐχήν 4.3.5; Εὐκτήμων καὶ Ἀγαθόπους ποτ<α>μῶ Τιβερί[α]νῶ εὐχήν 4.3.7; Ἀρτεμεις Ἀπολωνίου θεῶ Κακάβω [ε]ὐχήν 4.3.8; Ἐρμῆς Τροκόνδου Συ.4-5. Τροκόνδου Νύφες ε[ὐχήν] 4.3.10; [Ἐρ]μεις Πτηνεος Ν[ύμφαις][ε]ὐχήν 4.3.11; Σώζοντι εὐχήν Κόϊντος Οὐαλέριος Κο(ῖντου) υἱός 4.3.13; [— — Ἐ]ρμαίου Πίλλιτος [θεοῖς] ἐπηκόοις εὐχήν 4.3.14

Ἡρακλῆς: Τροκόνδας δις Ἡρακλῆ ε[ὐχήν]. 4.3.2; κτλ...Ἡρακλεῖ εὐχήν 4.3.3

θεά: ἱερέα κτλ...θεᾶς Ἀρτ[έ]μιδος Ἐλαφηβόλου πρῶτον 4.1.3.11; ἱερέα διὰ βίου θεᾶς Λητο[ῦς] τῆς Περγαίων πόλεως 4.1.3.11

θεός: Μᾶρκος Γάουιος Εἰρηναῖος θεῶ Πανί. 4.3.1; Γάεις Ἄουλος Σάτ<ο>ρνος θεᾶ ἐπικῶ 4.3.6; Ἀρτεμεις Ἀπολωνίου θεῶ Κακάβω [ε]ὐχήν 4.3.8; - -φίλος Δ - - - θεοῖς 4.3.9; ἱερασάμενον τῆς θεᾶς Ἀρχηγέτιδος Τρώμης 4.1.3.1; ἱερασάμενον θεᾶς Τρώμης δις 4.1.3.9; ἱερέα κτλ...θεοῦ μεγάλου Διονύσο[υ] 4.1.3.11; ἱερέα κτλ...θεοῦ Ἄρεως 4.1.3.11; ἱε[ρ]έα διὰ βίου θεοῦ Απόλλωνος [Ἀ]ρχηγέτου 4.1.3.13; θεῶ Οὐε[σπασιανῶ — — —] 4.2.2

Θυσία: χαρισαμένην τῇ πόλει δηνάρια τετρακισχίλια εἰς θυσίας ἑτησίους Ἀθην[ᾶ] Πολιάδι **4.1.3.5**

Ζεύς: ἱερέως διὰ βίου Διὸς Τροπαιούχου **4.1.2.17 A**; ἱερέως διὰ βίου Διὸς Τροπαιούχου **4.1.2.17 C**

ἱεράομαι: ἱερασάμενον τῆς θεᾶς Ἀρχηγέτιδος Ῥώμης **4.1.3.1**; ἱερασάμενον κτλ...Δρούσου Καίσαρος υἱοῦ Τιβερίου Καίσαρος **4.1.3.1**; ἱερασαμένην τάχε[ι]ον Ἀντωνίας θυγατρὸς Τιβερίου Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ **4.1.3.5**; ἱερασάμενον θεᾶς Ῥώμης δις **4.1.3.9**

ἱερατεύω: ἱερατε[ύ]σαντα Ῥώ[μ]ης δις **4.1.3.10**

ἱερεύς: ἱερέα διὰ βίου Σεβαστῆς Νείκης **4.1.2.13**; ἱερέως διὰ βίου Διὸς Τροπαιούχου ; **4.1.2.17 A**; ἱερέως διὰ βίου Διὸς Τροπαιούχου **4.1.2.17 C**; ἱερέα Τιβερίου Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ **4.1.3.4**; ἱερέα διὰ βίου Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτο[υ] καὶ θεοῦ μεγάλου Διονύσο[υ] καὶ θεοῦ Ἄρεως καὶ θεᾶς Ἀρτ[έ]μιδος Ἐλαφηβόλου πρῶτον, καὶ ἱερέα διὰ βίου θεᾶς Λητο[ῦς] τῆς Περγαίων πόλεως **4.1.3.11**; ἱε[ρ]έα διὰ βίου θεοῦ Ἀπόλλωνος [Ἀ]ρχηγέτου **4.1.3.13**

Κάκασβος: Ἀρτεμεις Ἀπολωνίου θεῶ Κακάβω [ε]ὐχὴν **4.3.8**

Λητώ: ἱερέα διὰ βίου θεᾶς Λητο[ῦς] τῆς Περγαίων πόλεως **4.1.3.1**

Μήτηρ: [. . .]κᾶς Μενεδήμου Μητέρ[ι] **4.3.16**

Μοιραί: Μοίραις τὸν βωμὸν κτλ...Κλήσιππος ποιήσε κτλ... **4.3.12**; κατήγαγε Μοῖρα βιαίως **4.4.53**

Νίκη: ἱερέα διὰ βίου Σεβαστῆς Νείκης **4.1.2.13**

Νύμφη: Ἐρμῆς Τροκόνδου Συ.4-5. Τροκόνδου Νύφες ε[ὐ]χὴν] **4.3.10**; [Ἐρ]μεις Πτηνεος Ν[ύμφαις][ε]ὐχὴν **4.3.11**

Πάν: Μᾶρκος Γάουιος Εἰρηναῖος θεῶ Πανί. **4.3.1**

Πολιάς: χαρισαμένην τῇ πόλει δηνάρια τετρακισχίλια εἰς θυσίας ἑτησίους Ἀθην[ᾶ] Πολιάδι **4.1.3.5**

Ῥώμη: ἱερασάμενον τῆς θεᾶς Ἀρχηγέτιδος Ῥώμης **4.1.3.1**; ἱερασάμενον θεᾶς Ῥώμης δις **4.1.3.9**; ἱερατε[ύ]σαντα Ῥώ[μ]ης δις **4.1.3.10**

Σώζον: Μᾶρκος Αὐρηλῆς Σώζοντι κτλ...**4.3.5**; Σώζοντι εὐχὴν Κόϊντος Οὐαλέριος Κο[ϊ]ντου) υἱός **4.3.13**

Τροπαιούχος: ἱερέως διὰ βίου Διὸς Τροπαιούχου **4.1.2.17 A-C**

8.4.1 Latince Yazıtlarda Tanrı Adları

Deus Manis: D(is) M(anibus) [.]vio Ver(o) **4.4.10**

8.4.2 Fragmentler

..Δ Α Ι Ι . Α Ν Ι Υ Ι . **4.3.4**

8.5 *Ethnikon* ve Coğrafik Adlar

Ἀντιοχέυς: Γάιον Φλαουώνιον Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν] κτλ...Ἀντιοχέα **4.1.3.20**

Ἀσία: [πρεσ]βευτὴν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον ἐ[παρ]χειῶν [Ἀχαίας καὶ Ἀσίας] **4.1.2.5**; πρεσβευτὴν καὶ ἀντιστράτηγον ἐπαρχειῶν Ἀχαίας καὶ Ἀσίας **4.1.2.12**; τετειμημένον πολειτείας καὶ ἀνδριᾶσιν καὶ προεδρίας ὑπὸ τε τῶν ἐν Παμφυλία πόλεων καὶ τῶν ἐν Λυκία καὶ τῶν ἐν Ἀσία **4.1.2.13**

Ἀτταλέυς: ἡ Ἀτταλέων γερουσία **4.1.1.4**; ...ἡ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων κολωνεία **4.1.1.24**; ...ἡ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων πό[λις] **4.1.1.25**; Γάιον Φλαουώνιον Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν] Ἀτταλέα **4.1.3.20**; Ἀτταλέων πόλει Ἀνεΐκτητος Σεραπίωνος ΑΛ[**4.2.1**; εἰ δὲ vac. μὴ δώσει τῇ Ἀτταλέων πόλει **4.4.34**

Ἀχαία: [πρεσ]βευτὴν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον ἐ[παρ]χειῶν [Ἀχαίας καὶ Ἀσίας] **4.1.2.5**; [πρεσβευτὴν][Ἀ]χαίας **4.1.2.9**; πρεσβευτὴν καὶ ἀντιστράτηγον ἐπαρχειῶν Ἀχαίας καὶ Ἀσίας **4.1.2.12**

Βιθυνία: Μᾶρκ[ον Πλ]άνκιον Οὐᾶρ[ον τα]μίαν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον Πόν[του καὶ Βειθυνίας] **4.1.2.5**; τὸν πρεσβευτὴν Πόντ[ου καὶ Βιθυνίας] **4.1.2.8**; πρεσβε[υτὴν Πόντου]καὶ Βιθυνίας **4.1.2.9**; [ταμίαν ἀντιστράτηγον ἐπαρχείας]Πόντου καὶ Βειθυνίας **4.1.2.12**

Βρετταννική: ἐπαρχον σπε[ίρας] Βρετταννικῆς **4.1.2.15**

Cannenefatia: praef(ectum) alae I Cannene **4.1.2.16**

Δάρδανον: ἐπαρχον εἵλης πρώτης Δαρδάνων **4.1.2.15**

Δρομ[...]: ἐπαρχον ἔθνους Δρομ[...] **4.1.2.15**

Ἐφέσιος: Γάιον Φλαουώνιον Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν] κτλ...Ἐφέσιον **4.1.3.20**

Ἰταλική: χειλίαρχον λεγεῶνος πρώτης Ἰταλικῆς **4.1.2.7**; χιλία[ρχον πλατύση]μον λεγεῶν[ος πρώτης Ἰτα]λικῆς **4.1.2.9**

Κυρηναϊκή: Λ. Γάουιον Λ. Γαουίου Φρόντωνος υ(ιὸν) Φρόντωνα, πρειμοπειλάριον λεγ(εῶνος) γ' Κυρηναϊκῆς **4.1.2.10**; [Λ. Γάουιον Λ. Γαουίου Φρόν][τωνος υ(ιὸν) Φρόντωνα, πρειμο][πειλάριον λεγεῶνος τρί]της Κυρηναϊκῆς **4.1.2.11**; ex leg(ione) III Cyrenaicae **4.4.2**

Κυρήνη: ἐνχειρισθέντα ὑπὸ θεοῦ Τραϊανοῦ τρισχειλίους οὐετρανοὺς λεγεωναρίους ἰς τὸ κατοικίσαι Κυρήνην **4.1.2.10**

Λυκία: πρεσβευ[τὴν καὶ ἀντιστράτηγον][Λυκίας καὶ Παμφυλίας] **4.1.2.6**; τετειμημένον πολειτείας καὶ ἀνδριᾶσιν καὶ προεδρίας ὑπὸ τε τῶν ἐν Παμφυλία πόλεων καὶ τῶν ἐν Λυκία καὶ τῶν ἐν Ἀσία **4.1.2.13**; Π. Αἴλιον Βρούττι[ον] Λουκιανὸν τὸν [λαμ]π<ρ>ότατον ἀνθύπ[ατον][ἐπαρχείας Λυκ[ίας] **4.1.2.14**; ἐν Λυκί[α] | νόσος λεσεν **4.4.54**

Misena: cl(assis) pr(aetoriae) Misena(ium) **4.4.10**

Μουτνοΐτης: Ἀκύλας Μουτνοΐτης Μήνιδι μνήμης χάριν **4.4.12**

Παμφυλία: Παμφυλίας **4.1.2.4**; πρεσβευ[τὴν καὶ ἀντιστράτηγον][Λυκίας καὶ Παμφυλίας] **4.1.2.6**; τετειμημένον πολειτείας καὶ ἀνδριᾶσιν καὶ προεδρίας ὑπὸ τε τῶν ἐν Παμφυλία πόλεων καὶ τῶν ἐν Λυκία καὶ τῶν ἐν Ἀσία **4.1.2.13**

Παμφυλίας: ἐνκατέθηκε φίλη Παμφυλίδι γαίη· **4.4.53**

Πάμφυλος: [ἰθυ]ντήρ ὄδε [Πα]μφύλων **4.1.2.20**

Pannonia: [... p]ro[c(uratoris) proc(uratorem) argenta[riarum]][P]annonicarum **4.1.2.16**

Περγαῖος: ἰερέα διὰ βίου θεᾶς Λητο[ῦς] τῆς Περγαίων πόλεως **4.1.3.11**; λαμ(πρὰ) καὶ ἔνδοξ[ος] |ς νεωκόρος Περγαίων πόλ[ις] **4.1.3.25**

Πόντος: Μᾶρκ[ον Πλ]άνκιον Οὐᾶρ[ον τα]μίαν καὶ ἀντ[ιστρ]άτηγον Πόν[του καὶ Βειθυνίας] **4.1.2.5**; τὸν πρεσβευτὴν Πόντ[ου καὶ Βιθυνίας] **4.1.2.8**; πρεσβε[υτὴν Πόντου]καὶ Βιθυνίας **4.1.2.9** [ταμίαν ἀντιστράτηγον ἐπαρχείας]Πόντου καὶ Βιθυνίας **4.1.2.12**

Ῥωμαῖοι: Μᾶρκον Πλαύτιον Σιλουανόν κτλ...ὁ δῆμος καὶ οἱ συμπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι **4.1.2.1**; πατέρα Λ. Γαουίου Αἰλιανοῦ ταμίου καὶ ἀντιστρατήγου δήμου Ῥωμαίων **4.1.2.10**; Ὁ δῆμος καὶ οἱ συνπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι **4.1.3.10**

Ῥώμη: Μ(ᾶρκον) Γάουιον Λ(ουκίου) υ(ἰόν) Γαλλικόν...τετειμημένον ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ ἵππῳ δημοσίῳ ἐν Ῥώμῃ **4.1.2.13**; ἐπίλεκτον κριτὴν ἐκ τῶν ἐν Ῥώμῃ δεκουριῶν **4.1.2.13**

Σιοῦς: [ἀπ]ολιπόντα κατὰ διαθήκας τῇ πόλει ἀγρὸν Σιοῦντα καὶ σώματα **4.1.3.15**

Τιβεριάνος: Εὐκτῆμων καὶ Ἀγαθόπους ποτ<α>μῶ Τιβεριάνῳ εὐχὴν **4.3.7**

Φασιλείτης: Φασιλε[ι]τῶν ἢ βουλή [καί][ὁ δῆμος] **4.1.1.8**; Μόλητα Κολαλημέος Φασηλίτην **4.4.3**

Fragmentler:

Ἀτταλέων πόλει Ἀνεΐκτητος Σεραπίωνος ΑΛ[**4.2.1**

8.6 Roma Tribus'ları

Aemilia: L. Ancharius L(uci) f(ilius) Aem. Capi(t)o **4.4.2**

Fabia: Γά[ῖον][Ι]ούλιον Γαῖου υἰὸν Φα[βί]α Ἄσπερα **4.1.3.12**

Sabatina: Μᾶρκον Πετρώνιον Κοῖντου υἰὸν Σαβατίνα Οὐμβρεῖνον **4.1.2.6**

Sergia: Λ(ευκίου) υἰὸν Λ(εύκιον) Κρεπερηῖον Λ(ευκίου) υἰὸν Σεργία.....νον Παῦλον ἐπαρχον σπείρης (πρώτης) **4.1.2.16**

8.7 Kent Kurumları ve Memuriyetler

ἀγών: ἀγωνοθέτην ἐκ τῶν ἰδίων σκηρικῶν ἀγῶνων καὶ γυμνικῶν **4.1.2.10**; ἀρχιερέα τῶν τριῶν πενταετηρικῶν ἀγῶνων καὶ ἀγωνοθέτην τῶν πενταετηρικῶν **4.1.2.13**; πολλοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ πόλεων πλείστων ἀγῶνας εἰρηκότα ἐπὶ τε τῶν Σεβαστῶν καὶ τῶν ἡγε[μ]όνων **4.1.2.13**; ἀγωνοθέτην τῶν μεγάλων πενταετηρικῶν ἀγῶνων Καισαρή[[ων — — —] **4.1.3.4**; ἀγων]οθειήσαντα τοὺς μεγάλους ἱερ]οὺς ἀγῶνας τῶν Σεβαστείων κοσμίως καὶ ἐνδόξως **4.1.3.6**; ἀγωνοθετήσαντα τῶν μεγάλων πενταετηρικῶν Καισαρήων ἀγῶνων λαμπρῶς καὶ [φι]λοδόξως καὶ **4.1.3.9**; ἀγωνοθετήσαντ[α] τοὺς μεγάλους πενταετηρικοὺς ἀγῶνας **4.1.3.11**; [Ἀγωνοθέτην τῶν μεγά][λων πενταετηρικῶν

ἀγώ][νων Κ]αισαρείων **4.1.3.12**; καὶ ἀγωνοθέτην τῶν [με]γάλων πενταετηρικῶν [Καισα]ρήων ἀγώνων **4.1.3.13**; ἀγωνοθετή[σαντα τῶν]μεγάλων πε[νταετηρι]κῶν Καισαρή[ων ἀγώνων] **4.1.3.14**; ἀγωνοθέτης τῶν [μεγάλων Καισαρείων] ἀγώνων ἐκ τῶν ιδίω[ν — — —] **4.1.3.17**; ἀγω[ν]οθετήσαντα τοὺς μεγάλους [ἱερ]οὺς ἀγῶνας τῶν Σεβασ[τείων] **4.1.3.22**; εἰς τοὺς ἀγο[μέ]νους πενταετηρικο[ύ]ς ἀγῶνας (δηνάρια) βφ **4.4.30**

ἀγωνοθετέω· ἀγων]οθειήσαντα τοὺς μεγάλους ἱερ]οὺς ἀγῶνας τῶν Σεβαστείων κοσμίως καὶ ἐνδόξως **4.1.3.6**; ἀγωνοθετήσαντα τῶν μεγάλων πενταετηρικῶν Καισαρήων ἀγώνων λαμπρῶς καὶ [φι]λοδόξως καὶ **4.1.3.9**; ἀγωνοθετήσαντ[α] τοὺς μεγάλους πενταετηρικοὺς ἀγῶνας **4.1.3.11**; ἀγωνοθετή[σαντα τῶν]μεγάλων πε[νταετηρι]κῶν Καισαρή[ων ἀγώνων] **4.1.3.14**; [ἀγωνοθετοῦντος][διὰ] βί[ου] Αὐρ. [Παιωνεί-][ν]ου Τουησ[ιανου] **4.1.3.18**; ἀγω[ν]οθετήσαντα τοὺς μεγάλους [ἱερ]οὺς ἀγῶνας τῶν Σεβασ[τείων] **4.1.3.22**

ἀγωνοθέτης· ἀγωνοθέτην ἐκ τῶν ιδίων σκηρικῶν ἀγώνων καὶ γυμνικῶν **4.1.2.10**; Μάρκος Σεμπρόνιος Ἀλβανὸς ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης **4.1.2.12**; ἀρχιερέα τῶν τριῶν πενταετηρι]κῶν ἀγώνων καὶ ἀγωνοθέτην τῶν πενταετηρικῶν **4.1.2.13**; ἀγωνοθέτην τῶν μεγάλων πενταετηρι]κῶν ἀγώνων Καισαρή][ων — — —] **4.1.3.4**; [Ἀγωνοθέτην τῶν μεγά][λων πενταετηρικῶν ἀγώ][νων Κ]αισαρείων **4.1.3.12**; καὶ ἀγωνοθέτην τῶν [με]γάλων πενταετηρικῶν [Καισα]ρήων ἀγώνων **4.1.3.13**; ἀγωνοθέτης τῶν [μεγάλων Καισαρείων] ἀγώνων ἐκ τῶν ιδίω[ν — — —] **4.1.3.17**; ἀγωνοθέτ]ης **4.1.3.23**

βουλή· [ἡ βο]υλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.5**; ἡ βουλή καὶ [ὁ δῆμος] **4.1.1.6**; Φασιλε[ι]τῶν ἡ βουλή [καὶ][ὁ δῆμος] **4.1.1.8**; ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.11**; ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.12**; ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.13**; ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.15**; [ἡ βουλή] καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.16**; ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.17**; ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.21**; ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.2.14**; [Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος] **4.1.3.11**; υἱὸν βουλή[ς] δή[μου] γερουσίας **4.1.3.13**; Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος καὶ οἱ γεραιοὶ ἐτείμησαν ἐκ τοῦ ἰδίου Γάιον Φλαουώνιον Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν] **4.1.3.20**; ἡ β]ουλή κα[ὶ] ὁ δῆμος **4.1.3.24**

γεραιός· οἱ γεραιοὶ **4.1.1.14**; οἱ γεραιοὶ **4.1.1.20**; γυμνασιαρχήσαντα γεραιῶν καὶ] καὶ νέων καὶ παιδῶν **4.1.2.15**; γυμνασιαρχήσασαν γεραιῶν καὶ νέων καὶ παιδῶν **4.1.3.2**; γυ]μνασι[αρχήσαντα καὶ νέων . κ]αὶ γεραιῶν καὶ παιδῶν **4.1.3.6**; γυμνα[σια]ρχήσαντα γεραιῶ[ν] **4.1.3.9**; οἱ γερ[αιο]ὶ [ἐτ]είμησαν ἐκ τοῦ [ἰ]δίου Μ(ἄρκον) Πετρώνιον Φίρμον [Κ]α[λ]π[ο]ύ[ρ]νιον Σαικλάριον **4.1.3.13**; [— — — γυμνα][σιαρχήσαντα γεραιῶν][καὶ νέων καὶ παιδῶν] **4.1.3.15**; Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος καὶ οἱ γεραιοὶ ἐτείμησαν ἐκ τοῦ ἰδίου Γάιον Φλαουώνιον Ἀνικιανὸν Σάνκτο[ν] **4.1.3.20**; οἱ γεραιοὶ ἐκ τῶν ιδίων ἐτείμησαν **4.1.3.21**; γυ]μνασιαρχή[σαντα γεραι][ῶν κ]αὶ νεῶν καὶ παιδῶν **4.1.3.22**

γερουσία· ἡ Ἀτταλέων γερουσία **4.1.1.4**; υἱὸν βουλή[ς] δήμου γερουσίας **4.1.3.11**; υἱὸν βουλή[ς] δή[μου] γερουσίας **4.1.3.13**

γυμνασιαρχέω γυμνασιαρχήσαντα γεραιῶν καὶ] καὶ νέων καὶ παίδων **4.1.2.15**;
 γυμνασιαρχήσασαν γεραιῶν καὶ νέων καὶ παίδων **4.1.3.2**; γυ]μνασι[αρχήσαντα
 καὶ νέων . .κ]αὶ γεραιῶν καὶ παίδων **4.1.3.6**; γυμνα[σια]ρχήσαντα γεραιῶ[ν]
4.1.3.9; [— — — γυμνα][σιαρχήσαντα γεραιῶν][καὶ ν]έων καὶ παίδων **4.1.3.15**; [...
 γυ]μνασιαρχή[σαντα γεραι][ῶν κ]αὶ νεῶν καὶ παίδων **4.1.3.22**

γυμνασιαρχία ἐπηνγελμένον αἰώνιον γυμνασιαρχίαν κατὰ πενταετίαν πρῶτον
4.1.2.10

γυμνασίαρχος γυμνασ[ίαρχος **4.1.3.23**

δῆμος· ὁ] δῆμος **4.1.1.1**; [ῆ βο]υλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.5**; ῆ βουλή καὶ [ὁ δῆμος] **4.1.1.6**;
 Φασιλε[ι]τῶν ῆ βουλή [καὶ][ὁ δῆμος] **4.1.1.8**; ῆ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.11**; ῆ βουλή
 καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.12**; ῆ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.13**; ῆ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.15**; [ῆ
 βουλή] καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.16**; ῆ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.17**; ὁ σύνπας δῆμος **4.1.1.19**
 ; ῆ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.1.21**; ὁ δῆμος **4.1.2.1**; ὁ δῆμος **4.1.2.2**; [Ὁ δῆ]μος **4.1.2.4**; Ὁ
 δ[ῆ]μος **4.1.2.5**; Ὁ δῆμος **4.1.2.6**; ὑπὸ τε κολωνε[ι]ῶν καὶ δήμων ἐλευθέρων **4.1.2.13**;
 ῆ βουλή καὶ ὁ δ[ῆ]μος] **4.1.2.14**; ὁ δῆμος **4.1.2.18**; ὁ δῆμος **4.1.3.3**; Ὁ δῆμος **4.1.3.5**; Ὁ
 δῆμος **4.1.3.8**; Ὁ δῆμος **4.1.3.9**; Ὁ δῆμος **4.1.3.10**; [Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος **4.1.3.11**; υἷον
 βουλήσ δή[μου] γερουσίας **4.1.3.13**; ὁ δῆμος ἐτε[ίμησεν] Πόπλιον Οὐ[— — —]
 Ποπλίου υἱό[ν — — —] **4.1.3.14**; τῆς εἰς τὸν δῆμον εὐνοίας ἔνεκα **4.1.3.15**; Ἡ
 βουλή καὶ ὁ δῆμος καὶ οἱ γεραιοὶ ἐτείμησαν ἐκ τοῦ ἰδίου Γάιον Φλαουόνιον
 Ἄνικιανὸν Σάνκτο[ν] **4.1.3.20**; ῆ β]ουλή κα[ὶ ὁ δῆμος] **4.1.3.24**

δημοσίος· ἴππῳ δημοσίῳ τετειμημένον ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ **4.1.2.10**

εἰρηναρχέω εἰρηναρχήσαντα **4.1.3.13**

ἔπαρχος· ἔπαρχον τεχνειτῶν **4.1.2.13**; ---ΝΙΟ Ροῦφον νεανίαν κόσμιον καὶ
 σώφρονα, ἔπαρχον τεχνειτῶν **4.1.2.17 A**; υἷον Γαῖου Λικιννίου Φλάμμα, ἐπάρχου
 τεχνειτῶν **4.1.2.17 A**; ἔπαρχον τεχνειτῶν **4.1.2.17 C**; ἐπάρχου τεχνειτῶν **4.1.2.17 C**

θέμις· ἐπιτελοῦν[τος θέ-][μιν] τὸ β' Παμ[φυλια-][κὴν Τουησιάνον **4.1.3.18**;
 νεικήσας θέμι[δα] παίδων πάλην **4.1.3.19**

κενοτάφιον· Οὐλ[πε]ίου τόδε κενοτάφιον **4.4.13**

νέος· γυμνασιαρχήσαντα γεραιῶν καὶ] καὶ νέων καὶ παίδων **4.1.2.15**;
 γυμνασιαρχήσασαν γεραιῶν καὶ νέων καὶ παίδων **4.1.3.2**; γυ]μνασι[αρχήσαντα
 καὶ νέων . .κ]αὶ γεραιῶν καὶ παίδων **4.1.3.6**; ἔπαρχον τ[ε]χνειτῶν **4.1.3.13**; [— — —
 γυμνα][σιαρχήσαντα γεραιῶν][καὶ ν]έων καὶ παίδων **4.1.3.15**;
 γυ]μνασιαρχή[σαντα γεραι][ῶν κ]αὶ νεῶν καὶ παίδων **4.1.3.22**

παῖς· γυμνασιαρχήσαντα γεραιῶν καὶ] καὶ νέων καὶ παίδων **4.1.2.15**;
 γυμνασιαρχήσασαν γεραιῶν καὶ νέων καὶ παίδων **4.1.3.2**; γυ]μνασι[αρχήσαντα
 καὶ νέων . .κ]αὶ γεραιῶν καὶ παίδων **4.1.3.6**; ἔπαρχον τ[ε]χνειτῶν **4.1.3.13**; [— — —
 γυμνα][σιαρχήσαντα γεραιῶν][καὶ ν]έων καὶ παίδων **4.1.3.15**; νεικήσας θέμι[δα]
 παίδων πάλην **4.1.3.19**; γυ]μνασιαρχή[σαντα γεραι][ῶν κ]αὶ νεῶν καὶ παίδων
4.1.3.22

πάλη· νεικήσας θέμι[δα] παίδων πάλην **4.1.3.19**

πόλις: ...ήμῶν δεσπότην Φλ(άουιον) Θεοδόσιον ἢ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων πό[λις] **4.1.1.25**; πολλοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ πόλεων πλείστων ἀγῶνας εἰρηκότα ἐπὶ τε τῶν Σεβαστῶν καὶ τῶν ἡγε[μ]όνων **4.1.2.13** · [..... τὸν ἡγεμόνα τῆς]ἐπαρχείας τὸν π[άτρω]να τῆς πόλεω[ς] **4.1.2.18**; τῆς πρὸς τὴν πόλιν εὐνοίας **4.1.3.3**; χαρισαμένην τῇ πόλει δηνάρια τετρακισχίλια εἰς θυσίας ἑτησίους Ἀθην[ᾶ] Πολιάδι **4.1.3.5**; υἱὸν Μάρκου Καλπουρνίου Ρούφου τοῦ πάτρωνος τῆς πόλεως ἡμῶν **4.1.3.8**; ἱερέα διὰ βίου θεᾶς Λητο[ῦς] τῆς Περγαίων πόλεως **4.1.3.11**; [ἀπ]ολιπόντα κατὰ διαθήκας τῇ πόλει ἀγρὸν Σιοῦντα καὶ σώματα **4.1.3.15**; λαμ(πρὰ) καὶ ἔνδοξ[ος] |ς νεωκόρος Περγαίων πόλ[ις] **4.1.3.25**; Ἀτταλέων πόλει Ἀνείκητος Σεραπίωνος ΑΛ[**4.2.1**; εἰ δὲ ναε. μὴ δώσει τῇ Ἀτταλέων πόλει **4.4.34**

στρατηγέω· στρατηγήσαντ[α] **4.1.3.13**

συμπολιτεύομαι· Μᾶρκον Πλαύτιον Σιλουανόν κτλ...ὁ δῆμος καὶ οἱ συμπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι **4.1.2.1**; Ὁ δῆμος καὶ οἱ συνπολιτευόμενοι Ῥωμαῖοι **4.1.3.10**

τεχνειτής· ἔπαρχον τ[ε]χνειτῶν **4.1.3.13**

8.8 Önemli Kelimeler

ἀγρός· [ἀπ]ολιπόντα κατὰ διαθήκας τῇ πόλει ἀγρὸν Σιοῦντα καὶ σώματα **4.1.3.15**

αἰώνιος· ἐπηγγελμένον αἰώνιον γυμνασιαρχίαν κατὰ πενταετίαν πρῶτον **4.1.2.10**

ἀνάλωμα· τὸ εἰς τὸν ἀνδριάντα καὶ τῆ[ν βά]σιν ἀν[ά][λ]ωμα **4.1.3.7**

ἀνδριάς· τὸ εἰς τὸν ἀνδριάντα καὶ τῆ[ν βά]σιν ἀν[ά][λ]ωμα **4.1.3.7**

ἀπολείπω· [ἀπ]ολιπόντα κατὰ διαθήκας τῇ πόλει ἀγρὸν Σιοῦντα καὶ σώματα **4.1.3.15**

ἀρετή· ζήσαντα καλῶς ἀρετῆς ἔνεκα **4.1.3.1**; ἀρετῆς ἔνεκεν **4.1.3.2**; ἀρετῆς ἔνεκεν **4.1.3.7**; ἀρετῆς ἔν[εκα] **4.1.3.13**; διὰ προγόν[ων, ἀρετῆς] ἔνεκε[ν] **4.1.3.14**

ἀψίς· ἀψίδας ἀρρήκτους στήσας, καθαρῶτατε Ροῦφε **4.2.4**

βάσις· τὸ εἰς τὸν ἀνδριάντα καὶ τῆ[ν βά]σιν ἀν[ά][λ]ωμα **4.1.3.7**; τὴν βάσιν ἔνεκρόστωσε[ν — —] **4.1.3.17**

βωμός· ἐν πατρίῃ γῆ βωμὸν ἀναστήσα[ς] **4.4.54**

δαπάνημα· τὸ δαπάνημα ἐποίησατο **4.1.2.17 A**; τὸ δαπάνημα ἐποίησατο **4.1.2.17 C**

διαθήκη· [ἀπ]ολιπόντα κατὰ διαθήκας τῇ πόλει ἀγρὸν Σιοῦντα καὶ σώματα **4.1.3.15**

ἔθνος· ἔπαρχον ἔθνους Δρομ[...] **4.1.2.15**

ἔνδοξος· ἀγων]οθειήσαντα τοὺς μεγάλους ἱερ]οὺς ἀγῶνας τῶν Σεβαστείων κοσμίω]ς καὶ ἐνδόξως **4.1.3.6**; ἀγω[ν]οθετήσαντα τοὺς μεγάλους [ἱερ]οὺς ἀγῶνας τῶν Σεβασ[τείων] **4.1.3.22**; λαμ(πρὰ) καὶ ἔνδοξ[ος] |ς νεωκόρος Περγαίων πόλ[ις] **4.1.3.25**

ἐπιτελεύω· ἐπιτελέσαντα κυνηγέσια[ς] καὶ μονομαχίας μεγαλοπρεπῶς **4.1.3.11**;

ἐπιτελοῦν[τος θέ-][μιν] τὸ β' Παμ[φυλια-][κὴν Τουησιάνον **4.1.3.18**

εὐεργέτης: Μᾶρκον Πλαύτιον Σιλουανόν, πρεσβευτὴν ἀντιστράτηγον κτλ... τὸν ἑαυτῶν πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.1**; Ἰκρασις Ἐρμαπίου τὸν ἑαυτοῦ φίλον καὶ εὐεργέτην **4.1.2.7**; [τὸν ἑαυτῶν αἰ]ώνιον τροφ[έα τε καὶ πά]τρωνα καὶ ε[ὐεργέτην] **4.1.2.9**; Λ. Γάουιος Σέλευκος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.10**; Πόπλιος Γάουιος Γαλλικὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον καὶ εὐεργέτην **4.1.2.11**; Μ(ᾶρκος) Γάουιος Εἰρηναῖος τὸν ἑαυτοῦ πάτρωνα καὶ εὐεργέτην **4.1.2.13**; [τὸν εὐερ]γέτ[ην] **4.1.2.14**
εὐνοία: τῆς πρὸς τὴν πόλιν εὐνοίας **4.1.3.3**; τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἔνεκα **4.1.3.5**; τῆς εἰς τὸν δῆμον εὐνοίας ἔνεκα **4.1.3.15**; [τῆς εἰς] τὴν [π]ατρίδα εὐνοίας [ἔνεκεν] **4.1.3.20**

εὐχαριστία: εὐχαριστίας ἔνεκα **4.1.3.8**

ἡρώειον: Μ. Καλπ(ούρنيος) Μ. υ(ἰός) Ἐπινεικανὸς [τοῦτο τὸ] ἡρώειον ζῶν κατεσκεύασεν **4.4.6**

Καισάρεια: ἀγωνοθέτην τῶν μεγάλων πενταετηρι[κῶν ἀγώνων Καισαρή][ων — — —] **4.1.3.4**; ἀγωνοθετήσαντα τῶν μεγάλων πενταετηρικῶν Καισαρήων ἀγώνων λαμπρῶς καὶ [φι]λοδόξως καὶ **4.1.3.9**; [Ἀγωνοθέτην τῶν μεγά][λων πενταετηρικῶν ἀγώ][νων Καισαρείων **4.1.3.12**; καὶ ἀγωνοθέτην τῶν [με]γάλων πενταετηρικῶν [Καισα]ρήων ἀγώνων **4.1.3.13**; ἀγωνοθετή[σαντα τῶν]μεγάλων πε[νταετηρι]κῶν Καισαρή[ων ἀγώνων] **4.1.3.14**; ἀγωνοθέτης τῶν [μεγάλων Καισαρείων] ἀγώνων ἐκ τῶν ἰδίω[ν — — —] **4.1.3.17**

κατοικίζω: ἐνχειρισθέντα ὑπὸ θεοῦ Τραϊανοῦ τρισχειλίους οὐετρανοὺς λεγεωναρίους ἰς τὸ κατοικίσαι Κυρήνην **4.1.2.10**

κενοτάφιον: τὸ δὲ[κεν]οτάφιον τοῖς ἀπελευθ[έροις μου] **4.4.5**; ἐξουσίαν ἐχόντων αὐτῶν τοῦ πρώτου κενοταφίου μόνοις τέκνοις **4.4.26**; Τὸ δὲ κενοτάφιον τοῖς ἰδίοις μο[υ] **4.4.32**; τόδε κενοταφε[ῖον] **4.4.46**; Λούκις Πακῶνις [.....]ς τὸ κ[ενοτά]φιν κατεσκεύασε[ν] **4.4.61**

κολωνία: Αὐτοκράτορα Αὐγ(οῦστον) Φλ(άουιον) Οὐαλεντινιανὸν ἢ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων κολωνεῖα **4.1.1.24**; ὑπὸ τε κολωνε[ι]ῶν καὶ δήμων ἐλευθέρων **4.1.2.13**

κόσμιος: ἀγων[ο]θετήσαντα τοὺς μεγάλους ἱερ[ο]ὺς ἀγῶνας τῶν Σεβαστείων κοσμίως καὶ ἐνδόξως **4.1.3.6**

κτίστης: [Ν. Ν.] [πάτρ]ωνα καὶ κτίστην καὶ προσ[τάτην] **4.1.2.8**

κυνηγέσια: ἐπιτελέσαντα κυνηγέσια[ς] καὶ μονομαχίας μεγαλοπρεπῶς **4.1.3.11**

λαμπρός: ἢ λαμ(προτάτη) Ἀτταλέων κολωνεῖα **4.1.1.24**; Π. Αἴλιον Βρούττι[ον] Λουκιανὸν τὸν [λαμ]πρῶτατον ἀνθύπ[ατον][ἐπαρχεί]ας Λυκ[ίας] **4.1.2.14**; ἀγωνοθετήσαντα τῶν μεγάλων πενταετηρικῶν Καισαρήων ἀγώνων λαμπρῶς καὶ [φι]λοδόξως καὶ **4.1.3.9**; λαμ(πρᾶ) καὶ ἔνδοξ[ος |ς νεωκόρος Περγαίων πόλ[ις] **4.1.3.25**

μεγαλοπρεπός: ἐπιτελέσαντα κυνηγέσια[ς] καὶ μονομαχίας μεγαλοπρεπῶς **4.1.3.11**

μνήμα: τὸ μνήμα ἑαυτῇ μόνη **4.4.28**

μνημεῖον: [Λο]ύκιος Καλπούρنيος Κλαυδ[ιανὸς τὸ μνη][μεῖον] **4.4.5**; Μ. Καλπ[ο]ύ[ρον]ι[ος Σ]ει[λι]ανὸς [τὸ μνημ]εῖον ζῶν κατεσκεύασεν **4.4.33**; Ἀρτέμων Κολλιανοῦ κατεσκεύασεν τὸ μνημεῖον **4.4.42**; καθε[σκευ]ῆσα [μνη][μεῖον] **4.4.44**

- μονομαχία**: ἐπιτελέσαντα κυνηγέσια[ς] καὶ μονομαχίας μεγαλοπρεπῶς **4.1.3.11**
- νεωκόρος**: λαμ(πρὰ) καὶ ἔνδοξ[ος |ς νεωκόρος Περγαίων πόλις **4.1.3.25**
- οὔετρανός**: ἐνχειρισθέντα ὑπὸ Θεοῦ Τραϊανοῦ τρισχειλίου οὔετρανοῦς λεγεωναρίους ἰς τὸ κατοικίσαι Κυρήνην **4.1.2.10**
- πατρίς**: προήγορον τῆς πατρίδος διηνεκῆ **4.1.2.13**; πολλοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ πόλεων πλείστων ἀγῶνας εἰρηκότα ἐπὶ τε τῶν Σεβαστῶν καὶ τῶν ἡγε[μ]όνων **4.1.2.13**; τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἔνεκα **4.1.3.5**; [τῆς εἰς] τὴν [π]ατρίδα εὐνοίας [ἔνεκεν] **4.1.3.20**; τῆ γλυκυτάτῃ πατρίδι Μαρκία Αὐρηλία [**4.2.6**; ἐν πατρίῃ γῆ βωμὸν ἀναστήσα[ς] **4.4.54**
- πολιτεία**: τετειμημένον πολειτείας καὶ ἀνδριᾶσιν καὶ προεδρίας ὑπὸ τε τῶν ἐν Παμφυλία πόλεων καὶ τῶν ἐν Λυκία καὶ τῶν ἐν Ἀσία **4.1.2.13**
- προγονικός**: Διονυσίου Δημητρίου τοῦ καὶ Μάρκου προγονικόν **4.4.16**
- προγόνος**: [— — — ἀν]δρα κα[λὸν καὶ ἀγαθὸν] διὰ προ[γ]όνων **4.1.3.1**; ἀνδρα κα[λ]ὸν καὶ ἀγαθὸν] διὰ προγόν[ων] **4.1.3.14**
- προεδρία**: τετειμημένον πολειτείας καὶ ἀνδριᾶσιν καὶ προεδρίας ὑπὸ τε τῶν ἐν Παμφυλία πόλεων καὶ τῶν ἐν Λυκία καὶ τῶν ἐν Ἀσία **4.1.2.13**
- πύαλος**: Αὐρ(ῆλιος) Ἀντιπατριανός Κοϊντος ἑα[υτ]ῶ τὴν πύαλον κατεσκεύασε[ν] **4.4.14**
- πύργος**: Ἰουλία Σάνκτα τὸν πύργον **4.2.3**
- σωματοθήκη**: Λόγγος ἑαυτῶ τὴν σωματοθήκην **4.4.1**; [..... τὴν σω]ματοθή[κ]ην ἑα[υτ]ῶ **4.4.8**; σωματοθή[κ]η διαφέρουσα Λαδιανοῦ(?) **4.4.19**; Αὐρ(ηλία) Κάστα ἑα[υτ]ῆ [τὴν σωματοθήκ]η]ν κατ[ε]σκεύασε **4.4.22**
- σωφροσύνη**: σωφροσύνης ἔνεκα **4.1.3.3**;
- τεχνιτής**: ἔπαρχον τεχνειτῶν **4.1.2.13**; ---NIO Ροῦφον νεανίαν κόσμιον καὶ σώφρονα, ἔπαρχον τεχνειτῶν **4.1.2.17 A**; υἱὸν Γαῖου Λικιννίου Φλάμμα, ἑπάρχου τεχνειτῶν **4.1.2.17 C**; ἑπάρχου τεχνειτῶν **4.1.2.17 C**
- τροφεύς**: [τὸν ἑαυτῶν αἰ]ώνιον τροφ[έα τε καὶ πά]τρωνα καὶ ε[ὐ]εργέτην] **4.1.2.9**
- φιλόδοξος**: ἀγωνοθετήσαντα τῶν μεγάλων πενταετηρικῶν Καισαρῶν ἀγῶνων λαμπρῶς καὶ [φι]λοδόξως καὶ **4.1.3.9**; [φ]ιλόδοξον ἐκ τῶν ἰδίων **4.1.3.11**
- φιλοκαῖσαρ**: Καλπούρνιον Κοδράτου υἱὸν Διόδωρον κτλ...φιλοκαῖσα[ρα] **4.1.3.11**; φιλόκαισαρ καὶ φιλόπ[ατρις] **4.1.3.17**
- φιλόπατρις**: Καλπούρνιον Κοδράτου υἱὸν Διόδωρον κτλ...φιλόπατριν **4.1.3.11**; φιλόκαισαρ καὶ φιλόπ[ατρις] **4.1.3.17**
- χαρίζομαι**: χαρισαμένην τῇ πόλει δηνάρια τετρακισχίλια εἰς Θυσίας ἐτησίους Ἀθην[ᾶ] Πολιάδι **4.1.3.5**
- ψαλῖς**: Μ(ᾶρκος) Ἰούλιος Σάνκτος ἐ[ποίησαν] τὴν δὲ ψαλίδα **4.2.2**

8.9 Fragmentler

ΑΥΡΗΛ. Τ.ΟΥΚΑΘΕ **4.6.2**

ΣΩΣΙΒΙΟΥ **4.6.1**

9**Concordans****Annuario****III (1916/20)**

1	4.1.3.3
2	4.1.3.17
3	4.4.9
4	4.4.11
5	4.4.12
6	4.4.13
7	4.1.1.4
20	4.3.6

VI-VII (1923/24)

114	4.1.3.5
115	4.1.1.8
116	4.1.2.4
117	4.1.3.19
118	4.4.14
119	4.4.15
120	4.3.16
121	4.4.16
122	4.4.17
123	4.4.18
124	4.4.19
125	4.3.9

VIII-IX (1925/26)

1	4.1.1.9
2	4.1.2.1
3	4.1.2.12
4	4.1.3.13
5	4.1.3.21
7	4.4.20
8	4.4.21
9	4.4.22
10	4.4.23
11	4.4.24
12	4.4.25
13	4.4.26
14	4.4.27
15	4.4.28
21	4.8.6
s.362 Fig. 3	4.8.14

BCH**3 (1879)**

s. 345 nr. 27	4.1.1.22
s. 346 nr. 28	4.3.3
s. 346 nr. 29	4.3.13
s. 346/7 nr. 30	4.4.48

7 (1883)

s. 263 nr. 5	4.1.3.11
s. 265 nr. 6	4.1.3.13
s. 265 nr. 7	4.1.3.25
s. 266 nr. 8	4.4.62

9 (1885)

s. 436 nr. 2	4.1.2.14
--------------	----------

10 (1886)

s. 148 vd. n. 1	4.1.2.13
s. 155 nr. 2	4.1.1.11
s. 156 nr. 3	4.1.3.16
s. 156 nr. 4	4.4.51
s. 157 nr. 5	4.4.66

26 (1902)

s. 220 nr. 1

4.3.5

Bean

1	4.1.1.3	50	4.4.47
2	4.1.1.5	51	4.4.49
3	4.1.1.11	52	4.4.50
4	4.1.1.12	53	4.4.52
5	4.1.1.13	53a	4.6.14
6	4.1.1.14	109	4.1.1.20
7	4.1.1.15	110	4.8.8
8	4.1.1.17	111	4.8.7
9	4.1.1.18	112	4.1.1.19
10	4.1.1.21	114	4.8.13
11	4.1.2.2	116	4.8.12
12	4.1.2.6	117	4.4.15
13	4.1.2.9	118	4.4.12
14	4.1.2.7	119	4.8.10
14a	4.1.2.14	121	4.8.11
15	4.1.3.8	122	4.4.14
15	4.1.3.19	123	4.4.64
16	4.1.3.7	124	4.4.63
17	4.1.3.2	125	4.8.9
18	4.1.3.5		
19	4.1.3.9		
20	4.1.3.10		
21	4.1.3.11		
22	4.1.3.4		
23	4.1.3.12		
24	4.1.3.1		
25	4.1.2.17		
26	4.1.2.10		
27	4.1.2.11		
28	4.1.3.13		
29	4.1.3.14		
30	4.1.3.15		
31	4.3.1		
32	4.3.2		
33	4.3.4		
34	4.8.14		
35	4.3.6		
36	4.3.7		
37	4.3.15		
38	4.1.3.17		
39	4.4.69		
40	4.2.4		
43	4.4.53		
44	4.4.25		
45	4.4.5		
46	4.4.32		
47	4.4.37		

48	4.4.38
49	4.4.39

Bosch, Belleten 11 (1947)

nr. 1	4.1.1.19
nr. 2	4.1.1.3
nr. 3	4.2.2
nr. 4	4.1.1.5
nr. 5	4.1.1.8
nr. 6	4.1.1.11
nr. 7	4.1.1.12
nr. 8	4.1.1.17
nr. 9	4.1.1.20
nr. 10	4.1.2.2
nr. 11	4.1.3.8
nr. 12	4.1.2.6
nr. 13	4.1.3.20
nr. 14	4.1.3.9
nr. 15	4.1.3.13
nr. 16	4.1.3.1
nr. 17	4.1.3.5
nr. 18	4.1.3.2
nr. 19	4.1.2.10
nr. 20	4.1.2.11
nr. 21	4.1.2.9
nr. 22	4.1.2.7
nr. 23	4.1.3.12
nr. 24	4.1.3.4
nr. 25	4.2.4
nr. 27	4.8.11
nr. 28	4.8.10
nr. 29	4.4.39
nr. 30	4.4.25
nr. 32	4.4.6
nr. 33	4.4.38
nr. 34	4.4.32

Bull. ép.

1939, s. 519 nr. 462	4.1.2.1
1948, s. 198 nr. 229	4.1.1.20
1950, s. 84	4.4.26
1959, 447	4.1.1.13
1959, 447, s. 256	4.4.52

CIG

4340	4.4.33
4340b	4.1.2.15
4340c	4.4.6
4340d	4.4.61
4340e	4.4.58
4340f/g	4.1.2.17
4340h	4.2.3

4341 4.4.7

CIL

III

nr. 6737 4.5.1

nr. 6740 4.7.2

Epigraphica Anatolica

11, 1988 4.1.3.25

28, 1997 4.1.2.5

31, 1999 4.1.1.24

Hirschfeld, Notizbuch

73 4.1.3.16

76 4.4.32

77 4.4.56

79a 4.6.2

79b 4.4.59

79c 4.6.1

84 4.4.7

90 4.1.3.23

92 4.6.6

93 4.6.8

IGR III

768 4.5.1

769 4.1.1.1

771 4.1.1.6

772 4.1.1.7

773 4.1.1.10

774 4.1.1.11

775 4.1.1.22

776 4.1.2.14

777 4.1.2.15

778 4.1.2.13

779 4.1.2.17

780 4.1.3.11

781 4.1.3.13

782 4.1.3.16

783 4.1.3.22

785 4.9.1

786 4.4.66

787 4.4.67

I. K.

(I. K. 44) 2001

nr. 125 4.1.3.18

(I.K. 54) 1999

nr. 22 dn. 64 4.2.8

(I.K. 61) 2004

s. 42 nr. 320. 4.1.3.25

JHS

22 (1902)

s. 115 nr. 33 4.3.5

Von Lanckoronski

1 4.1.1.1

2 4.1.1.2

3 4.6.4

4 4.1.1.6

5 4.1.1.7

4d 4.1.1.11

6 4.1.2.17

8 4.1.3.22

9 4.1.2.15

10 4.1.3.25

15 4.4.59

16 4.4.60

17 4.4.4

Le Bas–Waddington

1359 4.1.1.6

1360 4.1.1.10

1361 4.2.3

1362-3 4.1.2.17

1364 4.1.2.15

1366 4.4.6

1367 4.4.61

1368 4.4.58

18	4.4.61
19	4.4.62
20	4.4.58
21	4.4.55
22	4.4.56
23	4.4.6
24	4.4.57
25	4.4.32
26	4.6.5

**Monumenti antichi pubblicati per cura della
Accademia Nazionale dei Lincei**

s. 14 nr. 2	4.9.1
nr. 3	4.3.8
s. 18 nr. 4	4.1.3.24
s. 18/9 nr. 5	4.1.2.16
s. 20/1 nr. 6	4.4.2
s. 21 nr. 7	4.4.46
s. 22 nr. 8	4.1.1.25
s. 23 nr. 9	4.1.3.2
s. 23 nr. 10	4.6.15
s. 24 nr. 12	4.6.17
s. 24/25 nr. 13	4.3.16
s. 25 nr. 14	4.7.1
s. 25 nr. 15	4.6.16
s. 26/7 nr. 17	4.1.3.6
s. 28 nr. 18	4.4.45
s. 29 nr. 19	4.6.18
s. 29 nr. 20	4.6.19
s. 29 nr. 21	4.4.44
s. 30 nr. 22	4.1.2.18
s. 30 nr. 23	4.4.43
s. 31 nr. 24	4.4.30
s. 31/2 nr. 25–26	4.4.66
s. 32 nr. 27	4.6.13
s. 32/3 nr. 28	4.6.20
s. 33 nr. 29	4.4.42
s. 33 nr. 30	4.4.41
s. 34 nr. 31	4.6.10
s. 34 nr. 32	4.4.40
s. 35 nr. 34	4.1.1.23
s. 35 nr. 35	4.6.7
s. 35/6 nr. 36	4.1.2.19
s. 36 nr. 37	4.1.2.8
s. 36 nr. 38	4.1.2.3
s. 37 nr. 39	4.4.65
s. 38 nr. 40	4.4.8

**Papers of the British School at Rome
23 (1955)**

s. 111	4.1.3.16
nr. 2	4.4.31

**Rott, Kleinasiatische Denkmäler aus
Pisidien, Pamphylien, Kappadokien und
Lykien**

nr. 60	4.1.1.8
nr. 63	4.4.3
nr. 64	4.4.31
nr. 65	4.4.2
nr. 66	4.4.1

nr. 696	4.1.3.3	nr. 761	4.1.3.16
nr. 697	4.1.1.4	nr. 762	4.4.31
nr. 698	4.1.3.17		
nr. 699	4.4.9		
nr. 700	4.4.11	SEG 17 (1960)	
nr. 701	4.4.12	nr. 558	4.1.1.3
nr. 702	4.4.13	nr. 559	4.1.1.5
nr. 709	4.3.6	nr. 560	4.1.1.11
		nr. 561	4.1.1.12
SEG 6 (1932)		nr. 562	4.1.1.13
nr. 644	4.3.16	nr. 563	4.1.1.14
nr. 645	4.3.9	nr. 564	4.1.1.15
nr. 646	4.1.2.1	nr. 565	4.1.1.17
nr. 647	4.1.3.5	nr. 566	4.1.1.18
nr. 648	4.1.2.4	nr. 567	4.1.1.21
nr. 649	4.1.1.9	nr. 568	4.1.2.2
nr. 650	4.1.2.12	nr. 569	4.1.2.6
nr. 651	4.1.3.13	nr. 570	4.1.2.9
nr. 652	4.1.3.21	nr. 571	4.1.2.7
nr. 654	4.1.3.19	nr. 572	4.1.2.14
nr. 655	4.4.14	nr. 573	4.1.3.8
nr. 656	4.4.15	nr. 574	4.1.3.7
nr. 657	4.4.16	nr. 575	4.1.3.2
nr. 658	4.4.17	nr. 576	4.1.3.5
nr. 659	4.4.18	nr. 577	4.1.3.9
nr. 660	4.4.19	nr. 578	4.1.3.10
nr. 661	4.4.20	nr. 579	4.1.3.11
nr. 662	4.4.21	nr. 580	4.1.3.4
nr. 663	4.4.22	nr. 581	4.1.3.12
nr. 664	4.4.23	nr. 582	4.1.3.1
nr. 665	4.4.24	nr. 583	4.1.2.17
nr. 666	4.4.25	nr. 584	4.1.2.10
nr. 667	4.4.26	nr. 585	4.1.2.11
nr. 668	4.4.27	nr. 586	4.1.3.13
nr. 669	4.4.28	nr. 587	4.1.3.14
nr. 670	4.4.29	nr. 588	4.1.3.15
nr. 671	4.8.6	nr. 589	4.3.1
nr. 773	4.1.1.8	nr. 590	4.3.2
		nr. 591	4.3.4
		nr. 592	4.8.14
		nr. 593	4.3.6
		nr. 594	4.3.7
		nr. 595	4.3.15
		nr. 596	4.1.3.17
		nr. 597	4.4.69
		nr. 598	4.2.4
		nr. 599	4.4.53
		nr. 600	4.4.25
		nr. 601	4.4.5
		nr. 602	4.4.32
		nr. 603	4.4.37
		SEG 18 (1962)	
nr. 604	4.4.38		

nr. 605	4.4.39	nr. 569	4.3.13
nr. 606	4.4.47		
nr. 607	4.4.49	SEG 30 (1980)	
nr. 608	4.4.50	nr. 1513	4.8.1
nr. 610	4.6.14	nr. 1514	4.4.52
nr. 611	4.3.10	nr. 1515	4.4.65
nr. 612	4.3.11		
nr. 613	4.1.1.20	SEG 39 (1989)	
nr. 614	4.8.8	nr. 1387	4.1.2.9
nr. 615	4.8.7		
nr. 616	4.1.1.19	SEG 41 (1991)	
nr. 617	4.3.16	nr. 1322	4.1.2.9
nr. 618	4.8.13		
nr. 619	4.1.3.19		
nr. 620	4.8.12	SEG 42 (1992)	
nr. 621	4.8.10	nr. 1227	4.1.2.6
nr. 622	4.8.11		
nr. 623	4.4.6	SEG 47 (1997)	
nr. 624	4.4.64	nr. 1785	4.1.2.5
nr. 625	4.4.63		
nr. 626	4.8.9	SEG 49 (1999)	
		nr. 1877	4.1.1.24
		nr. 1878	4.1.2.20
		nr. 1879	4.2.1
		nr. 1880	4.4.54
		SEG 50 (2000)	
		nr. 1336	4.1.2.14

Steinepigramme aus dem griechischen Osten

IV

s. 128, nr. 18/12/01	4.3.12
s. 128, nr. 18/12/02	4.4.53
s. 129, nr. 18/12/03	4.4.52
s. 130, nr. 18/12/04	4.4.65
s. 130, nr. 18/12/05	4.4.54
s. 131, nr. 18/12/06	4.1.2.20
s. 131 nr. 18/12/07	4.2.4

TAM

II

nr. 426	4.1.2.7
nr. 1191	4.1.1.8

M. J. Vermaseren, Corpus Cultus Cybelae Attidisque (CCCA) I

nr. 736	4.3.16
nr. 738	4.9.2

Wilhelm

Beiträge 1909

nr. 169	4.9.1
---------	-------

Neue Beiträge 1915

nr. 6

4.4.44

10 ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI : Nuray Gökalp
Doğum Tarihi ve Yeri : 12.09.1975 Antalya
Medeni Durumu : Bekar

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Antalya Gazi Lisesi
Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Klasik Arkeoloji Bölümü (1993-1997)
Lisans Tezi: “Patara’ dan İki Sunak”
Y. Lisans Diploması: Akdeniz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü (1998-2001)
Y. Lisans Tezi: “Roma İmparatorluk Çağı’nda Likya ve Pamfilya Kentlerinde Ünlü Ailelerin Prosopografyası ”
Doktora: Akdeniz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü (2002- 2008 Temmuz)
Doktora Tezi: Attaleia Kenti Yazıt Korpusu ve Tarihi.
Yabancı Dil/Diller : İngilizce – Almanca

Stajlar ve Bilimsel Araştırmalar

- Antalya Müzesi'nde Staj, Antalya (1996-1997)
- Sultandağı'nda (Philomelion, Thymbrion/Hadrianopolis, Tyraion) yürütülen Epigrafi ve Tarihi Coğrafya Araştırmalarına katılım, Konya (1998)
- Side Müzesinde epigrafi çalışmaları. (1998)
- Eskişehir, Seyitgazi ve Söğüt müzelerinde Zeus Bronton ve Tanrıça Hekate adakları üzerinde yürütülen bilimsel çalışmalara katılım (1998)
- Elmalı çevresinde yapılan epigrafi çalışmaları, Antalya (2000)
- Aksu İlçesi, Zindan Mağarası - Meter Theon Veginon Tapınağı'nda Isparta Müzesi tarafından yürütülen kazıda epigrafik çalışma, Isparta (2003)
- Trabzon Müzesi'nde bulunan Eski Yunanca ve Latince Yazıtlar üzerinde yürütülen epigrafik çalışmaya katılım (2003)
- Akşehir Müzesi'nde epigrafik çalışmalar, Konya (2003)
- Kaleiçi'nde epigrafik çalışmalar, Antalya (2005)
- Antalya Müzesi'nde epigrafik çalışmalar, Antalya (2003 yılından beri)

İş Deneyimi

- Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde görevli araştırma görevlisi (1998 – halen devam etmektedir).

- Yüksek Lisans Tezi, Prof. Dr. Sencer Şahin başkanlığında Akdeniz Üniversitesi Araştırma Fonu'nda proje olarak yürütülmüştür.

Burslar

- Freiburg Albert Ludwigs Üniversitesi Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nde araştırmalarda bulunmak üzere Erasmus Bursu kapsamında altı aylık araştırma bursu (01. 10. 2004 - 01. 04. 2005)

Bilimsel Faaliyetler

1. N. Gökalp, Epigraphische Mitteilungen aus Antalya IV. Inschriften aus Attaleia, Epigraphica Anatolica 31, 1999, s. 72–76.
2. N. Gökalp, Oinoanda'dan Bir Soy: Licinnii, S. Şahin – M. Adak (eds.), Likya İncelemeleri 1 (İstanbul 2002), s. 91–102 (Arkeoloji ve Sanat Yayınları. Epigrafi ve Tarihi Coğrafya Dizisi 1).
3. B. Takmer - N. Gökalp, The Sanctuary of Μητηρ Θεων Ουεγεινον at Zindan Mağarası in the Territory of Timbriada in Pisidia, Gephyra 2 (2005) s. 103-113.
4. M . Arslan- N. Gökalp, New Inscriptions from Tyraion and Philomelion, Gephyra 4 (2008) (baskıda)
5. N. Gökalp, New Inscriptions from the Museum of Antalya. (hazırlanıyor)
6. N. Gökalp, New Inscriptions from Attaleia. (hazırlanıyor)

Sunulan Bildiriler

- N. Gökalp, Roma Dönemi Antalya'sında Ünlü Ailelerin Genel Yapısı, Antalya Kent Müzesi-7 Eylül 2007.
- N. Gökalp, Roma Dönemi Antaya'sında Ünlü Aileler, Antalya Rotary Klübü- 2 Ekim 2007.

